اللغات
(کلاں)
شیخ سراج الدین اینڈ سنز پبلشرز لاہور
تاجران کتب

فتبارک اللہ احسن الخالقین

الحمد للہ والمنتہ کہ دریں زمان میمنت فرجام

کتاب لاجواب نسخہ

احوال الآخرت

مصنفہ

مولوی حاجی محمد دلپذیر صاحب عباسی بھیروی

ناشران

ممتاز کمپنی (۵) اردو بازار لاہور

قیمت آٹھ روپے

بسم اللہ الرحمن الرحیم

حمد باری تعالےٰ

تَبَارَکَ الَّذِیْ بِیَدِہِ الْمُلْکُ وَھُوَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرُ ۝ الَّذِیْ خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَیٰوۃَ لِیَبْلُوَکُمْ اَیُّکُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا ۝

بابرکت اوہ شاہ شہاں دا ہتھ جس دے وچہ شاہی ۔ ہر شے تے اوہ قدرت والا قادر پاک الٰہی
جیون مرن بنایوس تاں جو خاں تساں آزماوے ۔ ویکھاں کون تساڈے وچوں چنگے عمل کماوے

تَبٰرَکَ الَّذِیْ لَہٗ مُلْکُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا فِیْہِمَا وَعِنْدَہٗ عِلْمُ السَّاعَۃِ وَاِلَیْہِ تُرْجَعُوْنَ ۝

بابرکت اوہ ذات مبارک دہرت فلک داوالی ۔ دوہاں جہاناں اندر جس دی سدا حکومت حالی
اوسے نوں ہے معلم ساری خبر قیامت والی ۔ قبراں نقلیں مخلوق تمامی جاسی جیدوں نکالی
طرف اوسے دی مڑ کر جاناں پکا حکم جلالی ۔ اس گل دا انکار نہ کسے ہر کوئی اقبالی
اہل ایماناں نوں اوہ بخشے جنت باغ سہالی ۔ نے کافر بدکاراں کارن دوزخ دی سی اگ بالی
کر کر بے فرمانی رب دی جنہاں حیاتی گالی ۔ پان سزائیں روز قیامت بدلے بداعمالی
غفلت دی چڑھ سیجے جنہاں کیتی بد افعالی ۔ کھڑی تیار انہاں دے کارن دوزخ دی کنٹھالی
رووَن چیکن مارن ڈھائیں پیش پئی بدحالی ۔ اس دن مددگار نہ کوئی نہ کوئی حال موالی
دنیا اندر راہ مولا دے جیں تکلیف اٹھائی ۔ آخر خوشی دکھاوے اوہناں بنہاں مصیبت جالی
جنت نعمت حور قصوراں عالی قصراؤ آلی ۔ رحمت نال انہاں نوں ملسن جنہاں ریاضت جالی
باغ بہاراں تے گلزاراں میوے پالو پالی ۔ ذکر الٰہی کرن جناور بولی خوش متوالی
طوبیٰ راگ سرود سناوے حوراں کرن قوالی ۔ ملک ربانے ادب سلاموں ہووَن استقبالی
خوش سوغاتاں علیش براتاں سدا مبارک فالی ۔ ایہہ سب نعمت جنتیاں توں بدلہ نیک اعمالی
وہم قیاس ادراکوں باہر قدرت جل جلالی ۔ کجھ ہتھ وت نہ آوے جے لکھ کرن خیال خیالی
لون وناں دی خلقت سرجی اوس عالی متعالی ۔ ہر ویلے ہر ساعت ہر نوں رکھدا آپ سبھالی
لکھی روزی مول کسے دی اس نے کدی نہ ٹالی ۔ بے فرماناں نوں بھی دیوے دنیا تے خوشحالی

قولہ تعالیٰ تبارک الذی الخ
یعنی بابرکت ہے وہ خداوند کریم جو ہے وچہ جیکے اسدے بادشاہی تے اوہ ہر چیز دے قادر ہے جس نے پیدا کیتی ہے موت تے حیاتی تاکہ ازماوے تساں نوں جو کہڑا ہے تساڈا نیک عمل ۱۲ بہوت
تے تبارک الذی لہ ملک السمٰوٰت
یعنی برکت والا ہے وہ اللہ تعالیٰ وحدہ لاشریک جس ہے
اوس دے بادشاہی آسماناں دی تے زمین دی اتے جو کچھ درمیان انہاں دے ہے اتے ہے پاس اس دے علم قیامت دا اتے اسی دی طرف پھر جانا ہے تساں ۔ ۱۲
مولوی دلپذیر

ہر شے دا رازق آپی سب خلق اس پالی
حسب مناسب ہر اک اپر نظر کرم دی ڈالی
سُن فریاداں ہر منگتے دی پوری کرے منگالی
بن منگیاں اوہ دیون والا ہر اک چیز سوکھالی
اس نوں نہ پرواہ کسے دی ذات اس دی لاابالی
اس دے در تے ڈگن والا کدی نہ رہندا خالی

نال حفاظت اس دی قائم ہر پتر ہر ڈالی
قدر بقدر دے دنیا اندر سب نوں موج وکھالی
ہر عاجز دی صبروں شکروں آپے کرے اپرالی
دان کریندا تھکے ناہیں دیکھو صفت نرالی
جگ سارا محتاج اسے دا صاحب شان کمالی
اوسے دا بھکیا رہمیشہ ایہہ پذیر سوالی

نعت حضرت محمد رسول اللہ والذین معہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ

البتہ تحقیق تساں نوں بھیجیا رب دا آیا
ہے دشوار نہایت اس پر جو شے تساں دکھاوے
وڈا حریص تساڈے اوپر حرص کماوے بھاری
اہل ایماناں نال ہمیشہ الفت رکھنے والا
سچیاں خبراں رب دی طرفوں آیا لیاون والا
آیا کفر شرک دیاں رسماں دور ہٹاون والا
آیا غیر پرستاں تائیں غیر چھڑاون والا
آیا سانوں بھلی پوندیاں راہ بتلاون والا
آیا خوف خطر دے راہوں پندھ چھڑاون والا
آیا سب پیغمبراں دا سردار کہاون والا
آیا سب نبیاں تھیں پچھے جگ وچ آون والا
آیا وچ درگاہ رب دی آون جاون والا
آیا ہفت فلک تھیں پل وچ پار سداون والا
آیا حاکم عرب عجم دے تخت سداون والا

یعنی پاک رسول محمد عبد اللہ دا جایا
رنج مصیبت دکھ تساڈا اسنوں مول نہ بھاوے
ایہہ جو بخشے رب تسانوں نیک کماندی یاری
رحم کنندہ ہر مومن دا پاک رسول تعالے
آیا اپنے اللہ دے پیغام پوچاون والا
آیا بے دیناں دے تائیں دین سکھاون والا
آیا خاص خدا دا فرماں دار بناون والا
او جھڑ دیو جہ رلدیاں تائیں سد بلاون والا
آیا سہل طریقے دی ترکیب دساون والا
آیا ختم رسولاں دے القاب سداون والا
روز قیامت سب تھیں اول درجے پاون والا
آیا اساں سوالیاں دے بھی سوال مناون والا
آیا عرش معلی تے ونج تکیے لاون والا
آیا عدل اتے انصافوں حکم چلاون والا

[۱] قولہ ہر شے الخ
جویں فرمایا اللہ جل جلالہ نے وچ کلام پاک دے
وما من دابۃ فی الارض الا علی اللہ
رزقہا یعنی نہیں کوئی جانور وچ زمین دے
مگر ہے اوپر اللہ دے روزی اسدی یعنی ہر جانور
جو پیدا کیتا اللہ نے کھاون پیون والا وچ
زمین دے کیا چھوٹا کیا وڈا سب دی روزی
ذمے اللہ دے ہے تے معنی رب العالمین جو
پالنے والا ہے تمام جہاناں دا بھاویں مومن ہووے
بھاویں کافر کوئی نیکوکار ہووے کوئی بدکار ہووے
سبھناں نوں پالنے والا اللہ تے روزی دیون والا
اوہو اللہ ہے سوائے اللہ دے کوئی پالن والا نہیں
جنہاں دشمناں نوں بھی پالے دستاں نوں بھی
[۲] جویں فرمایا اللہ نے اجیب دعوۃ الداع اذا
دعان یعنی قبول کرداہاں ہر پکار پکارنے والے دی
جد پکارے مینوں [۳] جویں فرمایا اللہ نے
واللہ الغنی وانتم الفقراء یعنی اللہ غنی ہے
تے تسیں سب فقیر ہو [۴] یعنی البتہ تحقیق آیا
تساں وچوں پیغمبر تساں دے وچوں اتے دشوار ہے
اوپر اس دے اوہ رنج تساں نوں پہنچدا ہی
تے بہت ہی چاہوندے حریص ہے ایمان اتے
ہدایت تہاڈی دے مومن آدمیوں پر شفقت کرنے والا
[۵] یا ختم۔ خاتم نام ہے پیغمبر علیہ السلام کا جویں
اللہ تعالی نے فرمایا ما کان محمد ابا احد من رجالکم
ولکن رسول اللہ وخاتم النبیین وکان اللہ بکل شیء علیما

آیا برباداں نوں آباد وساون والا
آیا ساتھوں بک وچھے دے ویر وساون والا
آیا بعض نفاق دلاندے توڑ گواون والا
آیا حسن اخلاق اپنے تے جگ رجھاون والا
آیا مسکیناں دے سر تے ہتھ ٹکاون والا
آیا سوہنا کل خوباندی بزم سجاون والا
آیا سب پرانے دفتر ٹھپ رکھاون والا
آیا بندوبست اخیری جگ ورتاون والا
آیا غیر شرع تعلیماں بند کراون والا
آیا نذراں[۲] بے خوفاں نوں بنی ڈراون والا
آیا خواب جہالت دے غفلیں بنی جگاون والا
آیا روز قیامت دے آثار بتاون والا
آیا اپنی امت دا غم خوار کہاون والا
آیا سانوں اوکھے ویلے مدد کماون والا
آیا ساڈی خاطر کتنے دکھ اٹھاون والا
آیا ساڈیاں مرضاں دا تریاق لیاون والا
آیا روز قیامت ساڈے بھانے چاون والا
آیا سانوں چھنڈیاں نوں آن چھڑاون والا
آیا سانوں پلصراطوں پار لنگھاون والا
آیا سانوں باغ عدن دے سیر لٹاون والا
آیا ساڈے باجھ بہشتیں قدم نہ پاون والا
آیا سانوں جنت دے وچکار بٹھاون والا
جیو آیا جیو آیا حضرت جنگے آون والا

آیا رحمت بخشش دے دریا وگاون والا
خلق پیار محبت دی تعلیم دلاون والا
آیا حلق حکم نہیں سب دے میل ملاون والا
کل مخلوقاں دے دل نوں بھاون والا
آیا ہر دوست نوں اپنے ساتھ رلاون والا
جس[۱] دے حسن جمال کمالوں چن شرماون والا
اگلے بندوبستاں دی میعاد مکاون والا
آیا اپنے ایکٹ دے قانون پھیلاون والا
آیا سب نوں لا الٰہ دا سبق پڑھاون والا
آیا خوشی دیاں کنسواں کنّیں پاون والا
دوزخ اتے بہشتاندے احوال سناون والا
چھوٹے برے نشاناں دی تفصیل سمجھاون والا
دکھ سکھ دا بھجنواں اساڈے درد ونڈاون والا
آیا ساڈے ڈبدے بیڑے بنّے لاون والا
آیا ساڈے عیباندے غم ہر دم کھاون والا
آیا ساڈے اوگن اتے خطا بخشاون والا
آیا سخت عذابوں ساڈی جان بچاون والا
آیا سانوں وچ بہشتاں نال لیجاون والا
آیا نیکاں عملاں دے انعام دیواون والا
آیا ساڈیاں زخماں اتے مرہم لگاون والا
آیا سانوں حوض کوثر دے جام پلاون والا
آیا سانوں حوراں دے دیدار کراون والا
مسکیناں نے رحمت دی برسات وساون آیا

[۱] روایت ایک اصحاب
تمہیں جو ڈھاسی میں نے وچ رات
چودھویں دیتے طرف منہ مبارک
پیغمبر صلعم دے جد مقابلہ کیتا دوہاں دا
تاپایا میں روشنی چن نوں خفیف
چہرے مبارک پیغمبر علیہ السلام دے
تھیں۔ ۱۲ [۲] قولہ نذر پنجابی
میں بے خوف کو کہتے ہیں اور نبی انکو
ڈرانیوالے ہیں اور خوشخبری دینے والے
ہیں ساتھ اس آیت شریف دے
انی لکم منہ نذیر و بشیر الآیہ یعنی تحقیق
واسطے تمہارے اسلیے ڈرانیوالا
ہوں خوشخبری دینے والا ہوں اور
بخشش مانگو پروردگار اپنے سے۔ ۱۲
ترجمہ شاہ رفیع الدین قال اللہ تعالیٰ
وبشر الذین آمنوا وعملوا الصلحت
ان لہم جنت تجری من تحتہا الانہار ۱۲
فرمایا اللہ تعالیٰ نے وچ قرآن مجید دے
خوشخبری دے انکو جو ایمان لائے
اور عمل کیے اچھے واسطے انکے
باغ ہیں نیچے ان کے نہریں ۱۲

دلپذیر

لکھ صلوۃ سلام کروڑاں دم دم اسدے تائیں	جس اتنی شفقت نال اساڈے فضل کرم دا سائیں

مدح چہار یار کبار و امامین شریفین حسنین رضی اللہ تعالیٰ عنہم اجمعین

بعد نبی مخلص چار خلیفے پاک نبی سرور دے
خاص خواص رسول اللہ دے صاحب شان قدر دے
چارے فرماں دار نبی دے تابعدار امر دے
نال اشارے نبی پیارے سر نذرانہ دھر دے
کرن جہاد خدا دے راہ وچہ قاتل اہل کفر دے
دو سسرال رسول اللہ دے دو داماد اس گھر دے
وانگ ستاریاں عمل زیادہ حضرت ابوبکرؓ دے
پڑھ کے ویکھ قرآن مجیدوں شان صدیق اکبر دے
شرم کمال عثمان غنیؓ دا آیا وچہ خبر دے
وچہ شجاعت کوئی نہ ثانی نال علی حیدرؓ دے
چارے یار رسول اللہ دے صاحب وڈے اثر دے
رضی اللہ تعالےٰ عنہ بولاں حق ہر ہر دے
حسنؓ حسینؓ نبی دے دوہنے ٹکڑے خاص جگر دے
ہوئے شہید جو راہ خدا دے نال کمال صبر دے
ساتھ نبی دے ہوسن دونویں اوپر حوض کوثر دے
بیٹے حضرت فاطمہؓ دے تے شاہ علیؓ صفدر دے
ویطھر کم تطھیرا ویکھو ورچ آل اطہر دے
لکھ لکھ رحمت پاون رب دی نیکن دن آخر دے

بہت پیارے دوست چارے سید خیر البشر دے
دانشمند وزیر سیانے واقف علم ہنر دے
جس کم وچہ ونگارے جاون رتی عذر نہ کردے
گھر باہر وچہ جنگ سفر دے سنگی پیغمبر دے
لے تلواراں نال کفاراں لڑدے ذرا نہ ڈردے
رب کیتے دو عالم پیدے جس حضرت دے دردے
عدلوں کوئی برابر ناہیں نال فاروق عمرؓ دے
دیکھ حدیثوں شان عمرؓ دے لاہ دلے دے پردے
حضرت کیہا جس دے کولوں شرم فرشتے کردے
فتح لئی جس ہر میدانوں ڈھائے گڑھ خیبر دے
دو ہیں جہانیں شان جنہاندا روشن وانگ بدر دے
بھی جو ہور اصحاب تمامی پاک نبیؐ رہبر دے
دونویں نور العین پیارے وانگوں شمس قمر دے
جنت دیاں جواناں دے سردار اتے سرکردے
بھر بھر جام محمدیاں نوں دیسن روز حشر دے
نام مبارک لیاں جنہاں دا جاون روگ اندر دے
رب رکھیا معصوم جنہاں نوں وچہ تمام عمر دے
شالا اس دن شافع ہوون ایس پذیر اُحقر دے

مدح حضرت جناب غوث الصمدانی قطب ربانی غوث الاعظم گیلانی قدس سرہٗ

ف ۱
جویں فرمایا پیغمبر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
لو کان من بعدی نبی فکان عمرؓ
یعنی جیکر ہوندا کوئی نبی میرے پیچھے
ہوندا وہ حضرت عمرؓ - ۱۲
ف ۲
جویں آیا وچہ حدیث شریف دے
سید الشباب اہل الجنۃ یعنی امام
حسن تے امام حسین سردار ہونگے
اہل جنت دیاں دے ۱۲۰
مولوی دلپذیر
بھیروی

پیراں دا سردار پیر بہادر محی الدین گیلانی
غوث الاعظم لقب جنہاندا ولیاں دی سلطانی

آل نبیؐ اولاد علیؓ دی خالص در یگانہ
حسب نسب تھیں اعلیٰ اوہلے عالی ذات گھرانہ

کشف کرامت معجزے اسدے سگویں وانگ نبیاں
حضرت جیونکہ نبیاں تیتوں اوہ فخر ولیاں

ساری عمراں زندہ رکھی سنت خیر البشر دی
کل عالم دے ولی چھیندے خاک جنہاندے در دی

زہد عبادت دیوچہ کامل حضرت پیر گرامی
نبیؐ نہیں پر نبیاں وانگوں اس دے کم تمامی

مویاں دلاں نوں زندگی بخشی نال کشش روحانی
تاہیں محی الدین سداوے میرا پیر حقانی

لاہے صیقل قلب انہاندے کئی زنگار دلاں دے
عبدالقادر اسم مبارک نام لیاں غم جاندے

کامل اکمل ولی مکمل رہبر جمل جہانان
مڈھ قدیموں ہادی مہدی مرشد اہل ایمانان

چوراں نوں پھڑ قطب بناون کم اوسے رہبر دا
دامن لگیاں دی لج پالن خاصہ اوسے گھر دا

میں بھی نال یقین اس دے دامن نوں ہتھ پایا
دو جگ وچہ پذیر بندے دی رکھیں شرم خدایا

بیان صفات ایمان کہ منجملہ ایشاں تیقن بالآخرت اعلیٰ رکن اسلام است

کَمَا جَآءَ فِیْ کُتُبُ الْاِسْلَامِ

اٰمَنْتُ بِاللّٰہِ وَمَلٰئِکَتِہٖ وَکُتُبِہٖ وَرُسُلِہٖ وَالْیَوْمِ الْاٰخِرِ وَالْقَدْرِ خَیْرِہٖ وَشَرِّہٖ مِنَ اللّٰہِ تَعَالٰی وَالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ

ست چیزاں دا منناں واجب ہر مومن نوں بھائی
سب تھیں اول مننی واجب واحد ذات خدائی

سب فرشتے سب کتاباں سب رسول گرامی
نال یقین دلے دے مومن برحق من تمامی

اس تھیں پچھے روز قیامت مننا واجب آیا
بدلہ نیکی اتے بدی دا خالق پاک ٹھہرایا

ستواں موتوں بعد خداوند سبھ نوں پھیر اٹھاوے
جو کوئی ایہ ست چیزاں منّے مومن کیہا جاوے

آمنت باللہ وچہ ایہو سنے صفتاں آیاں
وکھو وکھ کلام اللہ وچہ پاک خدا فرمایا

آمنت باللہ دے معنے منیاں ہیں رب تائیں
کل عبادت لائق اس نوں بندگیاں ندا سائیں

پاک شریکوں شرکیوں واحد پاک یگانا ں
اس دا ہور شریک نہ کوئی وچہ زمین اسماناں

لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُوْلَدْ ایہہ نہ جمیاں نہ جایا
وَلَمْ یَکُنْ لَّہٗ کُفُوًا اَحَدٌ اس دا ہمسر کوئی نہ آیا

سجدہ ہور پرستش کل لائق خاص اوسے نوں
اس بن کوئی عبادت جائز ناہیں ہور کسے نوں

یعنی انبیاؑ تبلیغ کردے ہیں لوکاں نوں طرف صراط مستقیم دی اسی طرف حضرت پیر صاحب نے بھی کوئی کسر نہیں چھڈی وچہ ہدایت اتے تبلیغ کرن دے اپنی طرفوں وچہ چھپائی رہی دے ۱۲

جویں آیا ہے وچہ تیجے سیپارے آخر دے سورہ بقر دے گل اٰمنت باللہ وملٰئکتہ وکتبہ ورسلہ والیوم الاٰخر یعنے ہر ایک نے ایمان آندا نال اللہ تعالیٰ دے اتے فرشتیاں اسدیاں دے اتے کتاباں اس دیاں دے اتے نال دن قیامت دے۔ ایہہ پنج اتے دو باقی دیاں بھی آچکیاں ہیں وچہ قرآن کریم دے وچہ متفرق جائیں دے۔ ۱۲

مولوی دلپذیر بھیروی

منت نذر خیرات تے سجدہ استمداد دعائیں ۔ کل عبادت بدنی مالی لائق اوسے تائیں
اِیَّاکَ نَعْبُدُ ایہو معنے رب ترکیب سکھائی ۔ آکھو خاص عبادت تیری کرییے اسیں الٰہی
توہیں خاص پرستش لائق ہور شریک نہ کوئی ۔ کل عبادت ہر قسماں دی تینوں لائق ہوئی
وایاک نستعین جو منگاں خاص تیرے تھیں یاری ۔ توہیں مدد کنندہ ساڈا ہر دم یاری رب باری
تیرے باہجھ نہ ہور کسے تھیں مدد اسیں منگیندے ۔ ہرگز نال تیرے کوئی دوجا نہیں شریک کرینیے
توہیں ہیں معبود سچا واں حافظ ناصر اللہ ۔ ہر کم وچہ توں آپ اساں نوں کافی اک اکلا
نال تیرے ایمان لیاندا سچے صدق یقینوں ۔ ثابت رکھ توحید اپنی تے اپنے فضل تینوں
جو اس طور خدا نوں منے اوس ایمان لیاندا ۔ کرے شریک جو ہور کسے نوں مشرک لڑھیا جاندا
بھاویں سب رسول کتاباں منے محشر حالا ۔ تا بھی مومن کہیا نہ جاوے شرک کراون والا
اس تھیں بعد فرشتے رب دے سبھے منّنے آئے ۔ وَمَلٰئِکَتِہٖ جیوں وچہ قرآنے آپ خدا فرماوے
کل ملائک چھوٹے وڈے پیدا وار خدائی ۔ نور کنوں پیدائش تنہاں خالق پاک بنائی
جو جو کم سپرد تنہاندے کیتے خالق سائیں ۔ اوسے وچہ مصروف ہمیشہ رہن قیامت تائیں
تسبیحاں تقدیساں ربی تنہاں غذا بنائی ۔ کھاون پیون صحبت سندی حاجت مول نہ کائی
رشتہ وار نہ کوئی خدا دا سبھ مخلوق الٰہی ۔ کافر کہن جو دھیاں رب دیاں ایہہ سبھ کفر تباہی
وقت نبی دے کافر لوکاں ایہہ بہتان بنایا ۔ کہن فرشتے بیٹیاں رب دیاں ربنے تنہاں جھوٹھایا
ماں پیو تے اولادوں پاکی پاک خداوند تائیں ۔ مومن اوہ جو منے رب نوں ہکو واحد سائیں
کل فرشتے منے اس دے جیونکر منّنے آئے ۔ فرماندا پیدائش رب دی نوروں رب اوپائے
تریجی صفت کتاباں رب دیاں مومن من تمامی ۔ وکتبہ جو اوپر رسولاں بھیجیاں رب گرامی
چار کتاباں وڈیاں سب تھیں جو مشہور پہلے ۔ تورات انجیل زبور تے مصحف برحق منوں چائے
نازل ہوئی موسیٰؑ اتے تورات کتاب خدائی ۔ اوپر داؤدؑ زبور تے سے انجیل عیسیٰؑ تے آئی
کتنے ہور صحیفے چھوٹے باجھ انہاں تھیں آئے ۔ اوپر رسولاں آپنیاں دے رب نازل فرمائے
مصحف پاک کلام الٰہی خاص قرآن یگانہ ۔ آیا اوپر نبی محمدؐ خالق دا پروانہ
سب دا رد حق منا واجب حکم دتا رب سائیں ۔ عمل قرآن مجید موافق واجب ہر اک تائیں

باقی ہور کتاباں جتنیاں باری طرفوں آیاں
ہو جو کم قرآن مطابق آہے وچہ انہاندے
باقی حکم جو اگلے آہے سب نوں دور ہٹایا
ہو کجھ ایس کتاب پڑھ لے رب فرمان سنائے
نال قرآن ایمان آنن دی ایہو غرض ہویوئی
چوتھی صفت پیغمبر ربدے برحق مننے آئے
لبھضیاندے رب نام مبارک وچہ قرآن لیاندے
سب نوں برحق مننا واجب ہے اُس طور پیارے
وقت بوقت ہدایت کارن بھیجے خالق باری
آپو اپنیاں وقتاں اندر جو احکام لیائے
اصلی مطلب ہکو سب دا وحدت دسنی آہی
شرک فساد تے تفرقیاں تھیں سارے گئے ہٹاندے
جیکر وچہ فروعی مسئلیاں فرق تفاوت آیا
اصل نتیجہ ہکو سب دا جتنے نبی وہانے
سب دے افسر نبی محمدؐ حضرت ختم رسولاں
اک لکھ چوی ہزار پیغمبر جو کمی نہ زیادہ
جتنے نبی انہاں تھیں پہلے خالق اپائے
کل ملکاں وچہ پہلوں آکے ڈونڈیاں انہاں پٹایاں
بیشک جس دے دل دی نگری ستھری صاف ہوئی
شکر الحمد خدا نے سانوں رہبر اوہ ملایا
اسلئے نال ایمان آنن دی شرط ایہو ہے بھاری
باقی سب پیغمبراں دے حق نیک گمان رکھیوے
پنجویں صفت قیامت دا دن برحق مننا آیا

جدوں قرآن اتاریا رب نے سبھ موقوف کرایاں
وچہ قرآن کریم خدا نے اوہ احکام لیاندے
کامل کرکے ساڈے تائیں ایہہ نسخہ پہنچایا
ہر مومن نوں سننے لازم عمل کمایا جائے
جو برحق ایہہ کلام ربانی اس وچہ شک نہ کوئی
وَرُسُلِہٖ کلام اللہ وچہ جویں[ا] خدا فرمائے
بعضے اوہ جو نہیں خدا نے دسے نام تہاندے
ایہہ جو سب پیغمبر رب دے سچے آہے سارے
کر گئے اوہ تبلیغ تمامی آپو اپنی واری
موجب حکم سنیہے رب دے سبھناں نے پہنچائے
گئے سمجھاندے لوکاں تائیں سبھ توحید الٰہی
کرو عبادت ہک اللہ دی گئے سبھے فرماندے
اوبصلاحت وقتی کارن آپ خدا فرمایا!
کرو اطاعت ہک اللہ دی منو حکم ربانے
بھیجیا رب خلاصہ کرکے سب نبیاں مقبولاں
سبھناں وچوں اعلیٰ اولیٰ ایہہ مقبول خداد
عیسیٰ موسیٰ سبھ انہاں دیاں خبراں دیون آئے
افسر ساڈا آون والا دلدیاں کرو صفایاں
پیش عدالت مجرم ہوسی چارہ پھیر نہ کوئی
سب دنیا تھیں دین اپنا جو عطر نکال لیایا
ایہہ جو ہر کم اندر اسدی کیجے تابعداری
آپو اپنیاں وقتاں اللہ اپنے روشن دیوے
والیوم الآخر جویں اللہ وچہ قرآن بتایا

[ا] جویں فرمایا اللہ تعالیٰ نے ذالک الکتاب لاریب فیہ یعنی ایہہ کتاب جیہی ہے جو نہیں کوئی شک وچہ کلام الٰہی ہونے اسدے دے بیشک ایہہ سچی کلام ہے اللہ وحدہٗ لاشریک دی ۱۲

[۲] قولہٗ آہ یعنی کل ابنیاء جو آئے ہیں اول حضرت خاتم النبیین تھیں[م] اور سب گویا اسطرح ہیں جسطرح کسی کسی اعلیٰ حاکم دے آون تھیں پہلے اسدیاں فوجاں جاندیاں ہیں واسطے اطلاع دینے لوکانوں تے واسطے خبر کرنے دے رعایا وغیرہ نوں ہی طرح کئی پیغمبر بھی آئے ہین واسطے خبردار کرنے دنیانوں اتے خبر دیون دے جو آنا چاہندا اے پیغمبر آخرزمان حضرت محمد صلعم ہوش کردتسیں تے خبردار ہو جاؤ واسطے فرمابرداری اس حضرت دیدی دے جویں خبر دتی ہے موسیٰ اتے عیسیٰ نے یاتی من بعد اسمہ احمد یعنی آویگا پچھے میں تھیں سردار جو ہے نام اسدا احمد اے محمد ایہہ دونویں نام ہین حضرت محمد علیہ الصلوٰۃ والسلام دے ۱۲

یوم الآخر پچھلا دن جو روز قیامت والا
ہو کر جمع تمامی خلقت پیش حضور کھلوسی
چنگیاں عملاں والیاں تائیں چنگیاں ملن جزائیں
اہل ایماناں نعمت رحمت جنت باغ بہاراں
ذکر قیامت بہتی جائیں وچہ قرآنے آیا
ذکر حساب کتاب ترازو پل صراط تمامی
ہیں بھی ویکھ حدیث کتاباں اندر الیس رسالے
تا جو ویکھ انہانوں مومن واقف ہووں بھائی
کفر شرک بریایاں کولوں جو کوناہیں ڈردا
آخر نال ایمان آندی ایہو غرض تمامی
جیکر بے فرمانیاں اندر پھر بھی شاغل رہیا
وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ دے معنے ایہو نکالے
یعنی تقویٰ رب سچے دا حاصل ہویا جنہانوں
عملی طور قیامت تائیں جدتک نہ سینوے
پورے طور قیامت اوپر نہیں یقین جنہانوں
اے مومن بن پورا مومن من قیامت تائیں
نال قیامت جے دل تھیں جس ایمان لیاندا
سبھو نیکیاں حاصل ہوون سب بدیاں چھپ جاون
سارا دین رسول اللہ دا اس وچہ حاصل تھیوے
ساریاں صفتاں مومن والیاں جنتیاں رب فرمایاں
تائیں وچہ قرآن خدا نے بہت جگہ فرمایا
حج زکوٰۃ نمازاں روزے حکم جو رب اکبر دا
جس بندے نوں سجھدا ہووے پیش عدالت جانا

اس دن آپ عدالت کرسی خالق پاک تعالیٰ
عملاں موجب بدلے ملسن سب دا لیکھا ہوسی
بریاں تے بدکاراں تائیں بریاں ملن سزائیں
دوزخ قہر عذاب الٰہی ہوگ نصیب کفاراں
نالے وچہ حدیث مبارک پیغمبرؐ فرمایا
جنت دوزخ کل حوالہ کہیا نبی گرامی
لکھے مومن بھایاں کارن حال قیامت والے
کرن یقین قیامت اپر ترک کرن بریائی
جیونکر اوہ قیامت اوپر مول تھقین نہ کردا
ایہہ جو بندہ ہر بریایوں بچیا رہے مدامی
کجھ یقین نہ آیا اس نوں پھر اوہ مومن کہیا
کرن یقین قیامت اوپر مومن تقویٰ والے
پورے طور قیامت اوپر خاص یقین تنہانوں
تدتک نال قیامت ہرگز مول یقین نہ تھیوے
وچہ قرآن کریم خداوند کافر کہیا تنہانوں
نہیں تا نزد خداوند باری کافر کہیا تنہانوں
کوئی کم ناجائز اس تھیں مول نہ کیتا جاندا
نال قیامت سچے دل تھیں جو ایمان لیاون
جیکر اک قیامت اوپر یک یقین کجھ تھیوے
یک قیامت ملن اندر سبھے وچے آیاں
مومن اوہ جو نال قیامت پک یقین لیایا
منی جس قیامت سب کجھ کردا رہسی ڈردا
رات دنے اوہ فکر اسے وچہ شاغل رہے تمانا

لہ وبالآخرۃ یہ آیت وچہ شروع پہلے پارے آئی ہے ھدی للمتقین الذین یومنون بالغیب ویقیمون الصلوٰۃ ومما رزقنٰھم ینفقون والذین یومنون بما انزل الیک وما انزل من قبلک وبالآخرۃ ھم یوقنون۔ ۱۲۰ یعنی وہ لوگ جو ایمان لاتے ہین نال غیب دے یعنی بن دیکھے ہن اوہ خدا نوں تے روز قیامت نوں تے دوزخ بہشت نوں اتے سوا انہاں تھیں جو ہور چیزاں سننے والیاں ہین اتے نہیں دسدیاں انہانوں اتے قائم رکھدے ہین نمازنوں اتے خرچ کرتے ہیں وچہ راہ اللہ دے اتے اوہ لوگ جو ایمان لیائے ہین نال قرآن مجید دے اتے نال اگلیاں کتاباں دے اتے نال آخرت دے بھی یقین رکھدے ہین - ۱۲

دلپذیر

جس نوں یاد قیامت ہووے رب ول حاضر ہونا
ہر گز بدی نہ ہووے اس تھیں نیکیاں رہے کماندا
اے مومن پڑھ حال قیامت کر اوہ یاد کھلونا

رہے ہمیشہ فکر اسے وچہ پیش حضور کھلوناں
جویں مسافر راہ وچہ جاندا کجھ نہیں ہور بناندا
کریں یقین جو تدھ بھی اسدن سر پر حاضر ہونا

وَالْقَدْرِ خَيْرِهٖ وَشَرِّهٖ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰے

چھیویں صفت کماوے یا کوئی نیکی یا بریائی
نیکی کرنے والیاں تائیں بخشے نیک جزائیں
لے سزا جزا ہر کم دی جو کوئی کجھ کماوے
یا دن اجر حیاتی وچہ بھی نیک کمایاں والے
دوہیں جہانیں نیکاں تائیں ملن مداج عالی
ایویں بے فرمان خداوے کرے جو بریائیاں
دنیا وچہ بھی تنہاں کارن سخت وبال خواری
لہم فی الآخرۃ عذاب عظیم بھی آخر قہر سزائیں
دنیا وچہ عذاب الادنٰی اسیں ضرور چکھاوال
وعدے حق ربے دے سبھے نہیں خلاف کریندا
والبعث بعد الموت ایہہ ستویں صفت ایمان پچھانی
جو یک واری پیدا ہوکے دنیا اندوں مویا
ہر بندے نوں قبراں وچوں رب زندہ پھر کرسی
کافر اس اٹھون کولوں ہوئے سبھ انکاری
لکھاں برس جنہاں نوں ہوئے تائیں مویاں لنگھ سدھائے
توبہ باجہ گناہاں بدلے ملے عذاب ضروری
دونویں کم برابر بر حق ملن آئے بھائی
وچہ قرآن خداوند عالم کہیا جواب انہاں نوں
ویکھو کھاں تسیں جمنتوں اگے کیا کجھ پہلوں رہے

ٹھیک سزا جزا دوہاں دی خالق پاک ٹھہرائی
جو کوئی بدی کماوے اسنوں دیوے سخت سزائیں
ہر کوئی آخر دنیا اندر بیجے دا پھل پاوے
اگے بھی پھر ملن تنہاں نوں درجے شان نرالے
نیکی اجر نہ ضائع کردا پاک خداوند والی
دو جگ وچہ تنہاں دی کارن سخت سزائیں آیاں
لہم فی الدنیا خزی جیونکر حکم رب باری
وڈا عذاب قیامت دے دن ملے انہاں نوں تائیں
یوم الحشر عذاب الاکبر وڈا عذاب وکھاواں
عفو کرے تاں مرضی اسدی نہیں تاں جان نہ ڈیندا
یعنی موتوں بعد دوبارہ اٹھنا بر حق جانی
روز قیامت پھیر اٹھیوے پک عقیدہ ہویا
عمل نتیجہ ویکھے ہر کوئی پھر نہ کوئی مرسی
آکھن پھیر نہ اٹھسی کوئی مر کے دو جیواری
ہو گئے ہڈ چم جنہاں دے پھیر کدوں اوہ آئے
بھن نہ رکھدا اللہ ہر گز نیکاں دی مزدوری
نیکاں اجر نیکوئی دیندا بریاں نوں بریائی
اسیں اٹھاواں جیونکر پہلے سرجیا اساں تسانوں
کس شے تھیں انسان پیدا کیتا جدوں تسیں کجھ نا ہے

جدنا بودوں اساں تساں نوں پہلی وار بنایا
پھیر دوبارہ زندہ کرنا ایہہ کیا مشکل آیا

جیکر نہیں یقین تساں نوں ویکھو اسیں جواواں
مردیاں وچوں لاکھاں چیزاں زندہ کڈھ دکھاواں

ہور ہزار اساڈی قدرت ویکھ یقین کریندے
پھر اوہ اٹھنا محشر والا کیوں نہیں تسیں منیندے

کافر بے ایماناں تائیں جیدوں یقین نہ آیا
کہف اصحاب نمونہ اس دا اکھیں رب وکھایا

کتنے ہور نمونے ایسے خالق پاک دکھائے
جنہاں نصیب ہدایت آہی ویکھ ایمان لیائے

دنیا وچہ خداوند عالم جو پھر مار جوائے
سی اوہ فرضی طور انہاں نوں ماریا مارن والے

کافراں دے دکھلاون کارن ماریا رب تنہانوں
تا جو زندہ کر دکھلائے پھیر دوبارا انہاں نوں

جیکہ اجل مسمیٰ والی اصلی موتوں مردے
دوجی وار ہوئے جو زندہ پھیر نہ ہرگز مردے

ایپر اوہ ہک قدرت ربنے ظاہر کرنی آہی
جو اس طور قیامت نوں پھر زندہ کرے الٰہی

موتوں پچھے اٹھنا برحق اس وچہ شک نہ کوئی
سب نوں پھیر جواوے اللہ جدوں قیامت ہوئی

اس گل اوپر ایمان لیاون واجب اہل ایماناں
یوم البعث اٹھاوے سب نوں خالق پاک توانا

ایہہ ست چیزاں اس جا گہ وچہ جو میں آکھ سنایاں
ہر مومن نوں منا لازم بہت ضروری آیاں

جس وچہ ایہہ ست چیزاں ہوون مومن جانو سوئی
نہیں تاں ہے ابوجہل برابر کفر ثبوتی ہوئی

اس پچھیں پچھے دو چیزاں دا کہاں مفصل حالا
اول موت بیان دوجا حال قیامت والا

جہت نصیحت مومن بھایاں نافع ذکر دوہاں ندا
موت قیامت یاد نہ جنہاں جیون بھٹھ تنہاندا

اس جگ دیاں کہانیاں قصے پڑھن کئی اخبارال
اگلے جگ دے ذکر بیانوں کدی نہ پایاں سارال

من من روڑ نکے ایتھے ہر کوئی خوش تھیندا
اگے چل کے معلم کرسن کی کجھ بھاؤ منیندا!

اس کارن ایہہ نسخہ لکھیا مومن فیض اٹھاون
پڑھ کے حال قیامت والا چنگے عمل کماون

کرن دعا مصنف دے حق پڑھنے سننے والے
دو جگ وچہ پذیر بندے نوں خوشیاں رب وکھالے

نصیحات از جانب برجی احوال موت خوردن بر عمر ماضی در غفلت

اے دل غافل عمراں تیری پنجاہ برس وہائی
غفلت وچوں اجے نہ تیری ہوش ٹکانے آئی

اکھیں کھول بے ہوشا جلدی نہ کر نیند پیاری
ایس مسافر خانے اندر لٹے گئے بیوپاری

جو آیا اس مال موہایا ثابت رہیا نہ کائی
جاگن والے رہے سلامت جنہاں نیند ونجائی

غافل سویں نہ ایس سراں وچہ ایتھے چور بتیرے — لٹ متاع لیجاسن تیری اٹھیں جاگ سویرے
توں ایتھے مہمان پلک دا گھڑی وسانہ تیرا — اچن چیت کسے دم بیلی کوچ کریں گا ڈیرا
دنیا ایہہ پردیس مطابق نہ کہہ اس دا ماناں — خبر نہیں جو کیہڑے ویلے مدھ ایتھوں ٹر جاناں
پاک نبی فرمایا اک دن ابن عمر دے تائیں — وانگ مسافر دنیا اندر ہو کے جھٹ لنگھائیں
یا جیوں راہی راہ وچہ جاندا اسدی جگہ نہ کائی — قبراں والیاں وچوں گن توں دم اپنے نوں بھائی
طول امیداں کر کرہ ایتھے عمر نہ مول گوائیے — اس دم دا بھروسا ناہیں کس ویلے مر جائیے
مالک انہاں چھوتریاں دا سدا نہیں مدھ رہنا — اوڑک تیریاں جاہگاں اتے ہور کسے آ بہنا
کر لے جمع اگوں دے کارن توشہ راہ سفر دا — پھیر نہ آون ہوسی تیرا رہسیں گا غم کردا
اس ویلے دا قدر کر لیں جس ویلے مر جا سیں — پھیر ایہہ نہ رہسی تینوں رو رو کے پچھتا سیں
اوہ پچھتاون جھوٹا تیرا ہرگز کم نہ آوے — مک گیا جد عرصہ تیرا پھر ایہہ وقت نہ ہاوے
گذریا ویلا ہتھ نہ آوے پھیر ہزاراں لکھیں ! — ہر دم اجل اڈیکے تینوں فکر دلے وچہ رکھیں
کر ساماں اجل تھیں پہلے جو تدھ اگے گھلنا — سرآئی دا کوئی نہ واہر و پھیر نہیں اس ٹلنا

اِنَّ اَجَلَ اللّٰہِ اِذَا جَآءَ لَا یُؤَخَّرُ

جد نازل ہووے موت کسے تے اگے آن کھلوندی — مرنے والا پچھے اس تھیں کون توں ہوندی
آکھے میں اوہ موت جو تینوں دنیا وچوں نکالاں — کراں یتیم غریب بیچارے تیرے بال جھوٹیاں بالاں
میں اوہ موت جو یاراں کولوں یار وچھوڑن والی — میں اوہ موت جو زن مرداں وچہ چاہاں فرقت ڈالی
میں اوہ موت جو ماواں کولوں یار وچھوڑن والی — میں اوہ موت جو پیو پتراں وچہ وبجد وچھوڑے پاواں
میں اوہ موت جو وسدے جھگے اک پل وچہ اجاڑاں — میں اوہ موت جو ہرے سرتے ونجہ نقارہ ماراں
میں اوہ موت جو بھیناں کولوں ونج وچھوڑاں بھائی — میں اوہ موت جو رل وسدیاں وچہ دیواں گھت جدائی
میں اوہ موت جو بھرے محلے سب خالی کر دیندی — میں اوہ موت جو محکم کوٹھیں ونج ہلاک کریندی
میں اوہ موت جو اچن چیتی بجلی وانگوں آواں — میں اوہ موت جو ہسدیاں تائیں پل وچہ رواداں
میں اوہ موت جو کل مخلوق باقی کوئی نہ چھوڑاں — میں اوہ موت جو دنیا اندر ہر دا مان ترو ڑاں
میں اوہ موت جو رنڈی کرساں تیری عورت پیاری — مال تیرا لیجاون وارث جنہاں عداوت بھاری

[1] عن ابن عمر قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم نمیکبی فقال کن فی الدنیا کانک غریب او عابر سبیل وعد نفسک من اصحاب القبور وکان ابن عمر یقول اذا اصبحت فلا تنظر المسآء اذا امسیت فلا تنظر الصبح وخذ من صحتک لمرضک ومن حیاتک لموتک
یعنی روایت ہے عبداللہ بیٹے عمر دے تھیں آکھیا اے پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم نے دونوں مونڈھے میرے لیس فرمایا ہو تو وچہ دنیا دے جیویں پردیسی یا مسافر ہیں توں اتے گن نفس نوں اہل قبراں دے تھیں اتے ابن عمر نے فرمایا ہے جد صبح کریں توں نا کر اڈیک اتے دی جد رات کریں توں نہ کر اڈیک صبح دی اتے تندرستی اپنی تھیں وچہ حیاتی اپنی دے واسطے موت اپنی دے ۱۲

اینما تکونوا یدرککم الموت ولو کنتم فی بروج مشیدہ ۔ یعنی جہاں تم ہو گے تمہیں موت آ گھیرے گی اگرچہ تم مضبوط قلعوں میں ہو گے ۱۲
دلپذیر

نال جنہاں دے ساری عمراں تدھ پیار نہ پائے
جیکر اپنے کارن کوئی نیکی تدھ کمائی
سنے جدوں ایہہ گلاں اس تھیں منہ پرتائے
پر دوجی طرف کرے منہ تاں بھی موت وسے ہر پاسے
پھر آکھے موت جو شائد مینوں تدھ پچھاتا ناہیں
رہیوں تکیندا کول انہاندے چلی واہ نہ کائی
دھیاں پتر تیرے سارے شور کُکارے پیسن
ہیں اوہ موت جو اگے تینھیں کتنے جھگے گالے
پھر آکھے موت جو دنیا تائیں کیہڑی رنگ ڈھوئی
تاں پھر اوسے ویلے اللہ دنیا حاضر لیاوے
آکھے اے بلیشر ماں تدھ ایہہ کیوں سخن الایا
کیا کیا عجب کیتے تدھ میں وچہ تینوں منع نہ کیتا
میری طلب ہمیشہ تمیں نے رکھی شام صباحیں
جاناسی تدھ دنیا اندر رہساں عمراں ساری
دیکھے پھر اوہ مرنے والا اپنے مال خزانے
آکھے مالی بُلا کر اس نوں اے عاصی بدکارا
اہر فقیراں اتے مسکیناں مینوں تدھ نہ لایا
اینویں اسدے کولوں ہر شے ہو بیزار کھلووے
جیکر چنگیاں عملاں والا رہیا خیراں کماندا
مرنا خوشی فقیراں تائیں کھیا شاہ امیراں
دنیا اتوں مومن بندہ مرن لگے جد کوئی
نرمی سختی دنیا اندر جو کجھ اوس لنگھائی
دنیا اندر مرن جتنو پلے ڈاہڈی کلمسل لیاون

مال تیرے دے سانبھن والے میں اوہ اج بنائے
کم تیرے اج آوے بھائی اوہ سلیاری بھلیائی
اوس پاسے بھی موت کھلوتی اسنوں نظری آوے
نسن دی کوئی جا نہ لبھے ڈاہڈا اوکھا پاسے
میں اوہ موت جو فانی کیتا ماں پیو تیرے تائیں
اج میں حکم اللہ تھیں تیری جند نکالن آئی
کھلے تکسین نفع نہ دیسن تینوں گم کر لیسن
چنگ چنگیرے تیر نیالوں وڈیاں قوتاں والے
آکھے وڈی فریبن آہی اس وچہ نفع نہ کوئی
بڈھی عورت بن کے اسنوں صورت آن وکھاوے
میرے اندر عمر لنگھائی میں تھیں شرم نہ آیا
وچہ بدکاری عمر گذاری ظلم کیتا تدھ بیتا
میں پرواہ نہ رکھی تیری تینوں ڈھونڈیا ناہیں
میں بیزار ہوئی ہن تیں تھیں دیکھ تیری بدکاری
نکل علاقے اسدے وچوں آون ہتھ بیگانے
حق بیگانے رکھ رکھ مینوں جمع کیتوئی سارا
اج ہن نکل تیرے قبضے تھیں ہتھ بیگانے آما
تکتک بندہ چیزاں اپنیاں آہیں مارے رووے
تاافسوس نہ کردا نہ تکلیف مرن دی پاندا
نے غم افسوس ندامت[سے] حسرت موت جو دنیا داراں
آنا خوش ہو وسے جیویں اس نوں قیدوں رخصت ہوئی
سبھ جنجالاں کولوں اس دی اللہ جان چھڑائی
چوراں نوں جیوں بند بیگانے زوری پکڑ لیجاون

سے عن عائشۃ قالت قال رسول اللہ صلعم الدنیا دار من لا دار لہ
مشکوٰۃ شریف صفحہ ۴۳۶ یعنی فرمایا پیغمبر نے دنیا گھر ہے ناگھر یاں دا
اتے مال ہے بے مالاں دا اتے جمع کرے ہن دنیا نوں بے عقل ۱۲ سے
قولہٗ مرنا الخ جس طرح فرمایا پیغمبر صلعم نے موت درویش ندی جنتی ہے لقولہٖ
سے عبداللہ بیٹے عمر دے تھیں فرمایا رسول صلعم نے تحفۃ المومنین الموت یعنی تحفہ
مومن دی موت ہے صفحہ ۳۴۲ قولہ تعالٰی
غم افسوس الخ جس طرح آیا ہے وچہ حدیث مبارک دے موت الاحسا
حسرت یعنی موت دنیا داراں دی غم اتے افسوس ہے ۱۲
مولوی دلپذیر صاحب

وقت نزع دے حسرت یاروں جھلن دکھ خواری
دنیا نالوں وچھڑ نہ سکن دولت جنہاں پیاری

حضرت عیسےٰ[۱] دنیا اندر گھر نہ کوئی بنایا
نہ اسباب نہ برتن کوئی اینویں جھٹ لنگھایا

یک کنگھی یک کوزہ آہا کل اسباب انہاندا
ہتھاں نال ڈٹھا اک بندہ اپنے وال چھڑاندا

ویکھ اوہنوں اوہ کنگھی اپنی عیسیٰ نے سٹ پائی
پھر یک ڈٹھا نال ہتھاندے پانی پیندا بھائی

کوزہ بھی اوہ سٹیا اوتھے بالکل ہوگئے خالی
پھر کوئی چیز نہ رکھی اوہناں ہرگز دنیا والی

دنیا والے بھی لد جاون بھکیاں بھی لد جانا
چلو چلی دا عالم سارا رہسی نام ربانا

کتنے شاہ سدھائے کتنے وچہ غریبی موئے[۲]
خاک اندر جد ستے جاکے سب برابر ہوئے

ایہہ سب اڈنبر دنیا اندر اس جگ فرق نہ کائی
جیہا شاہ سکندر اوتھے تیہا پذیر گدائی

بیان جان کندن وسکراۃ الموت

مشکل ویلا جان کندن دا اللہ پاک بچاوے
پیر پیغمبر چنگا مندا ہر کوئی آزماوے

بھانویں دولت مند ہووے کوئی بھانویں شاہ سداوے
جاں ایہہ ویلا نازل ہووے کجھ ہتھ وات نہ آوے

کھڑے رہن سبھ باغ بغیچے محل بلند منارے
لشکر دی کجھ واہ نہ چلے کون کوئی دم مارے

یار پیارے دنگ ہو جاون کجھ نہ آوے جاوے
پت بھتیجے بھائی بھیناں دکھ نہ کوئی ونڈاوے

اک کنڈے دا رنج نہ سہندی جس دی ماں پیاری
اوہ بھی نال نہ سکدی ہرگز بیٹے دی بیماری

دھیئی وڈے پیاراں والی نت صدقڑے جاوے
اس دا بھی کوئی زور نہ چلے بیٹھی نیر وہاوے

رستم نوں رب اتنی فیلاں قوت بخشی آہی
اسدا بھی کوئی وس نہ چلیا جاں آیا موت سپاہی

وچہ ہوا دے اڈدا آہا تخت سلیمانؑ والا
دنیا اوپر رہیا نہ اوہ بھی چکھیوس موت پیالہ

حضرت عیسےٰ موسیٰ یحییٰ جگ تے رہیا نہ کوئی
تلخی جان نکالن والی ہر نوں حاضر ہوئی

سرور عالم ختم رسولاں کل امت دے والی!
تلخی جان کندن دی کولوں اوہ بھی رہے نہ خالی

کل نفس ذائقۃ الموت رب سچے فرمایا
ہر نے[۳] چکھنا موت پیالہ جو دنیا تے آیا

سختی جان کندن دی اینویں وچہ حدیثاں آوے
تن سو سٹھ تلوار جویں کوئی تنگے پنڈے لاوے

ایسا سخت عذاب نہایت ہووے اسنوں بھائی
جیں تن لگے سوئی جاسے وہ جیاں خبر نہ کائی

ف

۱ ایہہ قصہ حضرت عیسےٰؑ دا کتاب قصص الانبیاء تھیں منقول ہے ۔ ۱۲

۲ جسطرح کسی شاعر نے فرمایا ؎ کتنے مفلس ہو گئے کتنے تونگر ہو گئے ۔ خاک میں جب مل گئے دونوں برابر ہو گئے ۔

۳ یعنے ہر ایک نفس چکھنے والا ہے ذائقہ موت دا ۔ ۱۲ مولوی دلپذیر

بے اس ویلے طاقت پلے اپنا حال سناوے
پاک نبی فرمایا ایسا ہرگز کوئی نہ مردا
ملک الموت وکھالی اینہیں کہیا نبی غفاری
وقت مرن دے عمل تمامی اگے آن کھلوون
چنگیاں عملاں والا جس نے کیتیاں نیک کمایاں
ویکھ ہووے خوشحال نہایت ذرہ خوف نہ کردا
اوہ مرنا نہیں اسدے کارن چین خوشی دا چڑھدا
تے جس عمل نہ کیتے چنگے عیبیں عمر سنگھائی
عمل اپنے اوہ ویکھے جس دم رووے تے گرلاوے
اوہ کر فریاداں ساکاں تائیں بدیاں کنوں ہٹاوے
جیکر جبر کسے نوں ہووے جو اس دے سنگ ہوئی
جو کوئی مومن وقت مرن دے پاوے دکھ ایذائیں
سختی جان کندن دی ہر نوں پاک نبیؐ فرماوے
جس نوں موت اچانک آوے مرض نہ کوئی پاوے
یعنی جان کندن دا کیونکہ دکھ ہووے اس بھائی
کنڈیاں والی جھاڑی تے جیوں کپڑا کوئی کھلاوے
جیونکہ اس کپڑے نوں یکدم خار چبھو ہر جائیں
تے جو بندہ دنیا اندر اچن چیت نہ مردا
سختی جان کندن وی جھڑے ویکھ موئے اکواری
یارب تیرے فضل کرم تھیں مینوں آس لگائی

ہڈیاں بھتیں سن حالت اسدی چمڑا بھی اڈ جاوے
رگ رگ وچہ نہ ہووے جس نوں سخت عذاب اندر دا
جیوں دہ سے تلوار کسے نے ننگے پنڈے ماری [۱]
وچہ حیاتی اپنی دے جو اس کمائے ہوون
حکم الہی نال تمامی اسدے اگے آیاں
شوق الہی دل وچہ وسے نال خوشی دے مردا
دھندے چھوڑے دنیا والے بھج بہشتیں وڑدا
اوہ مشکل گنہاں والی اس دے اگے آئی
اس ویلے کوئی واہ نہ چلے مرنا مول نہ بھاوے
پر ساکاں کو خبر نہ کوئی کی اس نال وہاوے
پھیر حیاتی اپنی اندر کرے گناہ نہ کوئی
اوہ پاک گناہوں ہوکے مرالیندا جنت جائیں
قدر موافق ہر دے اتے ایہہ مصیبت آوے
پاک نبی تھیں پچھیا کسے اس کی حال وہاوے
تا پھر پاک نبی نے اسنوں اکھ مثال سنائی
پھر جاوے جو کاں پھڑ کے اسنوں سختی نال اتارے
ایویں جان کندن دی سختی ہووے اسد بتائیں
اس دے تائیں وکھو وکھرا دکھ الہی کردا
پھر جیون دی چاہ نہ رکھدے موت انہانوں پیاری
بخشیں الیس پذیر بندے نوں وقت نزع آسانی

علامات سلامتی ایمان و سوء خاتمہ

وقت نزع دے جس نوں آوے متھے اوپر نگھارا
نال ایمان سلامت اسدا ہوندا بار اوتارا

[۱] قاضی ثناء اللہ نے وچہ رسالے اپنے تذکرۃ الموت دے لکھیا ہے ابن ابی الدنیا نے حسن البصری تھیں روایت کیتی ہے جو فرمایا حضرت صلعم نے سختی موت دی تے سو سٹھ تلوار دی ضرب جتنی ہوندی ہے اتے حضرت علی تھیں روایت ہے جو ہزار ضرب تلوار دی سوکھی ہے تکلیف مرنے دی تھیں اتے ایہی طرح روایت کیتی ہے خطیب نے انس تھیں عن عبداللہ خالد قال رسول اللہ الفجار اخذ الاسیف رواہ البوار مشکوۃ شریف

[۲] وعن براۃ قال قال رسول اللہ صلعم المومنین موت لعرق الجبین رواہ الترمذی والمشکوۃ یعنی روایت ہے براۃ تھیں لکھیا اس نے جو فرمایا رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم نے ایماندار بندہ اوہ جس دے پنگھارا ظاہر ہووے اسدا خاتمہ بالخیر نال ایمان دے ہوندا ہے روایت کیتا ہے اس نوں ترمذی شریف نے۔

دلپذیر صاحب

کھلانگ تے نیر اکھیں تھیں جان علامت چنگی . کلمہ پڑھدا مرے جو ہووے جتیاں دا سنگی
ایپر امر نہ کرئیے اسنوں اسدے کول پڑھیوے مت انکار کرے پڑھنے تھیں الٹا کافر تھیوے
موت قریب ہووے جد مومن پاک نبیؐ فرماوے اس دے تائیں کلمہ طیب یاد دلایا جاوے
جو مومن نوں دکھ دلوے سستی وچہ نمازاں کردا پیوے خمر خدا منکر کا ہو کے مردا
گلوں آواز شترذبح دا مرنے ویلے آوے اوہہ پیشانی اڈے ہوون رنگ برادیاوے
ہین ایہہ تنے علامتاں بریاں قہر نزول خدائی یارب سایاں فضل کرم تھیں رکھیں آپ بچائی

فریب دادن شیطان لعین وقت نزع برائے سلب ایمان و فائدہ نماز وقت مرگ

شیطان دشمن سخت بندیدا ہر دم ویر کماوے کافر کرنے بندے دیو چہ ہر دم زور لگاوے
ہم تھیں تا آخر اس نے کھوراساں سنگ پایا مردیاں تیک نہ ٹلدا موذی دئیں پناہ خدایا
وقت نزع دے بندے تائیں اٹھے پیاس کمالاں سینے وچہ ہزاراں تلخیاں بن جیویں مشالاں
پانی دے دریا تمامی جے ہوون اس اگے اک قطرے دا کم نہ آون پیاس ایجہی لگے
ایسی تلخی اٹھے اس نوں اس ساعت وچہ بھائی کل سمندر پیوے جیکر پیاس نہ اترے کائی
ایہہ شیطان لعین نکارا تدوں فریب بناوے پانی رکھ ہتھاں دے ابرا سنوں آن دکھاوے
اپچو فیرے اس بندے دے پھردا اوہ مکاری بندہ دیکھ کہے ایہہ پانی ہتھ لگے اک واری
جیوں اسنوں سامنے کر کے پانی اوہ دکھاوے تیوں تیوں اس نوں حرص زیادہ ویکھے تے بہاوے
اوڑک کھول سناوے بندہ مطلب اپنے دل دا سن شیطان کہے اس تائیں مفت نہیں ایہہ ملدا
بندہ آکھے قیمت اسدم پاس میرے کجھ ناہیں کہے شیطان جو قیمت بدلے تھوڑی گل کہائیں
بندہ آکھے اوہ گل کیہڑی جلدی دس الاواں مت پانی ہتھ لگے مینوں سختی تھیں بچ جاواں
تاں اوہ شرک سکھاوے اسنوں یا کوئی کفر بکاوے یا اس کولوں اپنے اگے سجدہ پکڑ کراوے
جے اوہ نیک نصیباں والا ہووے مرد خدائی بچ رہے شیطانوں اس دی بات نہ منے کائی
جو شیطان سکھاوے اسنوں ذرہ نہ مول قبولے آکھے اللہ واحد میرا سچا پاک رسولے
جے بدبخت ہووے اوہ بندہ دین ایمانوں کچا من لوے شیطانی باتاں اسنوں جانے سچا

ل روایت ہے معاذ بن جبل سے جو فرمایا پیغمبر صلعم نے من کان آخر کلام لا الہ الا اللہ دخل الجنۃ یعنی آخر کلام جس دی کلمہ طیب ہووے داخل ہویا وچہ بہشت دے ۔ ۱۲

ل ایہہ حدیث ابو سعید خدری رضہ تھیں یعنی کلمہ پڑھیا جاوے پاس قریب المرگ مومن دے تا جو مت میت بھی سن کے پڑھدا ہووے ۔ ۱۲

مولوی دلپذیر صاحب

حق اسدے وچہ جو کجھ لکھی نیکی یا برائی
جے اس دے وچہ نصیباں لکھیا جنت اللہ باری
جے وچہ تنو جہنم دے رب اس نوں بالن کرنا
جے اس فریب شیطانی کولوں بچ جاوے اوہ بندا
جو وڈو ڈیرے اس بندیدے اکے اس بھتیں موئے
آکھے جو کجھ تیرے تائیں لوکاں پیا ڈرایا
دوزخ اتنے بہشت نہ کوئی عالم جھوٹ الائے
توں ہرگز رکھ نہ خوف کسے دا ہر گل کوڑی ہوئی
ایہہ گل بھی جو کہا ہووے ترت ایمان لیاوے
پھر صورت ہور بنا کر آوے آکھے اسدینا ئیں
خویش قبیلے تیرے تائیں رووں کر کر دیناں
اک اکلا تیرے تائیں ٹوردنا رب اگے
وہٹی اج ویاہی تیری دیکھ رہی کت حالے
کرکے نرم زبان نہایت اسدے تائیں چھلے
پر جسنوں اللہ کرے ہدایت بخشے اپنی یاری
شیطاناں نوں دفع کریندا مارے سو چیزاراں
جو کیتا اس چنگا کیتا سر بر چشم آمنا
تینوں لکھ پھٹکار خدادی لعنت گونوں گوناں
جو اس ویلے قائم رہیا پکا صدق جمایا
تے جس نوں رب نہ یاری کیتی منے حکم شیطانے
حضرت جعفر صادقؓ صاحب موتی سخن پروندا
جو پہنچے وقت نمازاں مومن خوب بجا لیاوے
نالے اسنوں کلمہ طیب ملک الموت سکھاوے

ہو جاندی اس ساعت اندر ساری کاروائی
اس دم اندر رہے سلامت شیطانوں بیزاری
داؤ شیطانی چھلے اسدم ہو کافر اس مرنا
تا پھر ہور فریب بناوے شیطاں دشمن مندا
بھیس انہاں دا کر کے موذی لگے آن کھلوئے
اوہ بالکل جھوٹ طوفان آکھا اساں مر کے جا رنایا
نہ کوئی دکھ عذاب قبر دا الیویں گئے ڈراندے
میں خود ویکھ آیا اوہ جاگھ پچھ پچھیں نہ کوئی
تے جو مومن ایمان کامل اس نوں مول نہ بھاوے
ظلم کیتا رب تیرے تائیں عدل کمایا ناہیں
پت بھتیجے رہے ڈولاندے سوگ پیا سبھ بھیناں
اہل عیال رہے سبھ پچھے ایہہ گل ٹھیک نہ لگے
جس نوں رج نہ ڈٹھا اکھیں بیٹھی نیر اچھالے
مت ایمانوں خارج ہو کے سنگ اساڈے رلے
اوہ نال ایمان سلامت جاوے پاوے عزت بھاری
آکھے رب میرا ہے عادل کردا چنگیاں کاراں
توں ظالم مردود خدادا تیری بات نہ مناں
اکھیں مخنیں ہٹ جا پلیدا رب دیا ملعوناں
دو ہیں جہانیں اللہ دا بڑا لب ہنے لایا
اوہ ایمانوں خارج ہویا ڈبیا دوہیں جہانے
ملک الموت فرشتے تائیں فکر نمازاں ہوندا
وقت مرندے اسدے کولوں شیطاں دور ہٹاوے
جے اوہ کلمہ پڑھ کے مویا وگدا جنت جاوے

ا یعنی شیطان لعین ابی انسان کا بھاری دشمن ہے جسکی دشمنی قرآن مجید سے ثابت ہے جس طرح فرمایا اللہ تعالیٰ نے ان الشیطان لکم عدو فاتخذوہ عدوا انما یدعوا حزبہ لیکونوا من اصحاب السعیر یعنی البتہ شیطان سے واسطے تساڈے دشمن پس پکڑو تسیں انہوں دشمن سوائے اسدے نہیں جو بلاندا ہے شیطان اپنے شیعے نوں تا جو بعض دوزخ والیاں ہوون۔ ۲ مسئلہ رسالہ قاضی ثناء اللہ صاحب پانی پتی ملک الموت سے منقول ہے مولوی دلپذیر بھیروی۔

مناجات

مینوں فضل تیرے دیاں یا رب ہر دم دلوچہ چاہاں
وقت مرن دے مہر تساہیں رکھیں وچہ نگاہاں

مکر فریب شیطانوں اسدم آپ بچائیں
وچہ ایمان میرے دے موذی خلل پہنچاوے ناہیں

توں آپے کریں عنایت ہمت دشمن دور ہٹاواں
اس درتی دا وقت مرن دے ہرگز داؤ نہ کھاواں

موجبات آسانی وقت وخاتمہ بالخیر

ابن ابی شیبہ فرماوے ام سلمہ نقلیں بھائی
جو پاس میت دے پڑھنی چاہیے ایہہ کلام خدائی

سَلٰمٌ عَلَی الْمُرْسَلِیْنَ وَالْحَمْدُ لِلّٰہِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ

بھی ابوہریرہ کرے روایت جو لیسین پڑھیوے
سر میت دے پاس تاں اسدی موت سوکھلی بھیتوے

بھی سورۃ رعد جو وقت نزع دے پڑھن مریض دوالے
جا بہ کہندا اس دی اللہ سوکھی جند نکالے

حاکم کرے روایت جو کوئی وچہ اپنی تیاری
آیت پاک کریمہ تائیں پڑھدا جالی واری

جے مرجاوے اوسے مرضوں اجر شہیداں پاوے
جے بچ نکلے اسدے اللہ سارے عیب ونجاوے

پاک نبی نقلیں کرن روائیت وچہ صحیح طرانی
جو میت کول نزع دے ویلے ملک آون آسمانی

جیہڑی بات کرینیدے ہوون بندیوچہ اس گھر دے
سب فرشتے اوہ اسدے آمین آمین کردے

جا ہے سبے اس ویلے کوئی چنگی بات الاون
میت دے حق کرن دعائیں اللہ بخشیں بخشاون

باب در احوال ملک الموت واعوان او

ابن مسعود روایت کیتی پاک نبی فرمایا
ابراہیم نبی نوں اللہ جدوں خلیل بنایا

ملک الموت جناب الٰہوں اذن لیا ایہہ بھائی
ایہہ خوشخبری خلقت والی اسنوں ونج سنائی

سنکر ابراہیم نبی نوں ہوئی خوشی زیادہ
مینوں رب خلیل بنایا کرداشکر خدادا

حمد الٰہوں فارغ ہو کے پچھدا انبی سہارا
روح کفار اندے کس حالت قبض کریں توں یارا

ملک الموت کہیا جے تینوں میں اوہ وکھائیں
طاقت میرے ویکھن سندی رہے نہ تیرے تائیں

ابراہیم کہیا میں تینوں ویکھ سکاں گا بھائی
ہرگز خوف نہ کرساں اس تھیں جو تدھ شکل بنائی

منہ اپنے نوں پھیر بہیتا ملک الموت الایا
پھیر یا مکھ خلیل اللہ نے اس تے پھلیس وتایا

له روایت ہے معقل بن یسار
نقلیں فرمایا نبی صلعم نے من قرء یٰسین
ابتغاء وجہ اللہ غفر لہ ما تقدم من ذنبہ
فاقرءوھا عند موتاکم رواہ البیہقی
فی شعب الایمان یعنی جو کوئی پڑھدا
ہے سورت یٰسین واسطے طلب رضا
اللہ تعالیٰ دی دے بخشے جاندے
ہیں واسطے اسدے گناہ اگلے
پس پڑھو اس نوں یعنے
سورۃ یٰسین پاس میتاں
اپنیاں دے ۱۲۰ ٭ آیۃ کریمہ
لا الٰہ الا انت سبحانک انی کنت
من الظالمین روایت کیتی ہے
اس نوں حاکم نے ۱۲۰ ٭ اس
حدیث دے مطابق اک حدیث
وچہ مشکوۃ شریف دے آ چکی ہے
۱۲ مولوی دلپذیر صاحب
بھیروی ۔

بنیاں شکل مردے دی کو، ہجی آفت جیویں ڈرانی ‏ زنگ توے دے تھلے وانگوں سر ٹکڑے اسمانی
منہ اس دے تھیں نکلن دم دم آتش تخت النبے ‏ سارے عضو نہائیت کو ہجے ویکھدیاں دل کنبے
اسدے وال بدن دے اس دے بندیا شکل دیون ‏ سبھناں دے منہ وچوں اگ دے شعلے عنارج بھیّون
جدوں خلیل اللہ نوں اسدی صورت نظری آئی ‏ ویکھ ڈگا غش کھا زمین تے ہوش احوال بھلائی
جاں پھر ہوش بنی نوں آئی کیتا اٹھ نظارا ‏ اصلی صورت ڈٹھی اس دی لگا کہن سہارا
ملکؔ الموتا کافر دی لکھ ہووے موت سکھالی ‏ کئی کروڑاں دکھاں جیہی تیری اک دکھالی
کہیا پھیر خلیل نبیؑ نے ملک الموت دے تائیں ‏ مومن داروح کویں نکالیں اوہ بھی ذرا وکھائیں
کہیا فرشتے چہرہ اپنا پھیریں ذرا خلیلا ‏ پھیر کھلا اوہ چہرہ بنیاں ترت جوان رنگیلا
ایسی سوہنی شکل بنایوس خوبی حد نہ کوئی ‏ عجب لباس پاکیزہ آدے بدن وچوں خوشبوئی
حسن جمال عجائب سوہنا صفت نہ کیتی جاوے ‏ چند کولوں وہ چند زیبائش ویکھ شمس شرمائے
ابراہیمؑ جدوں اس تائیں پرت پچھاہاں ڈٹھا ‏ ویکھدیاں روح تازہ ہویا سخن سناوے مٹھا
مومن جیکر وقت مرن دے راحت ہور نہ پاوے ‏ اک وکھالی تیری اس نوں بس کافی ہو جاوے
ابو نعیم مجاہد پاسوں کرے روایت بھاری ‏ ملک الموت نوں تھال مطابق ایہی دھرتی ساری
جسدا امر ہووے اس تائیں اسدا روح نکالے ‏ بھی اگوں اس اگے بھی ایہن کم چلاون والے
پاک نبی پچھیا کسے وچہ حدیثاں آوے ‏ ملک الموت تمام زمین دا کیونکر کم چلاوے
کیوں جے ملک الموت اکلا خلقت کئی ہزاراں ‏ کرکے خاص لڑائیاں اندر کیونکر لیندا ساراں
حضرت آکھیا دنیا اس نوں اینویں رب بنائی ‏ جیونکر تھالوں چیز اٹھاون مشکل تساں نہ کائی

ۓ لیعنی کافراندی توڑے ڈاہڈی
سوکھی موت آوے تد بھی یکواری
تیری شکل دا ویکھنا بھی اسنوں ہزاراں
دکھاں تے مصیبتاں توں زیادہ
ہے۔ ۱۲ ؔ۲ے یعنی ابراہیمؑ نے
ملک الموت نوں فرمایا جیکر مومن نوں
وقت مرن دے کوئی خوشی تے آسانی
ہووے تا بھی یہ ربدا تیرا آسان
ہے ساریاں خوشیاں ھیں۔
ؔ۳ے اگوان پنجابی دلوں ۱۲ ں
نوں کہندے ہین جیہڑا اس دے
اگے کم کرن والا ہووے ۱۲
مولوی دلپذیر
بھیروی

بیان آمدن عزرائیل معہ ملائکہ رحمت برائے قبض روح مومن

جس ویلے کوئی مومن بندہ موت قریب ہو جاوے ‏ عزرائیل ملائک لے کر آسماناں تھلیں آوے
چمکن مکھ انہاں دے جیونکر سورج وچہ اسماناں ‏ کفن بہشتی نالی لیاون کارن اہل ایماناں
آون دکھاون اسدے تائیں حلے خوشبو داراں ‏ سب فرشتے گردے اسدے بیٹھن بنھ قطاراں
عزرائیل سرہاندی اس دی آن سلام الاوے ‏ ایہہ خوشخبری ربدی طرفوں اسنوں آن سناوے

اے بندے مشتاق خدا دے ذکر کماون والے
سر تیرے تھیں سبھ قضیے اج خداوند ٹالے

دنیا دا گھر چھوڑ اتھائیں چل شتابی مردا
جنت دا گھر تیرے کارن پیا اڈیکاں کردا

ایہہ گل سُنکے روح مومن دا جلدی باہر آوے
نال سہولت حکم ربے تھیں کجھ تکلیف نہ پاوے

مشک جویں الٹاوے کوئی نکلے آپ شتابی
اینویں روح مومن دے اوہ ہووے فضل جنابی

ملک الموت فرشتہ جلدی قبض کرے اس تائیں
اوس کولوں پھر ہور فرشتہ لیندا پکڑ اتھائیں

خوشبودار کفن اوہ جیہڑے انہاں بہشتوں آندے
عزت نال لپیٹ اتھاں وچ طرف فلک لیجاندے

جیوں جیوں اوپر لیجاون اگوں ہور فرشتے آون
نال خوشی دے اس بندے دا نام نشان پچھاون

نال ادب تعظیم فرشتے دسن پتہ ٹکاناں
پت فلانے دا ایہہ آہا اس دا نام فلانا

سن کر اس دا نام ملائک کردے خوشی سوائی
واہ مرزا لکھ شاباش تینوں چنگی عمر لنگھائی

ایویں شاباش شاباش کردیاں آسماناں تک جاون
اگوں استقبال کرن نوں ہور فرشتے آون

کھولن در آسماناں والے فلکیں دھماں پایاں
تا جو ایویں ملک مقرب ست آسمان لنگھاون

وچہ حضور الٰہی جاوے امر کرے رب سائیں
سنو فرشتیو حکم میرے نوں جو تیں تساں سنائیں

اس بندے نے دنیا اندر میرے حکم سمہالے
درج کرو جھب ناں واں اسدا علیین وچالے

دفتر علیین اندر جد اسدا نام لکھیوے
لیجاؤ پھر طرف زمین دے حکم الٰہی تھیوے

دھرتی تھیں بس رچیا اسنوں کہندا اللہ باری
واپس کراں اسے وچہ مڑکے پھیر کڈھاں اکواری

مِنۡهَا خَلَقۡنٰكُمۡ وَفِيۡهَا نُعِيۡدُكُمۡ وَمِنۡهَا نُخۡرِجُكُمۡ تَارَةً اُخۡرٰى

جس ویلے ایہہ حکم الٰہی سنن فرشتے نوری
لے آون روح طرف زمیں دے عزت کرکے پوری

جتھے ہووے لاش فرشتہ روح نوں اوتھے آنے
اسدی طاقت نال میت پھر ساریاں گلاں جانے

جانے اس نوں میت جو کوئی تختے اوپہ دھردا
جو رووں پٹن وین الاون منع انہاں نوں کردا

غاسل نوں سوگنداں کرکے کہندا مہر کمائیں
ہیں کٹھا موتاں دا مینوں ڈاہڈا ہتھ نہ لائیں

جو کفن پہناون منجا چاون سامی وچہ اتارن
سبھناں نوں اوہ جانن والا جو تجہیز سوارن

ہوندا خوش انہاں دے اُتے جیہڑے جھب لیجاون
تے اکھے جلدی کرو انہاں نوں جیہڑے دیر لگاون

بیان منع از جزع و فزع و درجہ صبر

ف اس حدیث دی روایت اسطرح ہے عن البراء ابن عازب قال خرجنا فی جنازۃ الرجل من الانصار فانتہینا الی القبر ولما یلحد فجلس رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم وجلسنا حولہ کان علی رؤسنا الطیر فی یدہ عود ینکت بہا الارض فرفع راسہ فقال استعیذوا باللہ من عذاب القبر مرتین او ثلثا ... العبد المومن کان فی ... مشکوٰۃ ... یعنی ایسے تھیں پیدا کیتا اساں یعنی زمین تھیں پیدا کیتا اتے ایسے وچہ لیجاوانگے تساں نوں پرتا کے اتے ایسے تھیں نکالاں گے اسیں تساں نوں دوسری واری دلپذیر بھیروی

اکثر عورتاں ماتماں اندر پاون شور کگارے
باہیں کھلیاں کر کر رووَن منہ تے پلے پاون
ہک پلسے پہن سیاپے مگروں چھیڑن گلے پرانے
چیک چہاڑا کول میت دے پاون شورا چیرا
وین بیہودہ کرنے کولوں منع نبی فرمایا

رووَن پٹن کپڑے پاڑن وال اڈاون سارے
نام بھراواں تے غم یاراں مرنا آن سہاون
پٹ پٹ جد بیتاب ہووَن پا بہندیاں رام کہانی
بھاویں ڈاہڈا عاجز ہووے بولن شیرا شیرا
سینہ کٹن تے منہ پٹن عیب کبیرہ آیا

اِنَا بَرِیٌٔ مِمَّنْ خَلَقَ وَصَلَقَ وَخَرَقَ (مُتَّفَقٌ عَلَیْہِ)

وچہ مشکوۃ حدیث مبارک پاک نبی فرماوے
بھی جو کوئی پٹے وال تے نالے چاک پیراہن کروا
جے میت منع نہ کرے کے مویا اپنیاں ساکاں تائیں
وچہ ہور روایت وقت مصیبت جو کوئی پٹے بھائی
جو منہ اپنے پر ملے سیاہی کالے ہڑے پاوے
نوحہ کرن تے سننے والیاں لعنت ربدی آئی
جد ہوئی وفات امام حسنؓ دی رحمت ہووس خدائی
بیٹھی رہی قبر دے اوپر پورا سال لنگھایا
سنیا اس عورت نے کنیں اوہ آوازہ بھائی

میں بیزار انہاں تھیں ہویا جو کوئی وین الاوے
پاک نبی بیزار انہاں تھیں فرمودہ سرورد دا
تا پھر وین کرن دے بدلے پاوے اوہ سزائیں
اوہ جیونکہ نیزہ پکڑ کریندا اللہ نال لڑائی
کوئی دعا عبادت تس مقبول نہ کیتی جاوے
بھی کل فرشتیاں بندیاں دی پھٹکار نبی فرمائی
تا بیوی اس دی قبرے اوپر جا کر جھگی پائی
گذر چکا جد سال قبر تھیں اک آوازہ آیا
دس بھلا اوہ لدھی تینوں جو سٹے تدھ کھڑائی

مَقُولَہ مُصَنِّفْ

جس نوں موت اڈا لیجاوے پھر اوہ ہتھ نہ آوے
جیوندیاں پھر آس ملن دی جس جاگہ کوئی جاوے
دنیا اندر جو گم جاوے اوڑک رب لبھاوے
جس مرنے تھیں ہر کوئی بندہ اپنی جان لکاوے
لکھ روے لکھ پٹے کوئی لکھ آزردہ تھیوے
جے ایس شور کگارے نالوں بندہ صبر کماوے

اس دا ملنا قسمت لتے جے رب چا ملاوے
شہر عدم دے جو کوئی جاوے مڑ ایس دیس نہ آوے
پر اوہ گمیا کدی نہ لدھا جس نوں موت گماوے
اوہ مرنا آخیر ہکی دن دن سب نوں آن بلاوے
لکھ پٹے لکھ وال اڈاوے مردہ پھیر نہ جیوے
بے حساب شمار صبر دا اجر حضور روں پاوے

۱؎ ایجگہ پچھلی حدیث براء ابن عازب والی حدیث تھیں انقلاب کر کے حدیثاں دابیان شروع ہے۱۲

۲؎ بہت بدچلن عورتاں دی چھل ایہو عادت ہے جس دا کوئی ماتم سنن اسدے گھر جا کے پلے پا کر پٹنے یہاں درستاندی خاطر ارمان تے افسوس نکالدیاں بین تے غم پا کر موندلیے ماتم والے بھی اسنوں اپنا خیر خواہ تے غم گسار سمجھدے ہین۔ نعوذ باللہ من ذالک ۱۲

۳؎ وعن عبد اللہ بن مسعود قال رسول اللہ صلعم لیس منا ضرب الخدود وشق الجیوب الخ یعنی روایت ہے عبد اللہ بن مسعود تھیں فرمایا رسول اللہ صلعم نے نہیں اساں تھیں جو کوئی مارے منہ پر تے پاڑے کپڑے تے پکارے پکار نے جاہلیت دے ۱۲

مولوی دلپذیر صاحب

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰی اِنَّمَا یُوَفَّی الصَّابِرُوْنَ اَجْرَهُمْ بِغَیْرِ حِسَابٍ ط

افضل صبر تباون پر جے روٹے نیر چلاوے
جاں ہویا فوت نبیؐ دا بیٹا ابراہیم پیارا
عبدالرحمنؓ پیش نبی دے آکر عرض گذاری
حضرت کہیا تساڈے کولوں جا گناہ میں ٹالے
یک آواز نوحہ والا دوجا گاون بھائی
جو منہ نوں پٹن کپڑے پاڑن وین الا کر روندے
ایپر ایہہ رونا ہے رحمت جیوں میں کردا زاری
پھرے کر نام پتر دا دروں پاک نبی فرماندے
ابو ہریرہ کرے روایت عمرؓ ولی اک واری
کیتا منع عمرؓ نے اس نوں رووَن کنوں ہٹایا
اکھیاں اسدیاں رووَن والیاں کردیاں گریہ زاری
اس رونے دا خوف نہ کوئی جو آہستہ رووے

ایہہ آہستہ رونا رحمت پاک نبی فرماوے
چھم چھم نیر وہاون لگا پاک رسول سہارا
سانوں منع کر دیا حضرت آپ کریندے زاری
دو آواز برے تے دونویں کم جہالاں والے
منہ نوں پٹن کپڑے پاڑن ایہہ بھاری بربادی
میں بیزار انہاں تھیں میری امتوں خارج ہوندے
اس رونے نوں نرم دلاں وچہ کیتا اللہ باری
دل میرا غمناک ہجر تھیں آنسو نین چلاندے
میت اوپر روندی ڈٹھی عورت یک بیچاری
رووَن دے اس دکھی تائیں پاک نبیؐ فرمایا
نویں مصیبت اسدے اوپر ہے ایہہ درداں ماری
تائیں امت حضرت دی جو پٹے منہ سر کھووے

دراحوال موت شہیداں

ہے عبداللہ ابن عمر تھیں ایہہ روایت آئی
پہلا قطرہ خون جدوں اس دھرتی اپر جھڑدا
جان کندن دا درد شہیداں اینویں نہیں تاوے
کپڑے پھیر بہشتاں وچوں اسدی کارن آون
نالے آوے اسدے کارن جنت تھیں اسواری
طرف فلک دی جا لیجاون اس نوں ملک نورانی
وچہ ملائک روح مبارک انہوں رل مل جاوے
اینویں جا پہنچاون اس نوں وچہ حضور الٰہی

جس دم قتل ہووے کوئی بندہ اندر راہ خدائی
اللہ صاحب اسد تائیں پاک گناہوں کردا
پیراں دے وچہ کنڈا اڑیا جیونکر کجھ جتاوے
عزت نال فرشتے اس نوں اوہ کپڑا پہناون
اسدے اپر چڑھا فرشتے جاندے مار اڈاری
اگے وچ فرشتیاں اندر سیر کرے آسمانی
جیونکر اوہ فرشتہ آہا سوہنا رنگ سہاوے
پیش خدا دے سجدہ کردا سچی جس دی بادشاہی

ف
قال اللہ تعہ یعنی فرمایا اللہ تعالیٰ نے
سوائے اسدے نہیں کہ پورا دتا
جاویگا صابراں نوں اجر انہاندا
بغیر حساب دے ۱۲ لے فقال لہ ابن
عوف رحمۃ ثم اتبعہا باخرے فقال انّ
العین تدمع والقلب یحزن ولا نقول
الا ما یرضی ربنا وانا بفراقک
یا ابراہیم لمحزونون یعنی فرمایا حضرت
نبی کریم صلی اللہ علیہ وسلم نے اے عبدالرحمن
بیٹے عوف دے تحقیق یہ رحمت ہے
پھر تابع ہوئے اس کے دوجی واری
یعنی رووَن لگے پھر فرمایا تحقیق
ہنجھوں کردیاں ہیں اتے دل غمناک
ہے اتے نہیں آکھدے اسیں اگر
اوہ بات جو راضی ہووے رب اسادا
اسیں نال جدائی تیری دے غمناک
ہاں متفق علیہ القلب البکاء
علی المیت ۱۲۰
مولوی دلپذیر بھیروی

بھی کرن فرشتے سجدہ تا پھر حکم خدا فرماوے
باغاں وچہ لیجاون جاکے رلے سنگ بھراواں
سوہنیاں نت پوشاکاں لاون پٹ پٹیر ہنڈاون
قبے نوری بیٹھن کارن سیر کرن ہر جائیں!
اوہ مچھی سب قسم خوشبویاں نت بہشتیں کھاوے
کرکے صاف پکائی جاوے کارن انہاں شہیداں
گوشت اسدے وچوں آوے ہر قسموں خوشبوئی
پھر اوہ گاں تمامی راتیں میوے جنت چردی
گوشت اسدے نوں پھر کھاون روح شہیداں والی
جیوں جیوں ویکھن جنت اندر اپنے محل ٹکانے
سارا دن انہاں نوں اللہ جنت سیر کرائے
وچہ قندیلاں جھولن جاکے عرش معلّے تلے
رب فرمایا فضل میرے تھیں ہورتسیں کجھ چاہو
عرض کرن وچہ سجدے یارب تینوں تھوڑ نہ کائی
حکم ہووے جو منگو بیشک جو شے لستاں پیاری
راہ تیرے وچہ لڑئیے جاکے اپنی جان گنوائیے
رب کہے ایہہ چاہو نا ہیں زندگی دنیا والی

پاس شہیداں جنت اندر اسنوں بھیجیا جاوے
کھاون پیون میوے جنتی مانن ٹھنڈیاں چھاواں
پھر بھر پیالے شربت والے نوکر آن پلاون
اک مچھلی اک گاؤ ہمیشہ ملے انہاں دیتائیں
شام ہووے تا شکم مچھی وچہ اوہ گاں سنگ چلاوے
کھاون عیش اڈاون سارے پاون خوشیاں عیداں
دھن نصیباں والے جنہاں دی ایسی قسمت ہوئی
فجر ہووے تا مچھی اسنوں دنبالوں کردی
ہر میوے دی لذت پاون رہن سدا خوشحالی
تیوں تیوں خواہش کرن جو اللہ جب قیامت آنے
راتیں وچ آرام کریندے بیٹھ عرش دے سائے
سبز پکھیرو بن کر فجرے جان بہشتیں وتے
طلب کرو کجھ میرے کولوں جو منگو سو پاوو
جو وچہ خواب خیال نہ ساڈے اوہ دولت اج پائی
کہن شہید جو دنیا اندر پھیر چلاں یک واری
اوہ لذت جو مردیاں ڈٹھی پھیر بکواری پائیے
دنیا تھیں میں ودھ تساں نوں بخشے درجے عالی

وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِيْنَ قُتِلُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اَمْوَاتًا بَلْ اَحْيَآءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُوْنَ فَرِحِيْنَ بِمَآ اٰتٰهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ س ع پ ۳

وچہ سیپارے چوتھے کیتا حکم خداوند سائیں
بلکہ پاس خدا اپنے دے زندے ہین تمامی
ہردم خوشی کرن رب کیتا فضل انہاں دے تائیں
ابی امامہ کرے روایت پاک رسول الاوے

قتل ہووے جو راہ اللہ وچہ موئے سمجھو ناہیں
کھاون سدا بہشتاں اندر میوے رزق تمامی
لکھ لکھ شکر کرن رب دتیاں جنت اعلیٰ جائیں
روح شہیداں سندے اللہ آپ قبض فرماوے

سه ۱ وعن مسروق قال سألنا عبد اللہ بن مسعود عن ہذہ الایۃ ولا تحسبن الذین قتلوا فی سبیل اللہ امواتا ... الآیۃ قال اما انا قد سألنا عن ذلک فقال ارواحہم فی اجواف طیور خضر لہا قنادیل معلقۃ بالعرش تسرح من الجنۃ حیث شاءت ثم تاوی الی تلک القنادیل یعنی روایت ہے مسروق تھیں آکھدا پچھیا اساں عبد اللہ بن مسعود تھیں معنی اس آیت دے کہا اس نے پچھیا سی اساں پیغمبر علیہ السلام تھیں فرمایا حضرت نے جو روح شہیداں دے پوشاکاں سبز پکھیرو والے ہوندے ہین کول عرش دے وچہ قندیلاں دے کھانے ہوندے ہین پھر چلے آندے ہین ساتھ قندیلاں دے پس اطلاع کردا ہے رب انہاں نوں پس آکھدا ہے اللہ تعالیٰ انہاں نوں طلب کرو کوئی چیز آکھدے ہین شہید کیہڑی اینہی چیز نہیں کول اساڈے در الحال کردے ہین جس وقت چاہندے ہیں ادہر ادہر ۱۲

سه ۲ قالوا یا رب نرید ان ترد ارواحنا فی اجسادنا حتی نقتل فی سبیلک مرۃ اخری مشکوۃ ۲۵ یعنی آکھدے ہین اے پروردگار چاہندے ہاں جو پرتادے جان روح اساڈے جان ساڈیاں دے تاجو قتل ہووے وچہ راہ تیرے واری دوسری ۱۲

احوال قبض ارواح اولیاء اللہ و عاملان کتاب اللہ و پیروان سنت رسول اللہ

ہور روایت پاک نبی تھیں کرے تمیم انصاری
عزرائیل نوں حکم کرے رب ہوویں جلد روانہ
ہر حالت وچہ کیتی اس نے میری فرمانداری
ساری عمر نہ کیتی اس تے میری نافرمانی
نال قرآن حدیث ہمیشہ رکھیا اوس پیارانہ
تہمت اتے ملامت ہر دی سر دے نال نبھائی
میری خاطر اس بندے دی خلقت دشمن ہوئی
لے آؤ ہن اسدے تائیں راحت عیش وکھاواں
سُنکر عزرائیل خدا تھیں طرف زمین دے آوے
ہوون نال انہاں دے سوہنے کفن بہشتاں والے
سبھناں دیاں ہتھاں وچہ ہوون گلدستے اٹھ رنگے
چٹا دودھ حریر لیاون گویا دھوتیا ہویا
عزرائیل سرہاندی اس دی بہندا نال پیاراں
میت دے اعضاواں اپر سارے ہتھ ٹکاون
صورت جنت والی اسنوں پھیر دکھائی جاوے
آکھے ویکھ جو تیرے کارن جایاں رب بنایاں
باغ بہاراں تے گلزاراں میوے باہجہ شماراں
سِدْرٍ مَّخْضُوْدٍ اوہ بیری کنڈیوں خالی
ظِلٍّ مَّمْدُوْدٍ اس جاگہ دور اڈے سائے
ملک الموت میت دے اوپر اتنا ترس کمائے
نال دلاسے روح اسدے نوں باہر پھیر لیاوے

جس ویلے کوئی دوست ربدا کر دا موت تیاری
طرف زمیں دے جاکے لیاویں میرا یار فلانہ
میرے پچھے جگ سارے دی جھلی اوس خواری
حکم میرے تھیں اس نہ کیتی ہرگز روگردانی
اوپر راہ شریعت والے جانوں دلوں وکانہ
اہپر نال حدیثاں ناہیں اوس عداوت پائی
اہپر اینہاں گلاں دا اس نے کیتا خیال نہ کوئی
رنج مصیبت دنیا والے اسدے دور ہٹاواں
پنجسو نال فرشتہ لیکے اس دی طرف سدھائے
خوشبودار معطر جلے پھل لیاون والے
ہر ہر دی خوشبو علیحدہ عنبر نالوں چنگے
خالص کستوری دا بیڑا اوچہ پرونیا ہویا
چار چوفیر فرشتے دوجے بیٹھن بنھ قطاراں
نالے اوہ کستوری اسدی کھاڈی ہیٹھ وچھاون
نالے ملک الموت فرشتہ کر تعریف سناوے
شہد مصفا والیاں جتھے نہراں عجب چلایاں
حور قصور پوشاکاں زیور جلے خوشبو والیاں
طَلْحٍ مَّنْضُوْدٍ بیچیدہ ہر ڈالی وچہ ڈالی
مَاءٍ مَّسْكُوْبٍ اوہ ٹھنڈے چشمے رب چلائے
جتنا اپنی ماں پتر نوں روندیاں ولچائے
جیونکر آٹے وچوں سوکھا وال نکالیا جاوے

ولا تحسبن الذین آہ یعنی اتے نہ گمان کرو انہاں لوکاں نوں جو قتل ہوئے وچہ رستے اللہ دے موئے ہوئے بلکہ زندہ ہین نزدیک اللہ دے روزی دتے جاندے ہین خوش ہین نال اس چیز دے جو دتا انہاں نوں اللہ پاک نے فضل اپنے تھیں ۱۲۰ ایہ حدیث ابو ہریرہ تھیں مروی ہے وچہ مشکوۃ شریف دے ۱۲ مولوی دلپذیر

کہن سلام علیک فرشتے خوشی ہووے تدھ تائیں
ملک الموت فرشتہ جس دم روح نوں قبض کریندا
آکھے بھائی لے ہن تیری اللہ خیر گذارے
اندر راہ خدا دے پایاں جو جو تدھ ایذائیاں
نیک کمایاں تدھ کمایاں بدیاں دلوں بھلائیاں
دوہاں تھیں ہن اللہ باری سختیاں دور ہٹایاں
تیرے نال وسیلے میں تھیں ٹالیاں رب بلائیاں
کر فریاداں رووے جسم روح نکلن دے ویلے
اوڑک وچھڑ جاندے دونویں روندے تے کرلاندے
ٹکڑے سب زمین دے اسدم رو رو کرن دہائی
چالی روز کریندے زاری دروازے آسمانی
روزی اس بندے دی ہر دن اوندی جنہیں راہیں
میت نوں پھر تختے اوپر گھت جدوں نہاون
بندیاں نالوں اول ہر کم کرن فرشتے نوری
پھر جد منجا چاون اس دا بندے وارو واری
جاں کندھا دیون لوک میت نوں بھج بھج قدمی کردے
گھر تھیں لیکے توڑ قبر تک بھن ملک قطاراں
کرن دعائیں اسدے کارن پیش خداوند باری
ویکھے جد شیطان انہاں نوں کردا حسد نکارا
مارے چیخ اجیہی موذی اپنی فوج بلا کے
پھٹ جاون ہکناں دے جسے ایسا زوروں گجے
کہندا ئے بیخبر و تھے نیند تساں نوں آئی
لے چلیا ایمان سلامت تساں نہ کوشش کینی

بدلے اپنے عملاں جا مل بہشتیں جائیں
روح بیچارا جسے تائیں اللہ نوں سونپیندا
تیرے میرے دنیا اندر گذرے نیک دہاڑے
عوض انہاں دے ملیوں اللہ خوشیاں اج دکھایاں
موجب انہاں دے تائیں پایاں دوزخ کنوں رہایاں
جو بھلیایاں پیاں کمایاں کم اساڈے آیاں
ہکدوجے نوں چھوڑ نہ سکن رو رو کرن دوہایاں
روح کہے لے اللہ بیلی پھر قسمت دے میلے
رل کے جھٹ لنگھاون والے یار وچھنے جاندے
جس جس جاگہ بندگی رب دی اس نے پئی کمائی
لنگھدے وچ ہمیشہ جنھوں اس دے عمل نورانی
اوہ رستے سبھ درد فراقوں رو رو مارن ڈھائیں
اوہا فرشتے پنجسو جیہڑے نال مدد فرماون
کفن پہناون لاون نالے جنت دی کستوری
سبھ فرشتے اگے پچھے کردے عظمت بھاری
ملک نورانی سبھ تھیں اول اپنے کندھے دھردے
استقبال کرن تے نالے پڑھدے استغفاراں
یا رب سایاں اس بندے تے کر اپنی ستاری
رووے پٹے کرے ندامت سڑ بل جاندا سارا
سب شیطانی اسدے خوفوں ڈگ پون غش کھا کے
ہکنی مرجاون ہکنی کاڑہ زمین تے وچے
مکر تساڈے تھیں اس بندے کویں خلاصی پائی
معلم ہو گئی میر بنیا تیں ساریاں دی بدنیتی

؎ عن انس قال رسول اللہ صلعم
ما من مومن الا وله بابان منزل منه
ابواب الصعید منه عمله فاذا امات بکیه
کذالک قوله تعالی فما بکت علیهم السماء
والارض رواه الترمذی مشکوٰۃ ص ۳۳
روایت ہے حضرت انس تھیں کہندے آہے
جو پیغمبر علیہ السلام نے فرمایا نہیں کوئی مومن
واسطے اسدے ہین دروازے دو ایک دروازہ
ہے چڑھدا اس تھیں عمل اسدا تے ہک دروازہ
ہے جو اس تھیں اتر دی ہے روزی اسدی
جس وقت مرجاتا ہے مومن تا اوہ روندے
ہین دونویں دروازے اوپر اسدے ۱۲
دلپذیر بھیروی

آکھن فند چلائے بہتے غفلت اساں نہ کیتی
اپر اس بندے تے ساڈی کاتی واہ نہ چلی

جو ہو سکیا اساں تھیں اس وچہ نہیں دریغ کمایا
پر اوہ کیتا کتریا ساڈا اللہ سب روڑھایا

اپنی طرفوں کیتے اساں بہتیرے دا نے تانے
پر ایمان سلامت اس دا رکھیا رب دھگانے

پھر اس روح مبارک تائیں فلکیں بھیجیا جاوے
ستر ہزار فرشتہ استقبال کرن نوں آوے

جبرائیل بھی نال انہاں دے آوے نازکریندا
ہر اک ملک خدا دی طرفوں آ خوشخبری دیندا

تا جو وچ پوچاون اسنوں ہیٹھ عرش دے سارے
مالک نوں جا سجدہ کردا اللہ دی سرکارے

ہر اک نعمت دنیا والی اللہ یاد کراوے
کیا کیا عمل کیتا تدھ او تھے امر نہی فرماوے

کس نعمت دا دنیا اتے شکر بجا لیایا
کیہڑا حکم میرا تدھ منیاں کیہڑا دلوں بھلایا

عرض کرے اے بار خدایا حکم منے سبھ تیرے
توں واقف خود حال میرا عمل پچھانی میرے

شفقت تے توحید تیری بن عمل نہ کوئی کمایا
کفر شرک تے بدعت تائیں دل تھیں دور ہٹایا

رب کہے میں بخشیا اسنوں جنت ول لے جاؤ
باغ دکھاؤ پھل سنگھاؤ ہر اک سیر کراؤ

ویکھ ہوئے خورسند نہایت جنت والیاں جائیں
رب اپنے دیاں فضلاں اتے کر دا حمد ثنائیں

بیان موت کافرین منافقین منکران کلام رب العالمین و حاسدان احادیث سید المرسلین

کافر تے منافق نوں جد وقت نزع دا آوے
ملک الموت فرشتے تائیں اللہ پاک بلاوے

حکم کرے محبوب جا فلانے دشمن میرے ولے
پوری ہوئی حیاتی اس دی موت سنیہے گھلے

اس ساری عمراں دنیا اندر کیتیاں عیش بہاراں
رزق فراخ دتا میں اسنوں بخشے مال ہزاراں

نعمت میری کھا کے اس نے گندے کم کمائے
بے فرمان رہیا اوہ میرا نمک حرام سدائے

وحدانیت میری اس نے ہرگز مول نہ منی
ہر دم کفر کماندا رہیا حد شرع دی بھنی

نال قرآن حدیث ہمیشہ ویر دلے وچہ پایا
بدعت وچہ رہیا مستغرق شرکوں باز نہ آیا

جس دم حکم رسول میرے دا اسنوں کوئی سناندا
پھوٹی تھیں لا پیراں تائیں سارا سڑ بل جاندا

فسق فجوراں اندر اس نے ساری عمر گذاری
حکم میرے دی تابعداری ساری دلوں وساری

لے آ جلدی اسد یتائیں دیواں سخت سزائیں
دکھ پہنچائیں قہر وسائیں اس ناشکرے تائیں

سطہ

جس طرح قیامت دیہاں بہشت وچہ [illegible]
[illegible] آکھن گے [illegible]
[illegible] بہشت دے وچہ [illegible]
[illegible]
[illegible] عنا الحزن [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] حدیث
[illegible] انصاری [illegible]

سطہ جس طرح حدیث طویل براء بن عازب
[illegible] ان العبد الکافر اذا کان
فی انقطاع من الدنیا واقبال من
نزل الیہ من السماء ملائکۃ سود الوجوہ الخ
یعنی تحقیق بندہ کافر جس وقت ہووے
وچہ انقطاع دنیا دے لئے اقبال
آخرت دے نازل ہوندے اوس طرف
اسدی آسماناں تھیں فرشتے کالیاں
موہاں والے۔ ۱۲ مشکوٰۃ

پس ایسی شکل بنا کے ملک الموت شتابی آوے
باراں اکھیں وانگ تندوراں شکل نہائت کالی
پنجسو نال فرشتے آوس بریاں شکلاں والے
دھوئیں آتش پاس انہاندے آہر نال سخت تپایا
اوہ دوزخ والے ملک تمامی اگے آن کھلوون
پھر ملک الموت اوہ سیخ نکالے میت تائیں مارے
ڈاہڈی وہشت نال فرشتہ کڑک آواز کریندا
چل اڈیکاں کردیاں تینوں دوزخ والیاں جائیں
جاوے پھیل بدن دے اندر وڈیاں اڑیاں لاوے
اوڑک غضباں نال فرشتہ باہر جند لیاوے
کہندا روح بدن دیتائیں ایہہ گل جاندی واری
جیوں تدھ عجب کما کے ملزم کیتا میرے تائیں
بھی جثہ آکھے اینویں روح نوں بھٹھ ترایا ای
تیریاں لذتاں پچھے ملی اج دکھ قہر دا پایا
ایسے طور کرن دھرکاراں ہکدوجے نوں دونویں
جس جاگہ دے اوپر اس نے کیتیاں بریاں کاراں
بھی شیطان خوشی دا جلسہ اسدم کرے سوایا
ملک الموت فرشتہ جبدم اوہ روح قبض کریندا
اوہ گندا کفن لگاون اسنوں برالیاں پہناون
لیجاون پھر طرف فلک دے ذلت نال ہزاراں
مشرک تھیں بھی بو شرک دی اینویں آوے گویا
ایتھوں ونج لنگھاون اسنوں جگہ نزکی جاوے
کون پلید نکارا او گنہارا ایہہ ہتھیارا

جیکر جیوندا ویکھے اسنوں ویکھدیاں مر جاوے
سیخ ہتھاں وچہ تتی آتش ڈاہڈی کنڈیالی والی
ویکھدیاں دل ڈرے انہاں تھیں رنگ سیاہ منہ کالے
بدبودار پوشاکاں گندیاں اس دے کارن آئیاں
نال وکھالی میت تائیں دکھ ہزاراں ہوون
لوں لوں وچہ چبھ جاون اسنوں کنڈے اسدے سارے
نکل خبیثا غضب الٰہی تینوں کھلا تکیندا
سنگے پتھر ٹھکر کنبے کافر اسدیاں جھڑکاں تائیں
جیوں جیوں ملک الموت بلاوے تیوں تیوں اکدا جاوے
گلی پشم وچوں جیوں تتی سیخ نکالی جاوے
اے بدبختا ہووے تینوں ربدی سخت قہاری
اینویں تینوں اللہ سائیں دیوے سخت سزائیں
آپ ہلاک ہویوں تے مینوں نال ڈبائی جانا
شالا نت پھریں ہمیشہ جیوں تدھ مینوں بتایا
جیونکر چلیوں ساڑ اسانوں سڑ داویں اونویں
اوہ سب جائیں کردیاں اسنوں لعنت تے پھٹکاراں
اج اساں اک بنھے تائیں دوزخ وچہ وگایا
ہوون پاس فرشتے دوزخ ترت انہاں نوں دیندا
تے گندا دھوواں دوزخ ترت انہاں نوں دیندا
گندی بو کفر دی آوے کولوں روح کفاراں
جیویں دھر لگا مرداراں دا سخت ترکا ہویا
اگوں جو کوئی ملے فرشتہ اوہ لعنت پاوے
ایہہ روح کس دا اکھارا آیا علبی بھارا

۵ تخرج منہا کالنتن ریح
یعنے نکال دی ہے اس تھیں
گندی بو مانند مردار دے ۱۲
مولوی دلپذیر

کون مویا ایہہ پکا شیطا نال اس دا سنگا
سن سن روح انہاندیاں گلاں رہندا ہکا بکا
پچھن اس دا نام فرشتے سی ایہہ کون منہ کالا
جد اسماناں پاس لیجاون روح کافر دے تائیں؛
بند رہن دروازے تا جو یک آوازہ آوے
تا پھر اس نوں دھرتی اتے الٹا کر پٹکاون!
پھر سجین جو ہیٹھ زمین دے اوتھے ڈالیا جاوے
رب کہنے ہیں دنیا اندر صحت دتی تدھ تائیں
نعمتاں میریاں دا تدھ اوتھے کیا کجھ شکر کمایا
کیوں تدھ الٹ انہاں دا کیتا چلیوں اوجھڑ راہیں
نظر پون پھر اسدے تائیں دوزخ دیاں بلائیں:
کرن آواز فرشتے اسنوں اس جاگہ تدھ رہنا
سن کے کنین وار لگس وحشت ہیبت مارے
ہائے ربا میں اس جاگہ وچہ کدی نہ داخل تھیواں؛
حکم کرے رب موڑ لیجاؤ طرف بدن اس تائیں؛
ویکھے آکر غسل کفن دا لوک کرن سمیانہ
نیرا چھالے کردا نالے آہیں سرد نکالے
میں نوں نہ لیجاؤ اوتھے سخت عذاب خواری
دوہاں جہاناں اندر پکا جس نوں ملیا دھکا
ہائے افسوس مرن تھیں پچھے میرا رہیا نہ پھکا
کہن خبیث فلانا آہا پت فلانے والا!
رب فرماوے اسدے کارن بوہے کھولو ناہیں
دھرتی اوپر اسدے تائیں پھر پٹکایا جاوے
کرے قبول نہ دھرتی اسنوں الٹیاں جھڑکاں آون
دوزخ دے در اپنا ناں اوں درج کراوے
ہر اک نعمت بخشی تینوں دولت مال عطائیں
بھیج رسول کتاباں جو ہیں سچا راہ بنایا
اگوں بول نہ سکے کافر رو رو مارے ڈھائیں
کھوہیر خوراکاں پاک پوشاکاں ہور ہزار ایذائیں
اپنے کفر شرک دے بدلے دکھ ہمیشہ سہنا
تا اس ویلے نال ندامت کر افسوس پکارے
لکھ لکھ توبہ کراں کفر تھیں جے پھر واری جیواں
لے آون پھر اسدے تائیں بریاں نال ہوائیں
زورو کہندا ہر گز مینوں اوتھے نہ لے جانا
آکھے ویکھ آیا میں جا کے اوہ گھر دوزخ والے
بن جناں انساناں اس دی ہر شے سندی زاری

ا؎ قالوا ما ہذہ الروح الخبیث فیقولون فلان بن فلان باقبح الاسماء التی کان یسمی بہا الدنیا
اوہ یعنے آکھدے ہین فرشتے کون ہے ایہ روح پلید پس آکھدے ہین فلانا پتر فلانے دا نال کو بھیاں ناواں اسدیاں دے جو آہے نام اسدے وچہ دنیا دے پس طلب کرنے ... دروازے کھلن دے واسطے اسدے پھر پڑھی حضرت نے ایہہ آیت جو نہ کھولے جاونگے واسطے انہاندے دروازے آسمانادے اتے نہ داخل ہوونگے وچہ بہشت دے جیں داخل ہو سکدا ہو تھن نکے سوئی دے تھیں ۔ ۱۲
مولوی دلپذیر بھیروی

دربیان انجائیکہ خمیر میت باشد درآنجا دفن کردہ شود منفعت دفن ہمسایہ صلحاء

ابن عمر فرماوے حبشی یک مدینے مو گیا
ابی ہریرہ کرے روایت وچہ حدیثاں آؤندا
مگراں جس دا نطفہ جد دم وچہ رحم نے آوے
جس زمین دا نطفہ آہا دفن اتھائیں ہو گیا
ایسا بندہ دنیا اندر کوئی نہ پیدا ہوندا
قبر اسدی تھیں مٹی لیکے اس پہ دھوڑی جاوے

ابن مسعود روایت کردا سرور عالم کہندا
رحم اندر جد نطفہ جاوے او پر تلی ٹکاوے
جے کر اس تھیں جمنا کسے یا رب بار خدایا
بھی چنگا مندا عمل جو اس نے دنیا اندر کرنا
حکم ہووے جو لوح محفوظوں کر دریافت ساری
اس دے دفن کرن دی جاگہ جو اوتھوں دساوے
سچ مثل مشہور پنجابی ہر کوئی بتلاوے
پر تاکید نبی صاحب دی وچہ حدیثاں آئی
ابو ہریرہ کرے روایت پاک نبی فرماوے
برے گوانڈیاں کولوں اینویں میت کرے کنارا
ابن عباس رسول اللہ تھیں ایہہ روایت لیاوے
چنگا کفن سوارو اس دا جلدی باہر لے جاؤ
بھی مندے ہمسائے کولوں دور ہٹایا جاوے
جیویں عبداللہ بن نافع تھیں ایہہ روایت آئی
بعد دفن تھیں ڈٹھا کسے دوزخیاں تھیں ہویا
اٹھ ست روزاں پچھے اس نے پھیر ڈٹھا اس تائیں
پچھیا ایہہ کی باعث کیونکر ایہہ درجہ تدھ پایا
چالی ہمسایاں دی اس نے بخشش رب تھیں چاہی
ابن عمر فرماوے جد کوئی بندہ مومن مردا
جو اس جاگہ دفنایا جاوے ایہہ مقبول الٰہی
دور لے جاؤ اس دے تائیں ہر اک قطعہ پکارے

ہک فرشتہ رحم زناں پر سدا موکل رہندا
عرض کرے کوئی جمسی اس تھیں یا ایہہ ضائع جاوے
تا اس دا چٹھ روزی والا دس جو تدھ بنایا
کتنی مدت زندہ رہسی کس جاگہ اس مرنا
دیکھے پھیر فرشتہ اوتھوں اس دی کار گذاری
اوس جاگہ دی مٹی لے کے نطفے وچہ ملاوے
جس جاگہ دی مٹی ہووے اوتھے ونج سماوے
جو وچہ ہمساں نیکو کاراں میت ویلے بھائی
جو اندر قوم بزرگاں نیکاں میت دبی جاوے
جیونکر زندہ برے گوانڈوں دکھ اٹھاوے یارا
جس ویلے کوئی بندہ مومن تساں وچوں مرجاوے
پوری کرو وصیت اسدی ڈونگھی قبر کڈھاؤ
نیک گوانڈی کولوں میت بہتا نفع اٹھاوے
ہک شخص نے وچہ مدینے ہیسی رحلت پائی
حالت مندی ویکھ اسدی نوں غم تھیں بہتا رویا
اہل بہشتاں وچوں اسنوں کیتا اللہ سائیں
کہندا کول میرے ہک چنگا مرد کسے دفنایا
میں بھی وچہ انہاں ساں داخل کیتا فضل الٰہی
ہر اک قطعہ زمین دا اگوں اس دی خواہش کردا
کافر مرے تاں ویرتی ساری کردی حال دوہائی
میرے وچہ نہ دبنا ہرگز اس کر مندے مارے

یارب وچہ درگاہ تیری دے عرض پذیر الاوے
دوہاں جہاناں اندر مینوں نیک دئیں ہمسائے

ے
ایہہ حدیث وچہ تذکرۃ الموتے
تصنیف قاضی ثناء اللہ صاحب
دے مروی ہے ۱۲

ے روایت ہے ابو ہریرہؓ تھیں
جو فرمایا رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
چنگیاں لوکاں دے گورستان وچہ
دبنا چاہیے جو برے ہمسائے تھیں
میت پرہیز کردی ہے جویں
دنیا وچہ برے ہمسائے تھیں
آدمی نفرت کردا ہے۔ ۲۰
مولوی دلپذیر
بھیروی

دربیان خواندن ادعیہ برمیت وقت دفن و تلقین بعد دفن

ابن عمر فرماوے لکھیا وچہ صحیح طبرانی
جس ویلے پھر اسدے تائیں سامی وچہ ٹکاؤ
تے آخر سورہ بقر میت دے پیلاں کول پڑھایئے

جب پہنچاؤ میت قبر پہ کہیا شاہ جہانی
سورۂ فاتحہ بیٹھ سرہاندی قبراں وچہ پڑھاؤ
وچہ ہور روایت جو اس ویلے ایہہ دعا الایئے

اَللّٰھُمَّ اَجِرْہُ مِنَ الشَّیْطَانِ مِنْ عَذَابِ قَبْرِہٖ ط

حضرت شاہ علیؓ فرماوے ابو طالب دا جایا
جو وقت دفن دے پڑھنا اس دعا دا آیا

بِسْمِ اللّٰہِ وَفِیْ سَبِیْلِ اللّٰہِ وَعَلٰی مِلَّۃِ رَسُوْلِ اللّٰہِ اَللّٰھُمَّ عِنْدَکَ نَزَلَ بِکَ وَاَنْتَ خَیْرُ مَنْزُوْلٍ بِہٖ خَلَّفَ الدُّنْیَا خَلْفَ ظَھْرِہٖ فَاجْعَلْ مَا تَقَدَّمَ عَلَیْہِ خَیْرًا مِّمَّا خَلَفَ فَاِنَّکَ قُلْتَ وَمَا عِنْدَ اللّٰہِ خَیْرٌ لِّلْاَبْرَارِ ط

ابن ابی شیبہ دے پاسوں ایہہ روات آئی
حضرت انسؓ کہے جو ایہہ دعا نبی فرمائی

اَللّٰھُمَّ جَاءَ فِی الْاَرْضِ خَلِیْفَۃً وَافْتَحْ اَبْوَابَ السَّمَآءِ لِرُوْحِہٖ وَاَبْدِلْہُ دَارًا خَیْرًا مِّنْ دَارِہٖ ط

ابی امامہؓ طبرانی ایہہ روایت لیاوے
پاک نبی فرماوے جس دم قبر بنائی جاوے
تاک آن کھلوے بندہ اس دی گور سرہانے
پاک نبی فرماوے جس دم قبر بنائی جاوے
نالے نام مائی اس دی دا لے کر اس بلاوے
پت حوا کر سدے جے نس مائی نام نہ آوے
کجھ جواب دیوے میت سن کناں وچ پاوے
بیٹھ سرہاندی اہنوں جا کے انیویں پھیر بلاوے
تا پھر میت آکھے کر کجھ مینوں حکم پیارے
رحمت رب سچے دی تیرے سارے کم سوارے
اس ویلے پھر بندے تائیں ایہہ تلقین سکھاوے
دنیا والا کلمہ تینوں یاد کرایا جاوے
جس دے اپر دنیا اندر عمراں تدھ لنگھائی
اوہ گل یاد کراواں بھائی جیکر تدھ بھلائی

اَشْھَدُ اَنْ لَّآ اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ وَاَشْھَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُہٗ وَرَسُوْلُہٗ وَاَنَّا رَضِیْتُ بِاللّٰہِ رَبًّا وَّبِالْاِسْلَامِ دِیْنًا وَّبِمُحَمَّدٍ نَّبِیًّا وَّبِالْقُرْاٰنِ اِمَامًا ط

ایہہ جو اک اللہ بن دوجا ہور الہ نہ کوئی
تے پاک محمد بندا اس دا اتے رسول خدائی
نال اللہ دے راضی ہووس پالن والا سائیں
دین اسلام تے نبی محمد سبھا سچ منائیں
سچ قرآن کلام الٰہی رہبر اہل ایماناں
منکر اتے نکیر جدوں ایہہ سن دے سخن یگانہ

۵ل

عن عبد اللہ بن مسعود قال سمعت النبی صلعم اذا مات احدکم فلا تحبسوہ واسرعوا بہ الی قبرہ ولیقرء عند راسہ فاتحۃ البقرہ وعند رجلیہ خاتمۃ البقرہ قال وھو الصحیح یعنی روایت ہے عبد اللہ بیٹے مسعود سے کہیا اسنے جو سنیا میں نے پیغمبر صلعم جو فرمایا حضرت نے جس وقت مر جاوے کوئی تسا فلا تحبسوہ ندر کھو اس نوں اتے جاری کرو نال اسدے قبر اسدے تے پڑھو فاتحہ کوئی سر اسدے دے تے کوئی اخیر سارے پڑھو خاتمہ سورہ البقرہ روایت کیتا ہے بیہقی نے وچہ شعب الایمان دے ۱۲

یعنی گواہی دیناں ہاں میں اسدی نہیں کوئی معبود سوائے اللہ دے اتے ایہہ جو محمد صلعم بندہ ہے اسدا اتے بھیجیا ہویا اس دا ایہہ جو راضی ہاں میں نال اللہ تعالیٰ دے از روئے رب ہونے نقلیں اتے ایک وچہ مشکوۃ دے عن ابن عباس بن عبد المطلب قال قال رسول اللہ صلعم من ذاق طعم الایمان من رضی باللہ ربا وبالاسلام دینا وبمحمد رسولا رواہ مسلم یعنی روایت ہے عباس بیٹے عبد المطلب دے تقلیں کہا فرمایا حضرت نے چکھی لذت ایمان دی اس شخص نے جو کوئی راضی ہویا اللہ دے اتے نال محمد دے

اتے نال بسول ہونے دے ..

پھر کے ہتھ اوہ یک وچے دا آکھن چلیے بھائی
اس دے کولوں پچھنے دی ہن سانوں لوڑ نہ کائی

اتنا پختہ کر کے جس نوں اول کسے پکایا
سبھ جواب سوالاں دے ایہہ پہلے گیا سکھایا

وچہ حدیثاں بہتی جائیں ذکر دعائیں آیا
جو میت پاوے نفع انہاں تھیں پاک نبی فرمایا

جس ویلے دفنائی جاندی میت وچہ قبر دے
سرور عالم اسدے کارن آپ دعائیں کردے

چاہی مومن جس دے حق وچہ رل کے کرن دعائیں
حضرت آکھیا اس نوں کیوں پھر بخشش ہووے ناہیں

ہے امید کتاب میری نوں جو کوئی مومن پڑھسی
او گنہگار مصنف دے حق نیک دعائیں کرسی

در سوالات منکر و نکیر وغیرہ ہر مومن را

ابن سلام روایت کردا پاک نبی فرماوے
پہلوں پہل قبر دے اندر یک فرشتہ آوے

چمکے اسدا مکھڑا جیونکر سورج چمک دکھاوے
نام اس دا رومان فرشتہ میت آن اٹھاوے

آکھے لکھ جو دنیا وچہ تدھ نیکی بدی کمائی
میت کہندی کیونکر لکھاں قلم دوات نہ کائی

کہے فرشتہ انگلی اپنی قلم بنائیں بھائی
لکھ دوات تے لب سیاہی کر دے کار روائی

کاغذ مول نہ کوئی ایتھے میت پھیر الاوے
کفنوں ٹکڑا پاڑ فرشتہ اسدے ہتھ پھڑاوے

آکھے لے ایہہ کاغذ اس تے لکھ جو عمل کمائے
چنگیاں سبھ لکھے میت بریاں تھیں شرماوے

کہے فرشتہ اللہ کولوں تینوں شرم نہ آیا
میں تھیں ہن شرماون لگوں جھوٹا فند بنایا

چاوے اسدے مارن کارن گرز لوہے دی بھاری
بندہ آکھے مارین ناہیں بدی لکھاں میں ساری

چنگے مندے عمل تمامی اسدے وچہ لکھیندا
تا پھر اوہ رومان فرشتہ اسنوں امر کریندا

لائیں اسدے اپر جلدی اپنی مہر ہتھاں دی
میت آکھے میں اس جاگہ مہر نہ کوئی آندی

کہے فرشتہ ناخن اپنا اسدے اوپر لگائیں
ناخن دی اوہ مہر لگا کے دیوے اسدے تائیں

گھن فرشتہ گل اس دے وچہ اوہ نامہ لٹکاوے
لٹکیا رہے قیامت تائیں جیوں اللہ فرماوے

وَكُلَّ اِنْسَانٍ اَلْزَمْنٰهُ طٰٓئِرَهٗ فِیْ عُنُقِهٖ

منکر اتے نکیر فرشتے اس تھیں پچھے آون
رنگ سیاہ آواز انہاں دے وانگوں اور ڈراون

اکھیں سبز انہاں دیاں جیوں کر بجلی چمکن والی
دندھ ہوون جیوں سنگ گائیں دے شکل نہایت کالی

وچہ میتھاندے گرز لیاون ہووے اتنی بھاری
مانداں نال زمین پٹیندے گجدے وحدے آون
پھلوں پہل سرہاندی پاسوں آون لگن بھائی
اس جگہ تھلیں ڈردیاں میں نے پڑھیاں بہت نمازاں
پھر پیراں طرفوں آوٗنا چاہن پیر نہ آون دیندے
سجی طرفوں آون تاں پھر سجا ہتھ الائے
پھر کھبیوں آون کھیا ایویں ملکاں تائیں موڑے
آکھے میں اس خوفوں ڈریاں بھکھ تس رہیا جھلیندا
آخر بہت حلیمی کرکے اسنوں پکڑ اٹھاون
مَن رَبُّكَ وَ نَبِیُّكَ آکھن دس کیہڑا رب تیرا
نبی پچھن تاں آکھے میرا نبی محمد ہادی
سن کے کہن فرشتے اسنوں واہ وا سچ الایا
یک روایت ابی ہریروں پاک نبی فرماوے
کرن سوال فرشتے تاں اوہ کہندا اٹھیر و بھائی
اول پڑھاں نماز تساں نوں پھیر جواب سناواں
بعضے آکھن شکل نبی دی حاضر کیتی جاوے
مومن آکھے ہے ایہہ بندہ پاک رسول سہارا
کہن فرشتے تدھ اس تائیں کیونکہ سچا پایا
حکم ہووے پھر آسماناں تھلیں یک آوازہ آوے
وچہ بہشتاں اسدے کارن چنگے فرش وچھاؤ
بھی دروازہ جنت طرفے اسنوں کھولیا جاوے
اوسے دی میں پوچھا کیتی اندر عمراں ساری
ستر ستر گز چوفیروں قبر کشادہ تھیوے

چکی مول نہ جاوے بھاویں لگے خلقت ساری
وچہ قبر دے میت تائیں آکے پکڑ اٹھاون
سر آکھے جو میری طرفوں تسیں نہ آؤ کائی
ہر دم سجدے رب اپنے نوں کیتے نال نیازاں
آکھن جمعہ جماعت ادیرے ہے ایں بنت ویندے
اس جاگہ تھلیں ڈردیاں میں نے صدقے بہت کمائے
منہ طرفوں پھر آون لگن اوہ پھر کسر نہ چھوڑے
اپنے پاسوں کدی تساں نوں لنگھن مول نہ دیندا
جیونکہ ستے ہوئے کسے نوں نرمی نال جگاون
آکھے اگوں اللہ واحد خالق مالک میرا
ح ختم نبیاں سر جیا اللہ رحمت ہوس خدادی
دوہاں جہاناں اندر تینوں مومن رب بنایا
سورج ڈبدا مومن تائیں اسدم نظری آوے
سورج ڈبدا جاندا تے میں پڑھی نماز نہ کائی
آکھن ملک نمازی ہے ایہہ مومن مرد سچاواں
پچھن کون کوئی ایہہ بندہ تینوں نظری آوے
سرور عالم ختم نبیاں راہنما ہمارا
آکھے پڑھی کتاب خدادی اینویں نظری آیا
ہے ایہہ خالص بندہ میرا سچو سچ تباوے
خاص لباس بہشتاں والے اس تائیں پہناؤ
خوشبودار بہشتی حلّے اسدے وچہ اوہ پاوے
م کل پیدا کش سندا مالک میرا اللہ باری
یا جتھوں تیک اسدیتا تیں کیتیاں نظر دیسیوے

ے کما جاء فی الحدیث براء بن عازب فیاتیہ ملکان فیہما انہ فیقولون من ربک آہ یعنی پس اوسنے ہین فرشتے اسنوں پس بہا دنیے ہین اسنوں پس آکھے ہین واسطے اسدے کون ہے پروردگار تیرا آکھدا ہے پروردگار میرا اللہ ہے پھر آکھدے ہین کیہڑا ہے دین تیرا پس آکھدا ہے دین میرا اسلام ہے طرف تسادی پس کہندا ہے اوہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ہے پس آکھدا ہے پڑھی میں نے کتاب تیری جانا دین تیرا ۲ اسلئے فنادی منادمن السماء آہ یعنی ندا کردا ہے منادی آسماناں تھلیں سچ کہیا بندے میرے نے پس فرش کرو واسطے اسدے وچہ قبر دے اتے کھول دیو دروازہ طرف بہشت دی پس بھیجدی ہے نال اسدے راحت اتے خوشبو بہشت تھلیں اتے کھل جاندی ہے قبر اسدی پہنچنے اسدے تائیں اتے آوندا ہے کول اسدے یک مرد سوہنی صورت والا اتے سوہنے لباس والا آکھدا ہے بہت خوشخبری ۲

دلپذیر

آوے پھر یک بندہ اس حال سوہنے چہرے والا
وچہ قبر دے اسنوں آکے کرے مبارک بادی
جو وعدہ رب دتا تینوں ایہہ اوہ دن آیا
مومن پچھے اسدے کولوں کون کوئی توں بھائی
حسن تیرے دی سارے جگ وچہ ریس کوئی نہ کردا
مرد کہے پھر مومن نوں میں تیرا عمل نرالا
یا اللہ جب آن قیامت مومن پھر پکارے
وچہ لمعات کمال خوشی تھیں ایہہ آواز نکالے
اپنی نعمت نازانہاں نوں سارے رنج سنائیں
نال خوشی دے ملکاں تائیں مومن عرض گذارے
جیکر دیہو اجازت تاں میں یک واری مل آواں
روندیاں تے کرلاندیاں تائیں دیواں ونج تسلی
ملک بتاون سنلے ناہیں ہن اوہ تیریاں گلاں
خوشیاں پاون چلن اڈاون مومن وچہ قبر دے
جاں کوئی بندہ قبراں اوپر ونج شام الاوے
گورستان اندر جد کوئی تازہ میت جاندا
جو پچھے ساتھیں یا اساڈے کیونکر کرن گذارے
دکھو دکھ پچھیندے کر کے حالت اوہ ہر ہر دی
دستے اوہ سب حال انہاں نوں جو جو آن پچھیندے
جس دی خبر سناوے میت بعد لساں تھیں مویا
نال ایمان سلامت جیکر اسدا خاتمہ ہوندا
ہن خارج ایماں نوں شاد ہو کے اوہ سدھایا
ہر اک میت تائیں ہوئے سوال جواب قبر دا

خوشبو دار لباس عجائب صورت دا متوالا
شاباش بیلی تیرے تائیں رحمت لکھ خدا دی
اپنے نیکاں عملاں دا تدھ ایہہ بدلا اج پایا
ایسی نیک بشارت جس نے مینوں آن سنائی
لکھ تیرے تھیں شرم کریندا چہرہ شمس قمر دا
سوہنی شکل بنا کے تیرا دل پرچاون والا
تا جو ملن میرے تائیں خویش قبیلے سارے
جب قائم کر محشر تاں جو ملن پیاراں والے
جو وچہ بہشتاں ایہہ کجھ مینوں ملیاں اعلیٰ جائیں
جو درد میرے تھیں روون پچھلے بیلی ساتھی سارے
اپنی عیش خوشی دی حالت ونج انہاں پہنچاواں
جو کیتی رب عنایت مینوں نعمت بھلی بھلی
نیند پیاری مان انتھائیں مل بہشتیں ملاں
رب دا ذکر کماون نالے سیر بہشتاں کردے
دیہن جواب سلاموں مومن وچہ حدیثاں آوے
نیک ہووے تاں اگلے اس تھیں پچھن حال گھراندا
نیک کماں وچہ رجھے یا اوہ برا کماون بارے
سفر اندر جیویں نوکر نوں کوئی خبر سناوے گھر دی
چنگی خبروں خوشی مناون بریوں غمی کریندے
آکھن ہائے افسوس بچارا دوزخ داخل ہویا
اوسے ویلے نزت وچارا کول اساڈے آوندا
تائیں ساڈی طرف نہ آیا دوزخ رب وگایا
بھانویں نہ دفنایا جاوے جس حالت وچہ مردا

نے پچھے اوہ آکھدا ہے مومن نوں
میں عمل صالح ہاں تیرا جو تدھ کیتا
مینوں نال محبت خالص دے
محض واسطے اللہ دے لیس سوہنی
شکل بن کر آیا میں تیرے پاس تا جو
یاری کراں تیری وچہ مشکل جگہ دے
پس آکھدا ہے خوشی یا اللہ جب قائم
کریں قیامت تا کہ اپنے دوستاں تے
یاراں نوں ملاں جا کے وچہ قیامت
دے اسی طرح کافر نوں عمل اسدا
بری صورت بنا کے ملدا ہے
پس پچھدا ہے اس تھیں جو کون
ہے تو کہندا ہے ہاں میں عمل تیرا
برا ایہہ گل سنکے آکھدا ہے کافر
اے پروردگار نہ قائم کر قیامت ۲

مولوی محمد دلپذیر
بھیروی

یا رب جدول سوال قبر دے ہووں میت تائیں | کر کے کرم پذیر بندے نوں نیک جواب سکھائیں

سوال گور میت کافر و منافق

کافر اتے منافق توں جد سامی وچہ ٹکا دن
پکڑ اٹھاون پھیر الاون کون ایہی رب تیرا
پھیر کہن جو طرف تساڈی آیا مرد ربانا
تا پھر آسماناں دی طرفوں کرے آواز منادی
بلدی اگ بھٹیں اسدے کارن کریو فرش شتابی
پھر طرف جہنم گور اس دی بھٹیں رستہ کھولیا جاوے
تنگی قبر نہایت ہووس جویں شکنجہ گھٹے
وکھیاں دے ہڈ بھج تمامی لگن دوجے پاسے
پھر اک شخص دکھاوے اسنوں کوہجی آں بو بھاڑی
گندیاں بوئیں آون اس تھیں ماڑی خبر سناوے
ایہہ ہے روز اوہ وعدے والا جسنوں تدھ بھلایا
آکھے کون کوئی توں ایسا کرماں تیرا منحصا
توں شادی خبر مینوں کنھوں کھلا تکیندا
دنیا اندر جیوں تدھ مینوں چنگا جان کمایا
سپ اٹھونئیں وچہ قبر دے آون میت تائیں
جے اک نانگ انہاندے وچوں پھوک زمین تے مارے
مارن گرز لوہے دا اسنوں سر وچہ تتا بلدا
کھاوے گو جو ساوے اینویں جیونکہ ڈھوڑ راہاندی
اسو ہے پھر ردے چیخے کردا اچی زاری
اوہ سارن دالا گو نگا ڈورا سنے نہ اس دا رونا

منکر اتے نکیر فرشتے اسدی طرفے آون
آکھے کجھ نہ معلم مینوں کیہڑا اللہ میرا
کون کوئی اوہ آکھ کہندا ہاے میں کجھ نہ جانا
جھوٹھ کہیا اس جھوٹے اس نوں دگی مار خدا دی
دوزخ دا دروازہ کھولو ہووے حکم جنابی
تا بش سخت جہنم والی اسنوں آن وکھاوے
ثابت رہے نہ پسلی کوئی ہڈ تمام تر ٹٹے
قہر الٰہی دی اوہ بھاہی وچہ اکلا پھاسے
گندی شکل پوشاک تمامی بدبوئی دی ماری
آکھے حیف حیاتی تیری غم دی کاتی لاوے
اج اوہ دن آیا تیں تے جو کیتا سو پایا
بری وکھالی والا جیونکہ جن پہاڑوں لتھا
اگوں لوے عمل برے میں جو توں رہیا کریندا
اج میں تینوں اصلی اپنی شکل دکھاون آیا
ڈنگن مول نہ سنگن ہرگز تیکن روز جزائیں
گھاد انگوری کوئی نہ جمے سڑ بل جاون سارے
روز قیامت تائیں اس تھیں کدی عذاب نہ ٹلدا
نویں سروں پھر جوڑن مارن ایہو کارن انہاندی
بن جناں انساناں اسنوں سندی خلقت ساری
ایہہ دکھ گرزاں والا اسنوں محشر تائیں ہونا

سلے ایہہ سارا مضمون وچہ حدیث براء ابن عازب دی دے وچہ بیان کافر [illegible] دی ہے [illegible] فی جسدہ [illegible] فرشتے [illegible] اوہ فرشتے [illegible] اوہ پھر آکھدے [illegible] آواز کرے [illegible] فرش اس دا اگ بھٹیں کھولو اسدے [illegible] دروازے دوزخ دے کذا فی المشکوۃ تے سارا مضمون کی وچہ بیان کیتا گیا ہے ۱۲ مولوی دلپذیر

ڈانڈیاں جھڑکاں طعنے مارے قبر کفاراں تائیں — لعنت تے پھٹکاراں کردی دیندی سخت سزائیں

کافر تائیں وچہ قبر دے ہووے سخت اندھیرا — تے مومن نوں نور چوفیروں آکر پاوے گھیرا

یارب صدقہ اپنی ذات دا صدقہ سرور عالی — فضلوں قبر پذیر بندے دی روشن کریں اجالی

موجباتِ عذاب وضغطہ وتاریکی گور و مسخ شدن صورت در قبر واعراض از قبلہ

حضرت انسؓ روایت کیتی پاک نبیؐ فرماوے
دفنوں پچھے ٹُر دے پاون شور رکاوے
لائے او لٹنے سلسلے والیا ساڈا یادگی خاناں
گھے فرشتہ اسطے تائیں سندا ہیں یا ناہیں
ملک مؤکل آکھے اینویں فیری سبھی وڈیائی
میت آکھے توبہ توبہ میں عاجز بیچارا
میں وچہ صفت نہ ہرگز کوئی سارے کوڑ الاون
پھر تنگ ہو جاوے قبر نہایت گھٹے انج تروٹے
کر فریاداں روحے اس دم لگے پھیراں ہڈیاں
ہائے خرابی اس جاگہ دی ہائے افسوس خواری
پہلی جمعہ رجب دیتا ئیں اینویں سختیاں پاوے
اللہ حکم کرے اس راتیں سد فرشتیاں تائیں
کراں خلاص عذاب قبر تھیں اس راتے دے یاروں
ایس حدیثوں معلم ہویا جو کوئی دین الاوے
بجے کرکے منع گیا دنیا تھیں اسنوں قبر نہ گھٹے
ابو امامہ باہلی تھیں اک ہور روایت آئی
ہوئے ملک سرہاندی اس دی ہکو گرز چلاوے
پھر اٹھاوے اذن الہوں میت ٹرت اٹھوے

جس ویلے کوئی وچہ قبر دے میت رکھی جاوے
وڈیا وڈیا کرکے رووَن خویش قبیلے سارے
غم خوارا دلدارا یارا سردارا شیطاناں
میت آکھے سندا ہاں میں شورا نہانے تائیں
جینوں اوہ پچھے نیرے تائیں آکھن بیناں بھائی
بندہ رب جلیل اپنے دا ہت ذلیل نکایا
ہائے افسوس کرن جے جنگا چپ سبھے کر جاون
لیپل پڑ کرے سب چوری ذرہ نہ ثابت چھٹے
ٹُٹیاں اس جائی آگے ہائے مصیبتاں وڈیاں
ہائے افسوس سوالاں عالی آہی سخت مہاری
تاجو رجب مہینوں پہلی رات جمعہ دی آوے
کراں گواہ تساں نوں جو میں بخشاں ایس خطائیں
رکھدا اسی اوہ زندہ اس نوں حکم ہویا سرکاروں
ایس سببوں میت تائیں دکھ قبر پہنچاوے
ایہہ دین الاون والی ہرگز کدی نہ چھٹے
جس ویلے جا رکھن میت وچہ قبر دے جائی
ٹٹ بھج جاون وچہ تمامی اگ ساری کھڑ جاوے
الٹکے کرے آوازہ اجہا ہر نوں پیا سنیوے

[1] مسائل الاخرۃ رسالے
[2] تذکرۃ الموت نقل منقول ہے
[3] قال قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ان المیت لیعذب ببکاء اہلہ علیہ
یعنی فرمایا نبی صلی اللہ علیہ وسلم نے تحقیق عذاب دتا جاندا ہے بسبب رونے اہل اپنے اوپر
[4] ... مراد نوحہ ...
[5] مشکوۃ باب البکاء علی المیت
[6] معنی دلپذیر صاحب بھیڑی
[7] ... نقل ... منقول ہے ۱۲ دلپذیر

آدم جن سنیوے ناہیں میت پھیر الا ندا
میں پڑھدا رہیا نمازاں رکھے روزے ماہ رمضانی
کس گلوں توں ماریں مینوں کیہڑا عیب ڈٹھوئی
جو اک مظلوم کولوں توں یکدن آہیں لنگھیا جاندا
بھی یک دن ناپاکی بولوں تدھ نماز گزاری
کرن حمایت مظلوماں دی ہر نوں واجب آئی
جو سن فریاد لسے دی اس نوں مدد نہ پھیر پہنچاوے
کپڑے جُسّے نوں پیشابوں جو آلودہ کردے
جو وچہ جماعت پیش اماموں اپنا سیس اٹھاوے
غیبت اتے نمیمت والے قبریں مارے جاون
نمیمت معنے دو بندیاں وچہ جنگ لڑائی پانا
ظالماں نوں تائیں قبر ہنیرا جیہڑے ظلم کماون
زانی اتے شرابی سارے پاون دکھ ایذا ئیں
جو وچہ نمازاں سستی کردے بھی جو قہقہا کر ہسدے
حضرت علی روایت کیتی پاک نبی فرماوے
ویکھ لوئی جاں قبراں پٹ کے انھوں ہوسن سارے
پچھیا کسے جو کون اوہ بندے اے سرور نبیاں والے
حضرت کہیا اوّل جو کوئی پیوے مدھ شیطانی
دوجا جو کوئی یا ہجہ غلاماں بندے گل وچ لیندا
چوتھا جو کوئی بیاجاں کھاوے پنجواں دین الاوے
ستواں جو کوئی جان ہمیشہ ترک جماعت کردا
کافر اتے منافق مشرک پاسن سدا سزائیں
سَنُعَذِّبُهُمْ مَرَّتَيْنِ کہیا اللہ باری

کس تقصیروں میرے تائیں توں ہیں دکھ پہنچاندا
دتی سدا زکوٰۃ نہ کیتی رب دی بے فرمانی
کہے فرشتہ اس نوں ایہہ تقصیر ترے تھیں ہوئی
تدھ امداد نہ کیتی اس دی تینوں رہیا بلاندا
انہاں گلاں دی شامت تینوں آئی ایڈ خواری
اس کارن جو وچہ حدیثاں کہیا نبی خدائی
وچہ قبر سو چابک آتش اسنوں ماریا جاوے
حضرت آکھیا ہن انہاں نوں سخت عذاب قبر دے
وچہ قبر دے صورت اسدی کھوتے دی ہو جاوے
سخت سزا قبر دی پاون جیہڑے جھوٹھ الاون
اک دوجے دی گل سنا کے دوہاں نوں چھڑاناں
مشرک تائیں وچہ قبر دے سپ اٹھوئیں کھاون
بھی ہر عذاب انہاں نوں جو دکھ دیوں ماں ہوئیں
سبھی اصحاباں دے قبریں وچ سزائیں لیندے
مت بندیاں دا منہ قبر وچہ قبلے تھیں پھر جاوے
نہ ہوون تا جھوٹی سمجھو میری بات پیارے
وچہ قبر دے قبلے تھیں پھر جاون مکھ جنہاندے
اسدا منہ پھر جاندا قبلیوں سمجھو یک نشانی
تریجا اوہ جو دنیا اندر جھوٹھ گواہیاں دیندا
چھیواں جو کوئی غلہ لیکے ضبط کرے جد پاوے
قبلے تھیں منہ پھرن انہاندے فرمودہ سرور دا
بھی ہووے دکھ عذاب قبر دا بعضے فاسقاں تائیں
جلدی اسیں عذاب انہاں نوں دیوانگے دو باری

ل وچہ حدیث شریف دے
یطہرون البول فان علیہ عذاب القبر
یعنی پاکی ہووو بول تھیں تحقیق
عذاب قبر دا ہوندا ہے اس تھیں
یعنی الاتش تھیں ۱۲ ٹ عن ابن
عمر ان النبی صلعم قال الظلم یوم القیمۃ
متفق علیہ یعنی روایت ہے ابن عمر
تھیں تحقیق پیغمبر علیہ السلام نے فرمایا
اندھیرا ہے اس پر قیامت دے دن
۱۲ ٹ سب وچہ [illegible]
گلاں نوں آکھدے ہیں یعنی [illegible]
نوں [illegible] دیوے اتے [illegible] کرے
اسنوں عذاب قبر دا ہے ۱۲
مولوی کا دلپذیر

بک عذاب قبر دے اندر دوجا جاں سفر دا　　نال قرآن حدیثاں ثابت ہویا عذاب قبر دا
پر جو توبہ تائب ہووے کرے معاف الٰہی　　بن توبہ مر جاوے پاوے وچ عذاب گناہی
کریں پذیر کمینے اوپر یارب فضل جنابوں　　کر کے کرم بچاویں اس نوں تنگی قبر عذابوں

سفر خرچ قبر یعنی سامان روشنی وکشادگی قبر وموجبات رہائی از عذاب او

اسد اللہ الغالب حضرت شاہ علیؓ فرماوے
حضرت اک کے قبر کی ول دوڑے جلدی کر کے
پھیر بہا بہ زاری کیتی تا پھر سیس اٹھایا
پھیر مسیتی واپس آئے تائیں عرض گذاری
حضرت کہیا وچہ عذاباں کردا سی اوہ زاری
کہیوس میں نوں قبرے اندر دوزخ دی اگ ساڑے
دوزخ دی گندرف تھیں میرا کفن بنایا ہویا
او گنہار خلاصی پاون نال شفاعت تیری
سنکے اسدی کوک میرے دل رحم نہایت آیا
عرض کیتی اصحاباں اسنوں کیوں اوہ شامت آئی
پھر اصحاباں عرض گذاری یا حضرت سردارا
اتنے وچہ جبرائیل فرشتے آکر عرض گذاری
جو کوئی بندہ رات جمعہ دی دو رکعات گذارے
اِذَا زُلْزِلَ پھر اس تھیں پچھے پڑھی تن واری
اس دا نام نماز کفایہ شنجب وچہ بھی آیا
بھی اک ہور نماز عجائب وچہ حدیثاں آئی
پہلی رکعت فاتحہ پچھے پڑھ صمد اسی واری
دوجی وچہ سٹھ واری تیجی چالی وار پڑھیوے

پاک نبی تے میں اک واری قبر زیارت آئے
بھی لبیک پکاریا رنے سر سجدے وچہ دھر کے
ہوئی خوشی قبر نوں اپنی بغلاں وچہ دبایا
یا حضرت اس قبرے والی دس حقیقت ساری
میں نوں ویکھ بلایا اس نے میں لبیک پکاری
سبھے جھبے بھڑکن میرے آتش دے انگارے
ایسیں عذاب قبر دے میں نوں سخت ستایا ہویا
نام خدا دے یا نبی اللہ کریں شفاعت میری
دوڑ گیا وچ عرض گذاری اللہ دکھ دہٹایا
حضرت کہیا گالی مندے بکدا سی اوہ بھائی
کرو دعا جو امت پاوے ایسیں دکھوں چھٹکارا
امت تیری نوں اک تحفہ بھیجیا اللہ باری
ہر رکعت وچہ آیۃ الکرسی فاتحہ بعد پکارے
قبر عذاب نہ ہوسی اسنوں نال اللہ دی یاری
قبر عذاب نہ ہوسی اس تھیں پاک نبی فرمایا
چار رکعتاں رات کسے وچہ جو کوئی پڑھسی بھائی
سورہ جو اخلاص خدا دے وچہ قرآن اتاری
چوتھی وچہ پڑھے وہیہ واری قبر عذاب نہ تھیوے

ف یعنی سورہ قل ہو اللہ احد اللہ الصمد لم یلد ولم یولد ولم یکن لہ کفوا احد پہلی رکعت وچہ بعد الحمد تھیں ۸۰ اسی واری دوجی وچہ ۶۰ سٹھ واری تریجی وچہ ۴۰ چالی واری چوتھی وچہ ویہہ واری جو کوئی ایہہ چار رکعت کسے راتیں پڑھے انشاء اللہ عذاب قبر تھیں بچیا رہے گا ۱۲۰

مولوی دلپذیر
بھیروی

گھٹ قبر دی ہووس ناہیں خوفوں ذرا نہ ڈولے
بھی سورۃ اخلاص جو کوئی اپنی وچہ حیاتی
قبر عذابوں اسدے تائیں رب خلاصی دیندا
اَلْقَبْرُ بَیْتُ الْمِیْدَانَ پاک نبی فرمایا
حضرت آکھیا ہے اوہ کیڑا ڈنگ ہیاڑاں مارے
جو کوئی بندہ مسجد اندر جھاڑو دیندا بھائی
قاضی وچہ رسالے لکھیا قصہ عورت والا
وچہ قبر دے خوشیاں کردی مانے عیش بہاراں
کر کے پھیر خطاب اسدے ول پاک نبی فرمایا
سندی ہے اوہ وچہ قبر دے یاراں عرض زلائی
پھر فرمایا اس نے مینوں ایہہ جواب الائیا
یعنی میں ساں وچہ مسیتی جھاڑو کرنے والی
جو کوئی بندا مسجد اندر دیوا بال رکھیندا
تے جو خوشبو مسیتی کردا جو خوش کھل وچھاوے
ابن ماجہ تے ترمذی بیہقی ایہہ روایت لیاون
جو کوئی سورۃ ملک ہمیشہ پڑھدا بعد عشاؤں
خالد کرے روایت کہیا پاک محمدؐ تائیں
ملکاں نال کریندی جھگڑے جاگے وچہ قبر دے
اُٹھے وچہ درگاہ الٰہی یا رب بار خدایا
جیکر میں قرآن تیرے وچہ بخش رہا اس تائیں
سورۃ ملک بھی اینویں کردی جیوں سجدہ بابا کمال
پندھرویں تاریخ رجب تھیں نالے ماہ رمضانی
ہر رکعت وچہ فاتحہ پچھے تن قل اکھو والے

رحمت دے دروازے اللہ وچہ قبر دے کھولے
ستھ واری نت پڑھدا بھاویں دنے پڑھے یا راتیں
نالے وچہ قبر دے کیڑا ڈنگ نہ کوئی کریندا
قبر ایہی گھر کیڑیاں والا وچہ حدیثاں آیا
اوسے ویلے پربت سڑ کے خاک ہو جاون سارے
وحشت قبروں اسدے تائیں رکھدا آپ بچائی
ہکدن لنگھے قبر اسدی تھیں پاک رسول تعالےٰ
پڑھی نماز جنازے والی اس تے شاہ ابراراں
کیوں کر تدھ ایہہ نعمت پائی کیہڑا عمل کمایا
حضرت کہیا ودھ تساں تھیں ہے اسدی شنوائی
مسجد اندر جھاڑو کرنا ایہہ میرے کم آئیا
برکت اس جھاڑو دی مینوں بخشیا اللہ والی
قبر اندر روشنائی اس نوں اللہ پاک کریندا
جنت دی خوشبوئی اس نوں وچہ قبر دے آوے
جو دستاں دی مرضوں مرے قبر عذاب نہ پاون
قبر عذاب ہووس پاوے رحمت پاک خداوں
سورۃ سجدہ سبب بخشاوے پڑھنے والے تائیں
ہیٹھ پراں دے کجے اسنوں ملک عذاب نہ کرے
اس بندے نے میرے تائیں پڑھ پڑھ بہت پکایا
نہیں تاں کڈھ قرآنوں باہر مینوں یا رب سائیں
ہر ہر تائیں انہاں دوہاں نوں پڑھدے شاہ ابراراں
پڑھے پنجاہ رکعت برابر جو مومن ربانی
نال آرام پڑھے اس کولوں سبھ گناہ رب ٹالے

۱ یعنی قبر کیڑوں کا گھر ہے ۱۲
۲ یعنی وچہ رسالے تذکرہ موتی دے ۱۲
۳ عن سلیمان بن امیہ قال قال رسول اللہ صلعم من قتل بطنہ لم یعذب فی قبرہ رواہ ابن ماجہ وترمذی وقال حدیث حدیث غریب مشکوٰۃ باب عیادۃ المریض یعنی روایت سلیمان بیٹے عمر دے تھیں آکھدا ہے فرمایا پیغمبر علیہ السلام جسنوں قتل کردا ہے پیٹ اسدا نہ عذاب پاویگا وچہ قبر اپنی دے ۱۲ ایہہ حدیث وچہ ابن ماجہ وچہ مشکوٰۃ باب فضائل القرآن حصہ تے خالد تے سعد الانی تھیں مروی ہے ۱۲
مولوی دلپذیر
بھیروی

جیوں مائی دے پیٹوں جمیاں ایسا پاک ہو جاوے | قبر عذابوں اسدے تائیں اللہ پاک بچاوے
سپ اٹھوئیں کیڑیاں کولوں رہے سلامت بھائی | تنگی تے تاریکی وحشت ویکھے مول نہ کائی
سوہنی شکل اسدے تائیں قبروں رب اٹھاوے | نوں شہیداں دے وچہ اٹھے عالی درجے پاوے
نبیاں اتے رسولاں دے سنگ رلکے جنت جاوے | ہور ہزار مدارج اسنوں رب عطا فرماوے
کلمہ طیب ست روزاں تک جو کو رہے الاندا | اللہ صاحب دی درگاہوں ست چیزاں اوہ پاندا
وقت نزع آسانی ہووے نال ایمان سدھاوے | تریجا قبر عذابوں اس نوں اللہ پاک بچاوے
وقت سوال فرشتیاں اسنوں وڈی سہولت تھیوے | پنجواں نامہ عملاں والا سجے ہتھ وچہ دیوے
نیکیاں والا پلہ اس دا بھارا اوہ بناوے | ستواں پل صراطوں لنگھے جیوں بجلی لنگھ جاوے
روز جمعہ یا رات جمعہ دی جو کوئی مومن مردا | یا رمضان اندر رب اسنوں قبر عذاب نہ کردا
جو مومن وچہ سفر دے مردا[1] ابن عمر فرماوے | گھر اسدے نوں گور اسدی نوں کھلا کیتا جاوے
عالم تائیں وچہ قبر دے علم کریندا یاری | آوے اسدے پاس قبر وچہ بن کے شکل پیاری
ابو ایوب روایت کیتی کہیا شاہ ابراراں | ثابت قدم رہے وچہ جنگاں جو کوئی نال کفاراں
غالب آوے اپر انہاندے یا اوہ ماریا جاوے | فتنے قبر کنوں رب اسنوں کر کے کرم بچاوے
ہور ہزاراں عمل جو دیون کنوں عذاب رہائی | ملول کتاب ہو جاوے اس تھئیں لکھ نہ سکاں بھائی
چاہیے خرچ سفر دے کارن بند کجھ بناوے | جیوں اصحاب نبی دا حضرت ابن عمرؓ فرماوے[2]
صحت اندر کجھ جوڑ و متکے مرض کسے دم آوے | سکھ ویلے دا اکھٹیا ہویا دکھ ویلے کم آوے
تے وچہ حیاتی موت اپنی دا خرچ اکٹھا کرنا | سدا نہیں ایہہ عیش حیاتی اوڑک اک دن مرنا
وچہ قبر دے رہنا جتھے مول سامان نہ کوئی | پنج واری نت قبر پکارے خبر نبی تھئیں ہوئی
آکھے میں گھر یک اکلا سنگی کوئی لیاویں | نالے خرچ نہ لبھدا ایتھے خالی ہتھ نہ آویں
میرے وچہ نہ چانن ذرہ میں گھر ظلمت والا | دیوا بال لیاویں اوتھوں ہوسیں آپ سکھالا
سپ اٹھوئیں میرے اندر زہری ناگ اڑاکے | لے آویں تریاق انہاں دا دارو کوئی بنا کے
نالے مٹی گرد میری وچہ فرش بنا لیاویں | یاراں عرض کیتی یا حضرت مطلب کھول سنائیں
سنگی قبر کلام اللہ نوں کہیا نبی سہارے | جیہڑے کرن تلاوت اس دی دیوے جہانیں تارے

[1] نے جو شخص مسافر مر جاوے واسطے اسدے شہادت دا حکم بھی آیا ہے جس طرح ایہہ حدیث ہے وعن ابن عباس قال قال رسول اللہ صلعم موت المسافر شہادت روایت ہے ابن عباس تھیں رسول صلعم نے فرمایا سفر وچہ مرنا شہادت ہے روایت کیتا اس نوں ابن ماجہ نے ۱۲۔

[2] نے وکان ابن عمرؓ یقول اذا امسیت فلا تنتظر الصباح واذا اصبحت فلا تنتظر المساء وخذ من صحتک لمرضک ومن حیاتک لموتک رواہ البخاری والبیہقی کذا فی المشکوۃ ابن عمرؓ نے فرمایا جس وقت صبح کریں توں پس اڈیک رات نوں اتے جس وقت رات کریں توں پس اڈیک دوتوں اتے پکڑ تندرستی اپنی دے تھئیں خرچ واسطے بیماری اپنی دے اتے حیاتی اپنی دے تھئیں واسطے مرنے اپنے دے ۱۲۔

نام خدا دے نال لٹاون جانوں خرچ قبر دا
پچھلی راتیں پڑھن تہجد ایہہ دیوا اس گھر دا

وحدانیت اللہ دی تریاق نبی فرمایا
خالص عمل کماون چنگے فرش قبر دا آئیا

میرے پلے عمل نہ کوئی یارب خالق باری
ہووے اس پذیر بندے نوں فضل تیرے دی یاری

بیان باقیات الصالحات

ابو ہریرہ کہیا حضرت پاک نبی فرماون
اوہ چیزاں جو مرنوں پچھے مومن دے کم آون

اول ایہی علم[1] جو اس نے دنیا وچہ کھنڈایا
جیوں تصنیف گیا کہ چنگی یا اس پیا پڑھایا

یا اس وعظ نصیحت کرکے لوکاں فیض پہنچائے
جد تک عمل کرن اوہ بندے تد تک دیجے پائے

یا بچی اولاد جو ہر دم چنگے عمل کمائے
یا لوکاں دے پڑھنے کارن اوہ مصحف چھڈ جائے

یا مسجد تعمیر کراوے اپنا مال لگاوے
یکے سراں مسافراں کارن جیہڑا شخص بنائے

یا ہو اپنا مال لگا کے نہر گیا کر جاری
ایہہ سبھ چیزاں بندے تائیں پچھوں کردیاں یاری

۲ ابو نعیم کتاب اپنی وچہ چیزاں ہور ودہیاں
جو کوئی کھوہ کڈھاوے پاوے مرن پچھوں بھلیایاں

بھی جو بندہ سائے والا راہ وچہ رکھ لگاندا
جاں جاں نیک رہے اوہ قائم تاں تاں دیجے پاندا

احمد ابی امامہ پاسوں ایہہ روایت کہندا
جو کوئی بندہ راہ خدا وچہ ہو بدرقہ بہندا

کرے حفاظت اہل اسلاماں نیت جہاد کفاری
جے اوتھے مر جاوے اسدا عمل رہیگا جاری

ابی سعید جو خدری آکھیں ابن عساکر لیاوے
جو کوئی فرقان[2] کسے نوں آیت یک پڑھاوے

یا یک صیغہ علم کسے نوں جو کوئی سکھاوے
روز قیامت تائیں اس دا درجہ چلدا جاوے

جریر جو بیٹا عبد اللہ دا کرے روایت بھاری
جس بندے نے نیک طریقہ جگ وچہ کیتا جاری

اوس طریقے اوپر جو کوئی بندہ عمل کماوے
جتنا قدر ثواب انہاں نوں رب عطا فرماوے

اتنا قدر ملے اس تائیں جس اوہ عادت پائی
تے عالماں کولوں بدلہ اس دا گھٹ نہ ہوندا بھائی

تے جے کوئی برا طریقہ کڈھے مندا کم بھیلاوے
کرنے والیاں جتنا اس نوں عیب ولوایا جاوے

یارب ایس پذیر نکارے ہور نہ عمل کمایا
فضلوں ایہہ تصنیفاں میریاں کریں قبول خدایا

[1] علم تحقیقیں مراد علم دینی ہے دوگہ علم دوسرے علم دے پچھے بنے آدمی پڑھنے دے سبب سے ہے بیان جیکوئی آدمی اخلاص نیت ہمدردی اسلام دیوسطے پڑھے اتے پڑھاوے یا پڑھے تے پڑھاوے نال کسی ہور نیت دے تاکچھ فرق ہوندا ہے جو فرمایا نبی صلعم نے الاعمال بالنیات یعنی عمل اتے نیتاں دے پھل ہین اچھے باقیات الصالحات والا مسئلہ ہے جیکر اچھی نیت پر کوئی چنگا کم کرکے پچھے چھوڑ گیا تاں ثواب جاری رہے گا نہیں تاں ثواب نہ ہوگا

[2] ہے قرآن مجید پڑھن اتے پڑھاون دا اتنا ثواب ہوندا ہے جس طرح وچہ حدیث دے فرمایا حضرت صلعم نے خیرکم من تعلم القرآن وعلمہ یعنے اچھا تمہارا وہ ہے جو پڑھے قرآن مجید اتے پڑھاوے

۱۲

مولوی دلپذیر

بیان آمدن ارواح در خانۂ وارثاں در شب جمعہ و مسئلہ رسیدن ثواب صدقہ و دعاء نیک و حج بہ میت و طریقہ فاتحہ خوانی

عید جمعے عاشورے راتیں روح گھراں ول آون
رحم کرو کجھ ساڈے اتے اس راتیں وچ یارو
ہن اسیں محتاج تساڈے طرف تساڈی آئے
نہیں تاں صرف اساڈے کارن پڑھو دوگانہ کوئی
ہے کوئی بندہ ساڈا بیتا ئیں یاد لیاون والا
اے گھریں اساڈے رہنے والیو موئیاں کسی نہ بندے
دولت مال لگا کر اساں عورتاں ایہہ پرنایاں
دکھاں درداں نال اساں ایہہ مال اسباب بنائے
جے کوئی شخص تساں وچوں جیہڑا اسانوں یاد لیائے
جو کوئی صدقہ دیوے یا جو کرے دعا انہاں نوں
تے جیہڑا نہ کجھ دیوے بخشے اس نوں برا مناون
بری دعا انہاں دے حق وچ کردے جاندیواری
اجر کلام تے صدقے وچ اماماں فرق بتایا
روزے نفل نمازاں یا قرآن جو پڑھیا جاوے
حضرت ابوحنیفہ احمد ہور سلف فرماون
تے شافعی مالک کہن نہ پہنچے میت اجر انہاں دا
پر نال قرآن حدیث اجماع دے فتویٰ ایہہ آوے
بھی استغفار جو نیک دعائیں ماپیو کارن کردا
ابی سعید جو خدریؓ پہندا پاک نبی فرماون
بچے اوہ ایہہ کتھوں آیاں ہووے حکم خدائی

خویشاں دے درولیں اتے آن سلام الاون
لقمہ صدقہ جو کجھ سردا دیہو نہ مول وسارو
قادر ہو تاں دیہو اسانوں اللہ رحم کمائے
ہے ایہہ رات مبارک برکت والی نازل ہوئی
ہے کوئی ساڈا یار اساں پر رحم کماون والا
چھوڑ گئے اسیں کر تعبیراں ہر دم سفر چلیندے
چھوڑ گئے اسیں اینھے پچھوں ہتھ تساڈے آیاں
ہن اوہ ونڈ تساں نے اپنی کمیں کاجیں لائے
حالت غربت دیکھ اساڈی اللہ ترس کمائے
خوش ہو جاون آکھن اللہ دیوے بہت تسانوں
سوندیاں تیک اڈیکن آخر ہو محروم سدھاون
رحمت تھیں محروم تسانوں رکھے اللہ باری
بعضے کہن جو پہنچن دونویں بعضیاں ہک بنایا
یا کوئی بندہ میت کارن استغفار کماوے
جو اجر انہاں دے میت تائیں بیشک پہنچے جاون
جیوں خیرات یا کوئی صدقہ جلدی کر کے جاندا
سب چیزاں دا اجر الٰہی میت نوں پہنچے
نفع بے اوڑک پہنچے اوہناں فرمودہ سرورد
وانگ پہاڑاں اک بندے نوں حشر نکویاں آون
بیت نیزے ایہہ کارن استغفار کمائی

؎ وعن عباس قال قال
رسول اللہ صلعم المیت فی القبر
کالغریق المستغیث میت
وچ قبر دے مانند ڈبنے والے دے ہے
جویں ڈبا فریاد چاہندا ہے اسی
طرح میت بھی فریاد چاہندی ہے
تے اڈیک بھی رکھدی ہے
دعا دی جے پہنچے اسنوں ماں پیو
یا بھیناں بھراواں اسدیاں
تھیں یا دوستاں تھیں پس پہنچے
اسنوں دعا جس کسے دی بہت دوست
جاندا ہے اسنوں ساری دنیا تھیں
اتے اس وچ جو کجھ ہے وچ دنیا دے
تحقیق نال کرنے ہے اللہ تعالیٰ
اوپر قبراں والیاں دے دعائیں
زندیاں اہل زمین دیاں تھیں
مثل پہاڑاں دی اتے تحقیق
تحفہ پہنچدا ہے مردیاں نوں ۲
دلپذیر

ابن عمر تھیں ماں پیو کارن جو کوئی حج کریندا
تے حج کامل دا درجہ اسدے ماں پیو نوں پہنچاوے
بھی پڑھے قرآن جو میت کارن اجر ملے اس تائیں
شعبی کنوں روایت آئی عادت انصاراں دی
اوتھے جا کے میت کارن پڑھن قرآن تمامی
علی، ایت روایت ابوہریرہؓ لیا وے
فاتحہ تے اخلاص تکاثر پڑھ کے آکھے بھائی
اس دا سب ثواب دتا میں قبراں والیاں تائیں
اوہ مردے پھر اسدے کارن کرن شفاعت سارے
بھی سورۃ یٰسین پڑھو جد قبرستانیں جاؤ
وچ احیاء علوم کتابے کہے امام غزالیؒ
فاتحہ تے تن قل آخر دے جد قبراں ول جاؤ
ایہہ پہنچے ٹھیک انہاندے تائیں اس وچ شک نہ کوئی
تے قول جو شافعی مالک والے انہاں کنوں ثابت آئے
وچ حدیث مبارک حضرت پاک نبیؐ فرمادے
ہر شے تھیں ایہہ افضل اشرف ایسا ہور نہ کائی
خویش قبیلے اک اکلا جنگل وچ سٹ آون
مالی ہووس تاں وارث سانبھن کھیڈ ہوئی تم ساری
روح گیا جتھے اللہ چاہیا بردہ ہویا سب بندہ
نیک ہویا تاں کہسن بندے ہوسن بہشتیں ڈیرے
خوش خلقاں نہیں بولدیاں نوں ہر کوئی یاد کریندا

دوزخ تھیں آزادی اسنوں اللہ پاک لکھیندا
اینویں پہنچن بہوترے صدقہ بہت حدیثیں آوے
بھی قبرستان اندر پڑھنا جائز شک ورائیں
قبرستانی جاندے آہے جو میت ہو جاندی
مردیاں نوں ایہہ پہنچے کہندا پاک رسول گرامی
حضرت کہیا جو کوئی جاوے قبرستانیں چلے
جو کجھ میں اس ویلے اندر پڑھی کلام الٰہی
جو وفنائے ہوئے ایتھے مومن مرد لسائیں
اللہ تھیں بخشاون اسنوں کہیا نبی سہارے
میت دا دکھ ہولا ہووے آپ نکوئیاں پاؤ
حضرت احمد بن حنبل تھیں کرے روایت عالی
پڑھ کے سب ثواب انہاندا مویاں نوں پہنچاؤ
نال قرآن حدیث اجماع دے ایہہ گل ثابت ہوئی
کولوں کسے بنائے اینویں مگر انہاندے لائے
رحمت ربدی اوکھے ویلے قبر اندر کم آوے
نہ فرزند نہ ماں پیو وارث نہ کوئی بھین نہ بھائی
پچھوں خبر جنہاں نوں مٹی یا کپڑے اس کھاون
نہیں تاں اپنی کمیں رجھن اللہ تیری یاری
پچھے نام رہیا اک باقی چنگا سی یا مندا
بھیڑے لڑاکے تائیں آکھن گور گل گیا پہرہ
مچھڑ چڑیاں نوں کوئی بندہ ہرگز نہیں پچھیندا

حکایت

حضرت یحییٰ علیہ اکدن باتاں کجھ الانبیاں
آپس دے وچ بھیناں آہیاں انہاں دوہاں دیاں مایاں

حضرت یحییٰ عیسےٰ تائیں نال تبسم کہندا
نال خوشی دے چہرہ تیرا ہر دم ایویں رہندا

جویں عذاب خدا دے کولوں تینوں خوف نہ کائی
حضرت عیسیٰ کہیا اسنوں سن اے یحییٰ[۱] بھائی

شکل تیری غمناک ہمیشہ چہرہ اینویں ہوئی
جویں خدا دی رحمت اپر تینوں آس نہ کوئی

اوسے ویلے وحی خدا نے کیتا نال شتابی
کھلے متھے والا بندہ ہے مقبول جنابی

یعنی جو کوئی بندیاں تائیں ہس کے منہ دکھاوے
خلق طبیعت والا بندہ بہت خدا نوں بھاوے

بعضے آکھن دوہاں تائیں وحی خدا دا آیا
ہک دوجے دی خصلت سکھو اللہ نے فرمایا

مناجات

رحمت دا دریا آلٰہی ہر دم وگدا تیرا
جے ہک قطرہ بخشیں مینوں کم ہو جاوے میرا

وقت نزع آسانی بخشیں تلخی کنوں بچائیں
وچہ قبر دے میرے تائیں آپ جواب سکھائیں

بھی کریں کشادہ قبر میری نوں تنگی گھجہ نہ پاواں
نال صحابے پیغمبر دے وگدا جنت جاواں

بیان جائے قرار ارواح بنی آدم[۲]

روح نبیاں دے بعد وفاتوں وچہ عدن دے جاندے
بعضے آکھن قبراں اندر رب دا ذکر کماندے

جیونکہ حضرت موسیٰ تائیں ڈٹھا نبی سہاوے
اپنی قبر مبارک اندر کھلا نماز گذارے

وچہ[۳] امنی فردوس مبارک روح شہیداں جاندے
سبز پکھیرو بن کے اوتھے سیر کرن من بھاندے

انس کہے جو چٹیاں مرغاں وچہ نہاندے یاون
وچہ قندیلاں نال عرش دے اوہ لٹکائے جاون

سبز قبہ یک نہر جنت پر ابن عباس بتاوے
روح شہیدا رہندے اوتھے رزق انہاں ایں آوے

بعض حدیثاں اندر لکھیا روح شہید جمیلال
وہاں رہن بہشتیں راتیں روح آون وچہ قندیلاں

کعب جو بیٹا مالک دا اوہ کہندا نبی بتاوے
مسلماناں دے روح پرندے اللہ پاک بناوے

جنت دیاں درختاں اوپر ایہہ لٹکائے جاون
تاں جو روز قیامت اپنے بدناں ولول آون

تے مسلماناں دے لڑکے چھوٹے جو نابالغ مردے
چڑیاں بن کے وچہ بہشتاں سیر درختیں کردے

ابو ہریرہ کرے روایت پاک نبی فرمایا
رب جنت دے وچہ کستوری دا اک پہاڑ بنایا

---

[۱] یعنی حضرت عیسےٰ نوں حکم ہویا جو توں خصلت سیکھ حضرت یحییٰ علیہ السلام دی اتے یحییٰ نوں حکم ہویا توں خصلت سیکھ حضرت عیسیٰ علیہ السلام دی۔ ۱۲

[۲] جس طرح آیا ہے وچہ تفسیر دے عالم سعد علی دے روایت ہے عبداللہ تھیں روح شہیداں دے مثل جانوراں سبزاں دی شکل بن کے سیر کردے رہن وچہ بہشتاں دے جس جگہ چاہندے ہیں میوے کھاندے ہین پھر راتیں آجاندے ہین وچہ قندیلاں دے جو لٹکیاں ہین نال عرش مجید دے ۱۲

دلپذیر

مومن لڑکیاں دے روح سارے رہندے وچ تقاضائیں
کہے سعید مسیب بیٹا پاک نبیؐ فرماندے
جو مومن قرضائی ہووے وچہ قرض مر جاوے
جدتک قرض نہ اترے اسدا جنت دخل نہ پاسی
کہے براء ہو جاون قیدی جو قرضائی مردے
جس تے حق بیگانہ ہووے قیدا وہ بھی ہو جاوے
بعضے آکھن قبراں اندر ایہہ سب قیدی ہوندے
کافراں اتے منافق دے روح ستویں دہرتی نلے
دو ویلے اوہ دوزخ اگے حاضر کیتے جاون

ابراہیم تے مائی سائرہ پالن اونہاں تائیں
مومناں دے روح برزخ اندر سیر کرن من بھائے
اس دا روح ہوائی اندر اللہ قید کراوے
اینویں جو کوئی بندہ عاصی بن توبہ مر جاسی
اپنی تنہائی دا شکوہ پیش خدا دے کردے
جدتک حق نہ اترے اس تھیں جنت دخل نہ پاوے
بعضے کہن بہشتوں باہر ہو محبوس کھلوندے
وچہ بہجلین رہن اوہ قیدی بہے ٹکلنے سلے
پھر جلد او یکھن اس وچہ روون تے پچھتاون

النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَّعَشِيًّا ۚ

جو اولاد انہاندے وچوں چھوٹے مر مر جاون
روز قیامت خادم ہوسن کارن اہل ایماناں
شیخ جلال الدین سیوطی رحمت ہوس خدائی
جو مومن علیینے جاون کافر وچہ سجینے!
تے وچہ حدیث براء بن عازب پاک نبی فرماندے
یارب جس دن دنیا الوں مرے پذیر نماناں

چار چوفیر بہشتاں دے اوہ پھر کے جھٹ لنگھاون
وچہ بہشتاں وڑسن کرسن اللہ دا شکرانہ
وچہ مکان اہ وا حال دے اس تھوڑی گل مکائی
سبھ ارواح انہاں دو جائیں رہندے نال یقینے
روح سارے پھر بدناں اندر داخل کیتے جاندے
فضل کرم تھیں روح اسدے نوں دیوین نیک ٹکاناں

بیان عقبہ سوم روز قیامت

پہلی گھاٹی وقت نزع دی دوجی وچہ قبر دے
ایہہ وڈا سخت دہاڑا ہر تھیں کہیا پاک تعالیٰ
یوم عسیر تے یوم الحسرت جس نوں رب بنایا
یوم الحساب تے یوم الفصل بھی یوم عظیم ایہہ آئی
یوم الجمع تے یوم الآخر یوم تناد خلود دوں

تریجی گھاٹی روز قیامت مرسل جس تھیں ڈردے
اس گھاٹی تھیں جو بچ نکلیا وڈے نیں بھاگ الا
يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ يَوْمٌ عَظِيمٌ وچہ تغابن آیا
یوم وعید تلاق تے مجموع عاقہ حاقہ بھائی
محشر حشر خروج قیامت مشہود دوں موعود دوں

۱؎ جس طرح فرمایا اللہ تبارک و تعالیٰ نے وچہ کلام اپنی دے ان المنافقین فی الدرک الاسفل من النار یعنی تحقیق منافق وچ ٹرے ہتلے درے ہن دوزخ تھیں۔ ۱۲

۲؎ یعنی حاضر کیتے جاندے ہن اوپر دوزخ دے صبح تے شام ۱۲

۳؎ یعنی پیغمبر جناب باری تعالیٰ میں دعا فرمائیں گے یا اللہ اولاد کفار کی بے قصور ہے اس کو میری امت کے خادموں میں کر دے سو اللہ تعالیٰ خادم کر دے گا۔ ۲

مولوی محمد دلپذیر

قمطریر عبوس تے حق بھی یوم الدین تے طامہ
صاخہ واقعہ غاشیہ قارعہ راجفہ آیا نالے
ایسا اوہ دہاڑا جس دے ایسے نام ڈرالویں

خافضہ رافعہ رادفہ آزفہ داخل وچہ ناماں
ایہہ سب وچہ کلام اللہ دے نام قیامت والے
برکت پاک نبی دی سو کہا ہوسی اللہ بھاویں

وَاَنَّ السَّاعَةَ اٰتِيَةٌ لَّا رَيْبَ فِيْهَا وَاَنَّ اللّٰهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُوْرِ

ٹھیک قیامت آون والی اس وچہ شک نہ کوئی
کافر کرن خیال قیامت ہوسی کدی دوراڈی
حضرت انس روایت کیتی پاک نبی فرمائے
جیونکر دو نہ انگشتاں اندر فرق نہ ہووے کائی

قبراں والے رب اٹھاوے خبر قرآنوں ہوئی
رب کہے میں نیڑے آندی لیساں خبر لسناڈی
روز قیامت تے میں دونویں رل دنیا تے آئے
اینویں روز حشر دے نیڑے میں ہویا ہاں بھائی

بیان آثار قیامت

نشان قیامت دو قسماں نے ہک چھوٹے ہک وڈے
چھوٹیاں تائیں صغری اس دن کبری وڈیاں تائیں
تیک ظہور محمد مہدی جیہڑے باہر آون
پھر اس تھیں پچھے کبری سارے پہلے نفخہ تائیں
پھر جس ویلے دوجا نفخہ وچہ قرنا پھوکیوے
کہن قیامت جتنی مدت ہر شے لیکھا بھرنا

کہن عوام الناس انہاں نوں آخر والے ترٹے
ایہہ عربی الفاظ انہاں نوں سمجھ دلے وچہ پائیں
اوہ نشان قیامت والے صغری اسدے جاون
جس پھوکوں ہو جاسی جگ تھیں ہر اگ چیز ازائیں
اس ویلے پھر بندے ڈنگر ہر کوئی زندہ تھیوے
اس تھیں خلود بتاون پھیر کسے نہ مرنا

بیان علامت صغریٰ

سب تھیں پہلاں جان علامت پاک نبی دا آنا
بھاہ دیاں ایہہ علامتاں دونویں روز حشر یا بھائی
دو جا یار رسول اللہ عمرؓ خطاب نورانی
آیا اک اچانک اتوں مرد زیبا کش والا
عمر جوان تے سوہنا چہرہ والاں اوپر سیاہی

پھر انہاں دا رحلت کر کے دنیا تھیں لدجانا
اس تھیں پچھے ہورجو آیاں تنہاں شمار نہ کائی
اکھے ہکدن بیٹھے ساں اسیں پاس رسول حقانی
خوب لباس سفید تے نالے صورت دا متوالا
نفسکل پوشاک تمامی اسدی ڈاڈھی سوہنی آہی

رب نے اتے تحقیق قیامت آنے والی
ہے نہیں کوئی شک وچہ اسدے ا ۱
تحقیق اللہ تعالیٰ اٹھادیگا اوہ نہ ر
لوکانوں جو وچہ قبراں دے ہین ۲
ہے جیسا کہ فرمایا جل جلالہ نے وچہ
قرآن مجید دے انہم یرونہ بعیداً
ونراہ قریبا یعنی تحقیق اوہ لوگ
یعنی کافر دیکھدے ہین اس قیامت
نوں دور اتے اسیں دیکھدے
ہاں نیڑے ۲ ا ۳ عن انس
قال قال رسول اللہ صلعم بعثت
انا والساعۃ مثل ہاتین الاصبعین
یعنی روایت ہے انس تھیں
فرمایا حضرت صلعم نے اٹھایا گیا
ہاں میں اتے قیامت مانند انہاں
دو انگلیاں دے اتے اشارہ
کیتا ابو داؤد نے نال وچلی
انگلی دے توسبا بہ دے پھر کہیا
تھیڑا ہے ہک اور نا مذید اور نہ
پر دوسرے دے ترمذی باب
الشروط الساعۃ

دلپذیر
بھیروی

دھوڑ نشان سفر دا اس تے مول نہ دسے کائی
نہ اوہ واقف کار اساڈا نہ پردیسی جاپے
یعنی ہتھ پٹاں تے رکھے گوڈے موہڈے مارے
حضرت دسیا کلمہ اسنوں جو توحید خدا دی
پھیر نماز سنائی اس نوں نال زکوۃ سنائی
جسنوں طاقت حج کرن دی اوہ جا حج گذارے
سن کے کہے صدقت یعنے سب کجھ سچ الائیا
آپے کرے سوال تے آپے کر تصدیق منیندا
پھر کہندا ایمان سکھاؤ حضرت نوں دوبارہ
ملک کتب انبیاء قیامت اس وچہ شک نہ کوئی
پھر کہندا احسان سکھاؤ یا حضرت بیں تائیں
گویا کہ توں دیکھیں سامنے پاک خداوند سائیں
پھر پچھیوس جو روز قیامت کدوں خداوند آنے
بھی بارش علم تے جال حملدا یا بھلکے کی کرساں
ایہہ پنج چیزاں دس اللہ دے اس بن کوئی نہ جانے
پچھیوس پھیر نشان قیامت دس اے سرور عالی
یعنی اپنیاں ماواں تائیں گولیاں لوک پچھانن
تے ادنی لوک کمینے جھہڑے کرسن اوہ وڈیایاں
رخصت ہو کے حضرت کولوں جاں اوہ مرد سدھایا
حضرت کہیا ایہہ آہا جبرائیل امین خدائی
ابو ہریرہ کرے روایت کہیا نبی خدائی
حاکم مال غنیمت اپنی دولت کر کے بھرسن
وڈی جان کے کھاسن بندے خیر امانت والی

اس دی طرفوں ویکھ اسانوں بہت حیرانی آئی
التحیات طرح ہو بیٹھا پیش نبیؐ دے آپے
یا حضرت اسلام سکھاؤ منہ تھیں عرض گذارے
باہجہ خدا معبود نہ کوئی سچ محمد ہادی
ماہ رمضان مہینے اندر روزے رکھیں بھائی
ایہہ اسلام سکھایا اس نوں پاک رسول سہارے
پچھیوں تے تصدیق کرن تھیں اساں تعجب آیا
جس نوں اگے معلم ہووے نہیں سوال کریندا
پاک نبی فرمایا اول من خدا نوں بارا
برا بھلا تقدیر خدا تھیں آکھے سچ کہیونی
حضرت کہیا عبادت رب دی اس ترتیب کمائیں
جیکر توں نہ ویکھیں اسنوں اوہ ویکھے تد تائیں
حضرت کہیا اللہ باہجوں ایہہ گل کوئی نہ جانے
نالے کوئی نہ جانے ایہہ گل کس جاگہ وِنج مرساں
پیر پیغمبر ولی سیانے اس تھیں سب ایانے
حضرت کہیا گولیاں جنسن سر اپنے دے والی
ادب نہ کرسن مول انہاں دا حق حقوق نہ جانن
وچہ عمارتاں خرچ کریسن دولتاں لٹ پرایاں
حضرت پچھیا جانوں اسنوں ناہیں اساں الایا
دین تسانوں دسن کارن آیا سی ایہہ بھائی
انہاں کماں دے نال قیامت جانوں نیڑے آئی
یعنی غازہ باندی وچہ اس نوں کجھ تقسیم نہ کرسن
دین زکوۃ پچھانن چٹی آون جدوں سوالی

[1] کما قال اللہ تعالیٰ ان اللہ عندہ علم الساعۃ وینزل الغیث ویعلم ما فی الارحام وما تدری نفس ماذا تکسب غدا وما تدری نفس بای ارض تموت ان اللہ علیم خبیر یعنی فرمایا اللہ تعالیٰ نے تحقیق پاس اللہ دے ہے علم قیامت دا اتے کردا ہے بارش اتے جاندا ہے جو کجھ چیز پیٹ عملاں والیاں دے اتے نہیں جاندا کوئی نفس جو کیہڑا کم کریگا بھلکے اتے نہیں جاندا کوئی نفس جو کیہڑی زمین وچہ مرسی تحقیق اللہ تعہ جانن والا خبر رکھن والا ہے ۱۲ [2] ایہہ حدیث مشکوۃ شریف صہ ۳۱۲ ہے نال روایت ترمذی دے مروی ہے ۱۲
مولوی دلپذیر

پڑھسن علم طمع دے کارن خاطر دنیا داری
ماں پیو دبے ہو جاسن بیٹے بے فرمان نکارے
وچہ مسیتاں اچی بولن دھندے پاون گھر دے
لوک کمینے ظالم ہوسن وڈے وساہ انہاندے
گان بجان تے نچن اندر روک نہ رہسی کائی
اگلی امت تائیں پچھلی امت بُرا الاوے
بہت بھوچال زمین دے اندر ڈاہڈے ڈاہڈے آون
شکلاں بھئیں بدشکل ہو جاون اتوں پتھر برسن
جیونکہ ہار ترٹیاں اسدے منکے بکھر جاون
پچھیا کسے نبیؐ تھئیں ایہہ کم کدوں ظہور ا پاسن
بھی نکلن سانہ جدوں وچہ دنیا بہت بجاون والے
علم نہ رہسی دنیا اندر ہوسی بہت تباہی
مسئلے حق چھپاون عالم جھوٹھ طوفان الاون
خالی مسجداں کھاون ڈھکن ملاں کوئی نہ لبھے
رناں نال دی دھڑ داری کرکے سنگ ماں ونڈے لڑمسن
گلے شکایت جھگڑے جھیڑے ہوسن وچہ مسیتاں
لچ اچکے چوہدری بنسن جھگڑے کل مکاون
غنڈیاں اتے شرابیاں کولوں لوک تمامی ڈرسن
ناچ تماشے کنجریاں نوں بُرا نہ کوئی جانے
عام رواج انہاندا ہوسی ہر کوئی پیا وجاوے
جس دے پاس امانت رکھن ہضم کر لیسی
وڈیاں دا کوئی ادب نہ کرسی رحم نہ چھوٹیاں اتے
حضرت کہیا اس امت دیاں شکلاں وگڑن بھائی

مرد بکھٹو سب رناں دی کرسن تابعداری
سمجھے جاون ماں پیو نالوں دوست یار پیارے
بُریاں قوماں وچوں ہوسن جو سردار شہر دے
بدخواہاں تھئیں ڈر کے ہوسن عزت لوک بچاندے
پیون لوک شراباں ظاہر شرم نہ کرسن کائی
رتی لال اندھیری ڈاہڈی دنیا اندر آوے
بعضی جگہ زمین دے ٹکڑے دھس دھس جاون
خویشاں نال نہ خویش گڈھیسن قطع تمامی کرسن
اینویں مناک نہ رٹن ایہہ سب اُتو رتی آون
حضرت کہیا کنجریاں جد ظاہر انچن گاسن
بھی پیندے جاسن بہتے حرم مدھ شراب پیالے
جیکہ پڑھسن عمل نہ کرسن کہیا نبی الٰہی
کرن خوشامد دولتمنداں عزت عظمت پاون
عالم ورلا ہوسی کوئی رلسیاں کرسن سبھے
نال پیواں دے ویر کماسن یار پیارے کرسن
اہل انصاف نہ لبھسی کوئی ہوون بریاں نیتاں
کمیں نیچ رذیلاں قوماں مہتر سدے جاون
غُنڈ پنے دے خوفوں ڈر کے ادب انہاندا کرسن
چنگ رباب تے ڈھولک دو کڑ کھن لوک سیانے
جناں کھناں سد کنجریاں نوں ویکھے مال نچلاوے
تے جسدی چیز کسے ہتھ آوے مڑ کے کوئی نہ دیسی
بہت زناہ کرسین الوبن جیوں گلیاں دے کتے
زمین دھسیوے پتھر برسن نازل قہر خدائی

ا؎ وچہ صحیح دے عبداللہ دے بھئیں صحیح روایت ہے جو علم لوکاں دے سینیاں بھئیں مجبور ہو جاسی لے پر علماء گزر جاسن اتے جاہل سردار ہو جاسن بغیر سوچن دے فتوی دیسن آپ بھی گمراہ ہوسن اتے ہوراں نوں بھی گمراہ کروسن مگر سنن امام احمد وغیرہ زیاد بن لبید تابعین روایت کردے ہیں جو آکھیا انہاں پچھیا ہیں یا رسول اللہ ایہہ کس طرح ہو سکدے اسیں قرآن شریف اپنی اولاد نوں پڑھاواں گے ساڈی اولاد اپنی اولاد نوں سکھائیگی اسی طرح قیامت تائیں ایہہ ریکارڈ علم دا چلیا جاسی حضرت صلعم نے فرمایا ایس تینوں دانا جاندے ساں پر ایہہ گل تدھ بے سمجھاں والی کیتی ہے یہود تے نصاراں نوں تدھ نہیں ڈٹھا جو توریت تے انجیل پڑھدے ہیں مگر عمل نہیں کردے ۱۲
مولوی دلپذیر بھیروی

جھوٹھ گواہیاں ہر کوئی دیسی ہوسن چغل زیادہ
سود اگر تے لکھنے والے ہوسن بہت اسلے
زناں اندر شرم نہ رہسی منہ کھلیں لتھی لوئی
مسلمان بیا جاں کھاون اس نوں نفع سدیندے
پیتے لوگ شراباں تائیں شربت عرق سدیسن
اَلسَّلَامُ عَلَیْکُمْ بدلے الٹے لفظ بناون
کینے بغض تعصب ودھن ہر کوئی جھوٹھ الاوے
وچہ اناجاں ودھاں ہرگز برکت رہے نہ کائی
قائم رہن نہ اوپر شریعت عالم مفتی قاضی
بڈھے ترپڑ کرن پرائی ریشم مرد ہنڈاون
مرداں نال دیرے پاسوں مرد زناہ کماون
بھی زناں نال جماع کریسن مرد دیر بھتیں بھائی
زناں مرد تمامی ہوسن چھوٹیاں عمراں والے
برسن مینہ دھڑادھڑ اپر کھیت نہ جمے کوئی
ذکر الٰہی کرے نہ کوئی ہون قرآنوں عاری
مومن نوں تکلیفاں دیون چھپدا پھرے بیچارا
مال حرام دیاون اس نوں حق حلال پچھانن!
دین نبی وچہ بدعت شرکوں اٹھن نویاں گلاں
لڑکے حاکم بنن نے نالے زناں دی سرداری
اتنا گھاٹا مرداں سندا دنیا وچہ ہووے ویسی
پہلی راتیں شے جن اینویں موٹے دسن جانی
عالم کرن ریائی مسئلے حق نہ کوئی الاوے
ڈھاہ مسیتاں راہ بناون ربدا خوف نہ کرسن

سچ گواہی کولوں لسن جاوے خوف خدادا
تولن والے گھٹ نگے مارن کجھ نہ پاون پیلے
رب دے نام فقیراں تائیں خیر نہ پاوے کوئی
وڈھی رشوت جو لے آون ہدیہ نام دھریندے
مال زکوٰۃ انہاں نوں دیسن جیہڑے ٹہل کریسن
یا اوہ گالی مندے دیون سنت دلوں بھلاون
منگن پنن دنیا اندر ہر کوئی کسب نہ والے
شاہاں اندر عدل نہ رہسی گھر گھر پوے لڑائی
فتوے حرٹن اجیہے جنہاں بھلیں ہوون راضی
دینی جھگڑے کرسی کوئی موہیوں نیک سداون
اینویں عورتاں عورتاں کولوں اپنی طلب مٹاون
گلیاں اتے بازاراں اندر پھیلے گی بدیائی
اولاداں گھٹ جمن ہوسن بہت گدیئے نلے
سچ تے جھوٹھ نتارن نا ہیں بہت ہوسی بدخوئی
سنت نبوی جانن اینویں اگ دی جیویں انگاری
لوٹیر ماندیاں بچیاں وانگوں دین چھپاون ہارا!
وانگ شیطاناں نیک کماں نقلیں لکھدے توڑ ان
لٹ لٹ مال بیگانے لاون اوپر رنگ محلاں
مرد قلیل تے زناں بہتیاں ہرجا کرن خواری
ویہہ ویہہ زناں دی نگہبانی یک یک مرد کریسی
جیونکر ووجی نہ بچی ہووے ایہہ بھی یک نشانی
برا مناون اسنوں جو کوئی عمل حدیث کماوے
لماں دکھ نہ دیکھے کوئی اچن ہ چلیتی مرسن

لہ وچہ صحیح دے روایت ہے انس بیٹے مالک دے تھیں جو فرمایا حضرت صلی اللہ علیہ وسلم نے قیامت دی نشانی ایہہ ہے۔ علم اٹھ جاوے گا زناہ کاری شراب خوری بہت ہووےگی۔ عورتاں بہت ہوسن جو یک مرد ویہہ عورتاں دی نگہبانی کرے گا۔ ۱۲ مولوی محمد دلپذیر بھیروی

جیوں طاعون پیا آ ملکیں قہر نزول خدائی
امر الٰہوں ایسی کوئی گلٹی سخت اٹھیوے
سئیاں وچوں کوئی ورلا بچے جسنوں رب بچاوے
پلک جھلک وچہ گھائل ہووِن سوہنے بانکے لاڑے
ایسے طور نشان قیامت[1] اکثر ظاہر آئے
وچہ مسیتاں گلاں چھیڑن گھنگل دنیا والے
سچے دا مل کوڈی پاون جھوٹے دا مل ہیرا
جھوٹھیاں فتویاں تے لک بدھا مفتیاں تے علماواں
عالم نام سداون لیکن عمل نہ کردے رائی
دینی علم نہ پڑھدا کوئی نہ کوئی مول پڑھاندا
علم قرآن حدیث جو اصلی لوکاں دلوں بھلایا
کنجریاں بھانیں ودھیاں جیوں حضرت فرمایا
گاون انتے وجاون سندی سب نوں لگت آئی
واجے تے ہار مونئے گھر گھر وجدے عام سنیندے
نکلے ہور نشان عذاباں پتھر[2] تراڑاں پیاں
بہت شتابی آون لگ پئے قہر عذاب دیاں لوں
ایسے طور تمام نشانیاں ظاہر ہویاں بھائی
یک نشان ہن رہ گیا باقی دیکھا کس دن آوے
پر ایہہ بھی ہے موجود علامت ہے تاویل کجھیوے
جنے کھنے نے متھے اوپر لودی آن رکھائی
مسلمان سداون مونہوں داہڑیاں چٹ کرایاں
ایہہ تاویل ہے کافی ایہناں جو ایہ فعل کماون
بھی قوم نصاریٰ دی دنیا اندر غلبہ کر کے آوے
لاکھ کروڑاں اپنی چلیتی خلقت مار مکائی
جس نوں اثر ہووے کجھ اس دا اوہ بیمار نہ جیوے
ہنیں تاں جس گھر داخل ہووے تختہ پٹ اٹھاوے
اس طاعون پلیگ دوگاڑے کتنے شہر اجاڑے
جیں حلال نہ ڈھونڈے کوئی کھاون مال پرائے
شرع لحاظ نہ کردے ہوئے زناں مرد مکلے
اس سمے دیاں لوکاں کولوں منگ پناہ پذیرا
قاضی رشوت خوریاں کردے کی آکھ سناواں
کر کر مسئلے لوکاں دسن آپ کرن بریائی
وانگ پذیر ناخواندہ ہر کوئی مولوی بنیا سداندا
مولویاں ان پڑھیاں جگ وچہ آن فساد مچایا
نام اشراف سداوے ہر کوئی کم کنجراندا چایا
کنجریاں تے کنجراں سندی لوڑ نہ رہ گئی کائی
جس گھر نہ ہو مونیم ہووے نہیں رئیس سدیندے
دور دوراڈا سنیاں کتے زمیاں دھس گیاں
کانگڑہ شہر تے ہور کتی پنڈ ہو گئے غرق بھوچالوں
جیوں فرمان رسول اللہ دا فرق نہ رہ گیا کائی
قہر خدا دا بدکاراں دیاں شکلاں آن وٹاوے
ایس زمانے اندر دیکھو ظاہر پئی دسیوے
وانگ یہوداں ہکو جیہی سب نے شکل بنائی
بوزنیاندیاں شکلاں کڈھیاں مچھاں طول دراہاں
انشاء اللہ بدتر اس تھیں صورتاں وگڑ جاسن
کر کے جنگ قتال نہایت کتنے تباہ ہوئے

[1] یعنی اکثر قیامت دیاں نشانیاں وچہ اس زمانے اجکل دے ظاہر ہیں جس طرح متن دے وچہ بیان کیتیاں جانیاں ہین۔ ۱۲

[2] سنا گیا ہے کہ موضع ملکوال دے علاقے وچہ جو کہ قصبہ بھیرہ باراں کوہاں دے فاصلے تے مشرق دی طرف اک بڑا پتھر آسمان تھیں ڈگا ہے تے زمین وچہ دھس گیا پھر اوہ پتھر کو شائد ٹکڑے کر کے ولایت پہنچایا گیا سی ۱۲

[3] یہ بات مولانا مولوی سید محمود شاہ صاحب واعظ ساکن ڈھینڈیاں تھیں سنی گئی ہے جو کلکتہ دے قریب کجھ قطعہ زمین دا دھس گیا ہے۔ ۱۲

مولوی محمد دلپذیر بھیروی

شام اندر اک حاکم ہوسی ظالم ابو سفیانی ‏ نال ظلم دے قتل کریسی آل رسول ربانی

آل نبی دا دشمن ہوسی حاکم شہر مصر دا ‏ جو کوئی دیکھے سید زادہ قتل اتھائیں کردا

دو فرقے ہوجان نصاری جتنی قوم تمامی ‏ اک مقابل شاہ رومی دا دوجا ہنسی حامی

شام اندر آ جنگ کریسن لشکر شاہ چڑھاوے ‏ اوڑک کر مقتول مخالف فتح انہاں تھیں پاوے

آکھے کوئی نصاری وچوں فتح اسانوں ہوئی ‏ دین چلیپا غالب ہویا چھوڑ کے وڈیائی

سن کے اک سپاہی بولے کر کے جواب سناوے ‏ چپ کریں بے ادبا جھوٹوں شرم نہ تینوں آوے

دین محمدی غالب ہویا ہوئی فتح اساڈی ‏ اول آخر دین نبی نوں ہے امداد خدادی

اتنی بات ہوئے جس ویلے پھر اوہ جنگ مچاون ‏ مومن بہت سنے شاہ رومی ترت شہادت پاون

سبھ نصاری رلمل جاسن سانبھن روماں شاماں ‏ وچ مدینے آکر ہوسی مجمع اہل اسلاماں

قوم نصاری غالب ہووے ودھے دین عیسائی ‏ مذہب تدوں نصاریاں والا پکڑے بہت لوکائی

ایسے طرح آہستہ آہستہ ہر جاگہ لنگھ جاون ‏ عرب کنارے اپڑن جا کے خیبر نوں ہتھ پاون

اہل اسلاماں نوں اس ویلے دل وچ حسرت آوے ‏ آکھن کوئی امام محمد مہدی رب بلاوے

ابتدا آثار قیامت کبری کہ اول آن ظہور امام مہدی علیہ السلام است

ایسے موقعہ تے پھر اللہ مہدی ترت نکالے ! ‏ قرعہ دستی حماں اس دا ہوسی یمن وچالے

نام محمد مہدی اس دا ایمنہ اس دی مائی ‏ باپ ہوسی عبداللہ اینویں کہیا رسول خدائی

حضرت شاہ حسنؑ دی نسلوں ہوسی اوہ سہارا ‏ حضرت آکھے میرے وانگوں اسدا خلق نیارا

سبھ اخلاص نبی دے لیوا انگوں صورت فرق ضروری ‏ اچا نک کشادہ متھا چہرہ روشن نوری

علم لدنی ہوسی اسنوں خصلت پاک نبی دی ‏ ستھلاں اپر ہتھ مریسی اڑسی جبھ ولیدی

جن سورج نوں گرہن لگیگا وچ رمضان مہینے ‏ ظاہر جدوں محمد مہدی ہوسی وچ زمینے

ایہہ خاص علامت مہدی والی پاک نبی فرمائی ‏ وچ حدیثاں سرور عالم پہلوں خبر سنائی

تیراں سو یاراں سنہ وچ ایہہ بھی ہوگئی پوری ‏ گرہن لگا جن سورج تائیں جیونکر امر حضوری

جس دن ہجری چن سورج تائیں خالق پاک اپایا ‏ ایسا واقعہ ویکھن اندر لگے کدی نہ آیا

سلہ عبداللہ بن مسعود لا تذہب الا مر حتی یملک العرب رجل من اہل بیتی یواطی اسمی اسمی یعنی نہ ہلاک ہوویگی دنیا جو مالک ہوسی عرب ملک دا اک شخص مراد اہل بیت میرے وچوں جو ہوسی نام اس دا موافق نام میرے [illegible] روایت ابوداؤد دی [illegible] جو موافق ہوسی نام باپ اس دا [illegible] باپ میرے [illegible] بھر دیسی زمین [illegible] انصاف [illegible] نال عدل دے جس طرح بھر گئی سی زمین نال ظلم تے بے انصافی دے ۱۲ مشکوٰۃ باب اشراط الساعۃ [illegible] وچ حدیث دے آیا ہے ام سلمہ تھیں سنیا میں نے پیغمبر تھیں فرمایا انہاں نے المہدی من عترتی من اولاد فاطمہ یعنے مہدی ہوویگا آل میری تھیں رواہ ابوداؤد ۱۲

مولوی دلپذیر بھیروی

واہ سبحان اللہ کیا رتبہ پاک حبیب خدائی
تیرھویں چن اٹھیویں سورج لگن گرہن دہانوں
ماہ رمضان مہینے اندر ایہہ سب واقعہ ہوسی
چالی برساں عمر مہدی دی ہوسی اوس زمانے
علین لجین برابر پوری ایہہ گل واقعہ ہوئی
جدوں نصاریٰ شاہ رومی نوں کرن شہید نکالے
نکل شتابی اوتھوں حضرت مکے طرف سدھاون
کتنی مدت رہن ڈھونڈیندے لوک انہاں دینا ئیں
جھوٹھا دعویٰ مہدی والا کتنے لوگ کریسین
ہر ابدال اوتاد خدا دا اسنوں پھرے ڈھونڈیندا
اتنے خوش ہوون جیوں یوسف لبھ پیا کرواناں
پھر سارے زورو زورا نہاندی بیعت اوتھے کرسن
جیوں جیوں سنن خبر انہاندی بہو ابدال گرامی
حضرت مہدی لوکاں لدھا غم گئے دلگیراں
ہاتف غیبی آسماناں تھیں ایہہ آواز پکارے
جو ایہہ آکھے اسدے تائیں سبھ سنو کن دھر کے
حضرت مول نہ جاسن ایہہ گل بیعت ہووے میری
یک خزانہ بہت پرانا دولت نال پرویا
تاج الکعبہ بولن اس نوں کعبے والے درتے
چنگے خلق انہاندے کولوں جگ وچہ دھماں پوسن
آوے یک منصور بہادر دور دور ویرا نہروں
راہ وچہ کافر گھیرن اسنوں آکھن ادہر جاسی
کئی ہزاراں قتل کریسی غالب کوئی نہ ہوسی

تیراں سو برساں جیں اگدوں پیش گوئی فرمائی
ایہہ تاریخاں سرور عالم خود کہہ گئے اسانوں
جدوں امام محمد مہدی ظاہر اُٹھ کھلوسی
جس ویلے ایہہ واقعہ سارا ہوسی وچہ جہانے
سارے عالم اکھیاں ڈٹھا شبہ نہ رہ گیا کوئی
ہوسی تدوں محمد مہدی وچہ مدینے پیارے
مت کہ تخت خلافت والا لوک میرے گل پاون
جے اوہ ملے خلیفہ کریئے ڈھونڈن جا بجائیں
ایپر طمع نفس دے مارے سارے جھوٹھ اکھیسن
اوڑک رکن مقام وچالے ملے طواف کریندا
جا مسیتی نفلاں پڑھسن اللہ دا شکرانہ
شام عراق یمن دے بندے آن خلیفہ پھڑسن
دوروں دوروں پاس انہاندے حاضر ہون تمامی
اہل اسلامی فوجاں اوتھے آون گھت وہیراں
رب دا ایہہ خلیفہ مہدی اس توں منوں سارے
نالے کرو اطاعت اسدی صدق یکیرا کرکے
پر ایہہ زورہ دھگانے کہسن ہوئی خلافت تیری
بیت اللہ دے بوہے اگے دفن ہے کیتا ہویا
کڈھ محمد مہدی اس نوں مسلماناں وچہ ورتے
دوروں دوروں سُن سُن بندے کرن زیارت آون
فوجاں کٹک حمایت کارن آنے اپنے شہروں
پر اوہ تھوڑیاں رہسی ناہیں مارے کافراں تائیں
اوڑک وِنج کریگا حضرت مہدی دی پابوسی

پر اوہ بوسفیان حرامی آل نبی دا ویری
کر کے جمع تمامی لشکر گھروں کر لے وے دھائی
آو چکار مدینے مکے اترن ہیٹھ پہاڑاں :
اس لشکر دے وچوں سارے دو بنیدے وچہ رہسن :
ہک بندہ ونج حضرت تائیں کھسے یار کیادی !
دوجا ابوسفیان دے تائیں جو گل ورتی
جاں ایہہ خبر نصاریٰ پاسن سب جمع ہو جاسن
اسی جھنڈے جوڑ کر ہن لشکر ہیٹھ کھڑاون
کمراں بنھ تمامی آون کارن جنگ لڑائی
مہدی اجہراں مکے طرفوں لشکر ٹور لیاوے
لبعد زیارت شام ولایت کرے دمشق تیاری
فوج محمد مہدی والی تن ٹولے ہو جاوے
اوہ دائم دوزخ رہن انہاندی توبہ رد الہول
نال شہیداں احد بدر دیاں درجے تہاں مساوی !
لڑن نصاریاں نال برابر تیغ بیدھڑک چلاون
کرسی پھیر محمد مہدی فوج اکٹھی ساری
آپس وچہ سوگنداں کرسن رل سارے اتفاقی
کرسن جنگ نہایت آخر بہت شہادت پاون
دوجے روز کرن پھر اونویں پکے عہد تمامی
کجھ قلیل لیاوے ڈیرے مہدی اپنے سنگی
قسماں چاون عہد پکاون مارے باہجہ نہ ہٹنا
فجری اٹھ کرسین دھائی طرف کفار پلیداں
ورلے ورلے رہسن بچے جو تنبواں دے راکھے
کر کے ظلم بنچا بوس اگے ہن نہ جاسی خیری
مہدی نوں جا قتل کراں گا دلوں صلاح بنائی
ترت اچانک وچہ زمین دے نگھر وجن سبھ ماراں
جنگی مندی خبر انہاندی جو پچھے ونج کہسن !
غرق ہویا اوہ لشکر سارا ہوئی مدد خدادی
لشکر تیراسن اسباباں نگھر گیا وچہ دھرتی
نیڑے دوروں جوڑ رسالے لشکر کٹک چڑھاسن
بارہ ہزار جوان جو جنگی ہر جھنڈے سنگ آون
حضرت مہدی اُپر سارے حملہ کرسن بھائی
پاک نبی دے روضے سندی آن زیارت پاوے
اوتھے جاوے تاں بھی اگوں لبسن گھیر انصاری
ٹولہ ہک نصاریاں کولوں ڈر کے نس سدھاوے
دوجا ٹولہ شہادت پاوے اجر ملے درگاہوں
تریجا ٹولہ بڑا بہادر دیوے نہیں ملادی
حکم خدا دے نال شتابی فتح انہاں تے پاون
کفاراں دے مارن کارن کرسی جنگ تیاری
خارجیاں دے مارن کارن کسر نہ چھوڑن باقی
مہدی شاہ دی فوجوں بندے کجھ اندک رہ جاون
اس دن بھی پھر بہت شہادت پاون گے اسلامی
راتیں بیٹھ کرن منصوبہ اوہ بہادر جنگی
پکے مرساں سب اتھائیں پکے انہاں نوں ہٹنا
اوڑک پان شہادت اوہ بھی رلسن نال شہیداں
اوہ بھی قسماں چاسن رل کے ہر کوئی ایہہ گل آکھے

۱؎ جس طرح آیا ہے وچہ حدیث
ابوہریرہ دی دے یسہرم ثلث
لا یتوب اللہ علیہم ویقتل ثلثہم
الشہادۃ یعنے ہزیمت کھاسی
تریجا حصہ لشکر امام مہدی دا جس
نہیں قبول ہوئی توبہ انہاندا
تے ہو جاویگا شہید تریجا حصہ
نزدیک اللہ تعالیٰ دے اتے فتح
پاون گے تریجا حصہ انہاندا
۱۲ - ۲؎ ایہہ حدیث ابوہریرہ
دی نال روایت مسلم دے وچہ
مشکوٰۃ صہ ۲۵۵ دے مروی
ہے ۱۲ - ۳؎ ایہہ حدیث
صحیحین دی جابر بیٹے عبداللہ
دے اس طرح ہے جو اوڑک
زمانے وچہ ہک خلیفہ ہو جاویگا
جو بے روڑک مال دو ہتھیں
دے گا - ۱۲

دلپذیر -

اج ہن دن اخیر اساڈا کرہ ساں خوب تسلا
بنھ ہتھیار کریسن رل مل چوکھے روز لڑائی
اگوں ساہواں کوئی نہ نکلے کنب ونجن سبھ باری
لسن بھجین کافر سارے مول نہ ٹھہرے کوئی
غالب آون اپر انہاں دے دل دی بھڑک کڈھیسن
اوہ وچہ پہاڑاں جنگل جاناں اپنی جان لکاون
نال غنیمت مال ہزاراں مومن لوٹی پاسن
حضرت مہدی اوہ سبھ دولت لشکر دے وچہ ورتاوے
مسلماناں نوں اس دولت دی خوشی نہ ہوسی کائی
اکھن ہائے اوہ جیوندے رہندے ہوندا مال سٹھایا
ستوں وچوں اک رہیا کوئی باقی سب سدھائے
فوت ہوئے سب سنگی ساڈے اساں بھی ہکدن مرنا
اس پچھوں بعد کریسی مہدی بندوبست اسلامی
بھی سامان لڑایاں والے جنگاں دے کارن خالے
ہر اک چیز آمادہ کرکے لشکر شاہ چڑھاوے
بہسی آپ سرے دریا دے فوج اگیرے کرسی
قوم بنو اصحافوں لیسی جنگی ستر ہزاراں
پہلے استنبول شہر نوں جا کر گھیرا کراون
جد آوازہ تکبیراں دا شہر دوالے آوے
کر قتلام کفاراں تائیں شہروں باہر کڈھاون
عدل اتے انصاف طریقہ پورے طور کماسن
پہلو پہل جدوں مہدی دی بیعت لوک کراون
استنبول شہر جس ویلے قبض انہاں دے آوے

پڑھ بسم اللہ نکلن فجرے جھڑی کرسی اللہ
گھیرن وچ کفاراں تائیں کارن جنگ لڑائی
شیر الہی گجن دن وچہ کھلے دنگا رن غازی
مومن پکڑن جان نہ دیون ہووے مدد خدائی
جو لدھا سو قتل کریسن کوئی قلیل چھوڑیسن
رن وچہ مول نہ لبھے کوئی ایسی ذلت پاون
سبھ اسباب تے سونا چاندی اگے ڈھیر لگاسن
اہل اسلاماں اوپر ونڈے جو کوئی ہتھ آوے
سبھ ارمان شہیداں والا دل وچہ کرسن بھائی
بھٹھ پیا ہن باہجھ انہاں دے کس کم ایہہ ہتھ آیا
کیہڑی خوشی انہاں نوں جنہاں اتنے ساتھ لدائے
سجناں باہجھ پذیر فقیرا دولت نوں کی کرناں
سب طریقہ جاری کرسی پاک رسول گرامی
فوجاں لشکر گھوڑے جوڑے سبھ ہتھیار شہانے
کفاراں دے مارن کارن روم ولایت جاوے
سب اسباب جو لشکر والا بیڑیاں دے وچہ بھرسی
بیڑیاں دے وچہ چاہڑ انہاں نوں بھیجے طرف کفاراں
اللہ اکبر اللہ اکبر نیڑے وچ الاون
اوسے وقت فصیل شہر دی لرزہ کھا پھٹ جاوے
ملک تمامی قابو کرسن اپنا حکم چلاون
ظلم ہٹاسن کفر ونجاسن دینی پیر جماسن
اسدم پچھوں تا اسدم تائیں چھ ست سال وہاسن
جھوٹھی خبر دجالوں کوئی اس پچھوں بعد سناوے

لہ یعنے ہذا خلیفۃ اللہ المہدی فاسمعوا لہ واطیعوا لہ۔ یہ خلیفۃ اللہ دا مہدی ہے پس سنو مسلنو واسطے اسدے اتے تابعداری کرو اسدی۔ ۱۲ ایہہ ذکر تاج للک دا وچہ سنن ابوداؤد دے ہے۔ سلہ عن علی قال قال رسول اللہ صلعم یخرج رجل من وراء النہر یقال لہ الحارث حارث علی مقدمۃ رجل یقال لہ المقصود الخ۔ روایت ہے حضرت علی تھیں جو فرمایا پیغمبر نے جو نکلیگا اک آدمی ماوراء النہر تھیں جو نام اک روایت دا ہے اتے صف اسی آدمی دی حارث یعنے کاشتکار دے اتے ہوویگا اوہ اوپر مقصود یک شخص ہے جو نام اس دا منصور ہوویگا زار اتے تمکین دیسی آل محمدی نوں جو پی تمکین دتی قریش نے پیغمبر علیہ السلام نوں دا جب ہووےگی اسدی مدد کرنی ہر مومن نوں۔ ۱۲

ابوداؤد ۔ ۱۲

اوہ دجال نکارا کافر جگ وچہ ظاہر ہویا
حضرت مہدی دس بندیاں نوں جاسوس بھجاوے
دو جاسوس ایجیہے ہوسن پاک. نبیؐ فرمایا
رنگ اونہاندیاں گھوڑیاندے خود پاک رسول پچھانے
پکیاں خبراں لے کر آون اوہ جاسوس نہانی
حضرت مہدی دوہیں ہتھیں دولت مال لٹائے
ہر شئے عام ہووے وچہ دنیا کمی نہ رہسی کائی
مینہ وساون دیوچہ بدل ذرا دریغ نہ کرسی
مال زکوٰۃ قبولن والا ہرگز کوئی نہ لبھے
اس ویلے دجال مکاری ظاہر ہوسی بھائی

اسدے شوروں ملک لتاڑے فتنہ اٹھ کھلویا
کرکے کوچ انہاں نقلیں پچھے فوجاں شام لیاوے
سب نقلیں افضل اس زمانے وچہ حدیثاں آیا
سن ولایت نام جاسوساں سرورِ عالم جانے
اجے دجال نہ نکلیا کوئی ہے جھوٹھ جہانی
اہل اسلاماں رونق ودھے جگ وچہ عمل کمائے
کھیت اگاون دیوچہ دھرتی گھٹ نہ کرسی بھائی
دولت مالوں اللہ صاحب ہر مومن نوں بھرسی
لینے والا کوئی نہ ہوسی دینے والے سبھے
جس ویلے وچہ ایسی سوکھی وسے خلق خدائی

بیان خروج دجال اللعین

ہر پیغمبر خبر دجالوں امت نوں پہنچائی
وچہ بخاری مسلم فاطمہ قیس والی دی جائی
نکل گھروں میں اوسے ویلے مسجد طرف سدھاری
جدوں نمازوں فارغ ہوئے پاک رسول الٰہی
چاہیے ہر بندے نوں اپنی جگہ نماز نہ چھوڑے
پھیر کہیا جانوں کیوں میں کیتا جمع لتاں نوں
تا حضرت کہیا قسم اللہ دی مطلب ہور نہ کائی
جو یک مرد آہا نصرانی نام تمیم سداوے
ایسی گل دجال مسیح دی مینوں اوس سنائی
یعنی جو ہیں لتاں نوں اس دا میں قصہ سمجھاندا
کہسن وچہ جہاز یکی دن چڑھیا سی اوہ بھائی

ہیسی وچہ جزیرے مشرق جکڑیا ہویا بھائی
آکھے یکدن سنیاں میں جو بانگ نبیؐ فرمائی
مگر جناب رسول اللہ دے آن نماز گذاری
منبر تے چڑھ بیٹھے حضرت ہس کے بات الائی
یعنی مول نہ نکلے کوئی لوک تمامی موڑے
آکھن رب رسول پچھانن بہتر علم جنہاں نوں
ایپر اس گل کارن کیتا جمع لتاں نوں بھائی
پاس میرے آمسلم ہویا گل عجیب سناوے
جو مال بیان میرے دے بھی اوہ ٹھیک موافق آئی
اولویں وانگ برابر مینوں اوہ بھی گیا سناندا
لحم جذام دی قوموں لیکے تریہہ بندے ہمراہی

ل روایت ہے ابو ہریرہ تھیں وچہ صحیح حدیث دے جو نہ آویگی قیامت جاں جاں تائیں مالدی ایہی کثرت نہ ہوسی جو یک لوگ واجب زکوٰۃ نکالن گے مگر لینے والا کوئی نہ ہوسی لینے سب لوگ مال دار ہوون گے کوئی محتاج نہ ہوویگا۔ ۱۲۔

ل ایہہ تمیم انصاری دا کشفی یا حالت رویا معلوم ہوندا ہے۔ ۱۲

مولوی محمد دلپذیر بھیروی

وچہ سمندر اوہناں لوکاں جدوں جہاز چلایا
اک مہینہ پورا اوتھے ہرج انہاں دا ہویا
سورج چڑھدے پہنچے اوتھے کشتی ہور چلائی
پھر ملی انہاں نوں شکل جناور یک مکار زنانی
گاہڑیاں والاں والا جس نوں اہلب سدیا جاوے
لوکاں پچھیا کون ایہیں توں اے کم بخت نکارے
چلو ایس شوالے توڑی پھیر انہاں نوں کہندا
کہے تمیم جدوں اس سانوں نام جسے دا پایا
چلے پھیر شتابی اسیں جا پڑے اس جائی
اس جیڈا مخلوق اساں تے ہور نہ ڈٹھا کوئی
دونویں ہتھ گلے وچہ بدھے جیونکر مشکاں باہیں
پچھیا اساں جو اے کم بختا کون ایہیں دس سانوں
اول اپنی حالت مینوں تسیں بتاؤ جھبدے
اپر جہاز سواری کر کے وچہ سمندر آئے
لہراں وچہ مہینہ پورا رہیا جہاز ڈولاندا
پھر چھوٹی کشتی دیو چہ بہہ کے ٹاپو دیو چہ آئے
پچھیا کون ایہیں توں آکھے میں جساسہ آہاں
یک بندہ چاہ مند تساڈا رہندا ہے اس تھائیں
بولیا اوہ بلسان شہر وچہ کھجیاں آہیاں عالی
اساں کہیا جو بھاندیاں اونویں تاں اس بات الائی
طبرستان والے دریا دی کہندا خبر سناؤ
وچہ اس دے کجھ پانی ہے کہ استفہام پچھاوے
پھر بحر وغز جو شام ولایت پچھے اس دا حالا
ماری موج سمندر اگوں لہراں گھیرا پایا
اوڑک ہک ٹاپو دے نیڑے ونج جہاز کھلویا
اس کشتی وچہ چڑھ کے آئے وچہ جزیرے بھائی
شارح آکھے وچہ اصل دے آہا اوہ شیطانی
کثرت والاں تھلیں کجھ اس دا اگ پچھ نظری آوے
اگوں کہے جساسہ یعنی ہاں جاسوس پکارے
یک جناں مشتاق تساڈا اس گنبد وچہ رہندا
مت شیطان ہووے ایہہ کوئی خوف اساں نوں آیا
اچن چیت ڈٹھا یک بندہ وڈا قد آور بھائی
نال زنجیراں بدھا ہویا ہر شے جکڑی ہوئی
نال لوہے دے کڑیا ہویا گوڈیاں گٹیاں تائیں
آکھے حال میرا ہو جاسی معلم سب تساں نوں
لوکاں کہیا اسیں تمامی آئیاں ملک عرب دے
اگوں آن سمندر سانوں گھمن گھیرے پائے
اوڑک اس ٹاپو تک سانوں کجھ سمندر آندا
ڈٹھا یک جناور جس دے وال گھنے دسائے
پھر کہیس جو اس گنبد تک چلو ذرہ چلا ہاں
تاں پھر دوڑ تمامی اسیں آئے تیرے تائیں
کھجیاں ہیں اجے اوہ دسو حالت اونہاں والی
یاد رکھو جو جھب انہاں نوں پھل نہ لگسی کائی
اساں کہیا کی خبر سنائیے ایہہ بتلاؤ
اساں کہیا جو پانی بہتا کہندا جھب سک جاوے
اساں کہیا کی حال پچھاویں آکھے پانی والا

لے عن انس قال قال رسول اللہ صلعم ما من نبی الا وقد انذر قومہ الاعور الکذاب الا انہ اعور وان ربکم لیس باعور مکتوب بین عینیہ ک ف ر مشکوٰۃ صفحہ ۴۷۲ روایت ہے انس سے فرمایا رسول اللہ صلعم اللہ نے نہیں کوئی پیغمبر مگر تحقیق ڈرایا ہے کہ اک نے قوم اپنی اوں کانے کاذب تھیں خبردار ہو تحقیق کانا ہے دجال اتے تحقیق رب تساڈا نہیں کانا ایسا ہویا درمیان دوا کھیں دے لفظ کانا دجال ہے حرف الگ الگ ۱۲۔

لے یعنے انہاں لفظاں وچہ فرمایا حضرت علیہ السلام نے اخبرونی عن بحیرہ طبریہ تشاہنا منہ قال ہل فیہا ماء قالوا ہی کثیرۃ الماء قال اما ان ماءہا یوشک ان یذھب آخرہ ترجمہ وچہ متن دے بیان کیا گیا ہے ۱۲۔

لے عن ابی ہریرۃ قال قال رسول اللہ صلعم یاتی المسیح من قبل المشرق ہمتہ مدینۃ حتی ینزل دبر احد ثم تصرف الملائکۃ وجہہ قبل الشام وہنالک یہلک روایت ابو ہریرہ تھیں فرمایا حضرت نے آویگا مسیح دجال طرف مشرق دے قصد کرکے مدینے اتریگا پچھے پہاڑ احد دے پھر پھیر دیں گے فرشتے منہ اس دا طرف شام دے اتے اسی جگہ ہلاک ہو جاسی ۱۲۰ مولوی دلپذیر

پانی ہے کجھ اسدے اندر کھیتاں لوک کریندے
پھر پچھن لگا نبی عرب تے کیا کجھ حال وہایا!
پھر پچھدا جو عرباں کیتی ہے اس نال لڑائی
پھر کہندا جو انہاں دوہاں دی کیونکر حالت بینی
عرباں نے اوہ غالب ہویا خلق مطیع بنائی
اساں کہیا جو آہو تاں اوہ کہندا پھیر اسانوں
ہن میں اپنی خبر تساں نوں ساری کھول سنائیں
جلدی حکم ہو دیگا مینوں تاہیں نکل دوڑاں
ملکاں چالیس راتیں اندر پہنچاں ہر ہر جائیں
انہاں دوہاں نوں میرے اتے رب حرام بنایا
جاں میں قصد کراں گا اگوں اک فرشتہ آوے
ہر رستے پر بیٹھے ہوسن چوکیدار فرشتے
پھڑ حضرت نے عاصا اپنا منبر تے ٹکرایا
یعنی ایہو مدینہ جس وچ دخل دجال نہ پاسی
ابو ہریرہؓ کرے روایت پاک نبی فرماوے
تا جو احد پہاڑوں پچھے جس ویلے اوہ آوے
حضرت کہیا پیش دجالوں کال رہے ترن سالاں
دوجے سال نہ بارش ہوسی دو تہائیاں اتے
تیجے سال جو آجاسے روڑ اساری دھرتی سلے
مرمر جاون مال بیچارے خلقت عاجز آوے
ہوسی اسدے لشکر اندر ہرشے عام ہزاراں
پچھیا کسے نبی تھیں تاپھر مومن کیونکر جیون
جیوں اوہ کجھ نہ کھاون پیون پڑھ تسبیحاں رجدے

اساں کہیا جو بھریا وگدا کھیت اسے تھیں لیندے
اساں کہیا جو نکل مکے تھیں وچ مدینے آیا
اساں کہیا جو آہو بھائی ایہہ بھی بات دہائی
دتی خبر اساں جو اس نے وڈی بہادری کیتی
کہن لگا جو ٹھیک مقرر ہے ایہہ بات وہائی
تابعداری اسدی ایہے چنگا کم انہاں نوں
نام میرا دجال جو کرساں سیر تمامی جائیں
سبھ زمین دا سیر کرلیساں کوئی گراں نہ چھوڑاں
مکہ اتے مدینہ میں تھیں رکھسی رب بچاں
یعنی مکے اتے مدینے دخل نہ مینوں آ ب
ہتھ ننگی تلوار تے مینوں شہروں دوہاں دے
اندر جان نہ دیسن مینوں اوہ سبھ نیک فرشتے
ایہو مدینہ ایہو مدینہ ترن واری فرمایا
کرسن دور فرشتے اسنوں جس ویلے اوہ آسی
کرکے قصد مدینے دا دجال شرق تھیں آوے
شام ولے منہ کرن فرشتے اوتھے ہی مر جاوے
پہلے سالوں ثلث زمیندا رہسی خشک کمالاں
فصل نہ ہووے اَن نہ لبھے نبی سینے متے
بھکھے لوگ پھر کرلاندے کائی واہ نہ
اس ویلے دجال زمیں وچ آن پکھنڈ مچاوے
منن والے اسدے سارے کرسن موج بہاراں
حضرت کہیا وانگ فرشتیاں صابر شاکر تھیون
ایویں مومن ذکر الہٰوں رجن کر کر سچلے

عبداللہ فرماوے کہیا پاک رسول ربانے
تے ہو جاویگا دجال نکارا کانا ڈپلے والا
وانگ انگور دے اٹھیا ہویا منہ اوہدے نورا
وکھو وکھ حروف تمامی لکھے اللہ سائیں
مخفی مول نہ رہے کسے تے ایہہ اسدی باقی
دونویں ٹھیک شہادتاں لکھیں قادر قدرت والے
پچھنا مول نہ پوے کسیتوں ہر کوئی بجھسی آپے
تریجی ہور[1] علامت ہووس گدھے دی اسواری
رنگ بدن دا سوہو دس وڈے فریب کماوے
بنے پیغمبر مدنی اوتھے بولے جھوٹھ حرامی
پھر اسفہان ولایت اندر وچ فساد جگاوے
ہر نوں بندگی دسے اپنی اوہ مکار خرودی
جس پنڈوں وچ گذرے اسدے سبھ وٹیک بلائے
وانگ مداریاں کر دکھلائے اوپریاں کئی باتاں
اک ٹوٹے نوں جا کر آکھے میں ہاں رب تمہارا
اوہ ٹولہ ایمان لیاوے رب جانے اس تائیں
حکم کرے اسماناں تائیں چھم چھم مینہ برساون
گھاہ انگوری جو کجھ آکھے جلدی ترت اگائے
پھر ہوری قوم کولوں وچ لنگھے اینویں انہاں الاوے
مال مویشی سبھ انہاں دے ہو جاون ویرانہ
دھرتی سب خزانے مخفی باہر ترت لیاوے
نیچے مومن منن اسنوں کر اس دی پوجا
اینہاں گلاں وچ حکمت ربی جو اوہ کر دکھلاوے
رب تساڈا کانا ناہیں ایہہ گل ہر کوئی جانے
اکھیں وچ ظاہر اسدا دسدا پیا مکالا
تے لفظ کفر دا متھے اسدے لکھیا ہویا پورا
پڑھیا تے ان پڑھیا ہر کوئی پڑھ لیسی اس تائیں
اکھیوں کانا لچ پرانا دعوے کرے خدائی
اک کافر تے دجال کا۔ پک نشان دجالے
منہ تے چغلی کافر ولی کانا ہیوں نجاپے
وال ہوون گنجھرالے اسدے قد دراز مکاری
شام عراق اندر وچ اپنا لقب مسیح کہاوے
کرسن بہت حمایت اسدی لوک یہود تمامی
آکھے میں معبود تساڈا جگ وچ شرک سکھاوے
دیوس مدد اکٹھے ہو کے ستر ہزار یہودی
کر بد ذات خدائی دعوے لوکاں نوں بد راہے
جھکھڑ ورگا وچ زمیں دے پھرسی چالی راتاں
نال میرے ایمان لیاؤ منو حکم ہمارا
خوش ہوندے تے دیوے اونہاں دولت مال عطائیں
اینویں جو کجھ کہے زمیں نوں کھیت سبھے جم آون
کھان مویشی اس ٹولے دے دیون ودھ سوائے
پر اوہ مومن پکے ہوسن کوئی ایمان نہ لیاوے
پھر اجڑی دھرتی لنگھے جا کے آکھے کڈھ خزانہ
اینہاں گلاں بھتیں لوکاں تائیں بہت تعجب آوے
تے پکتے آکھن بکو مولا ہور نہیں کوئی دوجا
ویکھاں اسدیاں کماں پچھے کون ایمان کھڑاوے

[1] وعن ابی ہریرۃ عن النبی صلعم قال یخرج الدجال علی الحمار الابیض مابین اذنیہ ملعون باع رواہ البیہقی فی کتاب البعث والنشور
یعنی روایت ہے ابوہریرہ بھتیں فرمایا پیغمبر نے نکلے گا دجال اوپر گدھے ڈھڈے سفید دے اور گدھا وہ درمیان دو کناں اسدیاں دے ستر گز وتھ ہے روایت کیتا اسنوں بیہقی نے ۱۲۰
مولوی دلپذیر بھیروی

تے کیہڑا مرد حقانی اسلئے راہیوں بہت ٹھلو سی
ہک دوزخ ہک جنت ہوسن اوس بنائے ہوئے
باغ اپنے نوں جنت کہسی لوکاں تائیں را نے
دوجے پاسے اگ کھلائے جس وچہ دکھ گھنیرا
حضرت آکھیا جنت اسدا ہوسی دوزخ نا ری
جو کوئی اس دا کہیا نہ منے دوزخ وچہ سٹیسی
تابعداراں آپنیاں نوں جنت کرے حوالے
اہل ایماناں تنگی دیسی کال وبال پہنچائے
ایس گلوں اوہ بہت منیوے ہر کوئی رب پکارے
بہت ایماناں والے اکثر کرسن اسدی یاری
رکھاں تائیں آکھے جلدی میوے پھل نکالو!
کہیا اس دا موڑن ناہیں جو ڈنگر چو پائے
ہور فریب بناوے کانا لوکاں نوں بتلاوے
تا جیہڑے مر کھپ گئے تساڈے ماپیو بھلیاں بھائی
شیطاناں نوں کہے انہاندی جلدی سانگ اتارو
اوسے وقت شیطان تمامی شکلاں ترت وٹاون
پھرت گھرت ایماناں والے دیکھ یقین لیاون
ملک یمن وچ پہنچے اینویں کردا کتیاں کاراں
بیت اللہ دا کرے ارادہ جا کر پہنچے مکے
چوکیدار چوفیر مکے دے ہوسن ملک ربانے
پھر کر کے قصد مدینے جاوے اوہ سردار خبیثاں
شہر مدینے دے اس ویلے ست دروازے ہوسن
کمراں کس کھلے ہر رستے چوکیدار خدائی

وچہ خوارق دجالے دی ایہہ ازمائش ہوسی
باغ لگائے ہوئے تے انگیار تپائے ہوئے
جو کوئی میری تابع ہویا اس وچہ موجاں مانے
آکھے اس وچہ سٹاں جو کوئی نابر ہوسی میرا
دوزخ اس دا وچہ اصل دے جنت باغ بہاری
پر اوہ دوزخ اس مومن نوں جنت دا کم دیسی
اوہ جنت بیشک انہانوں دوزخ وانگوں جانے
تے اپنے لشکر دیو چہ موذی ہر شے سستی لاوے
چھوڑن دین طمع دے پچھے احمق کرماں مارے
انھیاں دیو چہ بیشک ہوندی کانے دی سرداری
اوسے وقت نکالن میوے ربدے حکم کمالوں
اسدے آکھیاں موئے ہوون دیون دُدھ سوائے
وچہ خدائی میری دے جے تساں یقین نہ آوے
زندے کر دکھلاواں جیکہ تا منوں سگے بھائی
سبھ انہاں دیاں شکلاں بن کے حاضر ہوو یارو
اپنے اپنے ساکاں تائیں قبروں نکل بلاون
دین ایمانوں خارج ہوون اس دا سنگ وٹاون
پھر طرف عرب دے جاوے لیکے مخلوقات ہزاراں
اگوں ملک ڈراون اسنوں اندر وڑ نہ سکے
نسے ڈردا ویکھ انہاندے ہیبت والے بانے
اوتھے بھی کوئی وڑن نہ دیوس لکھیا وچہ حدیثاں
لے تلواراں ہر دروازے دو دو ملک کھلوسن
شہر وڑن نوں اسدے تائیں گلی نہ لبھے کائی

عن حذیفة قال قال رسول اللہ
صلی اللہ علیہ وسلم الدجال ممسوح العین
[illegible] جفال الشعر معہ جنة
[illegible]
[illegible] روایت ہے حذیفہ تھیں
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
روایت ہے ابی بکرہ تھیں جو فرمایا
حضرت نے نہ داخل ہوسی وچہ
مدینے شریف دے دہشت دجال دی
ہوسنگے اوپر انہاندے دو دو
فرشتے ۔ ۱۲
دلپذیر ۔

تن دن کٹنے سخت بھوچالوں زمین ہلینے والی
جا ملسن دجالے تائیں ہنسن اس دے گولے
نکلے اک مدینیوں باہر بھری جوانی والا
اس تائیں میں ملنا چاہندا ابھی پچھا کجھ باناں
کون کوئی بے ادب ایہا پکڑو اس نوں یارو
رب اساڈے حاکم دی تا کہیا اسانوں ہوئی
القصہ دجالے اگے جا کر چغلی کھاون
وچہ کچہری سامنے اسدے جس ویلے اوہ آوے
وچہ حدیثاں حلیہ تیرا لکھیا ہے کم ذاتا
ایہہ گل سنکے غصے ہوسی بولے نال غضبدے
نوکر چاکر کرسن اس نوں ڈاہڈی مار کٹائی
اوہ شیر خدادا پھر بھی اس نوں اوہو بات الاوے
توں کافر دجال نکارا اس وچہ شک نہ کوئی
دونا روہ چڑھے پھر اسنوں غضبوں کڈھے لاٹاں
سامنے اسدے چیرن اس نوں سر لتے رکھ آری
تابعدارو دیکھو ہن میں اس نوں پھیر جواواں
آکھن اگے صدق اساڈے نال تساڈے بدھے
دونویں پاٹ اکٹھے کرکے کافر پھیر الاوے
خیریں مہریں اٹھ کھلوسی کلمہ پڑھے نبی دا
ہن کجھ شبہ نہ رہیا تیرا لوچہ ٹھیک تینوں آزمایا
پھر سامنے اس دے آکھے مومن ہرگز ذرہ نہ جھکے
یعنے جو کجھ کرنا آہس اوہ ۰ ہارا کر چکا
لشکر نوں پھر آکھے کافر تیغاں پکڑ لیاؤ

کچے مومن ڈر کے اوتھوں نکل بھجن فی الحالی
خوف بھوچالوں ڈر کے رلسن مرتداں دے ٹولے
لشکر کھلیں آپ پچھے کدھر گیا دجال مکالا
مندا جانن گل اس دی نوں اوہ لوٹے بد ذاتاں
لگنے آکھیا اول ایہہ گل پچھ لوو سرکارو
ہبہرے سامنے آندے باجھوں قتل نہ کرنا کوئی
آکھے پلیش کرو اس تائیں جلدی پکڑ لیاون
سگویں سب نشان دجالے ویکھے تے فرماوے
توں اوہا دجال حرامی پتیاں نال پچھاناں
سچ ایہہ کوئی دشمن میرا مارو اس نوں چھیدے
پھر دجال کہے گا جلدی میری من خدائی
کانا ہوکے رب سداویں شرم نہ تینوں آوے
سبھ احوال تیریدی سانوں خبر حدیثوں ہوئی
آکھے لے کلو تر اس نوں چیر کرو دو پھاٹاں
دو ٹکڑے ہو جاوے تا پھر کہے دجال مکاری
تا پھر سچا منوں میں نوں قدرت عجب وکھاواں
پر ایہہ قدرت ویکھاں گے تاں ہور عقیدہ ودھے
ہو جا زندہ تا پھر اس نوں اللہ پاک جواوے
آکھے ٹھیک پچھاتا تینوں ہیں توں اوہا پلیدا
جیوں تدھ میں نوں مار جوایا ایویں نبی فرمایا
ہن ایہہ کافر مول کسے نوں مار جوا نہ سکے
دنیا منیں ہن اس کافر دا دانہ پانی مکا
اجے نہ سدنا ہویا اسدی اچھی بھگت پکاؤ

سنے تے ہو بھری جوانی والا وچہ حدیث
نواس بن سمعون دے تشاہ ...
ہے یعنے مرد بھری جوانی والا ...
تے وچہ حدیث ابی خدری دے ...
آیا ہے فیقولون بعضہم لبعض الیس منکم
ربکم الا تقتلوا اعداء الله سوار فنطلقو
الی الدجال یعنے آکھن گے قتل کردو ایسنوں
پھر آکھن کے بعضے انہاں دے بعضیاں نوں
آیا نہیں منع کیتا تساں نوں رب تساڈے
جو سوا اسدے قتل کردو کوئی پھر لے
آون گے اسنوں ہاں میں دجال دے جس
وقت ملے گا اسنوں مومن فریاد
کریگا ایہہ اوہ دجال ہے جس دا ذکر
کیتا پیغمبر صلے اللہ علیہ و آلہ وسلم
نے ۔ ۱۲

مولوی دلپذیر
بھیروی

پکڑ لیا دن تیغاں آکھے اسدی گردن مارو
کس کس تیغاں مارن سارے کجھ تکلیف نہ پاوے
جد سارے واہیں لا لا تھکن وال نہ کٹیا جاسی
اوہ دوزخ اسدا مومن کارن باغ بہشت ہو جاوے
کول کھلوتا ویکھے کافر بہت ہووے شرمندہ
اس مومن دے حق وچہ حضرت پاک نبی فرمایا
پھر دجال ارادہ کر کے شام ولایت جاوے
ہوسن لگے محمد مہدی وچہ دمشق شہر دے
تا جو جامع مسجد اندر بانگا بانگ الاوے
حضرت مہدی بھی وچہ مسجد طلب جماعت آوسی
اوہن چیت منارہ شرقی سوہنی چمک دکھاوے
جد کر کے غور تکن تا ہوسی عیسےٰ نبی خدائی
زلفاں اسدیاں ترم ترم کرسن جیئوں قطرے شبنم دے
اپر سفید منارے شرقی فلکوں اتر بلاوے
باعزت پر سانگ رکھیسن حضرت عیسےٰ لیسی
وقت نماز عصر دا حضرت کروا امامت سادی
حضرت عیسےٰ مہدی تائیں ہو راضی فرماوے
امت نبی محمد دی نوں ملیاں ایہہ برا تاں
حضرت عیسےٰ مہدی تائیں پیش امام بناوے
پھیر سلام کریسن دونویں آپس دے وچہ گلاں
چل کر ایئے سامان تمامی کارن جنگ دجالے
کیتا اج اساڈے تائیں فوجاں دا سر کردا
آپ تسیں خود میرے نالوں واقف کار جنگیرے

جلدی ذبح کرواس تائیں اذن میرے پیارو
حکم اللہ تھیں گردن اسدی تانبے دی بن جاوے
اوڑک غصے ہو کے اپنے دوزخ وچہ وگاسی
نخچہ خلیلے وانگوں اللہ ساری اگ بجھاوے
اس تھیں پچھے اسدے کولوں کوئی نہ ہوسی زندہ
سبھ شہیداں نالوں اس دا درجہ بہتر آیا
پاس دمشق دے سبھ فوجاں ڈیرہ ونج جماوے
کارن جنگ دجال پلیدے فوج اکٹھی کروے
وقت عصر دا ہوسی ہمر کوئی پڑھن نمازاں آوے
اگے مخلوقات بے اوڑک وچہ مسیتی ہوسی
کیا ویکھن جو اسماناں تھیں چن جھلکدا آوے
دو ملکاں دیاں کھنیاں اتے زرہ پوشاکی لائی
جاں سر چاوے چھم چھم برسن موتی باغ ارم دے
لے آؤ پرسانگ شتابی لوکاں نوں فرماوے
کر تعظیم محمد مہدی نال ادب دے کہسی
تسیں پیغمبر بھیجے عزت وڈی تساڈی
ایسا کم امامت والا تینوں اج سہاوے
دلیل اکٹھے دے پچھے پڑھدے پنج صلوٰتاں
آپ پڑھے گا پچھے اسدے مہدی شاہ پڑھاوے
حضرت مہدی کہسی چلو لشکر غازی پہلاں
لشکر دی تجویز جو ساری ہوئی تساں حوالے
حضرت کہسی اگوں اسنوں میں ایہہ کم نہ کردا
ایپر قتل دجال مسیح دا ہویا ذمے میرے

لے وچہ صحیح مسلم دے دس بیٹے معلوم دے تھیں وچہ حدیث طویل دے اس طرح آیا ہے اذ بعث اللہ المسیح ابن مریم فنزل عند منارۃ البیضاء شرقی دمشق یضع کفیہ علی اجنحۃ الملکین یعنی اوہن چیت بھیجے گا اللہ تعالیٰ مسیح بیٹے مریم دے نوں بس نازل ہوسی پاس منارے پاس شرقی شہر دمشق دے زرد رنگین جوڑا پہنیاں ہویا رکھے ہوئے دونویں ہتھ اوپر پراں دو فرشتیاں دے جس وقت خیال کرسن اپنا سر چہ ویگا پسینہ تے جس وقت اونچا کرن گے تاں وگن اوس تھیں بونداں مانند موتیاں دے۔ ۱۲

دلپذیر بھیروی

ملیں اس تائیں قتل کرلیساں کھساں اسدی شاہی
تا حضرت مہدی سبھ لشکر دا بھار اپنے سر دہرسی

ملیں بن کوئی نہ مارے اسنوں اینویں حکم الٰہی
اینویں باتاں چیتاں دلو چہ رات گذشتہ کرسی

قتل کردن عیسیٰ علیہ السّلام دجّال العین را

فجری ویلے حضرت مہدی لشکر سبھ نکالے
ہتھ وچہ نیزہ وڈا ترکھا گھوڑے پر سواری
حضرت عیسیٰ جس کافرنوں تیر نگاہ چلاوے
دم عیسیٰ دا کافراں تائیں چھرا تفنگدا ہوسی
بو عیسیٰ دے پہنچے او تھے جتھے نظر سدھاوے
ڈاہڈی سخت لڑائی ہوسی دوہاں دھرا نو چہ بھائی
سنے دجال جو حضرت عیسیٰ آیا ہے اسمانوں
حضرت عیسیٰ ویکھے اسنوں ڈر کے نٹھا جاوے
شام ولایت ہے اک جاگہ باب اللہ سداوے
پڑھ تکبیر رسول خدا دا مگروں مارے نیزہ
خون اسدا پھر حضرت عیسیٰ لوکاں نوں دکھلاوے
ایہوسی مکار جو لوکاں کر کے بھا ندا
ایہوسی جو لوکاں تائیں مارے اتے جواوے
ایہوسی جو جھوٹ خدائی دعویٰ کردا رہندا
اہل ایمان کرلسن حملے اپر قوم کفارا ں
کئی لنسن کئی چھپسن جا کے غاراں دلو چہ وڑسن
جس غار لو چہ چھپنا چاہسن غار اگوں ملجاوے
چھپن دی کوئی تھاں نہ پاون اوڑک پکڑے جاون
ہک دن پاک نبی دے اگے یاراں سوال الایا

ابن مریم بھی نکلے باہر کارن قتل دجالے
رلمل حملہ کرسن سارے اپر فوج کفاری
وچہ کلیجے لگے اس نوں او تھے ہی مرجاوے
پھڑک مرے اوہ کافر جس نوں اس دی گولی پوسی
موموناں تائیں راحت دیوے کافرنوں کھا جاوے
کافراں نوں تھر تھل پویگا نسن کنڈ ولائی
ڈر کے لسے کوا جیونکر نسے تیر کمانوں
مگرے مگر شتابی عیسیٰ گھوڑے نوں دوڑاوے
لد پہاڑ ایہی ونج او تھے ملکے سانگ چلاوے
دنداں بھار سٹے کافرنوں ہووے ریزہ ریزہ
ایہوسی دجال حرامی جیہڑا رب سداوے
ایہوسی جو پوجا اپنی لوکاں تھیں کروا ندا
ایہوسی جو لوکاں کولوں اپنا حکم مناوے
ایہوسی جو شام ولایت مرسل بن بن بہندا
ہووے ناس یہوداں سندا وڈھ وڈھ کرن ستھاراں
ہکی جان بچاون کارن اپر درختاں چڑھسن!
اینویں ہراک رکھ انہاں نوں دسکے قتل کراوے
پاوے فتح محمد مہدی دینی جھنڈے لاون
کتنا چر دجال زمین تے رہسی نبیؐ بتایا

ٰ فلا یحل لکافر یجد ریح نفسہ الا مات ونفسہ ینتہی حیث ینتہی طرفہ اھ سو جس کافر کے پاس عیسیٰؑ اتر ینگے اس کو ایکے دم بھاپ لگیگی سو وہ مر جاوے اور اس کا دم پہنچے گا جہاں تک نظر پہنچے گی تحفۃ الاخیار ترجمہ اللہ منہ ۲ مشکوٰۃ قلنا یا رسول اللہ ما لبثہ فی الارض قال اربعون یوما یوم کسنۃ و یوم کشہر و یوم کجمعۃ و سائر ایامہ کایامکم اھ۔ یعنی آکھیا اساں یا رسول اللہ کتنا چر رہیگا دجال اوپر زمین دے فرمایا حضرت صلعم نے چالی دن ہوسی ہکدن مثال ورہے دی اتے ہکدن مانند ہفتے دی باقی سارے دن اسدے مثل دناں تساڈیاں دی آکھیا اساں یا رسول اللہ جدوں ہووے ہکدن اس دا مانند سال دی کفایت کرسی اسانوں نمازاں پڑھو گے تسیں نال درواز نے دے مثل دن جیہے دی ۔ ۱۲

دلپذیر

چالی روز دجال رہے گا تنے شر اٹھاوے
دوجا روز مہینے جیڈا تریجا ہفتے جتنا
یعنی اجکل جیڈے ہوسن باقی دے دن سارے
پھر اصحاباں عرض گذاری پاک نبی دے تائیں
حضرت کہیا اٹکل اپر پڑھیاں جان نمازاں
بن عربی فرمائے جیونکہ جھڑدے روز لوکائی
پھر عیسےٰ اتے محمد مہدی رل کے کرن تباہی
اہل ایماناں مظلوماں نوں دیون مال سوائے
بہت تسلیاں انہاں تائیں حضرت مہدی دیسی
حکم کرے پھر حضرت عیسےٰ اہل ایماناں تائیں
ہور تمام کفاراں تائیں کر کے قتل اڈاوے
قتل کراوے ہر کافر نوں جزیہ مول نہ چاہسی
کفر شرک دی بیخ جہانوں حضرت عیسےٰ کڈھے
سبھ مخلوق تونگر ہوسی مفلس رہے نہ کوئی
لوکاں دے وچ صلح صفائی دشمنیاں اٹھ جاون
سپ اٹھوئیں ڈنگ نہ کرسن زہر ایذا نہ دیوے
اک سٹا انگور دا جاوے سارا ٹبر کھاوے
حیواناں نوں شیر درندے کجھ نہ کہن ڈردے
جنگ جدال نہ کرسی کوئی گھوڑیاں قدر نہ رہسی
پر ہووے زراعت کولوں کھیت ہووے ہر جائی
جاں حضرت مہدی ظاہر ہوسی کہیا نبی حضوری
برس سات، دجالوں اول اپنا حکم چلاوے
عیسیٰ دی خوش وقتی اندر نانواں سال گذرسی

پہلا دن اس سال برابر پاک نبی فرماوے
باقی روزاں دا اندازہ ہوسی پورا اتنا
استدراج دجالوں وڈھسن پہلے دن دہاڑے
حکم نمازاں طول دناں دا یا حضرت فرمائیں
سال مہینے ہفتے جتنیاں گن کے نال نیازاں
پڑھن نمازاں اٹکل اوپر اینویں پڑھسن بھائی
رائج کرسن دنیا اندر دین اسلام الٰہی
ظلم اتے نقصان جنہانوں سن دجال پہنچائے
آکھے فکر نہ کریو کوئی مولا فضل کریسی
سبھ صلیب نصاریاں والی توڑ کرواویں
مسلم ہوون تاں نہ مارو نہیں تاں مار ونجاؤ
لوزنیاں خنزیراں وچوں کوئی نہ باقی رہسی
ظلم نہ رہسی عدل کماسی بے دیناں نوں وڈھے
دنیا دی کوئی چاہ نہ رکھسی حرص دور اڈی ہوئی
اک دوجے نوں دوست سمجھسن بخل نہ مول کماون
لوکاں بھکھیں نہ کھاہڑے جاسن اتنے لگن میوے
اک انار جماعت وڈی کھاوے تے رج جاوے
بکریاں تے بگھیاڑ اجاڑیں رل کے پھرسن چردے
بیلاں قدر زیادہ ہوسی ہر کوئی ہل وہیسی
کال وبال جہانوں جاسی سکھی سب لوکائی
چالی برساں دی تد ہوسی عمر انہاں دی پوری
اٹھویں سال دجال نکارا فتنہ آن اٹھاوے
اُنونجہ برساں دا ہو کے کوچ جہانوں کرسی

1 مالی بھکھیں مراد ایمان دولت ہے یا دولت علم قرآن کریم دی دا ہے جویں فرمایا اللہ تعالیٰ نے ومن یوتی الحکمۃ فقد اوتی خیراً کثیراً یعنی جس نوں دتا گیا علم پس دتا گیا اس نوں بہت بہت سورہ آل عمران ۱۲۰

مولوی دلپذیر بھیروی

پچھلا امر خلافت والا سونپ عیسیٰ نوں جاوے
اس تھیں پچھے ہووے جنگ وچ عیسیٰ دی برطری
عمل قرآن حدیث کراوے نیک طریقہ دسے

عیسیٰ کرے جنازہ اس دا باعزت دفناوے
شرع مطابق کرسی اپنا حکم سیاست جلدی
پھیلے دین رسول اللہ دا ہر کوئی کفروں نسے

خبر کردن وحی بعیسیٰ علیہ الصلوٰۃ والسلام بخروج یاجوج ماجوج

اک دن وحی خدا دی طرفوں عیسیٰ ؑ اچن چیتی آوے
ڈکی پئی اک قوم زور آور کیہا رب تعالیٰ
ڈاہڈے سخت لڑا کے غالب راکشاں وانگ بلائی
اک اک مرد انہاندے وچوں ہاتھی چیر سٹیندا
اوپر طور پہاڑ شتابی قوم اپنی لے جائیں
تا پھر قوم یاجوج ماجوج قیدوں باہر آوے
حضرت نوح دا بیٹا آہا یافث نام سداندا
پربت ہفت اقلیموں باہر یک دریا ہے بھارا
کشتی چل نہ سکے اس وچہ ایسا گاہڑا پانی
پربت ولوں وچہ انہاندے ہیلسی بہت جدائی
اچے بہت حسابوں باہر اک ابھے اک لہندے
نکل پہاڑوں آدمیاں نوں موہندے قتل کریندے
اک دن شاہ سکندر اوتھوں جا کر لنگھیا بھائی
سن اے سلامت ایہہ جو راکشک قوم نکاری
جو بندہ یا ڈنگر ساڈا ہتھ انہاندے آوے
کر تجویز انہاندے تائیں ڈک وچہ پہاڑ ان
ڈکے باہجھ انہاندے سانوں ہرگز چین نہ آوے
اوس ویلے شاہ سکندر لوکاں نوں فرماوے

حضرت عیسیٰ روح اللہ نوں ایہہ پیغام پہنچائے
ہن اوہ نال اجازت میری باہر آمن والی
نال انہاندے جنگ کرن دا زور کسے وچہ ناہیں
شیر پلنگ انہاندے اگے دم نہ کوئی مریندا
لیجاوے پھر عیسیٰ اوتھے مومن لوکاں تائیں
کرل کرل کیڑیاں وانگوں انت نہ پایا جاوے
اسدی ایہہ اولاد تمامی لٹن کسب انہاں دا
سردی سخت پون تھیں اسدا پانی ڈاہڈا گاہڑا
وڈے پہاڑ کھلے دو اس وچہ حکمت نال ربانی
دکھن طرفوں بیڑے بہتی وتھ نہ کائی
یاجوجی ماجوجی اگے انہیں پہاڑیں رہندے
جو شے لبھے گھٹ نہ کردے طبیعت سبھے اجڑیندے
اس جاگہ دیاں لوکاں شاہ نوں آ فریاد سنائی
جیون مول نہ دیوے سانوں کریں حمایت بھاری
لٹن مارن کھاون اسنوں دم نہ ماریا جاوے
ڈر دے ماریاں اساں انہاں تھیں ملیاں وچ لجا ڑان
تاں بچساں جے اوہ راہ انہاں دا بند کرایا جاوے
لوہا تانبا گال شتابی کندھ اساری جاوے

ے

فنبینما ہو کذالک اذ اوحی اللہ تعالیٰ الی عیسیٰ انی قد اخرجت عبادا الخ یعنے ایسے حال وچہ ہوسی حضرت عیسیٰ اچن چیت وحی کریگا اللہ تعالیٰ طرف عیسیٰ دی نکالے ہیں الیے بندے اپنے جو نہیں طاقت نال انہاندے لڑن دی پس پناہ لینے کے لیے بندے میری طرف کوہ طور دی نا بھیجیگا اتے یاجوج ماجوج خروج کرینگے اتے اوہ ہر اک بلندی تھیں نکل دوڑن گے لوگ انہاندے بعد پہنچن گے اوپر دریا طبرستان والے دے تا پی جاون گے سارا پانی اسدا جس وقت پہنچن گے پچھلے لوک انہاندے اس تے آکھن گے اس دریا وچہ کدی پانی ہوندا سی پانی دا بیان وچہ متن دے آیا ہے ۱۲

ے فرمایا اللہ تعالیٰ نے قالوا یا ذا القرنین ان یاجوج وماجوج مفسدون فی الارض فہل نجعل لک خرجا علی ان تجعل بیننا وبینہم سدا قال ما مکنی فیہ ربی خیر فاعینونی بقوۃ اجعل بینکم وبینہم ردما اٰتونی زبر الحدید حتی اذا جعلہ نارا قال اٰتونی افرغ علیہ قطرا فما اسطاعوا ان یظہروہ وما استطاعوا لہ نقبا ۱۲

فوجاں اتے رعیت ساری جلدی شاہ لگائی
وچہ معالم سو تیویں پارے دہ فرسنگ لمبائی
اس ویلے دے ڈکے ہوئے اس دیوار وچالے
فرقو فرقی قد انہاندے اک قد آور بھارے
اکناں دے قد ایڈے لمے جس ویلے اوہ سوندے
ہٹ ودھی اولاد انہاندی ہرگز گنی نہ جاندی
اتنے بیٹے جنے انہاندی عورت جدوں ویاوے
بھاں نال چٹن دن سارا کندھ سکندر والی
ت بنی دے دو انگشتاں موری انہاں بنائی
جدوں انہاں دا باہر آون اللہ مالک بھاوے
رات پئی ہن چلیے سارے کل فجرے پھر آواں
ری ویلے سارباں تائیں پھر اوہ آن لگاوے
غ روچوں جیوں نکلن کیڑے اینویں باہر آون
ڈنگر بندہ مال زراعت چیز نہ چھوڑن کائی
اوتھے ہے اک چشمہ جس نوں طبری کہن بحیرہ
پانی اس دا ذرہ نہ چھوڑن چکڑ بھی چٹ جاون
آکھن اس وچہ اگلی وقتیں شاید پانی ہویا
پھر سبھ زمین تے پھیلن موذی ظلم کرن ہرجائی
اپنے باہجوں دنیا اندر اساں نہ چھڈیا کوئی
پھر اوہ احمق اسماناں ول تیر چلاون لگن
ویکھ کہن مخلوق فلک دی قتل تمامی ہوئی
اوپر طور پہاڑ ہوویگا عیسےٰ رب دا پیارا
کھاون پیون کارن اوتھے چیز نہ لبھے کائی

انہاں پہاڑاں جتنی اچی محکم کندھ چڑھائی
چوڑی گز پنجاہ تے اچی دو سو گز بنائی
باشک نانگ پہاڑاں دے اوہ کھان خوراک مکالے
اکناں دے قد بالکل چھوٹے گٹھاں چار پیارے
اک کن اپر کرد دے دوجا ہیٹھ وچھا کے سوندے
دو سو پورا بیٹا جندی اک اک رن انہاں دی
وانگوں پھل انگور انہاں دا انت حساب نہ آوے
رات پوے تا پھیر برابر کر دا اللہ والی
محنت روز کریندے اجتک راہ نہ بنیا کائی
اک رئیس انہاں دا راتیں ایہہ الفاظ الاوے
انشاء اللہ نکلن کارن رستہ آن بناواں
برکت انشاء اللہ دی تھیں اوہ رستہ کھل جاوے
جو شے ملے انہاندے تائیں چاقی پٹی جاون
اینویں طبرستان ولایت آکرہ پہنچن بھائی
دس کوہ لماں کوہ چوڑا پانی رہے کثیرہ
پچھلیاں صفاں انہاندیاں لنگھن بالکل سکاون
اینویں آپس دیوچہ رلمل گلاں کرسن گویا
شام ولایت جاکے کہسن چیز نہیں ہن کائی
چٹا رڑا بنایا سارا دہرتی خالی ہوئی
نال لہو دے ہو آلودہ تیر انہاندے ڈگن
دہرت فلک وچہ ساڈے باہجوں ہور نہ رہیا کوئی
نالے اہل اسلام تمامی کرسن تنگ گذارا
اک ہزار دیناروں وسی گائیں دا سر بھائی

۵ اگلیاں بزرگاں نے وڈیاں
یاں کناں تھیں ایہو مراد بھی کی
زبان کیتی گئی ہے وچہ تن
ے یعنے وچہ انہاندے کن وڈے
ن گے جو شاید لسترے دا کم
ی لے سکن گے اونہاں تھیں
روچہ اصل دے لمیاں کناں
ں مراد شنوائی ہے سن لیں گے
ل دور دور دیاں نال حکمت
لی دے جیویں ٹیلیفون والے
راں موجود ہین وچہ اس زمانے
ے واللہ اعلم۔ ۱۲
دلپذیر

لوک تمامی اللہ اگے رو رو آہیں بھرسن
بڑا رحیم خداوند باری سنسے انہاندی زاری
اوہ پھوڑا سخت ہوویگا ڈاڈا اس تھیں سبھ مر جاون
نو تھاں سبھ انہاندیاں تر کن گند اٹھیون ھارے
کرن دعایاں یارب سایاں ایہہ سردرد و نجائیں
جو کجھ کھا سکن کھا جاون باقی سب اٹھاون
اس تھیں پچھے چالی روزاں اللہ مینہ برساوے
سبھ زمین ہووے تروتازہ کھیت چمن پاکیزہ
لوکاں دلیوچ صلح صفائی حسد بغض ہٹ جاون
ہر ہر جاگہ پھیلے جگ وچہ دین محمد والا
تیر کمان یاجوجی خلقت مدت بالن بالے
چنگے عمل کماون سارے مومن نیک ادائیں
ست برساں تھیں پچھے پھر کجھ جاسی بدل زمانہ
برس پنتالی حضرت عیسٰےؑ دنیا وچہ لنگھاوے
دنیا اندر عدل کماوے آخر لدسدھاوے
پھر میمون خلیفہ عادل اس تھیں پچھے آوے
ابوہریرہؓ کرے روایت پاک نبیؐ فرمایا
مہدی وانگوں عادل ہوسی زمین عدل تھیں بھرسی
اس تھیں پچھے کتنے حاکم دنیا اندر ہوسن
دینی علم نہ پڑھسی کوئی جہل سبھو کھنڈ جاسی

عیسٰےؑ کرے دعائیں مومن آمین آمین کرسن
اپر قوم یاجوج ماجوجاں بھیجے اک بیماری
اہل اسلام خدا دے پیارے ذرہ دکھ نہ پاون
اس گندوں پھر کلے پوسن مومن رہے پیارے
کوہ کافوں پھر بھیجے اللہ سیمرغاں دے تائیں
وچہ دریاواں سٹن جاکے صاف زمین کرجاون
خون انہاں مرداراں والا اس بارش تھل جاوے
کمی نہ رہسی چیز کسے دی میوے عجب لذیذہ
سکھی وسن لوک تمامی مرضاں چھوڑ سدھاون
نہ کوئی کافر مشرک رہسی نہ کوئی بدعت چالا
نیزے برچھے چھنناں اوپر لوک چڑھ بہین بالے
ایسے طور آرام رہیگا ستاں برساں تائیں
زنفسانی گلاں نکلن ظاہر وچہ انساناں
کرے نکات زنانی اسنوں بیٹے رب دکھلاوے
پاک نبی دے روضے اندر قبر بنائی جاوے
ہوسی اوہ قحطان نسل دا جہنجاہ نام سدلاوے
ہوسی نہیں قیامت قائم جدتک اوہ نہ آیا
جتنی مدت کرے حکومت خوب عدالت کرسی
ہوولی ہوولی کفر شرک دیاں رسماں اٹھ کھلوسن
نویں روں پھر اگلی حالت کفروں دھماں پاوے

بیان خسفؔ ثلثہ وظاہر شدن دود

وچہ زمین دے تنی جائیں اترے قہر خدائی
اوہناں جیت زمین دے ٹکڑے نگھر جاسن بھائی

۱؎ ایہہ بیان وچہ حدیث حذیفہ دے آیا ہے انہا لا حتی تروقبلہا عشر
آیات آلہی تحقیق اوہ قیامت نہ
قائم ہوویگی تا جو دیکھوگے اہدی
دس نشانیاں اک دھوئیں دوسرا دجال
تیسرا دابۃ الارض چوتھا طلوع سورج
دا مغرب تھیں پنجواں نزول عیسٰےؑ چھیواں
خروج یاجوج ماجوج دا ستواں
دھسنا زمین دا وچہ مشرق دے
اٹھواں دھسنا زمین دا وچہ مغرب دے
نواں دھسنا جزیرے عرب دے وچہ
دسواں نکلنا آتش دا یمن تھیں جو ہکسی
لوکاں نوں طرف قیامت دے
تے وچہ یک روایت دے آیا ہے جو نکلے گی
ملک عدن دے تھیں بغدادی عبلیہ
تھیں جو مشہور ہے زمین عرب دی
اتے وچہ یک روایت دے آیا ہے جو دسویں ہوا
ہوویگی جو ڈالے گی مومناں نوں
وچہ دریا دے ۔ ۱۲

دلپذیر

اک لہندے تے دو جا چڑھدے تیجا عرب وچالے
جو رہیے تقدیروں منکر ہووَن غرق مکالے

پھر اسمانوں ظاہر ہوسی ڈاڈھی دھواں دھاری
طرف زمین دے چلدی آسے گجے دھرتی ساری

ڈرسن لوک نہایت اس تھیں کنب وِنجے دل ہر دا
دھندو کار اندھار غباروں پتہ نہ لگسی گھردا

مسلم لوکاں نزلہ لگے بند دماغ ہو جاون
کافر تے منافق ڈاہڈے بیہوشی وچہ آون

یک رات یک دینہ پکڑے رہسن اس سختی وچہ بھائی
بعضے دو دن بعضے تن دن ہوسی پھر رہائی

آپو اپنی حالت اپر ہر کوئی قائم تھیوے
چالی روز زمین دھواں جاوے تا آسمان دسیوے

بیان طلوع آفتاب از مغرب

بھارا ایہہ نشان قیامت وچہ حدیثاں آیا
مغرب طرفوں سورج چڑھسی پاک نبی فرمایا

دینہہ جن قید ہووَن اسمانے وچہ ذوالحجہ مہینے
لمی رات نہایت کالی ہوسی اپر زمینے

دو راتیں چند قید رہے گا سورج بھی تن راتیں
کلمل آون لوک تمامی اٹھ اٹھ پاون چھانی

رڑکے بالے رووَن چیکن شور کرن چو پائے
تناں راتاں جیڈی ہکو رات بنائی جاوے

ہر اک بندہ کرے تعجب رات ہوئی کیوں لمی
مر مر جاگن اٹھ اٹھ ویکھن اجے ایہہ نا ہیں دھمی

کی ہویا اج سورج تائیں دنگ رہن سبھ منڈے
توبہ توبہ پکارن ڈر کے کیا چنگے کیا مندے

کر کر صبح اڈیکاں خلقت ڈاہڈی اکسی ہوسی
اوچن چیتی مغرب کولوں سورج نکل کھلوسی

نکلے گا کم صورت ہو کے سورج چھپیاں ہویا
اگلا زیب نہ ہوسی اسدا کوہجا بنیاں ہویا

غیبوں یک آوازہ آوے ہووے حکم الٰہوں
وچ گیا در توبہ والا اللہ دی درگاہوں

ایسا اوہ آوازہ ہوسی ہر اک جگہ سنیوے
اس تھیں بعد کسے دی توبہ مول قبول نہ تھیوے

سن کے اوہ آوازہ کافر کل ایمان آکھیسن
اوپر ایمان انہاندے ہر گز نفع نہ دیسن

دفتر مقبولیت والا جس دم بند ہو جاوے
پھر درخواست پذیر فقیرا ہرگز کم نہ آوے

توبہ دے دروازے دی تفصیل نبیؐ فرماوے
جنت دیاں دروازیاں وانگوں ہے دروازہ بھائی

طاق سنہری اسدے تائیں رب لگائے ہوے
لعل جواہر ہیرے موتی اوپر جڑائے ہوئے

ستر سال دا پوا رستہ ہے اسدی چوڑائی
لہندی طرف ایہی اوہ بھائی خوبی حد نہ کائی

نہ سالم بن عبداللہ تھیں روایت ہے
کہ پہلی نشانی بڑی نشانیوں میں سے
آفتاب کا مغرب کی طرف سے نکلنا ہے
یا دابۃ الارض کا وقت جا
مشت گے جہاں دونوں میں ہوگی
دوسری نکلی دیگی نہ وعن صفوان بن
عسال قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
ان اللہ تعالیٰ جعل بالمغرب بابا عرضہ مسیرۃ
سبعین عاما [illegible] حضرت نے تحقیق
اللہ تعالیٰ نے [illegible] دروازہ طرف
مغرب کی چوڑائی اسدی ستر برس کی
واسطے اسکے واسطے قبول کرنے توبہ کے
[illegible] مغرب تھیں فرمایا اللہ تعالیٰ نے
یوم یاتی بعض آیات ربک لاینفع نفسا
ایمانہا لم تکن آمنت من قبل یعنی جس دن
جو آوں بعض نشانیاں رب تیرے دیاں نہ
نفع دیویگا کسینوں ایمان کسیدا جو
ایمان آندا اس تھیں پہلے روایت کیتا اس
حدیث نوں ترمذی آتے ابن ماجہ
سنہ ۱۲
دلپذیر

اس دروازیوں لنگھسے جا کے خالص توبہ سچی — تے ہو جاوے رد اتھائیوں جس دی توبہ کچی
حضرت کہیا نصوحی توبہ اوتھوں لنگھنا پلٹے — کہیا معاذ نصوحی توبہ کس نوں بولیا جاوے
تاں پاک نبی فرمایا ایسا عیبوں باہر آوے — جیونکہ دودھ تھناں تھیں نکلے پھر نہ اندر جاوے
ایہہ توبہ مقبول نصوحی اسنوں کہیا جاندا — اس دروازے وچوں اس نوں اللہ پاک لنگھاندا
اس دن اس دروازے تائیں جبرائیل مریسی — دونویں طاق اکٹھے کر کے ڈاڈھے سخت بھڑیسی
جاں کجھ وکھرے دوہاں وچہ کہسی ملک رباناں — توبہ دی مقبولی دا اج ڈیلا وقت وہانا!
جد سورج پہروں اچا آوے پھیر پچھاں ہٹ لہسی — اس تھیں بعد ہمیشہ وانگوں سورج چڑھدا رہسی
نور برابر ہوسی اس دا جیونکہ اگے ہوندا — اس تھیں پچھے دیکھو دابہ زمیوں باہر آندا

بیان ظہور دابۃ الارض وکیفیت آں

صفا پہاڑ جو کول مکے دے جاسی پھٹ بھوچالوں — تاں اوہ دابہ باہر آوسی رب دے حکم کمالوں
اس تھیں اگے بھی دو واری پرچا اسدا ہوسی — پہلے یمن ولایت اندر ظاہر نکل کھلوسی
پھر کجھ مدت گم ہو جاوے خبر نہ کوئی پاوے — دوجی وار نجد وچہ نکلے پھر جلدی چھپ جاوے
پھر صفا پہاڑوں دابہ نکلے تریجی واری — سر اپنے تھیں مٹی جھاڑے دیکھے خلقت ساری
صورت اسدی پاک نبی تھیں ابن زبیرؓ بتاندا — سر اسدا ہے گائیں وانگوں چہرہ آدمیاں دا
شتر مرغ دیوانگوں اسدی گردن لمی بھائی — سینہ شتر تے رنگ بدن دا چترے وانگ ایہائی
ہتھ اسدے دو باندر وانگوں پیر مثال اوٹھاندے — جسے اپر پشم نہایت قد دراز بتاندے
اکھیں تیز تے چال ترکھی بات فصیح الاوے — چلن لگیاں اپر زمین دے چارے پیر لگاوے
سنگ اسدے دو گوتن وانگوں کن ہاتھی دے بھائی — دوہاں سنگاں اسدیاں اندر تن کوہ وتھ ایہائی
تن دہاڑے رہے نکلدا ایہہ زمینوں باہر — تریجا حصہ جسہ اس دا اجے نہ ہوسی ظاہر
جس ویلے اوہ چلن لگے چلے وانگ ہوائی — پہنچ نہ سکے اس دے تائیں کوئی خلق خدائی
ہتھ اس دے وچہ عاصا ہوسی حضرت موسیٰ والا — نالے مہر سلیماں والی بخشے رب تعالےٰ
مومن دی پیشانی اوپر عاصا اوہ لگاوے — اس تھیں چہرہ مومن سندا پھل وانگوں کھڑ جاوے

سلہ ذکر دابۃ الارض دا بہت حدیثاں وچہ آیا ہے واذا وقع القول علیہم اخرجنا لہم دابۃ الارض تکلمہم ان الناس کانوا بآیتنا لا یوقنون یعنے جب اللہ تعالیٰ کا حکم لوگوں پر قیامت کریگا اور قیامت قریب آجائیگی نکالیں گے ہم دابۃ الارض جو ان سے باتیں کریگا یہ اس لیے کہ لوگ ہماری نشانیوں کا یقین نہ رکھتے تھے ۱۲۰
دلپذیر

مندری شاہ سلیمانؑ والی اوہ جو نال لیاوے
کافر دے نک اپر اسدی مہر لگاندا جاوے
شکل کفاراں پھٹے اس تھیں رنگ سیاہ منہ کالے
ڈاڈھے خجل ہوون اس مہروں کفر کماون والے
مومن کافر نکھڑن سارے آپو آپ عیانے
چھپیا مول نہ رہسی کوئی ہرگز وچہ جہانے
ایہہ نکھیڑا کرکے دابہ جدوں فراغت پاسی
حکم اللہ تھیں دنیا اتوں پھر غائب ہو جاسی

بیان درزیدن بادِ سرد در دنیا و فوت شدن اہل ایماناں

دابیوں پچھے دکھن تھیں اک کھلسی واقہر دی
قتل کرلیسی ہر مومن نوں اوس واؤ دی سردی
مسلماناں نوں بغلاں تھلے دردکمال اٹھیوے
کجھ ایمان بھی ہوسی جس وچہ اوہ بھی مول نہ جیوے
نیکوکار تے جنگ چنگیرے اول مار کھپاوے
باغاں وچوں پھل جیویں کر باد خزاں اڈاوے
اہل ایمان نہ دنیا اندر ڈھونڈیاں لبھے کوئی
بے دینی تے بے ایمانی جگ وچہ بہتی ہوئی
اس تھیں پچھے لوکاں تائیں ملن شیطان مکاری
بت پوجاون شرک سکھاون کرن پلیدی بھاری
پھر رکھ تے ہور جناور کرن کلاماں سارے
بندیاں وانگوں گلاں کرسن کہیا نبی سہارے[1]
پھر حبشی لوک کرلیسن آکے جگ اندر سرداری
حاکم بن کے حکم چلاون اوپر دنیا ساری
بیت اللہ دی کرن بے ادبی کعبہ توڑ گراون
ظلم کراون فتنے پاون ستیاں کلاں جگاون
قرآن مجید دے حرف تمامی ورقاں تھیں اڈجاون
خالی ورقے رہسن پچھے نہ کوئی پڑھن پڑھاون
حافظ قاری کوئی نہ رہسی نہ کوئی ذکر کماوے
اللہ اللہ کرنے والا نظر نہ کوئی آوے
راہاں وچہ زناہ کرلیسن زناں مرد نکارے
کتیاں وانگوں ہر بندے نے شرم حیا اتارے
جو کوئی کہسی اینھوں ہٹ کے کریوا ایہہ بہ یائی
وڈیاں لوکاں دیلو وچہ اسنوں لوگ گنیسن بھائی
حضرت کہیا جیویں تساں وچہ ہے ابوبکرؓ سہارا
اینویں وڈیاں شرماں والا اس نوں سمجھن یارا
کمی رہے اولاداں اندر کرن جماع بہتیرے
عدل نہ رہسی حاکماں اندر کرسن ظلم گھنیرے
شہر ہوون برباد تمامی وانگ پنڈاں رہ جاون
تے پنڈ تمامی اجڑے پجڑے ڈگے نظری آون
لٹ کھسن کسب بناون قحط پوے جگ سارے
نالے سخت وبا ملک وچہ آکے پیر لیالے
کھاون جوگا ان نہ لبھے کالی اجیہا پوسی
ایپر شام ولایت اندر ہرشئے سستی ہوسی

[1] ابو سعید خدری تھیں روایت ہے کہ فرمایا حضرت صلعم نے قسم ہے اس ذات خدا دی کہ جس کے ہاتھ میں میری جان ہے قیامت قائم نہ ہوگی جب تک درندے لوگوں سے باتیں نہ کریں گے اور کوڑے کا دستہ اور جوتی کا تسمہ باتیں کرے گا اور آدمی کی ران اس سے اس کی عورت کا حال جو اس کی پیٹھ کے پیچھے گذرا ہوگا کہہ دیگی۔ ۱۲

دلپذیر

اکثر بندے چھوڑ گھراں نوں شام ولے جاون	او تھے ہی وچ کرن بسیرے اپنے وطن بھلاون

بیان ظاہر شدن آتش از طرف جنوب

پھر یمن ولوں اک آتش نکلے لوکاں مار بھجاوے	لوک اگے اوہ پچھے دوڑے چکی چکی جاوے
خلقت سب گھراں تھیں نکلے چھوڑن جا جائیں	ڈاڈھی دہشت ہیبت اس تھیں آوے لوکاں تائیں
جتول نسن آتش مگرے ڈاڈھی بھاجڑ پوسی	تھکن لوک دوپہراں ویلے اگ بھی ٹھہر کھلوسی
پچھلا پہر ہووے تا آتش پھر لوکاں ول دھاوے	لوک اگیرے نسن اس تھیں رات اگوں منہ آوے
راتیں بھی تھم جاوے آتش لوک بھی ڈیرے لاون	فجری فیر لساوے اینویں شام ولایت جاون
جاں اوہ آتش شام ولایت لوکاں نوں پہنچاوے	تدوں انہاں ندا پچھا چھوڑے لوک گھراں نوں جاوے
اس تھیں پچھے خلقت اندر بہت ہوسی بربادی	کال وبال سبھے ہٹ جاون لوک کرلین شادی
چار ورہے یا پنج نہایت خلقت عیش کریسی	تا پھر اسرافیل فرشتہ وچہ کرنال پھوکیسی

بیان نفخہ صور یعنی دمیدن اسرافیل بحکم رب الجلیل در قرناء

اچن چیتی ہک آوازہ سنسی خلقت ساری	جن محرم دا تد ہوسی تے دیہہ منگلواری
روز جمعہ تے فجرے ویلے دن عاشورے بھائی	اپنی کمیں کاجیں شاغل ہوسی کل لوکائی
لماں تے باریک نہایت اک آوازہ آوے	ساری خلقت وچہ سینوے دم دم وددھا جاوے
نیڑے دور تمام زمین تے ہکو جیہا سینوے	خلقت نوں حیرانی بہتی اوس آوازوں تھیوے
پھر بدل وانگوں گڑکن لگے رعد جویں گڑکاوے	سارے عالم نوں اس ویلے ڈاڈھی دہشت آوے
بندے طرف جنگل دی نسن چھوڑ مکاناں تائیں	تے دور اجاڑوں شہریں آون جنگل دیاں بلائیں
سخت پوے تھرتھل زمیں وچہ ڈگن محل منارے	آدم جن جناور وحشی تھر تھر کنبن سارے
حملاں والیاں حمل سٹین الیاز لزلہ آوے	دودھ پلانا بچیاں تائیں ماواں نوں بھل جاوے
شور پوے دریاواں اندر مارن جوش اچھلاں	کنڈھا نظر نہ آوے کوئی سن آخر دیاں گلاں!
دھرتی ساری پاٹن ڈھکے ست اسمبھی نالے	تارے ٹٹ زمیں تے ڈگن پربت چلن نالے

لہ قال اللہ تعالیٰ وصل تاتیہم بغتۃ فلاہم ینظرون یعنے فرمایا اللہ تعالیٰ نے بلکہ آوے گی قیامت اچن چیت پس حیران و سرگردان کردیسی انہاں نوں پس نہ پھیر سکیں گے اسنوں اپنے تھیں اتے نہ مہلت دتے جاون گے ۔ ۱۰ ۔ ۱۱ ۔ ۱۲۰

مولوی دلپذیر بھیروی

سبھ پہاڑ اڈائے جاسن وانگوں ریت غباراں
دھندوکار گھلے چوطرفوں جگ ہنیری چھاوے
سبھ مخلوق فناہ ہوجاسی باقی رہے نہ کوئی
ایہہ یک ابلیس نکارا پھرسی جان لکاندا
ہیٹھ زمین وںج چھپے موذی چوٹیوں پکڑ کڈھیسن
جتنی سختی جان کندن دی کل خلقت نے پائی
اس تھیں پچھے سبھ فرشتے مرجاون گے بھائی
لوح قلم تے دوزخ جنت ہور ارواح تمامی
یعنے آکھن ایہہ بھی لحظہ فانی ہوسن بھائی
لحظے پچھوں پھیر انہاں نوں قائم کیتا جاوے
لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ پکارے غالب حکم الٰہی
کتھے گئے جو دنیا اندر مارن دم شہاں نے
کوئی جواب نہ دیسی اگوں نہ کوئی حاضر آوے
لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ جو ایہی ملک خدائی
جسدی شاہی اندر کوئی خلل فساد نہ آوے
کتنی مدت باجھ خدا تھیں ہر شے فانی رہسی

نکل جڑاں تھیں ذرّہ ذرّہ پھیلن وچہ سنساراں
تیوں تیوں اوہ آوازہ کرکے دونا ہوندا جاوے
زمیاں تے اسمان نہ رہسن ہر شے فانی ہوئی
ملک الموت فرشتہ اسنوں ہر جا پھرے ڈھونڈاندا
گرزاں پکڑ فرشتے اسنوں ہرڈے وچہ مرلیسن
اتنی سختی کرکے کڈھن روح اس دے نوں بھائی
اٹھاں چیزاں باجھوں قائم چیز نہ رہسی کائی
بھی قرنا نہ فانی ہوسی کرسی عرش گرامی
كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ ویکھ کلام خدائی
جاں کوئی چیز نہ رہسی جگ وچہ اللہ خود فرماوے
یعنی اج دہاڑے اندر ہے کس دی بادشاہی
جھوٹے دعوے بندہ زبانی آکھ لد سدھاں نے
تا پھر اللہ مالک آپے آکھ جواب سناوے
اوہ یک اکلا غالب ہر تے ہور شریک نہ کائی
اوہ سچا شاہنشاہ حقیقی کدی زوال نہ پاوے
نویں سروں پھر خلقت کرنی اللہ مالک چاہسی

بیان امادہ مخلوقات از سر نو و آغاز روز محشر

سبھ تھیں اول پیدا ہوسن ملک مقرب چارے
پھر اسمان کھلارے جاسن اچے وچہ ہوائی
نہ دریا سمندر ہوسن نہ ایہہ رکھ پہاڑاں
عجب الذنب ایہی یک ہڈی بندیاں کمر وچالے
اوہ قبراں اندر بھرے نہ بھجے ثابت رہے مدامی

بعد انہاں تھیں زندہ ہوسن ہور فرشتے سارے
صاف زمین کرے رب پیدا حد حدود نہ کائی
وستی شہر نہ ہوسی کوئی ہوسن کل اجاڑاں
اس ہڈی تھیں آدمیاں نوں اللہ پاک جو لے
روز قیامت اوس ہڈی تھیں بنے وجود تمامی

ا روایت ہے عبد اللہ بیٹے عمر دے تھیں جو فرمایا پیغمبر صلعم نے الصور قرن ینفخ فیہ صور اک شاخ ہے جو پھونکیا جاسی وچہ اسدے مشکوۃ شریف ۲۳۹ والترمذی والبوداؤد ۲ ذکر اس ہڈی عجب الذنب دا وچہ صحیحین ہے ابو ہریرہ تھیں ثم ینزل اللہ تعالیٰ من السماء فینبتون کما ینبت البقل قال ولیس من الانسان شیئ الا یبلی الا عظما واحدا وھو عجب الذنب ومنہ یرکب الخلق یوم القیامۃ متفق علیہ وفی روایۃ مسلم قال کل ابن آدم یاکلہ التراب الا عجب الذنب منہ خلق وفیہ یرکب العراب الا عجب الذنب وخلق فیہ یرکب پھر نازل کریگا اللہ تعالیٰ اسمان تھیں پانی اگن گوگ جویں اگدا ہے گھاہ اتے نہیں آدمی تھیں کوئی چیز جو گل نہیں جاندی مگر ہڈی جو نام اسدا عجب الذنب ہے اسی ہڈی تھیں مرکب ہونگے بدن آدمیاں دے اتے وچہ اس روایت دے مسلم نے کہیا ہے کل بنی آدم نوں کھا جاوے گی مٹی مگر عجب الذنب اس تھیں پیدا کیتا جاویگا اتے دہ ... جاویگا - ۱۲ مشکوۃ

بحر حیات اہی اک چشمہ ہیٹھ عرش دے جاری
واںگ منی دے پانی اس دا کیتا اللہ باری

اسی چشمے دا پانی اللہ مینہ واںگوں برساوے
چالی روزاں رہے برسدا سب زمین بھر جاوے

یاراں گز برابر اچا چڑھ جاوسے گا پانی
ماس چڑھے سبھ ہڈیاں اتے بت بنن انسانی

اسرافیل فرشتے توں پھر حکم کرے رب سائیں
روح سبھے قرنا وچہ پا کے پھوک شتاب چلائیں

داخل کر کے روح قرنا وچہ پھوک فرشتہ مارے
آپو آپنیاں بدناں دے ول نکل دوڑن سارے

اپنے اپنے قالب داخل ہوسن حکم خداوں
جتنے روح ہوون گے اتنے چھیک ہوسن قرناوں

بیت مقدس والی جائی اسرافیل کھلوسی
مسلماناں دیاں روحاں اتے نور چمکدا ہوسی

کافراں دے روح نیلے کالے ہوسن اوس دہاڑے
شکل ڈراونی بنکے دوڑن جیاں دے ول سارے

جاسی پھٹ زمین تمامی مردے زندہ تھیون
دہشت دے بر لائے ہوئے کھنبا نواںگ اٹھیون

وَنُفِخَ فِي الصُّوْرِ فَاِذَا هُمْ مِّنَ الْاَجْدَاثِ اِلٰى رَبِّهِمْ يَنْسِلُوْنَ ۝ قَالُوْا يٰوَيْلَنَا مَنْۢ بَعَثَنَا مِنْ مَّرْقَدِنَا ۜ هٰذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمٰنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُوْنَ [۱]

اسرافیل جدوں قرنا وچہ دوجی پھوک چلاوے
اجڑ واہے اٹھ قبراں تھیں سبھ کوئی رب ول آوے

کافر ہو ارمانی کہسن سانوں کس جگایا
ہائے افسوس اساڈے تائیں قبروں کس اٹھایا

کہسے فرشتہ ایہہ اوہ وعدہ جو کیتا رب باری
سچ پیغمبر گئے کو کیندے اٹھنا دوجیواری

پہلے نفخے نوں جد مدت چالی برس وہاوے
تا ایہہ دوجا نفخہ وچے خلقت رب جوڑے

ننگے پنڈے قبراں وچوں اٹھسی سب لوکائی
پہلوں کفن ہوول پھر لہسن اک روایت آئی

جیونکر پیٹ مائی تھیں جمے ایویں اٹھن سارے
دنیا وچہ زیان جو پہتے سارے رب آتارے

انھاں کانا لولا منڈا اوتھے کوئی نہ ہوسی
داڑھی مچھاں ختنے یا جھوں ہر کوئی اٹھ کھلوسی

جس عمر دا مرسی کوئی اوسے عمراں جلیسی
جیہڑا شغل کریندا مرسی اوسے شغل اٹھیسی

حاجی تلبیہ پڑھدے اٹھن جو وچہ تلبیہی موئے
وچہ نمازاں اٹھن جیہڑے فوت نمازیں ہوئے

قرآن شریف دی منزل پڑھدا جو کوئی مومن مرسی
اوسے حالت دے وچہ اسنوں اللہ پیدا کرسی

ہوئے شہید جو راہ اللہ وچہ خون انہاں دے وگے
خوشبوئیں دے حلے آون جیوں کستوری لگے

وچہ جہاد جو مومن مویا لڑدا نال کفاراں
پڑھ تکبیراں اٹھسی اونویں کردا مارو ماراں

[۱] یعنی پھوک کیا جاویگا وچہ قرنا، دے پس اوہن جیت تمام مردے قبراں تھیں نکل بھجن گے طرف رب اپنے دی آکھن ہائے افسوس اساڈے اوپر خوابگاہاں ساڈیاں تھیں آکھن گے فرشتے وچہ جواب دے ایہہ ہے جو وعدہ کیتا سی اللہ تعالیٰ نے سچ آکھیا پیغمبراں ۔ ۱۲

[۲] ایہہ حدیث وچہ صحیحین دے مروی ہے جو لوگ ننگے اتے بے کفن ہوں گے ۱۲ دلپذیر

جو کوئی وچہ نشے دے مرسن پی کر مدھ پیالے
اوسے طرح اٹھیون سر گردان مکالے

وچ بیہودہ کردی مرسی جیہڑی رن مکالی
کتی بن کے بھونکدی اٹھسی دوزخ جاون والی

ایہہ مداح پذیر وچارا پاک نبیؐ سروردا
انشاء اللہ اٹھسی قبروں مدح رسولی کردا

بیان برخاستن مخلوقات از قبور و روانہ شدن بمیدان حشر.

سب تھیں اول پاک محمدؐ اٹھسی حشر دہاڑے
ریش مبارک صاف کرے تے سر تھیں مٹی جھاڑے

پیڑ براق بہشتاں وچوں جبرائیل لیاوے
زین سنہری لش لش کردی ناز کریندا آوے

منہ اس دے کڑیالہ سوہنا زمرد والا
ملک پیادے اگے پچھے زینت زیب کمالا

اس دے اپر کرن سواری پاک محمد سائیں
واگ پھڑن رضوان فرشتے چلے چائیں چائیں

اٹھاں اپر کرن سواری حسنؑ حسینؑ شہزادے
مومن نیک بھی چڑھ کر جاسن عاصی پیر پیادے

سوہنی صورت بن کر آون عمل جو نیکو کاراں
مومن اپر انہاندے چڑھ کے رسن سنگ سواراں

ڈاہڈی کوہجی شکل بناون عمل کفاراں والے
قبروں نکلدیاں کافرنوں جاون گھیر دوالے

اپر انہاندے چڑھ کے جاون ہوسن ڈاہڈے بھارے
کافر ہیٹھ انہاندے ہوسن جاسن چھٹ پنگھارے

کراماً کاتبین بھی ہوسن ہر بندے دے سنگی
اہل ایماناں نوں اس ویلے دین بشارت چنگی

آکھن ڈرو نہ جھکو ہرگز غم ونجا ہو سارے
ملے بہشت تساندے تائیں ہوسن پار اتارے

کافراں تائیں آکھن چلو دوزخ دوڑ شتابی
لَا بُشْرٰی اج مول تساں نوں نا ہیں کوئی شادابی

ڈاہڈی سوہنی خوشبو چھوڑن مومن نیک نمازی
اینویں روزے داراں کولوں خوشبو آوے تازی

وضو والے عضو تمامی چمکن وانگ بدر دے
فرقو فرقی نور ہویگا کناں وانگ قمر دے

ہکناں تائیں نور ہویگا جیوں سورج اسمانی
ہکناں جویں ستارے نوری چمکن مکھ نورانی

ملسی نور ایماناں موجب ٹھیک انصاف خدادا
جیئوں جیئوں مومن پختہ ہوسی تیوں تیوں نور زیادہ

صدقے تے خیرات جو کرنی للہ خاص کماوے
روز قیامت اس بندے نوں بنکے ڈھال بچاوے

حافظ دے ماں پیو نوں سر پر تاج پہنایا جاوے
شان حافظ دا حد وں باہر جیکر عمل کماوے

بھی کلمہ توحید قیامت ڈھال عذابوں ہووے
اگوں پچھوں سجیوں کھبیوں کر کے اوٹ کھلووے

لے دین کرنیوالے تے سننے والے
اُتے حضرت نے لعنت پائی اے
عن ابی سعید خدری قال لعن
رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ناحیۃ
والمستمعۃ رواہ ابوداؤد یعنی
روایت ہے ابوسعید خدری تھیں
فرمایا اس نے لعنت کیتی رسول اللہ
نے دین کرنے والے اتے سننے والے
نوں روایت کیتا اس نوں ابوداؤد
نے ۔۱۲ تے ترمذا ۔ چہ ابوہریرہ
تھیں روایت ہے کہ فرمایا حضرت صلعم
نے اٹھکے جاون گے آدمی تن
ٹولے یک پیادے ۔ جے سوار
تیجے منہ دے بھار کھچے جاونگے
اصحاباں نے عرض کیتی یا رسول اللہ
کس طرح جاون گے اوہ لوگ منہ
دے بھار ۔ فرمایا حضرت نے جو چلاندا
ہے انہاں نوں اوپر پیراں دے
اوہ قادر ہے اوپر اس بات
دے بھی ۔۱۲ ۔ یعنی آکھن گے
لا بشریٰ ۔ ۱۲
دلپذیر ۔ ۱۲

بھی چنگے عمل زیادہ جیہڑے چنگیاں سنگ اٹھوے
وکھو وکھرے ٹولے بن کے وچہ میدان کھلوون
وکھری صف بنا کر آون جیہڑے لوک نمازی
سوہنا اک نشان ہوویگا حاجیاں نیکاں تائیں
اینویں بریاں عملاں والے وکھو وکھرے آون
جو نال قرآن انکار لیاون شکل بنن خنزیراں
جو نال ظلم دے مال یتیماں کھاون دوزخ جاون
سود بیاج دے کھاون والے اٹھن سو حشر دے
ڈگ ڈگ پوسن اٹھدے ہوئے الٹے ٹنگ کھلارن
کیڑیاں وانگر دسن عاجز لوک تکبر والے
جو منگن پنن کسب بناون چھلے منہ انہاندے
ناحق خون کرن دے کولوں لعنت غضب خدائی
تھک کھنگھار سٹے کوئی بندہ منہ قبلے ول کرکے
جو دو رناں دا خاوند ہوکے اکو جیہا نہ جانے
اگ دیاں دو جیبھاں بلسن شخص دو گلے تائیں
جو ناحق بندہ نال ظلم دے دہرت بیگانی کھسے
دنیا وچہ حیوان کسے دا جو چوری کڈھ کھڑسی
لے کے نام بلاوے ڈنگر سائیں اپنے تائیں
باجھ ضرورت چاوڑ کرکے محل پواوے کوئی

تے مندے غالب ہوون جیہڑے شکل بری اوہ ہتھوے
بریاں کماں والے وکھرے نیک علیحدہ ہوون
سخیاں دا بھی ٹول علیحدہ جدا کھلوون غازی
تے ذاکر صابر شاکر وکھرے ٹولے نیک جزائیں
چغلاں ظالماں ٹھگ بازاں دیاں شکلاں وگڑجاون
باندر شکل نمیمت والے آون گھرت وہیراں
سخت انگلے آتش والے پٹیاں دیو وچہ پاون
جیوں جناں دے بھنے ہوئے اٹھن فتنہ کردے
بنن پہاڑ بیاجی رقماں اٹھ اٹھ ٹکراں مارن
لتاں ہیٹھ لتاڑے جاون بہت ذلیل رذالے
ماس تمامی اڈیا ہویا ہڈ نرے دسیاندے
دوزخ وچہ عذاب ہمیشہ ہوسی نہیں رہائی
اوہا ٹھیک موہیں پر ہووس جدوں اٹھیسی مرکے
ادھا ثابت ہوسی ادھا جکڑیا قہر ربانے
جو پچھوں کنڈی گلہ کریندا متہ تے کھیسے ثنائیں
ست زمین دا اتنا ٹکڑا گل اسدے وچہ پھسے
روز حشر اوہ ڈنگر اسدی گردن اپر چڑھسی
لبھ پیا ایہ چور اساڈا آ تینوں پکڑ ایں
روز قیامت اٹھسی ماڑی سر پر چکی ہوئی

قَالَ تَعَالٰى وَالَّذِيْنَ يَكْنِزُوْنَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُوْنَهَا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيْمٍ يَوْمَ يُحْمٰى
عَلَيْهَا فِيْ نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوٰى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوْبُهُمْ وَظُهُوْرُهُمْ هٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِاَنْفُسِكُمْ فَذُوْقُوْا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُوْنَ ○

جو سونا روپیا جمع کرن تے ربے راہ نہ لاون
سیخاں وانگ تپا کے اسنوں متھے دیو چہ مارن
مال زکوٰۃ نہ دین تنہاں دے مال تپائے جاون
جو ویکھ سوالی متھا وٹے ایہہ دکھ اونہاں کارن

ـلہ فرمایا اللہ تعالیٰ نے اتے اوہ لوگ جو خود ذخیرہ کردے ہیں سونے اتے چاندی دا اتے نہیں خرچ کردے اسنوں وچہ راہ اللہ دے پس خبر دیہہ انہانوں نال عذاب دردناک دے ۔ جد گرم کیتا جاویگا نال انہاندے وچہ اگ دوزخ دے پھر داغ دتے جان گے نال انہاندے متھیاں انہاندیاں نوں اتے پاسیاں اتے کنڈاں انہاندیاں نوں تے آکھیا جاویگا ایہہ اوہ مال ہے جو جمع کردے آہو واسطے نفساں اپنیاں دے پس مزہ چکھو اسدا جو آہو نگاہ رکھدے اتے وچہ معالم دے لکھیا ہے جو ابن عمر نے فرمایا جس مال دی زکوٰۃ ادا کیتی جاوے اوہ نہیں ہوندا کنز لوڑے دبیا ہویا ہووے وہ کنز ہے بھاویں دبیا نہ ہووے ۱۲
دلپذیر

پھر دوہاں پاسیاں دکھباندیوچہ تتی سیخ چبھوون — جیہڑے ویکھ سوالیاں تائیں پاسہ پھیر کھلوون
پھیر کنڈی وچہ مارن اسنوں تتی سیخ جو بلدی — مسکیناں دی عرض نہ سندا کنڈ کریندا جلدی
جو ڈنگراں مال زکوٰۃ نہ دیوے ڈنگراس پر چاہڑن — ہلیٹھ اسنوں کھلولڑے وانگوں سنباں نال لتاڑن
سم انہاندے تیز کٹاروں جسے دیو چہ وجسن — نہ اوہ بھجدے بھجدے وجن انج تمامی بھجسن
جو دنیا وچہ سردار سداوے عدل نہ مول کماوے — دولنویں ہتھ گلے وچہ بدھے پکڑیا جکڑیا جاوے
جو پڑھ کے علم نہ مسئلہ دسے حق چھپاون والا — منہ اسدے وچہ دتا جاسی آتش دا کڑیالہ
بھی جو بندہ مصحف گھڑ کے دلوں بتاوے — ایہو حال ہوویگا اس دا دوزخ دھکے کھاوے
بے فرمانی ماں پیو سندی جیہڑے لوک کماسن — روز قیامت اندر سارے انھے کیتے جاسن
رشوت خوراں روز قیامت شکل بنے جیوں خوکاں — پیر فریبی گونگے ڈورے کوئی نہ سنسی کوکاں
غیبت والیاں کھچ کڈھیسن جیبھ کیاڑی ولوں — دند شرابیاں سگاں وانگوں اگ سٹریسی تلوں
پنجاہ ہزار ورہے دا ہوسی روز قیامت بھائی — نیکاں نوں معلوم نہ ہوسی بریاں شامت آئی
ساریاں امتاں آپو آپنیاں نبیاں کول کھلوسن — ہر فرقے دی جدا علامت ٹولے ٹولے ہوسن
دہشت ناک نہایت بجلی اسماناں تھلیں کڑکے — سندیاں سار کلیجہ جس تھلیں ہوسی پھڑکے پھڑکے
سورج آن کھلوسی سرتے دھپ قہر دی ساڑے — گرمی دی کوئی حد نہ رہسی چھ چوپون پنگھارے
فرقو فرق چلے پنگھارا ہر بندے دے تائیں — خاصاں نوں پیراں دیاں تلیاں اوہ بھی بھجن ناہیں
عام وچارے وچہ پنگھارے گٹیاں ٹیک کھلوسن — بعضے پنیاں گوڈیاں تائیں بعضے لک لک ہوسن
بعض گنہگار سینے تائیں بعضیاں گل گل کرسن — بعضے عاصی منہ تک آون کافر ڈب ڈب مرسن
بھکھ پیاسوں اسدن بندے عاجز آون سبھے — کفاراں نوں کھاون جوگا ہر گز کجھ نہ لبھے
مومن خاک زمینوں لیکے منہ وچہ پھکے مارن — اوہ میدہ مٹھا کرے الٰہی اہل ایماناں کارن
حلوے وانگوں لذت دیسی اوہ مٹی من بھانی — تریہہ لگے تا پیون مومن حوض کوثر دا پانی

بیان حوض کوثر در حشرگاہ

عن عبد اللہ ابن عمر قال قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم حوضی مسیرۃ شہر وزوایاہ سواء ماءہ

ﻟﮧ روایت ہے وچہ بخاری کے مسلم دے ابو سعید خدری تھلیں فرمایا حضرت صلعم نے تکون الارض یوم القیامۃ خبزۃ واحدۃ یتکفؤھا الجبار بیدہ الخ یعنی ہوویگی زمین دن قیامت دے یک روٹی جو تیار کریگا اللہ تعالیٰ نال ہتھ قدرت اپنی دے جیویں تیار کرو روٹی کوئی تساڈے اوپر سفر دے واسطے اہل بہشت دے ۱۲

ﻟﮧ عبد اللہ بیٹے عمر دے تھلیں روایت ہے اس نے جو فرمایا پیغمبر نے جو حوض میرا ایک مہینے دے پینڈے جتنا ہے اتے گوشے برابر ہیں پانی اسدا سفید ہے دودھ تھلیں خوشبو ناک کستوری تھلیں اتے برتن مثل تاریاں اسمان دیاندے ہین جو کوئی پیوے گا اس تھلیں نہ تسا ہوویگا کدی ۱۲

ابیض من اللبن وریحه الطیب من المسک وکیزانه کنجوم السماء من یشرب منها فلا یظمأ ابداً متفق علیه

حوض میرا ہے اتنا چوڑا پاک نبیؐ فرماوے
گٹھاں سب برابر اسدیاں بہت فراخ کشادہ
مشک اتے خوشبوئی نالوں ودھ اسدی خوشبوئی
دنیا دے وچہ ایسا پانی کدی نہ پیتا اگے
برف کنوں اوہ بہتا ٹھنڈا ماکھی نالوں مٹھا
مرجان اتے یاقوت زمرد اسدی دھرتی ساری
امت تائیں سرور عالم اسدے جام پلاوے
نال ہور اصحاب نبی دے مومن نیک ربانی
ابنویں ولی جو دوست ربدے کھڑان بنھ کھلوسن
دوجیاں امتاں والے بندے حوضوں نبی ہٹاوے
عرض کیتی اصحاباں حضرت پاک نبی دے اگے
امت میری تائیں ہوسی ظاہر ایہہ نشانی
کالیاں گھوڑیاں تھلیں جو گھوڑا ابنج کلیان سنجاپے
اصحاباں دیاں لے اوہاں نوں کوثر جام نہ دھیوے
آرڈھتی تولن ویچن والے جان برابر سارے
حضرت سہلؓ[1] روایت کیتی کہے رسول خدادا
جو کوئی میرے پاسوں لنگھے اوہ اس تھلیں پیوے
البتہ کجھ قوماں میں ول آون حوض کنارے
پھر وچکار انہاں دے میرے پردہ ڈالیا جاوے
جو نویں نویں کرتوت انہاں نے تیرے بعد بنائے
دین وگاڑن والیاں نوں پھر ملیں پھٹکار الائیر
بدعت والے لوک تمامی حوضوں رہن کنارے

اک مہینے اندر جتنا پینڈا کیتا جاوے
پانی اسدا چٹا ایہی ددھوں ددھ زیادہ
وانگ ستاریاں برتن اسدے چمک عجائب ہوئی
جو اکواری پیوے اس نوں کدے پیاس نہ لگے
سب معراج رسول اللہ نے اپنی اکھیں ڈٹھا
جنت تھلیں دو نہراں اس وچہ رہن ہمیشہ جاری
شاہ علی کرم اللہ وجہہ بن ساقی ورتاوے
بھر بھر جام پلاون اسدن حوض کوثر دا پانی
صالح نیکوکار تمامی حوض کنارے ہوسن
غیر کسیدا اٹھ جویں کر اوتھی چک لنگھاوے
تسیں امت اپنی کویں پچھانوں حضرت دسن لگے
منہ ہتھ پیر انہاندے ہوسن وضو کہنوں نورانی
اینویں امت میری اسدن نکھڑ کھلوسی آپے
بھی جو بندہ دنیا اندر مذہب شیطانی ہیوے
بھی جو خمر اٹھالیا وے سب محروم نکارے
اوپر حوض ہووال گا اسدن میں سردار تساڈا
جو یک واری پیوے اس تھلیں پھیر نہ تسا تھیوے
جان لواں میں انہاں نوں اوہ مینوں جانن سارے
میں یکساں اوہ میرے آہے حکم اگوں ایہہ آوے
تینوں اوہ معلوم نہ ہرگز جو وچہ دین رلائے
حوض میرے تھلیں پیون سندا حکم انہاں نوں ناہیں
رہن پیاسے اسدن اندر مشرک کاسارے

[1] یہ حدیث اصل وچہ اس طرح ہے۔ عن سہل قال قال رسول اللہ صلعم انی فرطکم علی الحوض من مر علی شرب ومن شرب لم یظمأ ابدا لیردن علی اقوام اعرفہم ویعرفونی ثم یحال بینی وبینہم فاقول انہم منی فیقال انک لا تدری ما احدثوا بعدک فاقول سحقا سحقا لمن غیر بعدی متفق علیہ یعنی روایت ہے سہل تھیں کہا انہی فرمایا پیغمبر نے تحقیق میں ہر یاں ہووانگا تساڈا اوپر حوض دے جو کوئی گذرا اوپر میرے تھلیں پیویگا اتے جو کوئی پیویگا نہ تسا ہوویگا ہمیشہ اوہ البتہ لنگھسن اوپر میرے کجھ قوماں پچھان لواں گا میں انہاں نوں اتے اوہ پچھانگے مینوں پھر پردہ ڈالیا جاویگا درمیان میرے اتے درمیان انہاندے آکھساں میں تحقیق اوہ میرے ہیں پر آکھیا جاویگا تحقیق توں نہیں جاندا اوہ جو نویاں بنایاں انہاں نے پچھے تیرے تھیں پھر کہوں گا میں ہلاکت ہووے واسطے اس دے جس نے بدلیا دین نوں پچھے میرے تھیں۔ ۱۲

فاسق لوگ جہنم اندر حد بدلے پھر رہسن اس ویلے اوہ پیون اس تھیں کل پیا سال لہسن

ہر پیغمبر نوں رب وکھرا حوض عطا فرماوے اپر پاک محمد جیہا حوض نہ کوئی پاوے

ایسی شدت گرمی سندی ہوسی حشر وچالے ہانڈی وانگوں ابلن لگن مغز خلائق والے

دہ سے سال برابر خلقت ایسے حال کھلوسی واللہ اعلم رب نوں معلم کون سہاگن ہوسی

بیان شفاعتِ کبریٰ سید المرسلین خاتم النبیین صلی اللہ علیہ وآلہٖ وصحبہٖ اجمعین

مومن ہو کر جمع تمامی کرسن رل صلاحاں آکھن کوئی شفاعت والا بندہ اسیں ہونڈاہاں

جسنوں اسیں شفیع بنا لیے پیش خداوند باری اوڑک حضرت آدم دے ول جاوے خلقت ساری

کرسن عرض انہاندے اگے توں مقبول خدادا کیتا رب تساڈے تائیں خلقت دا دادا

مائی باپ بناں تدھ تائیں اللہ پاک بلایا ساری دہرتی وچہ خلیفہ تینوں رب بنایا

دیکے علم تینوں پھر اللہ ملکاں کنوں ودھایا کل فرشتیاں کولوں سجدہ تیرے پیش کرایا

وچہ بہشتاں ملی تینوں جاگہ وسن والی کل خلائق دے وچہ تینوں ملے مراتب عالی

بخشی رب پیغمبری تینوں پہلا نبی بنایا جنت وچوں باہر آ کے جگ وچہ دین کھنڈایا

پاس تیرے کر آس تمامی آئے اسیں بیچارے کرو شفاعت ساڈی حضرت ہووں پار اتارے

تھک تھک کنبے خلقت اجدن ریہے قہر عذابوں تینوں لاج اساڈی حضرت بخشش منگ جنابوں

حضرت آدم کہیے انہاں نوں کیا طاقت ہیں تائیں کراں شفاعت او گنہاراں خلقاں نوں بخشائیں

مینوں اپنا فکر دلے وچہ آپ قصور کمایا وچہ بہشتاں حکمے باجھوں گندم دانہ کھایا

اس دانے دے کھاون بدلے چین گیا اج دل دا خبر نہیں جے اس تقصیروں کیا بدلہ اج ملدا

ایہہ ہے کم شفاعت بھارا میں اس تھیں شرماواں وچہ جناب الٰہی کیونکہ ایہہ مکھڑے کے جاواں

نوح نبی ول جاؤ تسیں خلقت نوں فرماسی تا پھر اوتھوں خلقت ساری نوح نبی ول جاسی

کرسن ونج سوال انہاں نوں کردے گریہ زاری سن فریاد اساڈی حضرت مہر کرو اک واری

آدم والا رتبہ تینوں رب عطا فرمایا ساری خلقت تیرے کولوں نواں ظہور اپایا

شاکر بندہ رب دا تینوں ملیا لقب خداؤں کفاراں نوں غرق کیتا رب تیری خاص دعاؤں

ف۱ جویں فرمایا اللہ تعالیٰ نے ولاتقربا ہذہ الشجرۃ فتکونا من الظٰلمین فازلہما الشیطٰن عنہا فاخرجہما مما کانا فیہ یعنے اتنے نہ نیڑے جانا اس درخت دے پھر ہو جاسو تسیں ظالماں تھیں پھر تلکایا انہاں نوں شیطان نے جو آہلے وچہ اسے اوس تھیں ایہہ بیان وچہ حدیث دے متفق علیہ دے جو حضرت انس تھیں مروی ہے اس طرح ان انس عن النبی صلعم قال یجمع المومنین یوم القیامۃ ذالک فیقولون استغیثوا الیٰ ربنا من مکانا فیاتون انت آدم ابو الناس خلقک اللہ بیدہ وسکنک الجنۃ واسجد لک الملائکۃ وعلمک اسماء کل شی اشفع فنا عند ربک حتی امر کنا من ھکانتا ۱۲

دلپذیر

چلو شفاعت کرواساڈی وچہ جناب خدائی
میں اک سوال خداوے اگے کیتا سی بے ٹھلواں
بت اہنا میں ڈبداڈٹھا رحم میرے دل آیا
رب کہیا اوہ اہل نہ تیرا خبر نہیں کجھ تینوں
جاؤ طرف خلیل اللہ دی حضرت نوح پکارے
نال نیاز انہاندے اگے خلقت عرضاں کرسی
ہیں توں دوست خاص خدادا رب خلیل بنایا
نار ہوئی گلزار تیتے ایہہ درجے تدھ پائے
ابراہیم انہاں نوں کہسی میں ایہہ کم نہ کردا
پیش خداوے حسب دم مینوں بدلہ بھرنا پوسی
اوہ تن جھوٹھ جو دنیا اندر ابراہیم الائے
قوم جو ابراہیم بنی دی پوجے بتاں تائیں
ہکدن عید انہاں دی آہی پوشاکاں لایاں
بتخانے دے بوہے تائیں پکے قفل لگائے
ابراہیم نوں آکھن لگے چلو باہر چلائیں
ایہہ پہلا جھوٹھ انہاندا ایپر جے تاویل کجھیے
جد چھوڑ خلیل اللہ نوں کافر طرف اجاڑاں چلے
گھن کوہاڑا حضرت جلدی بتخانے وچہ آئے
کیا کیا عجب تساڈے اگے نعمتاں اوہ رکھ جاندے
کیوں جواب نہ دیندے گل دا شامت کی تساں نوں
ساریاں دے سرپیر اڈائے بھن تروڑ وسیائے
سبھناں بھلیں جو وڈا آہا چھوڑ دتا اس تائیں
پھر موڈھے تے اسدے رکھ کوہاڑا آپ اوتھوں ٹر آئے

حضرت نوح انہاندے تائیں ایہہ گل کہسی بھائی
الٹی جھڑک حضور وں آئی اس گلوں شرماواں
میں کہیا ایہہ اہل میرے ہتھیں رکھیں یارخدایا
جاہل کرکے رب بلایا اوہ ڈر آوے مینوں
تا پھر ابراہیم نبی نوں جا ملن گے سارے
ہر حالت وچہ تیرے اتے رحمت رب دی رہسی
بلدی آتش وچوں تینوں اللہ پاک بچایا
تسیں شفاعت کرواساڈی سختی رب ونجاوے
دنیا تے تن کوڑ الائے اس خوفوں دل ڈردا
خبر نہیں کی حالت میری اس ساعت وچہ ہوسی
اوہ نال تاویلاں جھوٹھ نہ بندے عاقل نکتہ پائے
تے ابراہیم خلیل انہاں نوں ہوڑے سدا سدائیں
بتاں اگے ونج رکھیو نے حلوے تے مٹھائیاں
جنگل دیول جاون کارن سبھناں قصد اٹھائے
حضرت کہیا میں آزار باہر آوندا نا ہیں۔
جو باہر جاناسی بیماری تاں ایہہ جھوٹھ نہ تھیوے
پچھوں ابراہیم نبی نے لیکھے بت اکلے
توڑیا جندرا بتخانے دا بتاں نوں فرمائے
کیا تقصیر انہاں نوں جہ ڈٹھی تسیں کیوں نہیں کھاندے
مار کوہاڑا ٹکڑے ٹکڑے کیتا کل بتاں نوں
نال تسلی پرزے پرزے کرکے خاک رلائے
ایپر نک تے کن جو اسدے کیتے وڈھ ازائیں
ماریا لوہا بت خانے دا اوویں قفل لگائے

ے کما قال اللہ تعالی فی کتاب
فراغ الی الھتھم فقال الا تاکلون
مالکم لا تنطقون فراغ علیھم
ضربا بالیمین یعنی فرمایا اللہ تعالی
نے وچہ کتاب بزرگ اپنی دے
پس متوجہ ہوئے ابراہیم علیہ السلام
طرف معبوداں انہاں دیاں دے
پس فرمایا آیا نہیں کھاندے تسیں
کوئی چیز کیا ہے واسطے تساڈے
جو نہیں بولدے پس متوجہ ہوئے
اوپر انہاندے نال مارنے کوہاڑے
دے سجے ہتھ تھیں ۱۲

دلپذیر

کرکے عید جدوں اوہ کافر مرآئے بتخانے
آپس وچہ اکٹھے ہوکے لگے کرن وچاراں
ایسے نیت بھئیں اوہ باہر ساڈے نال نہ آیا
رتورت ہو آکھن لگے ایہہ کی غفلت کیتوئی
ابراہیمؑ کہیا کیوں میثوں دوس پئے تسیں دیندے
پچھو تسیں انہاندے کولوں کس ایہہ فعل کمایا
اس گل وچہ بھی حکمت آہی جھوٹھ نہ ایہہ گل بھائی
ابراہیم کہیا جے برحق جانوں تسیں انہانوں
اوہ بت مٹی دے بول نہ سکن نہ اوہ سنن ندائیں
تریجا جھوٹھ سناواں تینوں راوی دا فرمانا
نجران شہر گیا گھر چاچے ڈیڈا اوچ لگاوے
صورت اوس حسابوں باہر صفت نہ کیتی جاوے
پھر چاچے نال سواد نہ رہیا کوچ اوتھوں بھی کیتا
سن بی بی پھر ہجرت کرکے شہر مصر نوں آئے
جس بندے دی عورت ویکھے سوہنی صورت والی
خاوند اسدا نال ہووے تا اس نوں قتل کریندا
کول مصر جد پہتے حضرت خبر تدوں ایہہ پائی
نال چالاکی پچھن لگے کی لگدی ایہہ تیری
جان بچاون کارن حضرت بھین موہوں فرمائی
بھی مسلم سارے بھیناں بھائی جھوٹھ نہ آہا کوئی
القصہ جد بی بی تائیں کھڑیا پکڑ کفراں
یا اللہ توں بی بی میری کافر کنوں بچائیں
دور ہوئے سب پردے اگوں قدرت نال الٰہی
ڈٹھا حال بتاں دا آکے دلوچہ فکر پیانے
آکھن ابراہیمؑ ہوویگا جس ایہہ کیتیاں کاراں
نال غصے پھر سب کفاراں ابراہیمؑ اسدایا
تدھ ایہہ بھنے بت اساڈے ہور نہ بھندا کوئی
گھر وچہ چور تساڈا اینویں باہر پھر ڈھونڈیندے
اوسے دی کرتوت ایہہ ساری جس کوہاڑا چایا
کفاراں دے نرچہ کرن لنوں سی ایہہ بات بنائی
تا پچھو سچ انہاندے کولوں دیون دس تسانوں
اوہ پچھن اوہ دسن ناہیں ہوتے نرچہ اتھائیں
دلیس اپنے دی ہجرت کرکے جدوں خلیل سدہانا
گھر اسدے یک بیٹی آہی سائرہ نام سداوے
نال خلیل اللہ دے چاچا اسدا عقد پڑھاوے
چاچا اسدا کافر آہا کفر پیالہ پیتا!
اوتھے سی یک حاکم ظالم کردا ظلم سوائے
لیندا کھس اوسے بھئیں ظالم ایہو اسدی چالی
ہور ہووے کوئی ساک تا اس نوں بہتی دولت دیندا
اوجن چلیتی اس ظالم دے ملے آن سپاہی
حضرت کہیا انہاندے تائیں بھین لگدی ایہہ میری
بھی ساکوں سچ مچ بھین انہاندی چاچے جائی
ایہہ پچھوں پاک بنی نوں بہت حیرانی ہوئی
ابراہیم خداوند اگے لگے کرن پوکاراں
اوسے وقت خلیل اللہ دیاں پیاں قبول دعائیں
شیشے وانگ ہویا اوہ کوٹھا جس وچہ بی بی آہی

۱؎ قال اللہ تعالیٰ بل فعلہ کبیرہم ہذا فسئلوہم ان کانوا ینطقون
فرمایا اللہ تعالیٰ آکھیا ابراہیم نے بلکہ کینی ایہہ کرتوت وڈے انہاندے نے پس پچھو انہاں تھئیں جیکر ہین اوہ بول سکدے ۱۲ ۔ ۲؎ ایہہ قصہ نال روایت ضعیف دے بیان کیتا جاندا ہے کیونکہ جے وچہ حق حضرت ابراہیم علیہ السلام دے صدقا بنیا آچکا ہے وچہ قرآن کریم دے ۔ واللہ اعلم ۔ ۱۲

دلپذیر۔

ابراہیم خلیل اللہ نوں سب کجھ رب وکھایا
ست نہ رہیوس جیسے اندر ترت نستا ہویا
گل نوں گھوٹو ملیوس ڈاہڈا بولیا مول نہ جاوے
دو تن واری اینویں ہویا یہاں اوہ قصد اٹھاندا
اوڑک ہوش رہندہ موذی نوکر نوں سمجھاوے
لیجاؤ جھب اس نوں تاں اوہ حضرت پاس لیائے
ابراہیم خلیل اللہ نے بی بی نوں فرمایا
ایہہ تن عذر خلیل آلہٰی اس دن پیش لیائے
تاپھر حضرت[1] موسیٰ دیول کل مخلوق سدھاوے
دتی رب پیغمبری تینوں رہبر بنیوں ہر دا
ید بیضا، تساڈے تائیں بخشیا اللہ باری
بھیجی رب توریت تیرے تے کافر غرق کرائے
بدل بھیجے لشکر تیرا دہیوں رب بچاوے
کرو سوال اساڈے کارن وچہ جناب خدائی
حضرت موسیٰ لوکاں تائیں ایہہ گل آکھ سناوے
کیوں جے میں یک قبطی ناحق جگ وچہ مار ونجایا
حضرت عیسےٰؑ دیول جاؤ آکھو اسدے تائیں
کرسن عرض انہاں دے اگے رب تینوں وڈیایا
کئی ہزاراں معجزے تینوں رب عطا فرمائے
بھی انجیل تیرے تے اتری خاص کتاب خدادی
حضرت عیسےٰ کہسن اگوں سن کے بات انہاندی
جاہل قوم میری سی مینوں رب دا پت بناوے
جاؤ طرف رسول محمدؐ آکھو ونج انہاں نوں

بند ہویا ساہ اس کافر دا جاں اوہ نیڑے آیا
لنگاں باہاں مارن لگا جیوں مویا کہ مویا
ہرٹ کے جدوں پچھیرے آوے تدوں خلاصی پاوے
جان لباں تے آوے اسدی ڈاہڈا پکڑیا جاندا
ہے ایہہ جادوگرنی کوئی ساڈے کم نہ آوے
بی بی قصہ کیتا جو اپنا حال احوال سنائے
حال تیرا ایہہ ذرا مینوں رب وکھایا!
جاؤ پاس کلیم اللہ دے خلقت نوں فرمائے
آکھن کرو شفاعت ساڈی سختی رب ہٹاوے
اللہ نال وسیلے باجھوں رہیوں کلاماں کردا
معجزیوں تدھ سپ بنایا عاصہ کتنی واری
عاصا مارکے پتھراں وچوں چشمے تدھ چلائے
من سلویٰ آسمانی کھانا کھاون نوں پہنچائے
تاجو بخشے رب اسانوں سختی کنوں رہائی
وچہ جناب سوال کرن تھیں شرم مینوں اج آئے
اس خوفوں دل ڈردا میرا ہن تک چین نہ آیا
سارے لوک اکٹھے ہوکے جاون پھیر ادائیں
باپ بناں رب تیرے تائیں دنیا وچہ اُپایا
اُتھے تدھ سو جلکھے کیتے موئے قلب جوائے
پاس تساڈے آئے اسیں کرو شفاعت ساڈی
اج غضب الٰہی حد نہ کوئی عرض نہ کیتی جاندی
ایس گلوں اج عرض کرن تھیں خوف اسانوں آوے
کرنی عرض خداوند اگے لائق اج جنہاں نوں

[1] وچہ حدیث شریف دے اس طرح آیا
آیا ہے ولکن موسیٰ عند اتا اللہ
التورات وکلمۂ وقربہ نجیا
قال فیاتون موسیٰ فیقول انی لست
ہناکم ویذکر خطیئۃ التی اصاب مثلہ
النفس ایہہ طرف حضرت موسیٰ
جو دتی ہے اللہ نے اسنوں توریت
اتے کلام کیتی ہے اللہ نے نال اسدے
اتے نزدیک کیتا اسنوں اور روئے
عمل نیک کرنے دے فرمایا حضرت
نے پس آون گے پاس موسیٰ دے
پس آکھے گا میں نہیں لائق کم
تساڈے دے اتے یاد کریگی خطا
اپنی اوہ جو کیتا آہا قتل اسنے
نفس - ۱۲

دلپذیر -

تاپھر پاک محمدؐ دے ول جاسی خلق تمامی
کر فریاداں حضرت تائیں کہسی خلقت ساری
عرش تیری مقبول خدا نوں تو محبوب ربانا :
تینوں رب معراج کرایا اُپر عرش نورانی . . .
وچہ آسمان زمیناں تیرا ثانی ہور نہ کوئی
بھولک شفاعت ہو شفیع ہمارے
تاپھر کہسی پاک محمدؐ کرو تسلی بھائی
جبرائیل نبی دی خاطر پھر براق لیاوے
ساری خلقت دیکھے درجے پاک نبی سرور دے
لیجاون تشریف مبارک پاک رسول گرامی
او تھے یک مقام نورانی اللہ پاک بنایا
ایسا ہور مقام نہ کوئی ہر ہر صفتوں عالی
وچہ کلام الٰہی وعدہ آپ خدا فرماوے
کرسی یک عجائب ہوسی اوس جگہ وچہ نوری
صفت نبی دی کرسن او تھے اول آخر والے
اس جگہ وچہ تکسن حضرت جلوہ ذات الٰہی
ویکھدیاں ہی سرور عالمؐ سر سجدے وچہ دہرسن
حکم کرے رب تیرے تائیں راضی اج کرلیساں
کراں قبول شفاعت تیری جو منگے دل تیرا
جہنوں توں بخشاون چاہیں اوسے نوں بخشیساں
سجدے تھیں پھر سرور عالمؐ سر اپنے نوں چاوے
حکم کرے رب حضرت تائیں رکھ تسلی یارا
طرف زمین توں چل پیارے وعدہ کرساں پورا

صلی اللہ علیہ وسلم صاحب شان گرامی
نام خدا دے یا نبی اللہ کرو اساڈی کاری
کل نبیاں تھیں چنیاں ہو یا اللہ دے من بھانا
تیرا درجہ کسے نہ پایا نبیاں دی سلطانی
تیرے اتے یا نبی اللہ ختم رسالت ہوئی
تیرے باجہ نہ شافع کوئی پچھ پچھ تھکے سارے
ہیں آپ شفاعت کراں تساڈی فکر نہ کر لو کائی
سرور عالمؐ کرے سواری پیر رکابیں پاوے
ملک نورانی اگے پچھے جھلل جھلل کردے
عرش معلے دے جانلے ہوسن وچ مقامی
نام مقام محمود ہے اس دا جیوں اللہ فرمایا
وسیلہ اتے فضیلہ ہے اوہ جگہ شفاعت والی
روز قیامت حضرت نوں اوہ جگہ دلوائی جاوے
اس کرسی دے اُپر چڑھ کے بیٹھن نبی حضوری
تک تک کہسن پاک نبیؐ دے واہ واشان نرالے
اوپر عرش جمال الٰہی نظری آوے بھائی
ست دیہاڑے سجدے اندر حمد ثنائیں کرسن
سر سجدے تھیں چا محمدؐ جو منگیں سو دلیساں
قول اپنے تھیں مڑاں نہ ہرگز سچا وعدہ میرا
جس گلے توں راضی ہوویں اوہو گل کرلیساں
اوہ وعدہ وَلَسَوۡفَ والا رب نوں یاد دلاوے
ہیں تینوں اج راضی کرساں وعدہ سچ ہمارا
ہیں بھی اوپر زمین دے اپنا کرساں آن ظہورا

سلہ
فیقال یا محمد ارفع راسک وقل تسمع واسئل تعطوا اشفع تشفع حدیث متفق علیہ ص ۴۸۱
پس آکھیا جاوے گا اے محمد سر اٹھا اپنا اتے آکھ جو کہیں گا سنا جائے گا اور سوال کر اس چیز دا سوال کریں گا دیا جاویں گا اتے شفاعت کر قبول کیتی جاوے شفاعت (ص ۱۲۰)
دلپذیر

کل خلائق دائیں آکے آپ حساب کرلیساں
عملاں موجب ربا ہر بندے نوں آکے بڑے دلیساں

تا پھر اوپر زمین دے آوے پاک رسول سہارا
کیا کجھ حکم ہویا درگاہوں آن پچھے جگ سارا

حضرت کہسن دھرتی تے رب آپ تجلّی کرسی
ہووے حساب خلائق تھیں سبھ عملاں موجب ترسی

فضلوں آس بزیر فقیرا ہور نہ کائی ڈھیری
کرسی پاک رسول محمدؐ آپ شفاعت تیری

تجلّی فرمودن خدا تعالیٰ بر زمین و تفصیل ہفت گروہ کہ زیر سایہ عرش معلّیٰ باشند

اچن چیت اسماناں تھیں اک نور خدا اتارے
ہیبت ناک آوازے اس تھیں سنسن بندے سارے

اوہ آواز ہوسن تسبیحاں ملکاں غل مچایا
خلقت پچھسی اسلے اندر رب اساڈا آیا

بولن ملک خدا نوں پاکی اسیں فرشتے بھائی
وچہ پہلے آسمان اساڈی جاگہ رب بنائی

خلقت دے چوفیر انہاں دی صف بنائی جاوے
تا جو ہور آوازہ وڈا آسماناں تھیں آوے

دیکھن نور عظیم نہایت پچھن لوک دوبارہ
دسو ساںنوں اسلے اندر آیا رب ہمارا

پھر بھی ملک بتاون اینویں ہے پاکی رب تائیں
اسیں فرشتے دوم فلک دے اوتھے ساڈیاں جائیں

پڑھ تسبیحاں اوہ بھی سارے صفاں بنا کھلوون
کل فرشتے ہفت فلک دے اینویں نازل ہوون

کرکے صفاں کھلوندے جاون دھرتی تے آجاون
اک دوجے دے اگے پچھے وکھریاں صفاں بناون

پھر کل فرشتے اترن جیہڑے رہندے عرش دوالے
اوپر زمین دے شوکت شانوں صفاں بناون والے

پھر اسرافیل فرشتہ نفخہ وچہ قرنا چلاوے
اوسے ویلے خلقت ساری ہوش بھلاوے

تا پھر اتے عرش منور کرسی رب تعالیٰ تجلّے
دھرتی اپر عرش اتارو حکم کریسی اللہ

اٹھ فرشتے جاون اس نوں اپر زمین لیاون
اک اک پایہ پکڑ عرش دا دو دو ملک اٹھاون

جتھے ہے ہن بیت مقدس اوتھے آن رکھیسن
ست گروہ عرش دی چھاویں اسدن آن کریسن

اوّل شاہ جو دنیا اندر عدل کماوے بھائی
دوجا جس جوانی اپنی بندگی دچہ لنگھائی

تیجا جو وچہ ذکر نمازاں کردا شب بیداری
چوتھا اپنیاں عیباں تھیں جو بہت کریندا زاری

پنجواں جو کوئی لوکاں کولوں مخفی صدقہ دیندا
چھیواں جیہڑا نال کسے دے اللہ حب رکھیندا

ستواں جس بندے نوں کوئی سوہنی رن بلائے
اوہ مول نہ جاوے نیڑے سنے خوف خداوے

ـــ ولسوف یعطیک ربک فترضٰی یعنی البتہ جلدی دیویگا رب تیرا پس راضی ہو جاویگا تو ۱۲
ـــ جویں فرمایا اللہ نے ویحمل عرش ربک فوقھم یومئذ ثمانیہ یعنی اٹھاون گے عرش رب تیرے دا اٹھ فرشتے ۱۲
ـــ وعن ابی ہریرۃ قال قال رسول اللہ صلعم ان اللہ یوم القیامۃ این المتحابون بجلالی الیوم اظلہم فی ظلی یوم لا ظل الا ظلی رواہ مسلم مشکوٰۃ ص۴۲۶ یعنی روایت ہے ابوہریرہ تھیں فرمایا پیغمبر علیہ السلام نے جو اللہ تعالیٰ فرماتے ہیں کہ دن قیامت دے کتھے ہین دوستی کرنیوالے بیچ وچہ نال سبب بزرگی میری دے اسدن سایہ دیواں میں انہاں نوں وچہ سائے عرش اپنے دے وچہ ایسے دن دے جو نہیں کوئی سایہ ۱۲

دلپذیر

انہاں تھیں ہور بھی ہوسن پاک نبی فرمایا — روز قیامت وچہ جنہاں نوں ملے عرش دا سایا
نال یتیماں ترس کماون رکھن خوف الٰہی — وچہ تعلیم کلام اللہ دے جنہاں عمر لنگھائی
ہوساکاں نال تروڑن ناہیں لوکاں خلق کماون — ہنت کھلے ہیٹھ عرش دے ایہہ سب جاگہ پاون
تنگ ہووے قرضائی جس دا بخش دیوے اس تائیں — یا اوہ مہلت دیوے پاوے ہیٹھ عرش دے جائیں
پھر آپو فیر عرش دے لگن تنبو عالی جاہاں — ہوا اسباب قناتاں خیمے طور جو شاہنشاہاں
زینت ناک ہزاراں پردے تانن عزت والے — پھر کیدار ہزار فرشتے پھرسن عرش دوالے
پھر اسرافیل بجاوے نفخہ ہر کوئی ہوش سنبھالے — ہر بندے نوں مخفی چیزاں اللہ پاک دکھالے
جن فرشتے صورت عملاں سبھ کجھ آوے اگے — حکم اللہ تھیں خلقت تائیں ہر شے دسن لگے
عرش الٰہی دسن لگے ظاہر وچہ لوکائیاں — ہیبت خوف الٰہی اس دن جگ وچہ دھماں پایاں
چن سورج بے نورے ہوسن نور نہ رہسی کوئی — نور الٰہی تھیں وچہ محشر ہر جا روشن ہوئی
چپ کراہو خلقت تائیں حکم اللہ فرماوے — پھر ساری خلقت تائیں اوتھے چپ کرائی جاوے
جاں کر کے چپ کھلوسن سارے کہسی اللہ باری — دھر کے کن تمامی خلقت سنیو بات ہماری
میں نال تساڈے دو دو منشی دنیا تے پہنچائے — جو عمل تساڈے چنگے مندے اوتھوں لکھ لیائے
پاس میرے اوہ لکھے ہوئے عمل تمام تساڈے — اج انہاں دے موجب کرساں سرانجام تساڈے
جسنوں چنگا بدلہ ڈھیوے شکر بجا لیاوے — تے جو مندیاں کماں والا اپنا کیتا پاوے
برا نہ آکھے مول کسے نوں جس نے دکھ اٹھایا — دیکھے اپنے عملاں دیول کیتا اگے آیا
میں عادل عدل کماون والا ظلم نہ ہرگز کردا — نیکاں جنت بریاں دوزخ بدلہ دیساں ہر دا
جاں ایہہ حکم شہنشاہ والا سنسی خلقت ساری — عذر نہ ہرگز دہرسی کوئی ربدی ہیبت بھاری
سر بر چشم قبولے ہر کوئی جویں اللہ فرماوے — ساری خلقت ہیبت کولوں گردن ہیٹھ جھکاوے

حاضر شدن جنت و دوزخ در محشر وما یتعلق بہٖ

پھر کرسی حکم فرشتیاں اللہ خالق باری — دوزخ جنت دی کیفیت حاضر کر یو ساری
اوسے ویلے دوڑ فرشتے جنت نوں لے آون — نال ہزاراں زیب عرش دے سجی طرف ٹکاون

پھر دوزخ نوں لے آسن جلکے آتش قہر خدائی
ستر ہزاراں سنگل گھت کے دوزخیوں لے آون
ڈاڈھی ہیبت ناک آوازوں دوزخ گجے کڑکے
وانگ محلاں دسے اچا بہت بلند اڈاوے
اپر کفاراں بدکرداراں حملے کر کر آوے
کہاں گئے اج کافر ظالم فاسق فاجر سارے
کہاں گئے جو دنیا اندر مال زکوٰۃ نہ دیندے
کہاں گئے بدمذہب جنہاں نویں طریقے پھولے
کہاں گئے اور چور اچکے بریاں کماں والے
سے برساندی راہوں اسدی کرول سینیوں لہری
ستر نبیاں جتنے جگ وچہ جیہڑا عمل کماوے
ایسا جوش خروش اسدن دوزخ بھڑکاں مارے
وچہ سورۃ فجر کہے رب اس دن دوزخ آندا جاسی
لوے نصیحت اسدن بندہ پچھلے روز سنبھالے
کر افسوس کہے گا ہائے میں گھلدا کجھ کمائی
جیوں جیوں دوزخ بیدیناں نوں گجکے سخت بلاوے
تھر تھر کنبے خلقت ساری ویکھ قہر دیاں بھاہیں
اول سدا نماز جو پڑھدے وچہ ہناں سیلے
ترے بجا روزہ قیامت نوں جو حق آمنا کردے
پنجواں جنہاں گناہ نہ کیتا اندر عمر اں ساری
ستواں جو نہ توڑن وعدہ قول قراروں پکے
ناواں جیہڑے اپر نمازاں کرن حفاظت پوری
دوزخ نال نہ کم انہاندا نہ اوہ انہاں بلاوے

کھبی طرف عرش دے اسنوں لیجاون گے بھائی
اک اک سنگل نال فرشتے ستر ہزاراں ہوسن
سے برساندے راہوں دسے ایسی آتش بھڑکے
اوٹھاندیاں قطاراں جاپن جاں اوہ چل کر آوے
آکھے کتھے گئے منافق لے لے نام بلاوے
کہاں گئے اوہ سرکش جنہاں رب دے حکم وسارے
کہاں گئے جو مومن بن کے صوم صلوٰۃ چھڑیندے
کہاں گئے اج مشرک جاہل بدعتیاں دے ٹولے
کتھے زانی اتے شرابی ہور پلید مکالے
سُن سُن کنبجاں گوڈیاں پرنے ڈھ گئے خلقت ساری
اوہ اس دن اینویں سمجھے حال جہنم آوے
باجھ محمد نفسی نفسی ہر اک نبی پکارے
دیکھ جہنم تائیں بندہ روسی تے پچھتاسی
تا جانے گا سچے آہے متیں دیون والے
کیوں نہ عمل کمائے چنگے ضائع عمر گوائی
تیوں تیوں اپنیاں عملاں ولوں ویکھے تے پچھتاوے
نو فرقیاں نوں دوزخ اسدن مول بلاوے ناہیں
دوجا جیہڑے ظاہر باطن صدقہ دیون والے
چوتھا خوف عذاب قبر تھیں رہن ہمیشہ ڈردے
چھیواں جیہڑے دنیا اندر کرن امانت داری
اٹھواں ہیچ لوابی کولوں جیہڑے کدی نہ جھکے
وچہ بہشتاں جاون والے ایہہ لوٹے مغفوری
منہ سرا کھیں ہوون دوزخ گلاں کردا آوے

لے نبیؐ یوں فرمایا اللہ تعالیٰ نے انہا ترمی بشرر کالقصر کانہ جملت صفر ویل یومئذ للمکذبین یعنی تحقیق اوہ اگ بھنڈی ہے مانند محلاں دے سووہ اٹھدے ہیں پیلے افسوس ہے اج دہاڑے اسئے جھوٹاون والیاں نے اتے کہیا اللہ تعالیٰ نے ظل ذی ثلاث شعب لا ظلیل ولا یغنی من اللھب لے چلو طرف سایہ دوزخ دے جو صاحب ہے تن ٹہنیاں دا نہ چھاؤں نہ فائدہ ہوندا شعلے تھیں لے وجی یومئذ بجھنم یومئذ یتذکر الانسان وانی لہ الذکری و یقول یلیتنی قدمت لحیاتی فیومئذ لا یعذب عذابہ احد یعنی آوے گا دوزخ اسدن نصیحت پکڑیگا آدمی اتے آکھے گا ہائے افسوس بھیج لیندا میں واسطے حیاتی اپنی دے پس اسدن نہ عذاب کریگا عذاب کرنا اسدے جیہا کوئی اتے نہ قید کریگا قید کرنا اسدے جیہا کوئی۔ ۱۲
محمدؐ دلپذیر۔

ستر سال دے رستے تائیں آوے اس بدبوئی — تے لکھ کوہاں تک گرمی پہنچے جس دی حد نہ کوئی
حکم ہووے اک ایسا بندہ ڈھونڈ لیاؤ کوئی — ساری عمراں اندر جس نوں کدی نہ تنگی ہوئی
نعمت لتے فراخی اندر رہیا بہاراں کردا — پر رب دا حاکم نہ منیوس کوئی پھڑیا راہ کفر دا
تے دوجا شخص غریب نہایت حاضر کیتا جاوے — جس ہرگز سکھ نہ ڈٹھا کوئی نت دکھاندے ہاوے
فاقہ فقر تے تنگی اندر اس دی عمراں بیتی — اپر بے فرمانی رب دی کدی نہ ہرگز کیتی
پھر دوزخ پاس لیاون اسنوں کہن فرشتے بھائی — جس دنیا اندر کل حیاتی سکھاں وچ لنگھائی
اپر کنڈے دوزخ والے اک ساعت کھلواون — وچ میدان حشر دے اسنوں واپس پھیر لیاون
جد حاضر آن کھلووے تاں پھر پچھسی اللہ سائیں — کیا کیا عیشاں دنیا اندر ملیاں تیرے تائیں
آکھے میں نوں یاد نہ کوئی بھل گیاں سبھ موجاں — چار چوفیروں چڑھیاں میں نوں آن غماندیاں فوجاں
بھل گیا سبھ زیراں زبراں جاں درختوں ڈٹھا — سختی دے منہ آئی جندڑی کجھ نہ لگدا مٹھا
پھر دوجا شخص جو دنیا اندر رہیا غریب وچارا — کول بہشتاں اک پل اس نوں آن کھلارن یارا
پھر عزت نال لیاون اسنوں محشر دے وچ بھائی — پچھے رب جو دنیا اندر کیا سختی تدھ پائی
آکھے سختی دنیا والی یاد نہ آوے کائی! — بہت خوشی اس ویلے میں نوں رگ رگ وچ سمائی
بھل سٹے اوہ مہر تیاں تیں جو دکھڑے میں جھاگے — خوشیاں اوہتوں وار نہ آوے بھاگ اساڈے جاگے
پھر موہنیاں سوہنیاں شکلاں بنکے آون کل کمایاں — وچ کچہری رب سچے دی آن سلامی ہویاں
حج زکوٰۃ نمازاں روزے ہور جو نیک کمایاں — کیا کجھ حکم اساڈے کارن آکھن سچیا سائیاں
حکم کرے رب ٹھیرو ایتھے حکم ایہو سرکاری — نمبردار بلاتے جاسن آپو اپنی واری
اپنے اپنے عاملاں نوں اج دوزخ کنوں بچاسو — وقت ضرورت اہناں تائیں بہت نفع پہنچاسو
پھر آن سلام کریسی عرضاں لاج رکھیں اج میری — ہوسی حکم جنابوں ملیں اج رکھساں عزت تیری

پریدان نامہ ہائے اعمال در دست یمین مومناں و یسار کافراں را

اس تھیں پچھے ملکاں نوں پھر حکم خدا فرماوے — دفتر ہوا اعمالاں والا حاضر کیتا جاوے
کل خلقت دے عمل تمامی اس وچ ہوسن بھائی — دنیا اندر کیتی جو کجھ نیکی تے برائی

حکم ہوسی ایہہ پرچے سارے اڈن وچہ ہوائیں
وانگ ملیوڑاں ملن جا کے کرنے والیاں تائیں

اہل ایماناں نوں اوہ پرچے سجے ہتھ وچہ ڈھہون
تے کفاراں نوں کھبے ہتھ وچہ زوری داخل تھیون

پھر ہوسی حکم تمامیاں تائیں پڑھ کے دیکھو ایتھے
ہر بندے نے کرتب اپنے اپنی اکھیں ڈٹھے

سجے ہتھ جنہاں نوں ملسی اوہ چٹھی سرکاری
لوکاں نوں سدکہسن آؤ پڑھو کتاب ہماری

جس لکھے دا میرے تائیں فکر ہمیشہ رہیا
صاف حساب ہویا اوہ میرا ایہہ خط مینوں ڈھیا

نال خوشی دے جنت جاوے نیکی بدلہ پاوے
رنگ برنگے میوے ایتھے جو چاہے سو کھاوے

جسنوں ملسی کھبے ہتھ وچہ نامہ عملاں والا
کہسی ہائے ہائے ایہہ کدی نہ مینوں ملدا شالا

اس لکھے دی دنیا اندر مینوں خبر نہ کائی
ہائے افسوس دوبارہ ہیں کیوں پھر حیاتی پائی

آوندی موت اجیہی مینوں اکا کردی فانی
بھٹھ پئی اوہ دولت میری بھٹھ پئی سلطانی

پکڑو جکڑو گھتو سنگل دوزخ وچہ وگاؤ
ایہہ نال خدا ایمان نہ لیائے حکم ہوسی درگاہوں

جدا ایڈی ذلت ویکھن کافر سخت عذابوں ڈرسن
نامہ لیون کارن کھبا ہتھ نہ اگے کرسن

تاں زور و زار انہاں نوں ملسن کھبے ہتھ نوشتے
چھاتی چیر کڈھیسن مگروں کھبا ہتھ فرشتے

ہولا چار قبولن اپنے نامے عملاں والے
لکھ لکھ حسرت کرسن کافر اپنے وکھ مکالے

وَيَقُولُونَ يٰوَيْلَتَنَا مَالِ هٰذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَّلَا كَبِيرَةً اِلَّا اَحْصٰهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ اَحَدًا

کہسن ہائے افسوس ہویا کی اس نامے دے تائیں
چھوٹا وڈا عمل اساڈا کوئی چھوڑیندا ناہیں

ڈٹھو اپنے عمل تمامی ہر کوئی حاضر پاوے
رب دی طرفوں مول کسے تے جبر نہ کیتا جاوے

شیشے وانگ دسیوے جو کچھ جگ تے پیا کمالا
چنگا مندا عمل جو ہر اک پیش اکھیں دے آیا

باہجھ مطالعہ پڑھسن نامے حکمت خاص الاہوں
ساری عمراں والی کھٹی دسے اک نگاہوں

یا رب فضل تیرے تھیں ہردم عاجز کمے دعائیں
نامہ عمل پذیر یہ بندے نوں سجے ہتھ پھڑائیں

سوال باعتاب از بارگاہ احکم الحاکمین رب العالمین درحق کفار بدکردار از شرک و توحید و انکار ایشاں از شرک و کفر

ف ۱ یعنے پکھیرواں وانگن اڈکے ہراک نوں اعمالنامے ملن گے مومناں نوں سجے ہتھ اتے کافراں نوں کھبے ہتھ ۱۲ کما قال اللہ تعالیٰ کفی بنفسک الیوم علیک حسیبا یعنے جویں فرمایا اللہ تعالیٰ نے پڑھ اپنا اعمالنامہ اپنا کافی ہے نفس تیرا اجدن اپر تیرے حساب کرنے والا ۱۲ ؎ فامامن اوتی کتابہ بیمینہ فیقول ہاؤم اقرؤا کتابیہ یعنی اپر جس نوں دی جاوے گی کتاب اسدی وچہ سجے ہتھ دے پھر اوہ کہیگا پڑھو اعمالنامہ اپنا لوکاں نوں ۱۲ ؎ یعنی آکھن گے ہائے افسوس اپر حال ساڈے دے کیا اس کتاب نوں جو نہیں چھوڑیا اس نے کچھ چھوٹا اتے نہ وڈا اگر گھیریا ہونگے اسنے ان کچھ اور پاون گے جو کچھ کیتا ہے انہاں نے سامنے نہ ظلم کریگا رب تیرا اوپر کسے دے ۱۲
مولوی دلپذیر۔

کافر کل اکٹھے ہوسن وچہ جناب الٰہی
بے انصافو یاد کرو اوہ دنیا والیاں باتاں
دولت مال حیاتی صحت سب کجھ میں تھیں پایا
رزق تسانوں میں پہنچایا مینوں تساں بھلایا
بتاں دی انج عظمت کیتی پوجا میری چھوڑی
حکم میرے دی تابعداری ہرگز تساں نہ کیتی
سن ایہہ حکم الٰہی کافر سبھ ہوون انکاری
خبر نہیں ایہہ لکھنے والا کتھوں لکھ لیایا
وحدانیت تیرے باجھوں اساں نہ پوجیا کوئی
نام تیرے تے صدقے دتے کئی انبار اجاڑے
پھیر حکم کرے رب قطعہ زمین دا دیوے آن گواہی
اوہ قطعہ زمین دا آن کہے اس میں پر شرک کمایا
پھر آسمان گواہی دیسی کافر مکر جا سی
تا ویلے آن گواہی دیسن بھی دن رات مہینے
تا بھی کافر ذرا نہ منّے کہسی کر بدخوئی
کراماً کاتبین فرشتے تاپھر رب بولاوے
آکھن ایہہ بھی دشمن میرے میں ایہہ بدی نہ کیتی
جھوٹھی ایہہ تحریر انہاں دی میں تسلیم نہ کردا
تا پھر اوپر جیبھ کفاراں لگسی قہر خدائی
پھر ہوسی حکم تمام اعضاواں دیون بول گواہیاں

نال عتاباں رب انہاں نوں ایہہ فرماسی بھاری
کیا کیا دتیاں اساں تسانوں نعمت عیش بہاراں
تے پوجا کیتی غیر میرے دی ایہہ تساں شرک کمایا
اے بیقدرو قدر اساڈا تساں نہ ہرگز پایا
نال رسولاں ویر تساں نے رکھیا مردیاں توڑی
آخر نال ایمان نہ آندا دلیں بھری بد نیتی
آکھن ہرگز اساں نہ کیتی دنیا تے بدکاری
چنگا عمل نہ لکھیوس کوئی جو اساں پیا کمایا
وچہ نمازاں روزیاں ساڈی عمر گذشتہ ہوئی
کتھوں آہا یار خدایا عمل اساڈے ماڑے
جس پر غیر خدا دی اس نے پوجا کیتی آہی
کافر کہسی ایہہ کم میرے خواب خیال نہ آیا
کس ویلے تدھ میرے تائیں کردا شرک ڈٹھا سی
جو بیشک شرک اساڈے اندر کیتا ایس کمینے
ایہہ سارے جھوٹھ الاون ربا میں وچہ دوش کوئی
آن گواہی دیسن تا بھی سکا مکر جاوے
نال عداوت لکھ لیائے کر کر کے بدنیتی
مینوں اوہ معلوم خدایا جھوٹ میں تھیں [illegible]
تا جو بول نہ سکن کافر [illegible]
نال جنہاں دے اونہاں کفاراں بدیاں سنیاں آہیاں

يَوْمَ يُحْشَرُ أَعْدَاءُ اللّٰهِ إِلَى النَّارِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ۝ حَتّٰى إِذَا جَاءُوهَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَأَبْصَارُهُمْ وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝ وَقَالُوا لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا أَنْطَقَنَا اللّٰهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۝

[1] اس حدیث شریف دا مضمون وچہ حدیثاں ابی ہریرہ دے بروایت احمد و ترمذی وچہ مشکوٰۃ باب الحشر وچہ فصل دوجے دے ہے
[2] یعنی فرمایا اللہ تعالیٰ نے جس جاگہ تے جاون گے دشمن اللہ دے راہ اوہ جاون گے طرف دوزخ دی تاں اس وقت جو آون گے نزدیک دوزخ دی گواہی دیون گے برخلاف کن انہاں دے اتے کھیں انہاں دیاں
[3] چمڑے انہاں دے نال اس دے جو آہے اوہ کردے اتے آکھن گے چمڑے بولایا سانوں اللہ نے جو بولاندا ہے خلقت ساری نوں اتے جس نے پیدا کیتا تساں نوں پہلی بار اتے طرف اوسے دی پھیرے جاؤ گے - ۱۲ -
مولوی دلپذیر بھیروی

تا اکھیں کن تے چہرہ سارا بولے گا ہر ہر دا
جو نال اساڈے ایہہ بریائیاں رہیا ہمیشہ کردا

ہر اک عضو خدا دے حکموں کل حقیقت کہسی
ہتھ تے پیر گواہی دیسن چھپیا کجھ نہ رہسی

پھر جھڑکن اپنیاں عضواں تائیں آکھن سبھ لکائے
سانوں تسیں چھوڑاوا ایہہ کیوں عقل تساڈے مارے

اساں تساڈے بچنے کارن سو سو عذر بنایا
اوہ کیتا کتریا کم اساڈا سارا روہڑ وسنجایا

اسیں تساڈے کارن جھگڑے تسیں ہوئے اقبالی
آپ عذابیں گلسو نالے ساڈی ترٹی گالی

کہسن عضو کفاراں تائیں کاوڑ کر و نہ کائی
یاد کرو کر تو تاں اپنیاں سانوں دوس نہ کائی

دنیا وچہ ماتحت تساڈی سانوں حبس بنایا
اوسے حکم کیتا ہن سانوں قدرت نال بلایا

کیا مجال اساڈی اینھے ذرہ جھوٹ الاواں
جو کر توت تساں نے کیتی دسیا حال سچاواں

رب دی بے فرمانی وچوں دسو کی پھل پایا
اپنا بھرم گوایا نالے ساڈا ناس کرایا

تا پھر کافر ہو شرمندے من لیون بریائیاں
خود اقرار کرن جو اساں بدیاں پیاں کمایاں

پھر جوڑن کوڑ بہانے آکھن برا نہ کیتا وسی
حق باطل دی ساڈے تائیں خبر نہ کسے دہسی

نہ وحدانیت تیری سانوں مول کسے سمجھائی
نہ شرکوں باز رہن دی سانوں خبر کسے پہنچائی

بے معلوماں ساڈے کولوں شرک ہویا وچہ جگے
کسے نہ دسیاں اینہاں گلاں ندیاں بکھراں ہوون اگے

رب فرماوے جھوٹھ نہ بکو وچہ دربار رہانے
بولیں عجز گار رہیا نہ کوئی چھوڑو عذر بہانے

کتنے مرسل دنیا تے میں طرف تساڈی گھلے
پر آپے تساں سرکش ہو کے راہ کفر دے ملے

میں کئی پیغمبر بھیجے جو توحید سکھاون والے
کر کر کوشش جنہاں تساں نوں میرے حکم وسالے

میں بھیج کتاباں ہور صحیفے عذر تساڈے بھنے
پھر بھی شرک نہ چھڈیا تساں میرے حکم نہ منے

ایہہ گل بھی جا سنن کافر کہسن بار خدایا
بھی نہ کوئی پہتا سانوں حکم نہ کسے سنایا

مخاصمہ کردن کفار با انبیاء و گواہی دادن امتِ محمدیہ بصدق انبیاء و مذمت کفار

پھر ساریاں امتاں کول انہاں دے بلائے جاون
پہلوں حضرت نوح پیغمبر امت نوں فرماون

میں کتنی مدت حکم خدا دے رہیا تساں سمجھاندا
نو سو برس تساڈے کولوں رہیا ایذائیں پاندا

سبھ تکلیفاں سرتے جھلیاں جو کجھ حالت بنتی
پر حکم الٰہی وسے اندر ذرا نہ غفلت بنتی

[1] عن ابی سعید قال قال رسول اللہ صلعم یجی یوم القیامۃ الخ یعنے روایت ہے ابو سعید سے فرمایا آنحضرت نے آون گے حضرت نوح کو وچہ دن قیامت دے فرماوے گا اللہ تعالیٰ جو میرے حکم تے احکام پہنچائے آہے تا اوہ اپنی امت نوں کہیگا نوح آہو پہنچائے سن میں اے پروردگار حکم تیرے پھر پچھیا جاویگا امت اسدی نوں جو پیغام اساڈے نوح نے پہنچائے آہے تساں نوں آکھن گے کجھ نہیں پہنچایا اسانوں اتے نہ کوئی ڈرانے والا آیا سے پس نوح کو خطاب ہویگا کون ہے گواہ تیرا آکھے گا نوح محمد تے امت اسدی پھر فرمایا حضرت نے لے آون گے تساں نوں پس گواہی دیہو گے ہمیں فرمایا علی تعالیٰ وکذلک جعلناکم امۃ وسطا لتکونوا شہداء علی الناس ویکون الرسول علیکم شہیدا ۱۲ مولوی دلپذیر پس پڑھی حضرت نے یہ آیت دے جو امت گواہ ہوویگی تے محمد رسول اللہ اپنی امت نوں سچا کرن گے

اندر وڑ کے دسیا نل لے باہر کھول سنایا
وچہ فلانے روز تساں نوں میں ایہہ گل سمجھائی
وڈے پتھر کھا کھاماراں رہیا تا کیداں کردا
پھر نال دعا میری دے اللہ غرق تسانوں کیتا
حضرت نوح کفاراں تائیں دھر جھڑ کرے بہتیری
خبر نہیں توں کتھے رہیا سانوں نظر نہ آیا
تاپھر حضرت نوح نبی تھیں شاہد رب پچھاوے
تاامت پاک نبی نوں اللہ حکم گواہی کرسی
یا اللہ اس نوح نبی نے حکم سبھے پہنچائے
اس کھا کھا ماراں دسے ہر نوں تیرے حکم الٰہی
کافر عذر لیاون آخر یارب سچیا سایاں
تا سورہ نوح سناوے پڑھ کے امت حضرت والی
کفر شرک دا حال تساڈا سانوں معلم سارا
تا حضرت پاک رسول محمد آپ شہادت کرسن
پڑھیا انہاں کلام اللہ دا اوچہ ماضی حال سبھی دا
تا کافر نچ تمامی ہوسن کوئی جواب نہ دیسی
بھی قوم جو صالح ہودنبی دی لوط شعیب تمامی
ہوندے چالے کوئی نہ منسی ہرگز بات کفر دی
اوڑک عذر کریسن کافر ایہہ بھل بخشش خدایا
کریں عذاب انہاندے تائیں بدلے اس گمراہی
تا جو اسیں عبادت تیری کر کے نیک کمایاں
حکم کرے رب عذر تساڈا ہن نہ کوئی سنیوے
اگے بہت تساں نوں فرصت دتی دنیا والی

ظاہر باطن حکم الٰہی واضح کر سمجھایا
گھڑی فلانی جگہ فلانی تساں نہ منی کائی
ایپر تساں زور دہگانے پھڑیا راہ کفر دا
ہن توکوں اللہ اگے مکر وجا سی بدلہ لیتا
پر کافر ایہے نہ منن آکھن شکل نہ ڈٹھی تیری
حکم الٰہی ساڈے تائیں کدی نہ تدھ پہنچایا
امت احمد شاہد میری نوح نبی فرماوے
تاپھر امت پاک نبی دی آن گواہی بھرسی
ایپر اسدے کہنے اتے نہ کافر صدق لیائے
پر کافراں الٹ انہاندا کیتا قسمت مندی ہوئی
اسیں اگے ایہہ پچھے ہوئے کیونکر خبراں پایاں
وچہ قرآن تساڈیاں خبراں بھیجیاں اللہ والی
دس کے گیا اساڈے تائیں پاک رسول ہمارا
ایہہ جو امت میری سچی سچ گواہیاں بھرسن
ویکھن نالوں ودھ انہاندا پختہ ہویا عقیدہ
اینویں ابراہیمؑ نبی دی امت جھگڑے ہیسی
اینویں نال نبیاں کرسن جھگڑا اوہ حرامی
امت پاک رسول اللہ دی بھرے گواہی ہر دی
وڈیاں گوراں پیراں سانوں دنیا وچہ بھلایا
تے بکواری دنیا اتے سانوں بھیج الٰہی
جے بھر بے فرمانی کیتی کدی نہ بخشش پایاں
ہن اس جگوں دنیا اتے کوئی نہ واپس بھیجوے
اتنی مدت اندر تساں ہن آ ہوش سنبھالی

ہن اوہ وقت گذشتہ ہویا عمل کماون والا
آیا اج تساڈے تائیں سدا دوزخ والا

برباد رفتن اعمال کفار بدکردار و امتیاز مومنین از کفار نہ صد و نود و نہ ونصف شدن از ہمہ مخلوقات اُمّتِ محمدیہ در جنّت

نیکؐ اعمال کفاراں والے کل اڈائے جاون
جو اللہ عمل کماون جگ وچہ پر ایمان نہ لیائے
تے جیہڑے غیر اللہ دیکارن عمل کماون بھائی
اڈجاون گے عمل کفاراں دھوڑ جیویں اڈ جاوے
صدقے تے خیراتاں جو کجھ نام خدا دے دیندے
حضرت آدم نوں پھر اللہ کرسی حکم پیارے
تا حضرت آدم اللہ اگے کر کے عرض سناون
ہوسی حکم ہزار بندے بھٹیں یک بہشتی تھیوے
ویکھاں کون نصیباں والا وچہ بہشتاں جاوے
وچہ مشکوٰۃ حدیث نبی دی ابو سعیدؓ بتاوے
حملاں والیاں حمل سٹیسن لڑکے بڈھے تھیون
عرض کیتی اصحاباں حضرت پاک نبی دے تائیں
تے کیہڑے لوک ہوون اوہ جیہڑے جنت جاونوالے
ہووے ایہہ خوشخبر تساں نوں حضرت نے فرمایا
قسم خدا دی وچہ بہشتاں تسی ہوسو چوتھائی
پھر فرمایا ترہیجا حصہ ہوسو تسیں پیارے
ترہیجی واری سرور عالم کہیا پھیر انہاں نوں
یعنی ادھے تسیں تے ادھے باقی خلقت ساری
پھر سرور عالم ختم تنیاں موتی سخن پروندے

عوض انہاندے روز قیامت کجھ ثواب نہ پاون
اجر انہاندے اہل کفر نے دنیا اندر پائے
اوہ دوبلیں جہانیں کم نہ آون اڈ گئ گئی کسائی
فَجَعَلْنٰهُ هَبَآءً اللہ وچہ قرآن بتاوے
اسدے بدلے دنیا اندر نعمت دولت لیندے
دوزخیاں نوں کل خلقت بھٹیں کر کے وکھ کھلاوے
جو کتواں حصہ دوزخ والے وکھرے کیتے جاون
باقی سارے دوزخ ویسن سن خلقت ہوسیوے
ساری خلقت ایہہ گل سن کے ہول دلاں وچہ کھاوے
ایہہ گل سن کے خلقت تائیں ڈاڈھی ہیبت آوے
قائم رہے نہ ہوش کسے دی خلقاں مرمر جیون
کون ہوون اوہ دوزخ والے یا حضرت سمجھائیں
نبی کہیا یاجوج ماجوجاں دوزخ وچہ رب ڈالے
ہے اوہ جنت جاون والا اک تساں بھٹیں آیا
تا نال خوشی دے سبھ اصحاباں پڑھ تکبیر سنائی
تا اللہ اکبر اللہ اکبر کہیا انہاں دو بارے
تسیں ادھے ہوسو جنت اندر ہے امید اساں نوں
تا نال خوشی تکبیراں پڑھیاں یاراں ترہیجی واری
جیوں بیل سیاہ دے چمڑے اندر وال چٹے کجھ ہوندے

ؐ قال اللہ تعالیٰ وقدمنا الیٰ ما عملوا من عمل فجعلناہ ہباء منثورا یعنی فرمایا اللہ تعالیٰ نے آگے بھیجیں طرف اس چیز کی جو عمل کیتے آہے کافراں نے عمل نیک پس کیتا اساں نے انہانوں دھوڑ کھنڈی ہوئی ۔۱۲

ؑ من کان یرید الحیوۃ الدنیا و زینتہا نوف الیہم اعمالہم وہم فیہا لا یبخسون اولٰئک الذین لیس لہم فی الاخرۃ الا النار وحبط ما صنعوا فیہا وباطل ما کانوا یعملون کوئی چاہتا ہے دنیا کو اور اس کی رونق پھر دیتے ہیں ہم نے ان کو اس کے عمل اس دنیا میں اور ان کو ہم نے نقصان نہیں دیا اور ان کے لیے کچھ نہیں پچھلے گھر میں سوائے آگ کے مٹ گیا جو کچھ کیا تھا اس جگہ اور خراب ہو گئے جو کماتے تھے ۔۱۲

ترجمہ عبدالقادر صاحب مرحوم ۱۲

دلپذیر بھیروی

اندر وڑ کے دسیا نلے باہر کھول سنایا
وچہ فلانے روز تساں نوں ایں ایہہ گل سمجھائی
وٹے پتھر کھا کھا ماراں رہیا تا کیداں کردا
پھر نال دعا میری دے اللہ غرق تسانوں کیتا
حضرت نوح کفاراں تائیں دُھر چھیر کرے بہتیری
خبر نہیں توں کتھے رہیا سانوں نظر نہ آیا
تا پھر حضرت نوح نبی تھیں شاہد رب پچھاوے
تا امت پاک نبی نوں اللہ حکم گواہی کرسی
یا اللہ اس نوح نبی نے حکم سبھے پہنچائے
اس کھا کھا ماراں دسے ہر نوں تیرے حکم الٰہی
کافر عذر لیاون آخر یا رب سچیا سایاں
تا سورہ نوح ستائے پڑھ کے امت حضرت والی
کفر شرک دا حال تساڈا سانوں معلم سارا
تا حضرت پاک رسول محمد آپ شہادت کرسن
پڑھیا انہاں کلام اللہ دا اوچہ ماضی حال سبھی دا
تا کافر رنج تمامی ہوسن کوئی جواب نہ دلسی
بھی قوم جو صالحؑ ہودؑ نبی دی لوط شعیب تمامی
ہوندے چالے کوئی نہ ملسی ہرگز بات کفر دی
اوڑک عذر کریسن کافر ایہہ بھل بخش خدایا
کریں عذاب انہاندے تائیں بدلے اس گمراہی
تا جو اسیں عبادت تیری کرئیے نیک کمایاں
حکم کرے رب عذر تساڈا ہن نہ کوئی سنیوے
اگے بہت تساں نوں فرصت دتی دنیا والی

ظاہر باطن حکم الٰہی واضح کر سمجھایا
گھڑی فلانی جگہ فلانی تساں نہ منی کائی
ایپر تساں زور دھگانے پھڑیا راہ کفر دا
ہن تو کوں اللہ اگے مکر وجاسی بدلہ لیتا
پر کافر ایسے نہ منن آکھن شکل نہ ڈٹھی تیری
حکم الٰہی ساڈے تائیں کدی نہ تدھ پہنچایا
امت احمدؐ شاہد میری نوحؑ نبی فرماوے
تا پھر امت پاک نبی دی آن گواہی بھرسی
ایپر ایسے کہنے اتے نہ کافر صدق لیائے
پر کافراں الٹ انہاندا کیتا قسمت مندی ہوئی
اسیں اگے ایہہ پچھے ہوئے کیونکہ خبراں پایاں
وچہ قرآن تساڈیاں خبراں بھیجیاں اللہ والی
دس کے گیا اساڈے تائیں پاک رسول ہمارا
ایہہ جو امت میری سچی سچ گواہیاں بھرسن
ویکھن نالوں ودھ انہاندا پختہ ہویا عقیدہ
اینویں ابراہیمؑ نبی دی امت جھگڑے پیسی
اینویں نال نبیاں کرسن جھگڑا اوہ حرامی
امت پاک رسول اللہ دی بھرے گواہی ہر دی
وڈیاں گوروداں پیراں سانوں دنیا وچہ بھلایا
تے بکواری دنیا اتے سانوں بھیج الٰہی
جے پھر بے فرمانی کیتی کدی نہ بخشیں سایاں
ہن اس جگوں دنیا اتے کوئی نہ واپس بھیوے
اتنی مدت اندر تساں ہن آ ہوش سنبھالی

ہن اوہ وقت گذشتہ ہویا عمل کماون والا
آیا اج تساڈے تائیں سدا دوزخ والا

برباد رفتن اعمال کفار بدکردار و امتیاز مومنین از کفار نہ صد و نود و نہ و نصف شدن از ہمہ مخلوقات اُمّتِ محمدیہ در جنت

نیک[1] اعمال کفاراں والے کل اڈائے جاون
جو اللہ عمل کماون جگ وچہ پر ایمان نہ لیائے
تے جیہڑے غیر اللہ دیکارن عمل کماون بھائی
اڈ جاون گے عمل کفاراں دھوڑ جیویں اڈ جاوے
صدقے تے خیراتاں جو کجھ نام خدا دے دیندے
حضرت آدم نوں پھر اللہ کرسی حکم پیارے
تا حضرت آدم اللہ اگے کر کے عرض سناون
ہوسی حکم ہزار بندے تھلیں ہک بہشتی تھیوے
ویکھاں کون نصیباں والا وچہ بہشتاں جاوے
وچہ مشکوٰۃ حدیث نبی دی ابو سعیدؓ بتاوے
حملاں والیاں حمل سٹیسن کر کے بڈھے تھیون
عرض کیتی اصحاباں حضرت پاک نبی دے تائیں
تے کیہڑے لوک ہوون اوہ جیہڑے جنت جاونوالے
ہووے ایہہ خوش خبر تساں نوں حضرت نے فرمایا
قسم خدا دی وچہ بہشتاں تسی ہوسو چوتھائی
پھر فرمایا تریجا حصہ ہوسو تسیں پیارے
تریجی واری سرور عالم کہیا پھیر انہاں نوں
یعنی ادھے تسیں تے ادھے باقی خلقت ساری
پھر سرور عالم ختم نبیاں موتی سخن پروندے

عوض انہاندے روز قیامت کجھ ثواب نہ پاون
اجر انہاندے اہل کفر نے دنیا اندر پائے
اوہ دوہیں جہانیں کم نہ آون اوگت گئی کسائی
فَجَعَلْنَاہُ هَبَاءً اللہ وچہ قرآن بتاوے[2]
اسدے بدلے دنیا اندر نعمت دولت لیندے
دوزخیاں نوں کل خلقت تھلیں کر کے وکھ کھلاوے
جو کتنواں حصہ دوزخ والے وکھرے کیتے جاون
باقی سارے دوزخ ویسن سن خلقت ہوسیوے
ساری خلقت ایہہ گل سن کے ہول دلاں وچہ کھاوے
ایہہ گل سن کے خلقت تائیں ڈاہڈی ہیبت آوے
قائم رہے نہ ہوش کسے دی خلقاں مر مر جیون
کون ہوون اوہ دوزخ والے یا حضرت سمجھائیں
نبی کہیا یاجوج ماجوجاں دوزخ وچہ رب ڈالے
ہے اوہ جنت جاون والا ہک تساں تھلیں آیا
تانال خوشی دے سبھ اصحاباں پڑھ تکبیر سنائی
تا اللہ اکبر اللہ اکبر کہیا انہاں دو بارے
تسیں ادھے ہوسو جنت اندر ہے امید اسانوں
تانال خوشی تکبیراں پڑھیاں یاراں تریجی واری
جیوں بیل سیاہ دے چمڑے اتے وال چٹے کجھ ہوندے

[1] قال اللہ تعالیٰ وقدمنا الیٰ ما عملوا من عمل فجعلناہ هباءً منثورا یعنی فرمایا اللہ تعالیٰ نے آگے بھیجیں طرف اس چیز کی جو عمل کیتے تھے کافراں نے عمل تھلیں پس کیتا اساں نے انہانوں دھوڑ کھنڈی ہوئی ۱۲

[2] من کان یرید الحیوة الدنیا و زینتها نوف الیهم اعمالهم وهم فیها لا یبخسون اولئک الذین لیس لهم فی الآخرة الا النار و حبط ما صنعوا فیها و باطل ما کانوا یعملون کوئی چاہتا ہے دنیا کو اور اس کی رونق پھر دیئے ہم نے ان کو ان کے عمل اس دنیا میں اور ان کو ہم نے نقصان نہیں دیا اور ان کے لیے کچھ نہیں پچھلے گھر میں سوائے آگ کے مٹ گیا جو کچھ کیا تھا اس جگہ اور خراب ہو گئے جو کماتے تھے ۱۲ ترجمہ عبدالقادر صاحب مرحوم ۱۲

دلپذیر بھیر دی

اینویں میری امت ہوسی شاید وچہ کفاران — اوہ کافر سارے دوزخ اسٹرسن تساں بہشت بہاراں
ہوئے بعضے مومن وانگ پہاڑاں عیب کما لیاون — اوہ اوپر یہود نصاری ڈالن مومن بخشے جاون

نازل شدن حکم باری تعالیٰ بحق مشرکین باستمداد معبودان خویش و بیزار شدن معبودان آنہا از عبادت ایشان و انداختن ایشاں را بدرکات جہنم

اس تھیں پچھے اہل شرک نوں کرسی حکم الٰہی — جنہاں اللہ باہجوں ہور کسے دی پوجا کیتی آہی
غیراں نوں معبود بھیڑایا اللہ دلوں بھلایا — دیو پری یا بت جن سورج اپنا رب بنایا
یا پیر پرستی کردے جیہڑے پوجن قبراں تائیں! — ساریاں تائیں سد اکٹھا کہسی اللہ سائیں
جاؤ اج انہاں دے اگے کریو حال دہائی — دنیا اندر تساں جنہاں دی پوجا پئی کمائی
آکھو ونج انہاں نوں جو اج سانوں لستیں چھڑاؤ — جویں انہاں تھیں دنیا اندر مراداں چاہندے آہو
اوہا اج معبود تساڈے دابر آن کریسن — پوجا کرنے بدل تسانوں آن جزائیں دیسن
لے لے نام بلاون مشرک اپنے گروواں تائیں — جیوں جیوں پوجا رہے کریندے اوہ مردود بلائیں
جے نبی ولی اوہ آہا کوئی بندہ نیک خدائی — کر کر پوجا جس دے اگے مشرک عمر گنوائی
مشرک تائیں اسدن کہسی اوہ مقبول خدا دا — ہرٹ پلید اتیرے کارن دوزخ پیا آمادہ
تدھ غیر اللہ دی پوجا کیتی ہو جا دور نکارے — میں تینوں ایہہ شرک نہ دسیا منہ جتیاں مارے
قوم یہوداں حاضر آوے وچہ میدان حشر دے — کہن اسیں عزیر نبی دی آہے پوجا کردے
بیٹا رب دا جانے اسنوں قوم یہوداں والی — تاہک فرشتہ شکل عزیروں دیسی ان وکھالی
اوہ جانن رب اساڈا آیا سانوں آن چھڑاوے — پکڑ فرشتہ ترت انہاں نوں دوزخ وچہ وگاوے
اینویں قوم نصاری اسدن عیسیٰ رب بلاوے — تا بن کے شکل عیسیٰؑ دی جلدی ہک فرشتہ آوے
ڈاہڈی تنگ پیاسوں اسدن قوم نصاری آوے — کہے فرشتہ چلو تساں نوں پانی دتا جاوے
دوڑن بھجن جانن ساڈے رب قضیئے کٹے — پکڑ فرشتہ سبھناں تائیں دوزخ دے وچہ سٹے
پھر شیطان بناون شکلاں بتوں جن بت ستارے — اپنیاں اپنیاں معبوداں ول مشرک دوڑن سارے
جا کرسن فریاد انہاں نوں مشکل کھولو ساڈی — اسیں تساں نوں آئے سارے کر کے آس تساڈی

---

[۱] یجئی یوم القیامۃ من المسلمین ذنب مثل الجبال یغفرہ اللہ لہم ویضعہا علی الیہود والنصریٰ یعنی فرمایا رسول اللہ صلعم نے آون گے روز قیامت دے مسلمان لے کر گناہ مثل پہاڑاں دی بخش دیویگا اللہ تعالیٰ گناہ انہاں دے تھیں اٹھا کے رکھ دیسی اللہ اوپر یہود اور نصاریٰ دے مشارق الانوار۔

[۲] ومن اضل ممن یدعوا من دون اللہ من لایستجیب لہ الی یوم القیمۃ وہم عن دعائہم غٰفلون واذا حشر الناس کانوا لہم اعداء وکانوا بعبادتہم کافرین ترجمہ تے گمراہ کون ہے اس تھیں جو پکارے اللہ دے سوائے اتے اوہ پکارنے انہاں دے تھیں غافل ہیں اتے جس وقت اٹھائے جاون گے لوگ ہوسن گے معبود واسطے انہاں مشرکاں دے دشمن ۱۲۰ مولوی دلپذیر۔

پانی جھب پلاوڑ سانوں کرکے مہر عطائی ۔ کنوں پیاس اساڈی اج ہن جان لباں تے آئی

تادوروں چمک اگے دی تکن جیوں کر شور دیہوے ۔ پانی بھلوے دوڑن سارے مت پانی اوہ ڈھیوے

اگوں اوہ اسلنبے ہوسن آتش قہر قہاری ۔ چھک لیجاون اہل دوزخ دی قوم جو ہوسی ساری

اک ہور النبا گردن وانگوں دوزخ وچوں اگے ۔ جویں پکھیر ودانے چگے تویں کفاراں چگے

کافر مشرک دوزخ وچوں جو باہر رہ جاون ۔ ملک انہاں نوں پکڑن آکے دوزخ وچہ وگاون

سرڑے والوں پھڑن کسینوں ٹنگوں پکڑ وریکن ۔ ہتھوں پکڑ کسے نوں سٹن پئے عذابیں چیکن

اکناں تائیں منہ دے پرنے چھک گھسیٹن بھائی ۔ الٹا کرکے دوزخ سٹن چلسی واہ نہ کائی

یارب آتش دوزخ تھیں سانوں بخش پناہاں ۔ سنے پذیر تمامی مومن رکھیں وچہ نگاہاں

بیان درجات عالیشان مومنان در محشر و فرقہ ایستادن ایشاں و تفصیل اقوام ایشاں

اہل ایماناں نوں وچہ محشر درجے ملسن بھارے ۔ اپنیاں اپنیاں عملاں موجب عزت پاون سارے

جو حب عداوت اللہ کارن دنیا وچہ رکھیسن ۔ سچے پاس عرش دے اسدن رئیس انہاں دی کرسن

حضرت کہیا بعضے مومن ایسے فضلوں ترسن ۔ جو مرسل اتے شہید بھی اسدن رئیس انہاں دی کرسن

یاراں پچھیا کون اوہ ہوسن ایسے شان جنہاندے ۔ حضرت کہیا آپس وچہ جو للہ یاری لاندے

جے نال کسے دے ویر کرن تا اوہ بھی اللہ کارن ۔ دنیاں نال پیار نہ رکھن اینویں عمر گذارن

جو ہر کم وچہ توکل کردے تکیہ غیر نہ دھردے ۔ روز قیامت مکھ انہاندے چمکن وانگ بدردے

جو دیہاں روزے رکھن راتیں کردے شب بیداری ۔ باہجہ حساب بہشت انہاں نوں بھیجے اللہ باری

بھی صابر ذاکر شاکر جاون جنت باہجہ حسابوں ۔ اشرف الناس خطاب انہاں نوں ملسی خاص جنابوں

جو عابد کرن عبادت رب دی ہر دم باہجہ ریاؤں ۔ رنگا رنگ انہاندے تائیں درجے ملن خداؤں

ہر اک نوں علیحدہ کرکے صفا بنا کھلوسن ۔ غازی اتے نمازی وکھرے سخی علیحدہ ہوسن

خوش خلقاں د[illegible] اجیاں تائیں ہوسی دکھ نشانی ۔ تے کنوں شہیداں آوے وکھری خوشبوئی من بھانی

سچے وکھ کھلوتے ہوسن جھوٹھ نہ جنہاں بولے ۔ جو للہ خدمت کرن فقیراں دکھ انہاندے بولے

جو حق بیان کریندے واعظ للہ وعظ سناون ۔ پاس عرش دے جاہ جلالوں منبر نوری پاون

۵۷

روایت ہے حضرت عمر رضی اللہ عنہ تھیں جو فرمایا پیغمبر صلعم نے جو بعضے بندے ہوون گے سوائے پیغمبراں دے تے شہیداں دے دیکھسن پیغمبر اتے شہید اصحاباں نے عرض کیتی یا رسول اللہ صلعم جو خبر دیہو اسانوں یعنی اوہ لوگ کون ہوسن حضور انور نے فرمایا جو لوگ محبت کردے ہیر محبت خدا دے! اسطے قرآن مجید دے یعنی نال سبب عمل کرنے دے نال قرآن مجید دے ۔ ۱۲

دلپذیر ۔

نجات رضا الٰہی جگ وچہ جو کوئی علم پڑھاوے ڈاڈی سوہنی شکل بنا کے علم انہاں دا آوے
جو جاہل عام حیاتی اندر جنہاں علم نہ پایا کر کے دکھ انہاں دا فرقہ محشر وچہ کھلویا
اینویں جدا کھلوسن اسدن ٹولے او گنہاراں زانی اتے شرابی وکھرے ٹولے بد کرداراں
جو ظالم ظلم کماون جگ وچہ رہزن ہور لٹیرے جدا کھلوون خونی سارے چوراں دے وکھ ڈیرے
رشوت خوار بیاجی وکھرے اسدن ہوون علیحدہ تے وکھ کھلائے جاسن جیہڑے پورا کرن نہ وعدہ
غافلاں دا وکھ ٹولہ ہوسی تارک وکھ نمازاں جو مال زکوٰۃ نہ دیون وکھرے ٹولے ہوئے بازاں
خائن وکھ کھلوتے ہوسن جنہاں خیانت کیتی تے وکھر اٹول انہاں دا ہوسی جو کردے بدنیتی
اینویں کئی ہزاراں ٹولے ہوسن رنگو رنگاں! میں جنگے ٹول کھلوواں اسدن الیہ رب کولوں منگاں

عَنْ اَبِیْ سَعِیْدٍ عَنِ النَّبِیِّ صلعم اَنَّہٗ قَالَ لِکُلِّ غَادِرٍ لِوَاءٌ عِنْدَ دُبُرِہٖ یَوْمَ الْقِیٰمَۃِ (رواہ مسلم)

ابو سعید روایت کیتی پاک نبی فرماوے ٹھگبازاں دی مقعد اتے جھنڈا گڈیا جاوے
جھنڈے نال پچھاتا جاسی اوہ بندہ مکاری ساری خلقت ویکھے اسنوں ہوسی وڈی خواری
جو بن کے پیر وکھاون لوکاں لاون کالے جامے تا جو خلقت سا ڈے تائیں ولی خدا دا جانے
ٹھگن کارن مکر بناون لوک کرن پا بوسی لو نبڑ گدڑ شیر ہو جاون ایہہ گل کدی نہ ہوسی
ایہہ نال فریباں ٹھگدے پھردے دنیا آن اجاڑی تے دس دس مسئلے الٹ قرآنوں خلقت بہت وگاڑی
بھی پیر مریداں اگے مارن لاف گزاف ہزاراں جو اسیں مریداں تائیں اپنے جھنڈے ہیٹھ کھلاراں
اپنے جوگ نہ طاقت رکھدے لوکاں کردے سایاں پھردے بے ایمان تے قرآں جو نے گجھ بنایاں
ایہہ اوس جھنڈے دا دنیا اندر مان تے چاوڑ کردے جو حضرت کہیا ہر اک ٹھگ نوں ہوسی پاس دُبر دے
مومن سبھ اعوذ پکارن اوس جھنڈے دے راہوں پاک نبی دا جھنڈا ملسی سانوں پاک الاہوں
ایہہ سارے پیر جو شرع مخالف ہوسن حال ذلیلاں تے اہل شریعت اسدن صاحب شان جلیلاں

ظاہر شدن ساق بے کیف باری تعالیٰ و بسجدہ در آمدن اہل ایماناں و محروم منافقاں ازاں سجدہ و رواں شدن مخلوقات سوئے صراط و حاصل شدن مر مومناں را و ازو بی بہرہ ماندن منافقاں و موجبات حاصل شدن

ا
مقصود مصنف یعنے مؤلف مناجات کردا ہے وچہ درگاہ جناب باری تعالیٰ دے جو خداوند کریم اپنے فضل تے کرم بخشیں مینوں اتے میرے والدین تے میرے استاداں نوں اتے میرے خویش قبیلیاں یاراں دوستاں پیاریاں نوں وچہ ٹولے مقبولاں انبیاء کی جگہ۔ بن۔ آمین ثم آمین۔ ۱۲ منہ
ایہہ روایت کیتی ہے ابو سعید نے پیغمبر صلعم تھیں فرمایا انہاں تحقیق واسطے ٹھگ یاراں دے جھنڈا ہوسی پاس دبر دے۔ روایت کیتا اس نوں مسلم نے۔ ۱۲
مولوی محمد دلپذیر بھیروی

جاں دوزخ وچہ وگائے جاون کافر مشرک سارے
پچھسی رب انہاندے کولوں تسیں نہ گئے کیوں اگے
مومن کہن انہاں نوں اپنے لے معبود سدہائے
رب کہے معبود تساڈا تساں پچھاتا ہویا
جے اوہ سامنے ہووے ساڈے جان لوان اس تائیں
تاں پھر ظاہر کرے الٰہی بے مانند تجلے
ننگی ہووے ساق ربانی شعلہ نور جنابی
لکڑی وانگوں آکڑ جاون اہل نفاق نکارے
کنڈی منکے سخت ہو جاون اُڑن نہ مول ہیٹھاں
دنیا وچہ نہ سجدہ اوہناں کیتا پیش الٰہی
ہن کیونکر اوہ ساجد ہوون پیش جناب خدائی
جو مومن پڑھن نماز نہ ہرگز دنیا وچہ نکارے
پھیر ہوسی حکم فرشتیاں تائیں دوزخ جھب لیاوو
تے پلصراط اس دوزخ اُپر سدھی چھک کھلارو
کل پیغمبر امتاں اپنیاں اپنے نال رلاون
پھر طرف بہشتاں ہوسن سارے چلن راہو راہیں
ہک دھندوکار انھیرا ڈاڈھا رستے اندر آوے
تے جس ہتھ وچہ ہوسے ناہیں اوہ مشعل نورانی
اہل ایماناں فرقو فرقی ملسن نور مثالاں
اکناں دو مشعلاں ملسن اک پچھے اک اگے
ہکناں نوں انگوٹھے ناخن بہت کرے روشنائی
جو بہت ضعیف انگوٹھوں اوہ بھی پاون کجھ چمکارے
اہل نفاقاں نور نہ کوئی وچہ ہنیرے ڈرسن

تا پچھے رہسن محشر دیو وچہ مومن رب دے پیارے
سارے لوک روانہ ہوتے ونج ٹکانے لگے
سانوں بھی معبود اساڈا جد آوے لے جاوے
آکھن کدی نہ ڈٹھا ایپر دل یقیں جاتا ہویا
چھپیا رہے نہ ساڈے کولوں اللہ واحد سائیں
مومن لوکاں دنیا اتے جیونکر متیاں اللہ
تو ہیں رب اساڈا آکھ کے سجدہ کرن شتابی
رہ جاسن محروم منافق اس سجدے تھیں سارے
کل منافق کنڈی پرنے ڈگ ڈگ پون پچھاہاں
کدی نہ سیس جھکایا رب ول دلوں وچہ آکڑ آہی
واہ وا آکڑ دنیا والی پیش انہاندے آئی
اوہ بھی وانگ منافقاں اسدن آکڑ جاون سارے
محشر اتے بہشت وچالے اسنوں آن ٹکاوو
اوہ والوں باریک ہووے بھی تیز ہوسی تلواروں
تے اہل نفاقاں سنگ نہ کوئی ڈگے ڈھیندے جاون
لبھنے اپنے شان مطابق نور ملے پر تائیں
جیہڑے کول مثال نورانی واہندا وگدا جاوے
انھیاں وانگوں ٹکراں مارے راہ نہ لبھے جانی
بھی فرقو فرقی جانن ہوسی موجب نیک اعمالاں
ہکناں تائیں اکو کافی رستہ پرہ پرہ وگے
ایہہ نادیں درجے والے مومن مشعل ملے نہ کائی
وانگ مٹانے نور انہاں دا اہل پل گھتیاں مارے
سانوں بھی ہن حامی بنکے بخشو چا کجھ جانن

۱؎ یوم یقول المنافقون و
المنافقات للذین آمنوا انظرونا
نقتبس من نورکم قیل ارجعوا وراءکم فالتمسوا
نورا یعنے جس دن کہیں گے مرد اتے
عورتاں منافق موصناں نوں نظر
شفقت دی کرو طرف اساڈی
تا روشنی پکڑاں اسیں نور تساڈے تھیں
آکھیا جاسی پھر جاؤ تسی پچھے اپنے
پس ڈھونڈو روشنی یعنی جاؤ وچہ دنیا
دے اوتھوں ایہ نور ملیگا ایہ جگہ نور دی
نہیں پس بنائی جاسی وچکار انہاندے
کندھ جو ہوسی اس نور جیدا اندر اسی دے
رحمت اتے باہر اسدے عذاب ہے آواز
ہوسن جہاں وچ آیا نہیں اسیں نال تساڈے
کہسن مومن آہو اسے پر آپ تساں
نفساں اپنیاں نوں وچہ دنیا دے فتنے
اشغال کیتا تساں نہ رہیت مسلماناں
دی نوں اتے مغرور کیتا تساں نوں
تا جو آیا حکم خدا تعالیٰ دا فریب دتا
تساں نوں وچہ فرمابرداری خدا تعالیٰ دے
دیدہ شیطان نے ۱۲ .
دلپذیر

مومن آکھن چا ہن ساڈا نفع نہ تساں پہنچاتے
اہل نفاق نہ سمجھن ایہہ گل اصلی بھیت نہ پاون
اگوں رستہ ملے نہ اونہاں جاں اوہ پرت ڈھونڈیندے
کہسن چلیے پھیر اونہاں ول نال گئے اوہ ساتوں!
اسنوں یک دروازہ ہوسی مومن لنگھ سدھاون
اس کندھوں اندر رحمت ربدی باہر قہر الٰہی
ساتوں بھی لے چلو بھائی باہر چھوڑ نہ جاؤ
دنیا دے وچہ رہے اکٹھے رل کے عمر لنگھائی
دین جواب انہاں دینائیں اہل ایمان سوہاے
پر اسیں عبادت رب سچے دی خالص رہے کماندے
ظاہر تسیں اساڈے دوست بندے نال زباناں
مردیاں توڑی دل اپنے تھیں کفر نہ تساں ہٹایا
ساری عمراں دنیا اندر کہے جنہاں دے لگے
اینتھے اج فریاد تساڈی سنی نہ جاوے کوئی
ویکھو اوہ لمبے آتش بنے تساڈے کارن
باہجوں صدق دلے دے اینتھے کوئی چیز نہ تردی
تا نکلن اگ لمبے دوزخ اہل نفاقاں پھڑسن
چنگا نور انہاں نوں ملیا منگن کارن آئے
جو کالی راتیں مومن مسجد طلب جماعت جاوے
جو نیکو کار نابینا مومن نور ملے اس تائیں
جو پڑھدے سورہ کہف ہمیشہ روز جمعہ دے بھائی
جو مومن تائیں دنیا اندر سختی کنوں بچاوے
کرے پذیر دعائیں یا رب سب توفیقاں تینوں

چا ہو پرت لیاؤ اوتھوں جتھوں اسیں لیائے
چانن کتے ونڈیندا ہوسی دوڑ پچھاں نوں جاون
وچہ انھیرے انھیاں وانگوں ٹکراں پھرن مریندے
لگے اک دیوار کھلوتی آوے نظر انہاں نوں
تے کل منافق رہسن پچھے رستہ مول نہ پاون
اہل نفاق کرن فریاداں آئی پیش تباہی
اسیں تساڈے سنگی آہے کجھ نے ترس کماؤ
ہن اوکھے ویلے پکڑو نا ہیں کرو مزاخاں بھائی
جو بیشک اساں تساں نے اوتھے چنگے روز گذارے
تے تساں خدا دے حکم نہ منے جیونکر منے جاندے
تے باطن دل وچہ نال کفاراں رکھیا تساں پیار نہ
کیا ہویا جو نال زباناں کلمہ تساں الایا
رہو ہن کو کو سارے دوزخ انہاں دے اگے
جا کر ریوسنگ انہاندے دوزخ ملسی ڈھوئی
ایہہ گل سن کے سبھ منافق آہیں ڈھائیں مارن
بھوکی بڑ بڑ دنیا والی اینتھے کٹ نہ کردی
ستویں دہرتی تھلے دوزخ کھچ انہاں نوں کھڑسن
اگلے جالوں وگڑے الٹے دوزخ دھمک وگائے
اوہ بھی اوس انھیرے اندر نوری مشعل پاوے
جو کرن جہاد کفاراں یاراں ملسن نور جزائیں
بھی صابر لوکاں ملسی اس دن مشعل دی روشنائی
جو کلمہ پڑھے بازاروں لنگھدا مشعل نوری پاوے
نوری مشعل اوس جگہ وچہ کریں عنایت بینوں

رسیدن مخلوقات بکرانہ جہنم وصف پلصراط وگذشتن مومناں از پلصراط بسلامتی وتعجیل وبہ جہنم افتادن منافقاں

کٹ مسافت راہاں والی کر کر پینڈے بھارے
کھلا نہ جاسی مول کسے تھیں تک دوزخ دیاں لاٹاں
کل پیغمبر ہیبت کولوں نفسی نفسی کہسن
پھر پل دے اتوں لنگھن کارن خلقت جمع کچیوے
تن ہزار برس دا رستہ اوہ پل ہوسی بھائی
تے یک ہزار برس دا رستہ پورا اپدھرا ہوسی
چک لیاون خلقت تائیں اس پل دے منہ اگے
ساری خلقت نوں اس ویلے حکم سنایا جاوے
تاں اکھیں میٹ کھلووے ہر کوئی ہوسی جگ کنڈیتا
اس تھیں پچھے لنگھن سارے اہل البیت سہارے
بعضے مومن بجلی وانگوں پل تھیں تر کھے جاون
بعضے وانگ پکھیرو واں بعضے وانگوں تیز سواراں
بعضے پیر پیادیاں وانگوں جاون تیز کملاں
بعضے اپڑ جاون اے پر ہولی ہولی آوسن
جو اللہ کرم کرے مسکیناں اس دا قدم نہ ڈولے
جو دل بجانوں راضی ہو کے منے حکم الٰہی
جو دنیا وچہ قربانی دیون بیل دنبہ اٹھ بکری
جیوں جیوں کثرت نال کسے نے نماز عمل کمائے
تے جیہڑے لنگھسن بجلی وانگوں نے مانند ہوائی
جو دنیا اندر رب اسانوں وعدہ سی فرمایا

اپر کنارے دوزخ والے جا اپڑن گے سارے
ویکھو پچھاہاں ہٹسن سارے خلقت وچہ ترفاٹاں
پر سرور عالم ختم نبیاں امت دا غم کھاسن
کر دا اکٹھا لوکاں تائیں حکم فرشتیاں بھیوے
اک ہزار چڑھائی اسدی اک ہزار لہائی
اس پل اتوں تلکیا جیہڑا وچہ جہنم پوسی
فاطمہ بنت رسول اللہ دی پہلوں لنگھن لگے
کل لوکائی اکھیں میٹے بی بی پار سدھاوے
گوشے جگر رسول اللہ دے گذر پلے تھیں کیتا
پھر لنگھن اپنیاں عملاں موجب مومن بیلے پیارے
بعضے تیز ہوائی وانگوں لنگھہ مراداں پاون
بعضے جیوں رفتار میانی چلن سوہنیاں چالاں
بعضے جیوں رفتار میانی چلن سوہنیاں چالاں
تے بے ایمان منافق جیہڑے دوزخ ڈگ ڈگ پوسن
بھی صحیح سلامت جان بہشتیں اہل سنت دے ٹولے
اوہ اینویں لنگھسی جیونکر اس تے تیز سواری آہی
اوہ بنے سواری پل دے اتے دیون والیاں بکری
تیوں تیوں پل زیادہ اس نوں چوڑی ہوندی جائے
اوہ آپس وچہ بہشتاں اندر ونج اکھیس بھائی
ہیں دوزخ تے یک پل بنائی نام صراط رکھایا

ا اکھیں میٹنے دی بات تفسیر شاہ عبد القادر بھی منقول ہے ۱۲ بھیروی

اس پل اتوں لنگھسو سارے جلدوں بہشتیں جا سو || اوہ پل اساں نہ ڈٹھا شاید لنگھے ہوری پاسو
ہوسی غکم جو لنگھے تسیں اوسے پل دی راہیں || پر دوزخ سرد ہویا اس ویلے پتہ نہ لگا تاہیں
بعضیاں تائیں دوزخ کہسی جاں پل چڑھسن بھائی || لنگھ شتاب بزرگا میری آتش تدھ بجھائی
دوتن چھوٹے بال جنہاندے دنیا اندر مردے || اوہ مومن بھی پلصراطوں لنگھن خوشیاں کردے
جو مومن کے مومن تائیں کافرکنوں چھڑاوے || اوہ نال آسانی لنگھ صراطوں وچ بہشتاں جاوے
بعضے کہن حساب خلق دا محشر وچ رب کرسی || بعضے آکھن پل دے اتے ہر کوئی لیکھا بھرسی
اوس حساب موافق بندے پل تھیں پار رسد ہاون || بھی پل دے اپر ترازو ہوسی عمل تولائے جاون
پختہ دامن پکڑ پذیرا پاک نبی سرور دا || انشاء اللہ پلصراطوں لنگھسیں خوشیاں کردا

بیان ہفت عقاب پلصراط و تفصیل حساب ہر ہر عقبہ و وزن شدن اعمال نیک و بد خلائق و او جبات گرانی پلہ نیکی

راوی کہیا پل دے اتے ست منازل ہوسن || ہر ہر منزل تے لیکھا ہوسی ہر جا لوک کھلوسن
وکھو وکھ سوال ہمودن گے ہر منزل انسانوں || پہلی منزل اندر جاکے پچھ ہوسی ایمانوں
دوجی وچہ اعمال پچھیسن جو وچہ عمر کمائے || تریجی وچہ نماز تے چوتھی روز پچھیا جائے
پنجویں حق حقوق پچھیون چھیویں مال زکوتاں || تے ستویں اندر پچھیاں جاون حج کرندیاں تاں
جس دی ہر شے پوری ہوئی صاف جواب وکھایا || ملیا سارٹیفکیٹ شتابی بھج بہشتیں آیا
تے جس دا لیکھا گندا نکلیا جس گھاٹی دا بھائی || اوہ اوسے گھاٹی اندر ڈگا جگہ جہنم پائی
جو پہلی گھاٹی ڈگا عاجز رلیا مندے لوڑے || ابدی دوزخ اسدے کارن قید عمر دی بولے
تے دوجی تریجی چوتھی پنجویں چھیویں ستویں تائیں || جو کوئی ڈکسی قدر گناہاں نکلے بھوک سزائیں
ایہہ ستے منزل جنگل بھارے وڈے فراخ سیندے || وچہ انہاندے ترکڑ ہوسن جتھے عمل تولیندے
بعضے آکھن یک ترازو بعضے بہت بتاون || جیونکہ وچہ کلام اللہ دے آپ خدا فرماون
اوہ میزان ترکڑ یکاڈاہڈا عدل نتارے || ہر لوڑے دا ترکڑ وکھرا پل بھی وکھ پیارے
ہر بندے دا پل تے ترکڑ وکھو وکھرا جاپے || واللہ اعلم رب نوں معلم ویکھ لواں گے آپے

؂ دچہ مشکوٰۃ صفحہ ۴۸۴ وچہ باب خوض دالمقام دے نال روایت ترمذی اتے بخاری دے ابن مسعود تھیں آیا ہے جو فرمایا پیغمبر صلعم نے حاضر ہون گے لوگ اگے دوزخ دے پھر لنگھسی اس تھیں موجب عملاں اپنیاں دے پس بعضے مانند تیز اسواری بعضے مانند پیادیاں دی اتے وچہ روایت متفق علیہ دے ابو سعید خدری تھیں اس طرح آیا ہے یمرن سوکن کطرفۃ العین والبرق کالریح وکالطیر وکالجید وکاب یعنے لنگھن گے مومن چمکارے اکھ دے اتے بعضے مانند بجلی دے اتے بعضے مانند ہوا دے اتے بعضے مانند پکھیرو دی اتے بعضے مانند گھوڑیاں دی اتے بعضے مانند پیادے دی پلصراط تھیں"۔

دلپذیر

نیکی بدی اتھانلے اندر تولی جاسی بھائی
سبھ چھاپے نیکی چڑھسی کھبے وچہ بریائی

قَالَ اللّٰہُ تَعَالیٰ وَالْوَزْنُ یَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِیْنُہٗ فَاُولٰٓئِکَ ھُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ۝ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِیْنُہٗ فَاُولٰٓئِکَ الَّذِیْنَ خَسِرُوْٓا اَنْفُسَھُمْ فِیْ جَھَنَّمَ خٰلِدُوْنَ ۝

نیکیاں دا پلہ جس دا ہو جاوے گا بھارا
وچہ بہشتاں جاوے پاوے دوزخ تھیں چھٹکارا
تے جبدا پلہ بدیاں والا اسدن بھارا لہسی
اوہ بہت ذلیل خوار رہے گا سدا جہنم رہسی
تے جبدی ہکو جتنی ہوسی نیکی تے بریائی
اوہ جنت دیوچہ جاوے پاوے دوزخ کنوں رہائی
تے جس بندے دیاں بدیاں نالوں ہک نیکی گھٹ ہوسی
اوہ جنے کھنے تھیں منگن چڑھسی حکم حضوروں ہوسی
جے ایہہ نیکی ڈھونڈ لیاوے تا چھٹکارا پاوے
نہیں تاں اوہ گناہ دا بدلہ دوزخ ڈالیا جاوے
اوہ منگدا پھرسی یاراں تھیں ہک نیکی بخشو کوئی
اپر کوئی نہ دیسی اسنوں نیکی مشکل ہوئی
کرکر منتاں کل ساکاں دیاں منہ عاجز دا اسکے
سارے خویش بیزار ہو جاسن کوئی نہ دیسن اُکّے
رے لے ترلے اوڑک عاجز آس امید ہٹاوے
نیکی کوئی نہ دیندا مینوں جاں جہنم آوے
تا پھر ہور ملے ہک اسنوں بندہ اوگنہاں دا
ہکو نیکی ساری عمراں جس کمائی یارا
اسدے اگے حالت اپنی کل بیان کریندا
اِکو نیکی گھٹ گئی میری منگیاں کوئی نہیں دیندا
اس نیکی دے گھٹن ملے دوزخ ملدا مینوں
اوہ کہسی ہک نیکی میری اوہ بخشی میں تینوں
میں ساری عمراں اندر ہکو اوہا نیکی کھٹی
پر اوہ بھی میں بخشی تینوں جو تیری اک گھٹی
کرکر ظلم ہمیشہ میں نے حق خدا دے بھنے
اگے پچھے دوزخ مینوں لکھیا چاہے سینے
لے جاتوں ایہہ نیکی میری کم نہ اسکے تیرا
جو ہوسی سو ڈٹھا جاسی اللہ حافظ میرا
دوہاں نوں رب بخشے فضلوں جنت وچہ ٹکانا
بخشش سندا رتبہ وڈا اندر دوہاں جہاناں
بھی عملاں والے دفتر اسدن تولے جاسن سارے
بدیاں والے ہولے ہوسن نیکیاں والے بھارے
وچہ عبادت رب سچے دی جو شے خرچی جاوے
اوپر ترازو سب کجھ اس دا تولن اندر آوے
جیونکر چمڑا گوشت لہو تے پانی دا گوہا
موتر بھاویں جو شے نکلی تولی جاسی اوہا
بھی غسل دا پانی تولن نالے خون شہیداں
بھی ذکر ثنائیں تولیاں جاون تسبیحاں تمہیداں
جیوں جیوں مومن سچے دل تھیں خالص عمل کماون
تیوں تیوں اپر ترازو اسدن بھار زیادہ پاون

۵ل
ونضع الموازین بالقسط لیوم القیامۃ فلا تظلم نفس شیئاً وان کان مثقال حبۃ من خردل اتینا بہا وکفی بنا حاسبین یعنی رکھاں گے اسیں ترازو نال انصاف دے دن قیامت دے پس ظلم کیتا جاسی کوئی شخص کجھ اتے جیکر ہویا عملی کیسا برابر دانے رائی دے دیاں گے اس نوں اجر اتے اسیں کافی ہاں حساب کرنے والے ۱۲۰

مولوی دلپذیر بھیروی

اک مومن تے اتنے ہوسن دفتر بدیاں والے
ہر اک دفتر اونہاں وچوں اتنا لماں آوے
مومن ویکھ دفاتر اپنے دل وچ ڈاہڈا ڈرسی
تاں اک چھوٹی چھٹی اس دی خاطر ملک لیاون
عرض کرے اوہ بندہ دفتر ایہہ طومار بلا تیں
میں عملاں موجب اگے پچھے دوزخ لائق سایاں
جو توں کرسیں سر اکھیں تے زور نہیں کجھ میرا
پھر حکم الٰہوں اوہو چھٹی دفتراں نال تولیوے
مومن ویکھ ہووے گا راضی حکم کرے رب باری
سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ ایہہ جو کلمے دونویں
بھی وچ حدیث رسول اللہ نے ایہہ فرمایا یارا
لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰه دا درجہ وڈا حابول!
جو مویاں اُپر صبر کماوے جزع فزع نہیں کردا
اَللّٰهُ اَكْبَرْ بہت کریسی نیکی پلہ بھارا
بہتا پڑھن درود نبی تے باعث بھار نکویاں
جو دینی علم پڑھاون والے اجر نہایت پاون!
اوہ نیکیاں والے پلے چڑھسن رب دے فضل کمالوں
عمل کفاراں اتے منافقاں ہرگز بھار نہ کوئی
پر مجھر دا بھارا ہوسی عمل کفاراں ہووے
متیں جائیں پل دے اُپر عملاں لیکھا تھیسی
اول فرض نماز پچھیسی پنجاں وقتاں والی
کامل کر کے ہر اک تائیں جیہڑے لوک گذارن
شکلاں بن کے کل نمازاں حاضر آن کھلوسن

سو وچوں اک گھٹ ہووے گا گن گن سجدوں نکالے
جتنے تائیں نظر بندیدی تکیاں ہویاں جاوے
حاضر کریو دو جا دفتر جس حکم الٰہی کرسی
جیوں کوئی پرزہ چھوٹا جیہا اسنوں کھول سناون
ایہہ چٹھی تول کے یا رب مینوں ہٹھے نہ کروائیں
فضل کریں تا تھوڑ نہ تینوں توں لائق بریایاں
حکم ہووے میں ظالم ناہیں عدل کریساں تیرا
دفتر سارے ہولے رہسن چھٹی بھاری تھیوے
ایہہ برکت کلمے طیب دی جو پڑھیا مردی واری
نیکیاں والا پلہ اس دن بھر دیون گے اونویں
حسن خلق ہے وچ میزاناں ہر شے نالوں بھارا
پڑھنے والیاں تائیں اسدی کرسی چھوٹ عذابوں
بھی ہر صابر دا صبر قیامت نیکی پلہ بھردا
بھی کلمہ تمجید مبارک اینویں کرنے بھارا
بھی کل سیاہیاں اہل علم دیاں وزن ترازو ہویاں
علم انہاندے روز قیامت بدل بن کے آون
بھی اجر نماز جماعت بھارا دیہر تی انبر نالوں
کفر نفاقوں سبھ انہاں وی نیکی ضائع ہوئی
تے بدی تمام جہانوں بھاری ثابت رکھی مولے
کل عبادت بدنی جیہڑی پہلی جگہ پچھیسی
جو نال آرام خلوص دلے دے پڑھسی ریا وں خالی
اوہ لوں قبول نمازاں نہیں تے منھ اپر مارن
جو پوریاں پڑھیاں بدن انہاندے صحیح سلامت ہوسن

زیور زینت ناک ہوون گے اونہاں نمازاں تائیں
جو مستی نال نماز گذارن باجھ آداب نمازاں
جے فرضاں وچ قصور ہویا تاں نفل کریسن شامل
پھر بعد نمازوں روزہ پچھن ذکر دعائیں نالے
جو خالص نیت نال کمائے ثابت شکل وکھاون
پھر دوجی وچ عبادت مالی پچھن ملک ربانی
جو سچے صدقوں کرن انہاں نوں ملسن شان الٰہوں
کل مرکب طلعت چہرے دی تریجی وچ پچھیوے
جیونکہ عمرہ حج مکے دا ہور جہاد لڑائی
چوتھی گھاٹی وچ پچھیون حال دلاندے سارے
دل وچ شوق الٰہی آہا یا نیت بدکاری
کینہ حسد عداوت نالے خیر خواہی بدخواہی
پنجویں اندر قتل جراحت پچھیا جاسی بھائی
چھیویں گھاٹی مالاں بابت لیکھا کیتا جاوے
ستویں اندر حق پچھاندے ماں پیو تے ہمسایاں
بھی حق غلاماں داتے نالے جو سردار انہاندے
ہر گھاٹی دا لیکھا کرکے کاغذ دو بناون
پھر حسب حساب کھلیندے اسنوں جتھے گھنا ہووے
جے ساریاں جائیں کجھ نہ گھٹے بھیج بہشتیں وڑدا
جس پر فضل الٰہی ہووے اسنوں کوئی نہ موڑے
ہکناں تائیں اجر اعمالاں ملسن دو دو واراں
ہکناں دے کم آون اس دن عمل بیگانے بھائی
یا علم پڑھایا دنیا اندر مومن بھایاں تائیں

جو اول ویلے پڑھیاں ہوسن نال درود دعائیں
اوہ تڑٹی پھٹی شکل بناون ناقص کل نمازاں
ستر نفل جوڑ لیسن تا اک فرض بنے گا کامل
ہر اک طاعت صورت بنکے زینت زیب وکھالے
تے کھوٹے عمل جو دنیا والے ناقص نظری آون
مال زکوٰۃ تے خیر خیرایت بھی صدقہ قربانی
تے جو جو عمل وکھاوے والے رد ہوون درگاہوں
جسدے اندر مالوں بدلوں خرچ دوہاں دا لیکھوے
جے آہا فرض ادا کیتا دوزخ سٹس بھائی
چنگی مندی نیت اندر جیونکہ عمر گذارے
نیک اخلاص اخلاق قناعت حرص پچھیو ساری
بخل سخاوت تے مغروری جو کجھ کیتی آہی
جو ناحق خون کیتا یا پھٹیا یا کسے ضرب لگائی
جو روزی کھسے چوری لیاوے یا کوئی دغا کماوے
بھی استاداں عورت خصماں خویشاں اپنیاں جایاں
بھی مسلم بھائیاں حق تمامی اس وچ پچھے جاندے
ہک گھاٹے ہک واڑے والا پھر میزان لگاون
جے لیکھا پاک ہووے تاں خوشیاں نسیں نال بٹھاوے
جس منزل دا لیکھا گھٹے رہے اتھائیں سڑدا
لیکھا کیتیاں کوئی نہ چھٹے جے اوہ آپ نہ چھوڑے
اکناں بردہ ہو جاون اکے بے پرواہ دیاں کاراں
جس ہور کسے نوں نیکی دسی آپ نہ مول کمائی
یا کم چنگے دی کرے دلالت ملسی اجر تداہیں

سلہ جو شخص دوجیاں نوں ہدایت کرے
نیکی دی اتے لوک اسی تے عمل کرن پس اوہ
عمل انہاندے بھی دینگے دسنے والے
نوں جویں آیا ہے وچ حدیث شریف دے
من دعا الی الہدی کان لہ اجر مثل اجورہم
یعنے جو کوئی سدے طرف نیکی دی ہوندا
ہے واسطے اسدے ثواب مانند عمل کران
والیاں دے اتے نہ گھٹیا جاسی ثواب
انہاندا کجھ بھی اتے اسی طرح حکم ہے
واسطے بدی دسنے والے دے ۱۲۰
یعنی جیہڑا شخص دوسریاں نوں ہدایت
کرے چنگے عمل دی اتے لوک اس اتے
عمل کرن اور عمل لوکاندے دسنے
والے نوں بھی پہنچن گے دن قیامت
دے جیس طرح آیا ہے وچ حدیث
شریف دے من دعا الی الہدی کان
لہ اجر مثل اجورہم یعنی جو کوئی
بلاوے لوکانوں طرف ہدایت دے ہوندا ہے
اسدے واسطے ثواب مانند عمل کرن والیاندے
تے نہ گھٹیا جاویگا ثواب عمل کرن والیاندا
کجھ اتے دسے جو کوئی لوکانوں طرف
گمراہی دے ہوندا ہے اوپر اسدے گناہ
مانند انہاں لوکاندی جو تابع ہوون اسی
گناہ دے نہ گھٹیا جاسی اسی گناہ وچوں کجھ
اتے دوسری حدیث وچ آیا ہے من دل
علی الخیر ہوں محلہ یعنی دلالت کرنیوالا اوپر نیکی دے سنے مانند نیکی کرنیوالے دے وچ ثواب دے اتے راضی ہوویگا کسی دی نیکی تے بھی اسی طرح ہے ۱۲ ملامت رکھ انہاں ساڈیاں نوں ۱۲۰ ترجمہ دلپذیر

یا ہینگی تصنیف کسے نے دنیا دے وچہ لکھی
ہلسی ایہ مصنف تائیں جس جس نیکی سکھی

جاں جاں نیک نصیحت اسدی جگ وچہ رہسی یاری
تاں تاں نیک لکھیندی رہندی اسدی نیکو کاری

جو جو اوس کتاب اوہدی نوں پڑھکے عمل کماون
پورے عمل انہاندے جتنے اسنوں بھی ہتھ آون

ہے امید پذیر فقیر اجیکر رب لوں بھانال
ایسے عملوں تیرے اتے ہوسی فضل ربانال

جو دینی علم پڑھے تے اگوں لوکاں پھر پڑھاوے
اتنا اجر ملے کوئی جتنا اگوں عمل کماوے

تے کرنے والیاں اجر نہ گھٹے دوہاں برابر آوے
جو نیکی دلوچہ راضی ہووے اوہ بھی نیکی پاوے

وقت حساباں دہشت کولوں اجا کوئی نہ بولے
یا رَبِّ سَلِّمْ سَلِّمْ آکھن پیغمبراں دے ٹولے

بیان حساب مظالم بندگاں از یکدیگر و تبدیل شدن بدیہائے تائبین بہ نیکی ہائے بموجب آیت شریف اُولٰئِكَ يُبَدِّلُ اللّٰهُ سَيِّاٰتِهِمْ حَسَنَاتٍ

ہکد وجے تے دنیا اندر جو کوئی ظلم کماوے
روز قیامت وچہ انہاندے عدل کما یا جاوے

بدلے ظلم کرن دے اللہ ایہہ انصاف کریسی
ظالم کولوں نیکیاں لیکے مظلوماں نوں دیسی

جے ظالم پاس نہ نیکی کوئی یا گھٹ ہوس لکویاں
تا انہاں بدیاں مظلوماں دیاں ظالم ذمے ہویاں

جتنا ظلم کماوے کوئی اتنا بدلہ پاوے
تے مظلوماں بھتیں ظلم موافق بھار اٹھایا جاوے

اینویں جو مدیون کسینوں قرض نہ ایتھے دیوے
یک اٹھانی بدلے اوتھے ست سو نیکی لیوے

حق حقوقاں بدلے اول نفل دلوائے جاون
جیکر نفل نہ ہووں پورے تا پھر فرض ملاون

اہیر یک ایمان کسے نوں قرض نہ ایتھے دیوے
یک اٹھانی بدلے اوتھے ست سو نیکی لیوے

جو اپنا حق کسے نوں بخشن اندر دوہاں جہاناں
اوہ بہت زیادہ حق اپنے بھتیں پاون فضل ربانال

جس بندے نے دلوں نیت قرضہ کجھ اٹھایا
ایپر اداکرن دا اس نے ہر گز ویل نہ پایا

اسدیتائیں پکڑ لیاون محشر وچہ قرضائیں
اس حق اساڈا دینا یا رب سانوں حق دلوائیں

رب کہیسی دنیا اندر کیوں تدھ حق دبائیا
کہسی یا رب میں لیے دوسا دیون ویل نہ پایا

رہیا کو وسّا حق انہاں دا نیت ایسی ناہی
تا پھر سد قرضائیاں تائیں کہسی پاک الٰہی

وستی اس نہ رکھیا ہر گز حق تساڈے تائیں
اوہ آکھن جو حق اساڈا اسیں بھی چھوڑاں ناہیں

وعن ابی ہریرة عن النبی قال من اخذ اموال الناس یرید ا دا ہا یعنے فرمایا حضرت صلی اللہ علیہ وسلم نے اس نے جو لیا مال لوکاں دا نال کرنے دے ادا کریگا اللہ تعالیٰ اس تھیں اتے جس نے لیا مال نال ارادے ضائع کرنے دے ضائع کریگا اللہ تعالیٰ دبال مال ضائع کریندا اوپر اس دے
مشکوٰۃ صـ۲۴۴ – ۱۲

دلپذیر
بھیروی

حکم کرسے رب اتوں نکو کرسن نظرا تاہاں
رب کہسی جو لینا چاہے وسچاں ہیں اس تائیں
حکم ہووسے میں سستا دیواں قیمت تھوڑی پاوے
قیمت اسدی اتنی جتنا اس تے حق تساڈا
سارے کہن بخشیا اساں حق اپنا اس تائیں
جے لینے والا کافر آہا جنت مول نہ جاوے
بدیاں بھار پھڑائے جاسن دیون والیاں تائیں
بکدن حضرت یاراں کولوں ایہہ گل پچھی بھائی
مال اسباب تے نقدی ہووسے جیسدے پاس ذرہ
جس ساری عمر نمازاں روزے نیکیاں بہت کمایاں
کوئی آکھے اس ملیں موہیا میرا مال دبایا
کوئی آکھے اس دنیا اندر میری چوری کیتی
کوئی آکھے جے اس اساڈا خون بچایا ہویا
کم کرسے رب نیکیاں اسدیاں ونڈ دیو حقداراں
چھک لیاون پہلے پہلے نیکیاں اسدیاں سبھے
حکم ہووسے جو بدیاں اپنیاں متھے اسدے مارو
اسدے تائیں مفلس آکھن پاک نبی فرمایا
حضرت عائشہ کنوں روایت کہے رسول تعالےٰ ۱
پہلا قسم جو اسدے اوپر کدی نہ بخشش آئی
دوجا قسم نبی فرمایا حق حقوق انساناں
تریجا قسم جو بندیاں اتے حق خدا دے سارے
ایہہ سارے حق حقوق جو اسدے مرضی وچہ خدا دی
جو توبہ کرن گناہاں کولوں پھیر نہ نیڑے جاون

آسی نظرا انہاندے تائیں جنت عالی جاہاں
کہسی اتنی قیمت یارب کول اساڈے ناہیں
عرض کرن کی قیمت تا پھر کہسی رب سچا واں
جے اوہ حق اسنوں بخشو تاں جنت لو اساڈا
قرضیاں مقروضاں سب نوں ملن بہشتیں جائیں
نہ اوہ حق اپنے دے بدلے نیکیاں اسدیاں پاوے
جے فضل کرسے رب بخشے مومن نہیں تاملن سزائیں
جو مفلس تائیں جانوں تسیں بات الائی
نبی کہیا اوہ مفلس نائیں مفلس اوہ مقررہ
پر روز قیامت پھڑیا آکے حقداراں قرضیاں
کوئی آکھے اس میرے تائیں دنیا وچہ ستایا
کوئی آکھے اس کیتی آہی نال میرے بدنیتی
کوئی آکھے اس اساڈے اتے ظلم کمایا ہویا
جیوں اوہ راضی ہووں اینویں کرو رضا دیاں کاراں
پچھلیاں دیون کارن عمل نہ کوئی لبھے
دیکھے بدیاں سٹو دوزخ انہاں گناہاں پارو
جس کیتا کتریا اپنا سارا حقاں عوض لٹایا
تاں قسماں اپراہی دفتر عملاں والا
جو اللہ نال نہ شریک لیاوے شرک وڈی بربادی
ایہہ بات رضا انہاں دی ہرگز کدی نہ بخشیا جاناں
جیوں نمازاں روزے اینویں حج زکوٰۃ پیلے
چاہے پکڑے عملاں بدلے یا دیوے آزادی
تے چنگے عمل نکویاں خالص اس بخشیں بعد کماون

۱ قولہ تعالیٰ ان اللہ لا یغفر ان یشرک بہ ویغفر ما دون ذالک لمن یشاء. تحقیق اللہ تعالیٰ نہ بخشے گا اس نوں جو شریک مقرر کرے نال اس دے تے بخش دیگا اوہ جو سوائے اسدے جس نوں چاہے گا۔ ۱۲

۲ قولہ تعالیٰ وتاب وآمن وعمل صالحاً فاولئک یبدل اللہ سیاٰتھم حسنات وکان اللہ غفوراً رحیما مگر اوہ جو تائب ہویا اتے ایمان آندا اس تے کیتوس کم نیک پس اوہ لوگ بدل دیگا اللہ تعالیٰ برائیاں انہاں دیاں نال نیکیاں دے اتے ہے اللہ تعالیٰ بخشنے والا والا رحم کرنے والا مہربان ۱۲

مولوی دلپذیر
بھیروی

رب انہاں نوں نیکیاں دیسی عوض انہاں لیایاں
اوہ رحم کنندہ بخشش والا اسدیاں دِہن کمایاں

ہک بندے نوں روز قیامت حاضر کیتا جاوے
دفتر بدیاں والے اسدے اللہ پاک منگاوے

پھر حکم کرے جو عیب صغیرے اس تھیں کل سناؤ
کل گناہ کبیرے جیہڑے لجے نہ یاد دیواؤ

جیوں جیوں کہن فرشتے اسنوں اوہ تدھ عیب کمائے
کرے آمنا عیب صغیرے سارے منداجاوے

ایر اپنے عیب کبیرے ظاہر کرے نہ ڈردا
ہو شائد اوہ معلوم نہ اونہاں کجیا رہسی پردہ

پھر حکم کرے رب اس بندے نوں بدلے اس برائی
لے وو نیکیاں ساڈے کولوں ہویا فضل خدائی

ایہہ گل سن کے نال خوشی دے بندہ عرض الائے
عیب کبیرے ہور جو میرے اوہ کیوں اساں بھلائے

عوض انہاندے بھی کوئی نیکی مینوں بخشی جاوے
عمل گناہ کبیرے اپنے خوشیوں کھول سناوے

ایہہ فضل اتے انعام الٰہی جس چاہے تس دیوے
جے عدل کرے تاں نال عدالت کوئی بہشت نہ لیوے

یا رب تیریاں فضلاں اُپر آساں اساں وہایاں
کر کے عدل پذیر بندے نوں مول نہ پکڑیں سایاں

بیان حساب یسیر و پرسش انعامات بدنی و حواس خمسہ و ریاست و علم و قوت جوانی و بیحساب روند گار در جنت و تفصیل آنہا و مناقشہ تارکان صلوٰۃ و عذر آوردن ایشان بہ درگاہ باریتعالیٰ و تردید عذر ایشاں و آمدن نبیان بہ شکل ایشاں مکارم و بردن ہمراہ خود و نشانیاں خود را و ہمراہ خود در دوزخ

رحمت رب سبھے دی ہووے شامل حال جنہاندے
اوہ وچہ حساباں رہن سکھالے کجھ تکلیف نہ پاندے

بعضیاں تائیں کول عرش دے اللہ پاک بلاوے
سب لوکاں تھیں پردہ کر کے اسدے عیب چھپاوے

پڑھے نامہ عملاں والا اپنی کل کمائی
جو تدھ دنیا اندر کیتی نیکی تے برائی

نیکیاں والا کاغذ اپنا سارا کھول سناوے
بدیاں دی جد واری آوے شرموں چپ ہو جاوے

دل وچہ خوف کرے سی کیہی ہن ایتھے کی کرساں
نیکیاں تھیں ودھ اوگن میرے کتھوں بدلہ بھرساں

حکم کرے رب قبک نہ ذرہ دس جو برا کیتوئی
ایہہ خفیہ طور کلام اساڈی ہور نہ سندا کوئی

تاں پھر اپنے اوگن سارے کھول سناوے بندہ
حکم ہووے میں بخشیا تینوں جو تدھ کیتا مندہ

پھر رخصت ہوندا کرے خدا نوں سجدہ شکر ادائی
لوک پچھانن ایہہ کوئی بندہ وڈا معزز بھائی

ایہو حساب یسیر لہے جو خود حضرت فرمایا
حضرت عائشہ پاک نبی نوں اک سوال الایا

جو وس حساب یسیر آیا پھر کہیا نبی سوہارے
اسنوں کہن حساب یسیر اتے رب دا فضل سوایا
جسنوں رب حساب یسیروں وچ بہشتاں گھلے
تے جس دے تائیں پکڑن لگے اللہ پاک الٰہی
فضلاں باہجھ نہ ہووَن اوتھے ہرگز پار اتارے
ابو ہریرہ کرے روایت پاک نبی فرماوے
حکم کرے رب جو تساں میرے حق تمامی بھنے
باقی حق لوکاں دے جیہڑے لوکاں تائیں بخشاؤ
پر ایہہ حکم انہاں نوں ہوسی جنہاں فضل ربانا

ہوئے عیب تمام حساب کے اللہ پھر چا بخشے سارے
ایہہ سجدے پیکے منگدے حضرت کریں نصیب خدایا
دھن نصیباں والا بندہ اسدے بھاگ سوائے
کدی خلاصی پاوے ناہیں خلقت کل گناہی
پیر پیغمبر ولی خدا دے روندے گئے وچارے
قرب عرش تھیں روز قیامت ہک آواز آوے
اوہ میں بخشے سبھ تساں نوں بھی جو حکم نہ منّے
آپس دے وچ راضی ہوکے بھج بہشتیں جاؤ
جو وچ گناہاں پکڑے جکڑے انہاں جہنم جانا

إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا

پھر ہر اک چیز جو دنیا اندر رب عطا فرمائی
جو کتھے خرچ کیتی تدھ ایہہ نعمت ربانی
کس کس نال پیار نہ رکھیا دلی محبت والا
رکھنی حب خدا دی اتے خدا دیاں لوکاں والی
بھی روز قیامت اہل علم تھیں علم پچھیا جاوے
جو کیہڑا مسئلہ ظاہر کیتا کیہڑا تساں چھپایا
بھی کوڈی کوڈی دولت ساری گن گن پچھن سائی
حضرت کہیا تن چیزاں دا سوال نہ کیتا جاوے
دوسرا کپڑا حسب ضرورت کج بدن دا یارا
حب عداوت دا بھی اس دن کرے سوال الٰہی
جو وَیر پیار خدا دے کارن رکھے بندہ کوئی
جو دوست رب دے دشمن رکھے دشمن یار رکھیندا
اَلْمَرْءُ مَعَ مَنْ اَحَبَّ پاک نبی فرماوے

شکر گذاری ہر نعمت دی پچھی جاسی بھائی
اکھیں کن تے لتاں بازو دل دی دس کہانی
تے نال زبانے کیتا کیہڑا خالص عمل نرالا
ایہہ شکر یہ نعمت ولدا پچھے اللہ والی
ایہہ بھی وڈی نعمت جس نوں رب عطا فرماوے
تے کس کس مسئلے اوپر تساں پڑھ کے عمل کمایا
جو جیونکہ تساں کمائی آہی کتھے کتھے لائی
اول اوہ ٹکر اک بندے دی جو بھکھ تُس نجاوے
تیجا اوہ مکان جو جس بن ہووے نہیں گذارا
جو کس کس نال محبت تیری اتے عداوت آہی
وقت حساباں اسدے تائیں رحمت شامل ہووے
ایہہ رحمت کولوں وانجیا ویسی دوزخ ڈیرے لیندا
جس دا کوئی دوست ہووے نال اوسے دے جاوے

؁ وعن عائشۃ قالت سمعت رسول اللہ صلعم یقول فی الصلوٰۃ اللّٰھم حاسبنی حساباً یسیراً قال ان ینظر فی کتابہ یاون یتجاوز عنہ ... یومئذ ... ھلک رواہ احمد مشکوٰۃ ص ۴۷۶ عائشہ سے روایت ہے جیہڑے آپ دے وچ نمازاں دے اپنیاں دعا دے پروردگار حساب کریگا اسنوں حساب آسانی اکھیا میں نے پیغمبر اللہ دے کیا ہے حساب آسان فرمایا حضرت صلعم نے جو تم کرسن وچ انہاں دے اس دے لیکھے کا دکرن اس تھیں معاف کردیوں کہ اس تھیں تحقیق اوہ جو کوئی تنخواہ کیا گیا وچ حساب دے ہلاک ہوگیا، درر ابن عائشہ ۱۲۰ ؁ وچ تفسیر معالم دے لکھیا ہے جو سوال کیتا جاویگا فرشتگن اپنے تھیں اسی پنے خون ... اپنیاں اکھیاں تھیں ؁ حضرت بخاری تا مسلم تے ابن مسلم نے ابن مسعود تھیں جو آیا ذ... طرف پیغمبر دی پس آکھیا اس یا حضرت کیکر فرمایا ہو ... حق وچ اس شخص دے ذکر کسے قوم نوں دوست رکھے لاتے نال اس دے لاحق نہ ہووے یعنی صرف محبت رکھے نال انہاں دے تاحضرت نے فرمایا مع من احب یعنی مرد ساتھ اسدے ہوندا ہے جسنوں دوست رکھے ۱۲۰

بھی سردار پوچھلئے جاون نالے حاکم قاضی
جو کوئی مومن عیباں کولوں سچا تائب ہووے
کنڈا پرڑے جے مومن تائیں وچ حدیثاں آوے
جتنا دکھ مصیبت ایتھے مومن جھلے کوئی
حضرت کہیا ویکھا نگا ہیں ہر امت دے حالوں
وچ مشکوٰۃ حدیث نبی دی ابو امامہؓ لیاوے
ستر ہزار امت تیری دا بندہ میں بخشیساں
عرض کیتی میں ہور زیادہ کرتوں یا رب سائیں
پھر میں کیتی اللہ اگے خواہش ہور ودھیری
نوے کروڑ تے چار ارب ایہہ بندے نال حساباں
یاراں پچھیا کون ہوسن اوہ کیہڑے عمل کما سن
تاں حضرت کہیا یاراں تائیں کتنی ہوسن اوہ ٹولے
بھی جیہڑے بندے ہر حالت وچ صابر شاکر رہندے
ہور جو کرن تحمل یعنی وڈے سہاریاں والے
جو کوئی دیندار لوکاں دا اوہنوں پیار رکھیندا
جو حج کرن دی نیت اپنے گھروں روانہ ہوئے
جو فجری اٹھ خدا دے اگے دل نوں حاضر کردے
جو عورت اپنے خاوند سندی کرے نہ بے فرمانی
جو دنیا نال پیار نہ رکھن خوف اللہ تھیں ڈردے
زینت تے زیبا کش کارن کرن نہ سوہنے بانے؛
ایہناں صفتاں والیاں تائیں مول حساب نہ تھیوے
جو مومن وچ نمازاں روزیاں کدی قصور نہ پاون
ہر حالت وچ اللہ اوپر راضی آون بارے

جو عدل انصاف کریندے آپے اوتھے ہوسن راضی
نامے اُسدے اتوں اللہ عیب تمامی دھووے
نیکی ہک لکھیوے اسدی بدی مٹائی جاوے
اتنا قدر گناہاں کولوں اس دی خفت ہوئی
امت میری بہتی ہوسی جیہڑیاں امتاں نالوں
نال میرے ہے وعدہ رب دا پاک نبیؐ فرماوے
باجھ حساب کتاب جنہاں نوں جنت وچ گھلیساں
حکم ہویا لے ستر واری ستر ہزاراں تائیں
رب فرمایا ستر ہزاراں ستر ہزاراں ویری
اتنی امت جنت جاسی باجھ سوال جواباں
باجھ حسابوں جیہڑے اسدن وچ بہشتاں جاسن
ہک شہید جو راہ اللہ وچ جان کریندے گھولے
جو شوق الٰہوں راتیں جاگن ذاکر اٹھدے بہندے
جو کوئی ظلم کرے سہہ جاون صابر ہر ہر حالے
دنیا نالوں دین پیارا کوشش دین کریندے
یا عمرے دی نیت آہی رستے اندر موئے
جو دین الٰہی سکھن کارن طلب علم وچ مردے
جس ماپیو تائیں رنج نہ کیتا وچ اپنی زندگانی
دنیا والیاں لذتاں پچھے عمر نہ ضائع کردے
نہ دوسری قسم پوشاکاں رکھن نہ کھاون دوہرے کھانے
باجھ حساب انہاں دے تائیں جنت نعمت ڈھیوے
تے وچ مصیبت درد بلائیں ہر دم صبر کماون
تے ہر شے اللہ طرفوں سمجھن شکر کول رہن کنارے

ف

عن ابی امامة قال سمعت رسول اللہ صلعم یقول وعدنی ربی ان یدخل الجنة من امتی سبعین الفا لا حساب علیهم ولا عذاب مع کل الف سبعون الفا

یعنی روایت ہے ابو امامہ تھیں کہا انہے رسول اللہ صلعم تھیں جو فرمایا انہاں وعدہ کیتا ہے نال میرے رب میرے نے جو داخل کرسی وچ بہشت دے امت میری تھیں ستر ہزار آدمی سوائے حساب دے اتے سوائے عذاب دے نال ہر آدمی دے ستر ہزار آدمی ۱۲

مشکوٰۃ ص ۲۷۸

دلپذیر بھیروی

پچھ پچھلیں نہ ہوسی اسدن ایسیاں لوکاں تائیں
جنت وڑدیاں تیک انہاں تھیں کوئی حساب نہ ہوسی

صابراں تائیں وچ بندے تک رہسن روندے
تن بندیاں نوں خوف نہ ہوسی وچہ میدان حشر دے

دوجے عالم خرچیا جنہاں اپنا عقل تمامی
تریجے سخی جو رب دی راہ وچہ اپنا مال لگاون

جے خالص نیت نال نہ کیتا جو انہاں عمل کمایا
ابو ہریرہؓ کرے روایت پاک نبی فرماوے

اسدے کولوں پچھے اللہ حالت دنیا والی
پھر حکم جو اس نعمت دا کیا تدھ شکر کمایا

رب کہے تدھ جان نہ دتی ہرگز خاطر میری
پورا ہوگیا دنیا اندر مقصد تیرے دل دا

منہ دے بھار گھسیٹ فرشتے اسنوں دوزخ ڈالن
پھر عالم تائیں حاضر کر کے پچھے اللہ باری

مولوی صاحب بولن اگوں وچہ درگاہ الٰہی
بھی اوسے اتے عمل کیتا تے لوکاں علم پڑھایا

چاہندا اسیں توں وڈا عالم لوک پچھانن مینوں
اسنوں پھر منہ دے پرنے ملک گھسیٹن بھائی

پھر یک وڈی دولت والا سخی سدایا جاوے
پچھے کیا شکریہ اسدا کیتا تدھ ادائی

نیکاں کماں اندر دولت کیتی خرچ خدایا
اپنا نام ودھاون کارن تدھ سخاوت کیتی

ہن کجھ اجر نہ ملدا تینوں جو منگیا تدھ پایا
دین دنی دی بات انہاں تھیں کوئی پچھو ناہیں

نیکی بدی تولاون دی نہ لوڑ انہاں نوں پوسی
کہسن سانوں بھی دنیا وچہ دکھ قصیے پوندے

یک شہید جو راہ اللہ وچہ جان صدقڑے کردے
اکھیں کن زباناں ہر شے اندر راہ گرامی

ایہہ آپ بچن بھی نال شفاعت خلقاں نوں بخشاون
تا سب تھیں بہتی پکڑ انہاں نوں دتیں پناہ خدایا

روز قیامت پہلوں اللہ یک شہید بلاوے
یاد کراوے اسدیتا ئیں ہر اک نعمت عالی

اوہ آکھے میں راہ تیری وچہ دتی جان خدایا
سدن لوک بہادر مینوں ایہہ خواہش سی تیری

سدیا گیوں بہادر اوتھے ہن کجھ اجر نہ ملدا
پہلوں پہل بنے گا جاکے ایہہ دوزخ دا بالن

نعمت میری دی تدھ کیا کجھ کیتی شکر گذاری
جو پڑھی کلام تیری میں یارب جو تدھ بھیجی آہی

رب کہسی تدھ میری خاطر نہیں ایہہ عمل کمایا
اوہ رتبہ تدھ پایا اوتھے میں کی دیواں تینوں

دوزخ وچہ وگاون جاکے ضائع گئی کمائی
ہر اک نعمت دنیا والی اللہ یاد کراوے

عرض کرے میں دولت اپنی راہ تیری وچہ لائی
رب کہے تدھ میرے کارن پیسہ یک نہ لایا

یا جو وڈا سخی سدیواں اوہ گل پوری بیتی
پکڑ گھسیٹ فرشتیاں اوہ بھی دوزخ وچہ وگایا

لہ عن ابی ہریرہؓ قال قال رسول اللہ صلعم علیہ یوم القیامۃ الخ
یعنی روایت ہے ابو ہریرہ تھیں جو فرمایا پیغمبرؐ نے دن قیامت دے پہلا مرد عامی جو حاضر ہوسی امت میری تھیں پس یاد کراویگا اسنوں نعمتاں دنیا دیاں پس فرماویگا اللہ تعالیٰ ...... تے کیا کم کیتا تدھ وچہ دنیا دے انہاں نعمتاں دے بدلے کہیگا جنگ کیتا میں نال دشمناں تیریاں دے تا جو شہید ہویا میں فرماویگا جھوٹھ کہیا تدھ نے بلکہ جنگ کیتا سی تدھ نے تا جو بہادر سدن تینوں پس سدیا گیا تو بہادر وچہ دنیا دے پس حکم ہوویگا گھسیٹو اس نوں منہ دے پرنے اتے سٹو وچہ دوزخ دے اسی طرح ہوویگا عالم زبانی تے سخی ریائی ۱۲ .

عمل نہ جاسن نال کسیدے بریاں نیتاں والے ... سنگی رہن قیامت توڑی خالص عمل نرالے
قوت علم تے دولت ہر اک نعمت رنگ برنگی ... انہاں تناں نوں دے خرچ کرن وچہ نیت چاہیے چنگی
جو قوت خرچ کرے تے دلوچہ نیت صاف نہ رکھے ... اوہ بھی روز قیامت اسدا کجھ ثواب نہ چکھے
جو کوئی علم پڑھے بو اپنا نامی نام سدائیں ... کرے رجوع ہیرے ول خلقت اوہ بھی گیا ازائیں
اینویں جو کوئی کرے سخاوت سخی سداون کارن ... ایسے عمل نہ کیتے جیسے اس جگ مول نہ تارن
بدنیت دے عمل تمامی نفع نہ کرسن لگے ... حضرت کہیا ہر دا لیکھا نیتاں اتے چکے

عَنْ عُمَرُ رَضِیَ اللّٰهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ اَلْاَعْمَالُ بِالنِّیَاتِ

پھر جیہڑے لوک نماز نہ پڑھدے حکم خدا فرماوے ... دوزخ وچہ انہاں نوں تائیں الٹا ڈالیا جاوے
تاکرسن عذر خدا دے اگے فرقے چار مکاری ... اول حاکم دوجے قیدی تریجے لوک آزادی
چوتھا ٹول غلاماں والا لوکاں دے جو بردے ... اول حاکم اللہ اگے ایہہ بہانہ کردے
جو وچہ حکومت رجھے اسیں فرصت ملدی ناہی ... ایسے کارن فرض نمازاں ہویاں قضاء الٰہی
سد کے شاہ سلیماں تائیں کہسی اللہ باری ... دتی سی ہیں اسنوں اوتھے ہر شے دی سرداری
اسدے جیڈ حکومت اوتھے تساں نہ حاصل ہوئی ... اس کوئی حکم نہ بھلیا میرا تساں نہ منیا کوئی
ایہہ چھوٹھا عذر تساڈا ایتھے ذرہ نہ کاٹ کریندا ... جاؤ اج تساڈے تائیں دوزخ کھلا تکیندا
پھر قیدی اینویں تر لے لیسن کرسن عذر نیازاں ... قیداں وچہ اساں بھلے یارب ہویاں ترک نمازاں
تا پھر مہتر یوسف تائیں حاضر کرسے الٰہی ... ہیں وچہ پیٹ مچھی دے اسنوں قید دیوائی آئی
تا بھی اس نماز نہ چھوڑی حکم بجا لیایا ... ایسی قید نہ ملی تساں نوں جاں قصور کمایا
جاؤ اج ہن عذر تساڈا مول نہ منیا جاوے ... انہاں نوں بھی پکڑ فرشتہ دوزخ وچہ وگاوے
پھر کرسن عذر آزادی اگے وچہ درگاہ ربانی ... یارب سایاں دکھاں اندر ساڈی عمر وہانی
مرضاں ہتھوں وار نہ آئی ویل نماز نہ پایا ... نال لاچاری قضا نمازاں ہویاں بار خدایا!
دسے وقت ایوب نبی نوں پیش کرے رب عالی ... اسدے بدن پئے سبھ کیڑے رتی جگہ نہ خالی
باراں برس برابر اسنوں مول آرام نہ آیا ... تا بھی وچہ نماز عبادت فرق نہ اس نے پایا
اس دے جیہا آزار تساں نوں کدی نہ آیا ہووے ... وینہدے وگے دوزخ جاسو عذر نہ کوئی قبولے

پھر کوے آکے عذر کریسن کیتی جنہاں غلامی
اوسے وچہ مشغول رہے ساں جو گل اونہاں دی وسی
تا پھر مہتر یوسف تائیں حاضر کرسی مولا
اوہ کرکے تنگ بتاوے اسنوں مندا کم تباہی
پھر سختی قید اٹھایوس سر تے کتنی مدت توڑی
مالک تساں نہ ایسے آہے بدی کماون والے
حکم میرے دا دنیا اندر قدر نہ تساں پایا
پھر ڈاہڈی کوہجی دوزخ نفلیں ہک گردن باہر آوے
پھر دوجی گردن نکل سلے کتھے گئے اوہ سارے
راگ تماشیاں کنوں جنہانوں کدے نہ نفرت آئی
کتھے گئے جو قول قرار نہ توڑ نبھاون والے
کتھے گئے جو نال تکبر کافر رہے ایمانوں
کتھے گئے جو نال نبیاں مول ایمان نہ لیائے
سبھناں نوں اوہ سلے گردن کر کر شور پکارے
پھر اک بڈھی رن مکارہ حاضر آن کھلوسی
لوکو تسیں پچھانوں اس نوں ہوسی حکم خدائی
رب فرماوے دنیا ہے ایہہ وڈے پیاراں والی
ایسے کارن آپس وچہ تساں لڑائیاں پائیاں
ایہہ اوہ دنیا حسد التسیں ذرا وساہ نہ کردے
ایہہ اوہ دنیا جسدے پچھے کیتے مکر ہزاراں
دوزخ دے وچہ سٹو اس نوں حکم خدا فرماوے
کتھے گئے عشاق میرے اوہ وڈیاں شوقاں والے
میرا ساتھ نہ اہناں چھڈیا ہرگز عمراں ساری

اساں بیگانی طاعت اندر کیتی عمر تمامی
یا رب سایاں ساڈے کولوں رہی نماز کو وسی
حکم کہے ایہہ پاس زلیخا رہنا پیغمبر گولا
اس حکم عدول نہ کیتا میرا قید قبولی آہی
تا بھی پچھا رہیا گناہوں کدی نماز نہ چھوڑی
ایہہ ہے تقصیر تساڈی اپنی چھوڑو عذر مکالے
اج ایہہ عذر نہ منے جاون دوزخ ڈیرا لایا
مشرک اتے مصور ظالم سبھے پکڑ لے جاوے
جو دنیا وچہ نصیحت کولوں جاون ہٹ کنارے
جمعہ جماعت وعظاں کولوں لسن کنڈ ولائی
کتھے گئے اوہ دین نبی تے طعن لیاون والے
کتھے گئے جو جہلوں کافر آتے اوس جہانوں
کتھے گئے جنہاں بعضے منے بعضے دلوں بھلائے
آخر پکڑ گھسیٹ لیجاوے وچہ جہنم سارے
جو تکسی ڈر جاسی اسنوں ایسی کوہجی ہوسی
سارے کہسن خبر نہیں ایہہ کون مکارہ آئی
جس دے پچھے بھج بھج تساں عمر تمامی گالی
ایہہ اوہ دنیا جس دے پچھے توڑیاں بھینیاں بھایاں
جسدے پچھے لگ کے ہوئے نافرمان امر دے
ایسے کارن حسد عداوت ٹھگبازی دیاں کاراں
تا اوہ بھی بڈھی اللہ اگے عرضاں کوک سناوے
طلب میری وچہ یا رب جنہاں حکم تیرے سب ٹالے
خویش قبیلیوں وددھ انہاں نوں مینوں سان دلوں پیاری

ہن بھی نال میرے اوہ آون جاواں گی سنگ یاراں
دوزخ نال لیجاساں اپنیاں دلداراں غمخوراں

چھوڑ نہ جاواں مول انہانوں میں ہن اوڑک ویلے
آؤ چلو پیاریو چلیے پھر قسمت دے میلے

حکم کرے رب سنگی اسدے سنگ اسی دے جاون
دنیا دے مشتاق تمامی اس ویلے غم کھاون

جو دنیا پچھے دین ونجاسن روسن تے پچھتاسن
تے جنہاں دین پیارا کیتا دنیا نال نہ جاسن

مفت ہنڈائی دنیا اوہناں حرص نہ مول کریدے
آوے تا اوہ خوشی نہ کردے جاوے دکھ نہ لیندے

چیز حراموں رہن کنارے ہر دم طلب حلالوں
دنیا لالچ مگر نہ توڑن اپنیاں خویشاں نالوں

یا رب لالچ دنیا دے تھیں مینوں آپ بچائیں
آئے کم نہ اٹکن میرے بہتی حرص نہ لائیں

بیان شفاعت انبیاؤ اولیاء و علماء و صلحاء و اطفال و اعمال و شفاعت خمسہ و موجبات حصول شہادت

نبی ولی سب عالم فاضل کرن شفاعت بھائی
ہور شہید تے لڑکے نالے صالح مرد خدائی

بھی چنگے عمل نمازاں روزے کرن شفاعت پیارے
عمرہ حج تلاوت صدقہ ذکر جہاد پیارے

نال اجازت رب سچیدی ایہہ سب شافع ہوسن!
پر ایہہ بھی قسمت والے پاسن بے قسمت روسن

پنج مقام شفاعت والے جتھے شفاعت بھرسن
اول وچ مقام قبر دے عمل شفاعت کرسن

جیونکر سورہ[2] ملک قبر وچ کرے حمایت یاری
بھی سورہ سجدہ آیۃ الکرسی جھگڑن وارو واری

سورہ ملک سورہ سجدہ پاک۔ نبی فرماون
ایہہ نال فرشتیاں جھگڑا کرکے میت آن چھڑاون

اینویں جیکر پاس بزرگاں عاصی دبیا جاوے
اوہ بھی نال شفاعت اوہناں من خلاصی پاوے

دوجا عام شفاعت ہوسی وچ میدان حشر دے
جسنوں کہن شفاعت کبرٰی ہول مٹاوے ہر دے

جد کرسن عذر شفاعت کولوں جتنے مرسل سارے
ہیبت ویکھ ربانی اسدن دم نہ کوئی مارے

تا سجدے پے کے کرے شفاعت سرور ختم رسولاں
رب کہے سر چا نبیا جو توں کہیں قبولاں

کرے قبول شفاعت اسدی فضلوں اللہ باری
وڈی ایہہ شفاعت کبرٰی کارن خلقت ساری

تریجی ہور شفاعت ہے جو وقت حساباں بھتوے
نبی ولی سب شامل اس وچ تا ایہہ عام سیلوے

جو چنگے عمل کریدے گھٹسن دوزخ طرف لیجاون
نبی ولی سب نال شفاعت اسنوں آن چھڑاون

[1] وچ مشکوٰۃ شریف دے نال روایت ابن ماجہ دے حضرت عثمان تھیں مروی ہے جو فرمایا پیغمبر علیہ السلام نے یشفع یوم القیامۃ ثلثۃ الانبیاء ثم العلماء ثم الشہداء رواہ ابن ماجہ یعنے شفاعت کرسن دن قیامت دے تن ٹولے اول پیغمبر پھر علماء پھر شہداء روایت کیتا ابن ماجہ نے ۱۲ [2] ایہہ مسئلہ وچ بیان قبر دے بالتفصیل بیان کیتا گیا ہے۔ مولوی دلپذیر

بھی عالم حافظ کرن شفاعت اپنیاں رشتے داراں
کراماً کاتبین فرشتے کرن شفاعت نالے
بھی کرن شہید شفاعت نالے خالص عمل تمامی
حضرت انس روایت کیتی کہیا نبی سوہاے
لنگھسی اک انہاں دے کولوں مرد بہشتی آکے
ہلسی اوہ شخص جو میرے تائیں شربت گھول پلایا
اے بھائی تدھ میرے تائیں جاتا ہے یا ناہیں
دوہاندی اوہ کرے شفاعت دوزخ ویں بخشے جاون
چوتھا جدوں کفاراں تائیں دوزخ دے وچہ ڈالن
پنجواں جدوں بہشتاں اندر مومن داخل تھیون
بہتے درجے کارن جو کوئی مومن لگا ترسن
بریاں کارن شفاعت میری پاک نبی فرماون
عملاں والیاں عمل چھڑاون میرا عمل نہ کوئی

بھی مومن نیک چھڑاون ٹہلیشاں یار چھڑاون یاراں
بھی شافع بن قرآن چھوڑاسی اپنے پڑھنے والے
جنہوں وناراہ خدا دے اوہ بھی بنسی حامی
کرکے صف کھلوتے ہوسن اہل النار بیچارے
تاہک جناں انہاں تھیں اسنوں ایہہ گل کہے بولاکے
دوجا کہسی میں بھی تینوں وضو سی کروایا
اوہ کہسی میں نہیں پچھاتا کہسی پھر تداہیں
دوزخیاں تھیں نکل شتابی جنت ڈیرے لاون
کرن شفاعت ختم نبیاں اوگنہگار نکالن
نال شفاعت ختم نبیاں اعلےٰ درجے ڈھوون
جہت ترقی حضرت احمدی آپ شفاعت کرسن
تے نیک تمامی عملاں سیتی وچہ بہشتاں جاون
ملبنوں آس رسول اللہ دی دو جہانیں ہوئی

وعن ابی ھریرۃ قال قال رسول اللہ صلعم لکل نبی دعوۃ مستجابۃ معجل کل نبی دعوتہ وانا اختبات دعوتی شفاعۃ لامتی الی یوم القیامۃ فھی نائلۃ ان شاء اللہ تعالیٰ من مات من امتی لا یشرک باللہ شیئاً (مشکوۃ)

ابو ہریرہ کرے روایت کہیا پاک رسولے
یعنی سب پیغمبراں تائیں حکم ہویا درگاہوں
پس ہر پیغمبر جلدی کرکے منگی اوہ جنابوں
روز قیامت کراں دعائیں امت نوں بخشاواں
جو مومن مویا امت میری تھیں بھاویں کیڈ گنہیں
فما تنفعھم الشفاعۃ الشافعین آپ خدا فرمائے
پر جو مشرک دنیا اندر تائب ہوکے مویا
شفاعت میری اہل کبائر پاون نبی بتاوے

ہو ہر پیغمبر سندی اللہ تک یک عرض قبولے
جو یک یک دعا قبول تساڈی جو من بھی سو چاہو
میں روز قیامت اہلت کارن منگاں فضل جنابوں
ان شاء اللہ رب سچے تھیں اذن شفاعت پاواں
اوہ شفاعت پاوے میری مشرک پاوے ناہیں
نفع نہ کرے شفاعت اونہاں جنہاں شرک کمائے
اوہ شفاعت پاوے بیشک حکم حدیثوں ہویا
یعنی جنہاں گناہ کبیرے دنیا وچہ کمائے

[1] وچہ مشکوۃ صـ ۲۸۲ دے نال روایت ترمذی اتے ابوداؤد دے حضرت انس تھیں آیا ہے جو فرمایا رسول اللہ صلعم نے شفاعتی لاہل الکبائر من امتی یعنی شفاعت میری ثابت ہے واسطے بھاریاں گنہگاراں دے امت میری تھیں۔ ۱۲

[2] وچہ مشکوۃ دے نال روایت مسلم اتے بخاری دے ابوہریرہ تھیں آیا ہے جو فرمایا پیغمبر نے جو واسطے ہر پیغمبر دے یک دعا مستجاب ہے جو جلدی کیتی پیغمبر دعا اپنی دے یعنی انہاں وچہ دنیا دے دعا اپنی منگ لئی تے میں پوشیدہ رکھی ہے اوہ دعا اپنی واسطے شفاعت امت اپنی دے دن قیامت دے تے اوہ پس شفاعت دی دعا کیتی جاویگی جیکر چاہیا اللہ تعالیٰ نے واسطے اس شخص دے جو مویا امت میری تھیں وچہ اس حال دے جو شریک نیاندا اس نے نال اللہ تعالیٰ دے کسے چیز نوں۔ ۱۲

مولوی دلپذیر . بھیروی

کارن تنہاں شفاعت میری روز قیامت ہوئی — تے جیہڑے منکر ہوئے شفاعتوں انہاں امید نہ کوئی
دم دم رکھ پذیر فقیرا آس شفاعت والی — اس دریا روں او گنہارا کوئی نہ مڑدا خالی

ذکر اعمال موجبہ حصول شفاعت

زیارت پاک رسول اللہ دی کرے جو مومن بھائی — حضرت کہیا شفاعت میری اس پر واجب ہوئی
بھی قبر زیارت پاک نبی دی جیہڑے مومن کر دے — اوہ بھی وچہ شفاعت داخل ہوسن روز حشر دے
جو سختی ویکھ مدینے والے قائم رہے ہٹائیں — جو شخص مدینے دیلوچہ رہندے مرد لنسائیں
ایہہ سب شفاعت پاون اوہدن خود سرور فرمائے — بھی ایہہ دعا اذانوں پچھے جو کوئی نت الائے

اَللّٰھُمَّ رَبَّ ھٰذِہِ الدَّعْوَۃِ التَّامَّۃِ وَالصَّلٰوۃِ الْقَائِمَۃِ اٰتِ مُحَمَّدَ نِ الْوَسِیْلَۃَ وَالْفَضِیْلَۃَ وَالدَّرَجَۃَ الرَّفِیْعَۃَ وَابْعَثْہُ مَقَامًا مَّحْمُوْدَ نِ الَّذِیْ وَعَدْتَّہٗ وَارْزُقْنَا شَفَاعَتَہٗ یَوْمَ الْقِیٰمَۃِ اِنَّکَ لَا تُخْلِفُ الْمِیْعَادَ ط

جو بہنا پڑھے درود نبی تے اٹھ شفاعت پاوے — جو فجری شام درود ہمیشہ دس دس وار الاوے
جو روز جمعہ تے رات جمعہ دی پڑھیے درود بہلیرے — بھی پنج نمازاں پچھے جو کوئی ایہہ دعا پکارے

اَللّٰھُمَّ اٰتِ مُحَمَّدَ نِ الْوَسِیْلَۃَ وَاجْعَلْہُ فِی الْمُصْطَفَیْنَ مَحَبَّتَہٗ وَفِی الْعٰلَمِیْنَ دَرَجَتَہٗ وَاَمُقَرَّبِیْنَ دَارَہٗ ط

ذکر افعال محرومی شفاعت

دا نجے رہن شفاعت کولوں بدعت وال مکالے — بھی دین رسول اللہ نوں جیہڑے ٹھٹھا کرنے والے
مرجیہ قدریہ ٹولے مول شفاعت نہ پاون — بھی اہل ہوا جو سرکش ہوکے دینوں نکل جاون
جو غیر شرع بکواساں کردے ہوڑیاں خوف نہ کھاندے — جو حکم خدا نبی دا اُن کے جھگڑے جیہڑے پاندے
مَنْ یَضَعُ سُنَّتِیْ لَمْ یَنَلْ شَفَاعَتِیْ پاک نبی فرماوے — جو سنت میری ضائع کرسی کدی شفاعت نہ پاوے
بھی جیہڑے حاکم رعیت اندر عدل نہ مول کریندے — ایہہ سارے لوک شفاعت کولوں رہسن ہتھ ملیندے
سبھ تھیں اول کرن شفاعت پاک رسول گرامی — اس تھیں پچھے شافع ہوسن جو جو نبی تمامی
پھر نبیاں پچھے عالم سارے کرن شفاعت بھائی — پھر شہید خدا دے راہ وچہ جنہاں جان ونجائی
پھر موذن کرن شفاعت پاک نبی فرمایا — جو للہ بانگاں دین مسیتیں دل تھیں طمع ونجایا

---

۵ یعنے بار خدایا حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم نوں کر وسیلہ لئے کرنوں وچہ اچیاں شاناں دے یاروں محبت دیاں تے کر دے اچیانے درجے یاروں لئے وچہ سوز بانٹے ایہہ لئے گھر لوں لائے وچہ
مشکوٰۃ نت ۲۹ لئے نال روایت خدری دے ابو ہریرہؓ تھیں آیا ہے جو فرمایا حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم نے دخل الفقراء فی الجنۃ خمس مائۃ عام ونصف یوم یعنے اول داخل ہونگے فقیر لوگ وچہ جنت دے بر برس پہلے دنا تھیں جو ہووےگا دن قیامت دیاں تھیں ۔ ۱۲

جد حاضر ہوسن اللہ اکے عالم عابد سارے
عالماں نوں رب حکم کریسی ٹھیرو ول نہ جاؤ
عابد اپنا آپ بچاون غیراں نفع نہ کوئی
ابن عمرؓ ایہہ کرے روایت پاک نبیؐ فرماوے
جو کرے شفاعت شاگرداں دی نالے تابعداراں
تے ستر دو بہتر بندے اک شہید چھوڑاوے
بھی باقی عام بہشتی جیہڑے مومن ربے پیارے
ابوسعید روایت کیتی آکھیا سرور سائیں
بعضے صرف قبیلے کارن اپنے خویش چھوڑاون
بعضے یک عالمی دی اوتھے کرن شفاعت بھائی
بعضے سارا شہر چھوڑاون بعضے یک محلہ
اہل ایماناں دے جو لڑکے نابالغ مرجاون
جس مومن دے ترِن نابالغ اس جگ اتے مرسن
کہسن یارب بھیج بہشتیں ماں پیو ساڈے تائیں
مڑ مڑ ایہو عرض کریسن وچہ درگاہ ربانی
بھی رمضان چھڑوے اسدن اپنے روزے داراں
دنیا اندر یارب انہاں عزت حیاتی میری
بھی کرے قرآن مجید شفاعت وچہ حدیثاں آیا
اینویں کرے امانت جھگڑا ہیٹھ عرش دے سائے
اینویں صلح رحمی بھی اسدن کرے شفاعت بھائی
بھی حجر اسود تے کعبہ دونویں حاجیاں نوں بخشاون

وچہ بہشتاں بھیجے جاسن عابد ربے پیارے
اول کرو شفاعت اپنے تابعدار چھڑاؤ
اوہ آپے بھج بہشتیں ویسن بدلے اوس نکوئی
عالماں تائیں روز قیامت حکم سنایا جاوے
سجھانویں وانگ ستاریاں ایہن باجھ حساب شماراں
نتے اک اک حاجی چار سئیاں نوں شافع بن بخشاوے
اوہ بھی اپنیاں شاناں موجب کرن شفاعت سارے
بعضے لوگ شفاعت کرسن وڈی جماعت تائیں
بعضے دس بندیاں تائیں لے کے چالیاں تک بخشاون
بھی دو تن چار پہنچاندے کارن ہور روایت آئی
آپو آپ شفاعت کرسن فضل کریسی اللہ
ہیٹھ عرش دے ہوسن اسدن ماں پیو نوں بخشاون
اوہ جنت وچہ نہ داخل ہوسن رو رو عرضاں کرسن
باجھ انہاندے وچہ بہشتاں اسیں بھی جاندے ناہیں
اوڑک ماں پیو نال لے جاسن فضل ہوسی رحمانی
بن کے شکل عجائب سوہنی کرسی عرض پکاراں
اج انہاں نوں بار خدایا ہووے بخشش تیری
نال فرشتیاں جھگڑا کرسی جس نے عمل کمایا
کرے شفاعت اسدی جیہڑا امن امان پہنچائے
جو خویشاں نال تروڑے ناہیں رکھدا صلح صفائی
بھی کلمہ طیب کرے شفاعت پاک نبی فرماون

بیان شفاعت بعد از در آمدن بدوزخ و بیرون آمدن جمیع اہل ایماناں را

۱؎ وعن ابی سعید ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم قال ان من امتی لیشفع العصبۃ د منہم من یشفع الرجل حتی یدخل الجنۃ رواہ الترمذی یعنی روایت ہے ابوسعید تھیں جو فرمایا حضرت صلعم نے تحقیق بعضے امت میری تھیں شفاعت کرسن جماعت وڈی اتے بعض انہاندے شفاعت کرنگے عصب دی تے عصبہ عصابہ نوں آکھدے ہیں جو دساں تھیں زیادہ ہے تے چالیاں تھیں گھٹ اتے بعضے انہاں تھیں شفاعت کرن گے یک مرد دی جو آدن گے وچہ بہشت دے۔۱۲

دوزخ وبیان سر چند شدن امت محمدیہ از امتہائے دیگر و خروج ہمہ موحدین از جہنم و ذکر شخصے کہ بعد از ہمہ مردماں از دوزخ رہائی یابد

جھیڑے بندے جلدی جلدی پل اتوں لنگھ جاون
پچھلیاں تائیں کھلے اڈیکن پہلے مومن بھائی
دلدے بغض جو دنیا والے دور ہٹاون سارے
پھر سرورِ عالم کنجی لے کے طرف بہشتاں آوے
امت داخل کرن بہشتیں حضرت شان کمالوں
حضرت ویکھ تعجب ہوسن پچھسن ملکاں تائیں
کہن فرشتے امت تہاڈی دوزخ اجے بہتیری
ایہہ گل سنکے پاک نبی نوں بہت لگے غمناکی
ست دہاڑے کردے رہسن حمد ثناء زبانی
دوزخ وچوں کڈھ شتابی امت اپنی تائیں
تلیکے نال فرشتیاں تائیں سید شاہ ابراراں
یاراں نوں فرماون حضرت اپنے سنگ سمھالو
اوہ جیوں جیوں پتے نشان انہاندے ملکانوں سمجھاون
ستر شخص شہید چھڑاوے حافظ بھی دس بندے
تے عالم فاضل حسب مراتب کرن شفاعت سارے
بھی مومن صالح کرن شفاعت یارانوں بخشاون
جو جتنے ایماناں والے نکل رہن جد سارے
کل امتاں تھیں تریجہ حصہ امت میری ہوئی
کہن فرشتے دوزخ اندر اجے ہزاراں سڑدے
حکم کرے رب حضرت تائیں سجدے تھیں سر چاؤ

اوہ جنت دے دروازے اتے وچ اکٹھ کراون
جدوں اکٹھے ہوسن سارے کرسن صلح صفائی
آپس دلوچہ راضی ہوسن جیونکہ یار پیارے
پڑھ بسم اللہ قفل اتارے قدم مبارک پاوے
پر چوتھا حصہ امت احمد ہوسی لوکاں نالوں
جو امت میری دوزخ اندر باقی ہے کہ ناہیں
کئی ہزاراں دوزخ دیوچہ سڑسڑ ہوون ڈھیری
سجدے پیکے کردعائیں یارب تینوں پاکی
حکم ہووے سرچا محمدؐ عرض تیری من بھاتی
جو جتنا ایمان ہے جبدا اوہ بھی چھوڑ نہ جائیں
اپر کنے دوزخ والے جا کھیڑن سن یاراں
کریو یاد پیاریاں تائیں ہر دے پتے دسالو
ڈھونڈ انہاں نوں ملک شتابی دوزخ تھیں کڈھ لاون
پڑھ کے مصحف منے جس نے حکم الٰہی سندے
کتیاں ہزاراں نوں بخشاون ولی خدا دے پیارے
کر کر عرضاں خویش قبیلے دوزخ کنوں کڈھاون
تا سرورِ عالم ملکاں تائیں کہسن پھیر دوبارے
ویکھو کھاں وچہ دوزخ کتنے یا ہن رہیا نہ کوئی
کرن دوبارہ سجدہ حضرت رہسن عرضاں کردے
رائی قدر ایمان جنہاندا اوہ بھی کڈھ لیاؤ

۱ وچہ مشکوٰۃ صفحہ ۴۸۱ نال روایت بخاری
اتے مسلم دے انس تھیں وچہ آخر حدیث دے
آیا ہے جو فرمایا حضرت نے رکھاں گا
میں سر اپنا وچہ سجدے پس حکم ہوگا جو اے محمدؐ
اٹھا سر اپنا اتے آکھ جو منساں اتے سوال کرنا
جو کراں میں پھر حکم ہوسی وتیج پس نکال
دوزخ تھیں اسنوں جو ہے وچہ دل اوہ
دے بیچ ایمان بقدر دانے جو نکال لاؤنگا
میں ایمان والے پھر آکھاں گا میں اتے سجدہ
کراں گا میں پھر حکم ہوسی اے محمدؐ اٹھا سر
اپنا اتے سوال کر جو دیاں میں اتے شفاعت
کرنا جو کراں میں پھر آکھاں گا میں یارب
امتی امتی پھر حکم ہوویگا وتیج اتے نکال
دوزخ تھیں اس کسے نوں جو بیچ ایمان
وچہ دل اسدے ہے قدر ذرہ یا پھر نکال
لانگا میں اتے حمد آکھساں تے سجدہ
کرساں میں اگے وانگوں پھر حکم ہوویگا
وتیج اتے نکال دوزخ تھیں اوہ جو
کوئی ہے ایمان اسدا مانند خردل دے
پھر جاؤں گا میں اتے نکالوں گا میں پھر
آکے سجدہ کرساں اتے حمد آکھاں گا میں ۱۲

دلپذیر

ایہہ خوشخبری سن کے حضرت دوزخ دیول جاون
تا نیکو کار تے صالح بندے پتے بتاون یاراں
رائی دے ایماناں والے سارے کڈھ لیاون
پھر تریجی وار سرورِ عالم پچھن نال سمہالے
آکھن ملک بہتیری رہندی امت اجے تساڈی
حکم کرے رب ذرے جتنا جس ایمان بچایا
اگے وانگوں ہر کوئی اپنے دوست یار سمہالن
اس تھلیں پچھے دو تہایاں امت احمد ہوسن
چھ ویہاں کل حساب بنے گی اہل بہشتاں والی
کل امتاں تھلیں دونی امت ہوسی پاک نبی دی
باقی رہسن دوزخ دیوچہ لوک موحد بھائی
لَآ اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ تے جنہاں یقین جمایا
اللہ نال شریک نہ آندا اندر عمراں ساری
اذن[1] شفاعت اونہاں تائیں پچھسی شاہ جمالاں
اونہاں چھڑاون حق نہ تیرا نہ کسے ہور نبی دا
دوزخ وچہ انہاں نوں کافر طعنے کرسن بھائی
واحد رب پچھانن کولوں کیا کجھ نفع اٹھایا
ایہہ گل سن کے غیرت رب دی جوش دیوچہ آوے
مشرک اتے موحد دونویں کدوں برابر ہوئے
پھر رحمت وا دریا پیارے ٹھاٹھ فضل دی مارے
فَیَقْبِضُ قَبْضَۃً مِنَ النَّارِ وچہ حدیثاں آوے
اس تھلیں پچھے دوزخ اندر مومن رہے نہ کوئی
پچھے رہسن کافر مشرک لوک جو شرکاں والے

دسو پتے فرشتیاں تائیں نیکاں نوں فرما وے
کڈھن ملک جہنم وچوں خلقاں کئی ہزاراں
تا امت احمدؐ وچہ بہشتاں نصف و نصف ہوون جا
جو ہن بھی امت میری وچوں ہے کوئی اگ وچ جالے
تا حضرت پھیر کریسن سجدہ وچہ درگاہ خدائی
اوہ بھی کڈھو دوزخ وچوں ہے کوئی اگ وچ جالے
ذرہ قدر ایماناں والے دوزخ کنوں نکالن
تریجات دوجیاں فوجاں امتاں کر کے صفاں کھلوسن
اسی صفاں محمدی امت دوجیاں ہوسن چالی
بھی وچہ مراتب دونے رتبے عزت ودھ صفی دی
رنبوں اک پچھا تا ایہہ نبی نہ منیا کائی
اگوں کجھ نہ دسیا کسے پورا راہ نہ پایا
وحدانیت ربدی اندر ساری عمر گذاری
رب کہے میں اونہاں تائیں باہر آپ نکالاں
جبدی اونہاں وحدت منی ہے ایہہ حق انہاندا
جو اوہ توحید تساں نوں ایتھے ہرگز کم نہ آئی
اج ہن ساڈے نال تساں نوں دوزخ ڈیرا آیا
ہن ہک چھوڑاں دوزخ اندر کر کے قسم بتاوے
ہرگز کدی نہ چھٹن جیہڑے شرک کریندے موئے
قدرت دا پھر ہک موحد اگ تھلیں کڈھسی سارے
دوزخ تھلیں ہک وڈا قبضہ اللہ باہر لیاوے
آتش دیاں عذاباں کولوں ہر نوں چھٹی ہوئی
مومن اتے موحد سارے اللہ پاک نکالے

[1] جس طرح آیا ہے وچہ حدیث انس دے تاں یا رب اذالی فمن قال اللہ تعالیٰ یقول ذالک لیس لک ولکن عزتی وجلالی وکبریائی وعظمتی داخرجن من قال لا الٰہ الا اللہ فرمایا حضرت صلی اللہ علیہ وسلم نے آکھاں گا ہے پروردگار اذن دیہہ مینوں واسطے شفاعت اسکے جس نے کہا لا الٰہ الا اللہ یعنے جنہاں لوکاں سوا توحید دے ہور کوئی قبول نہیں کیتا پس فرماویگا اللہ تعالیٰ قسم ہے مینوں عزت اتے جلال اتے بزرگی اپنی دی جو نکالاں گا میں انہاں لوکاں نوں جنہاں آکھیا لا الٰہ الا اللہ متفق علیہ ۔ ۱۲

دلپذیر
بھیروی

کولا ہو کر دوزخ وچوں نکلن سب وچارے
نہر حیات اک در جنت تے اس وچ نہاون سارے
بدن انہاندے نہاتیاں اس وچ نکلن صاف نورانی
بدلاں بچیاں جیوں باہر آوے سوہنا چن آسمانی
اپر کالے داغ انہاں نوں گردن اوپر رہسن
جنتی لوگ اونہاں دے تائیں دوزخ والے کہسن
کیتا رب آباد انہاں نوں کہن بہشتاں والے
کتنی مدت تائیں رہسن داغ انہاندے کالے
پھر کرن سوال جناب الہٰوں یا رب داغ ونجائیں
دوزخ والے سدن ناہیں لوک اساڈے تائیں
تا جاندے رہن خدا دے حکموں داغ سیاہ انہاندے
پھر اوہ نام نہ سدے کوئی جس ناموں شرم ملاندے

بیان شخصے کہ آخر از ہمہ مردماں از دوزخ رہائی خواہد یافت

مسلم لتے بخاری اندر ایہہ روایت آوے
دوزخ اتے بہشتاں دے وچ اک بندہ رہ جاوے
دوزخ طرف ہوسی منہ اسدا اکھسی یا رب خدایا
پھیر میرا منہ دوزخ ولوں مینوں ایس جلایا
حکم کرے رب جیکر تیرے منہ نوں پھیریا جاوے
خواہش ہور نہ کرسیں کوئی تا اوہ پھیر الاوے
ایہو میری خواہش یا رب منہ میرا پر تائیں
پھیر سوال نہ کرساں کوئی ہرگز تیرے تائیں
قول قرار کرے جد پکا منہ اسدا پر تیوے
ساعت پچھوں سرت سمہالے چپ قائم نہ تھیوے
لگے دا بہشتاں والی ویکھے باغ بہاراں
کت سبب ہن اوتھے اپڑاں دلوچ کرے وچاراں
قول قرار تروڑے سارے آکھے یا رب باری
انہاں بغیچیاں توڑی مینوں لیجاویں اک واری
رب فرماوے کہاں گیا اوہ پکا وعدہ تیرا
عرض کرے میں ہور نہ منگساں کر ایہہ مطلب میرا
نویں سروں پھر عہد پکاوے نال خداوند سائیں
تا پھر رب پہنچاوے اسنوں انہاں درختاں تائیں
اینویں در جنت تے پہنچے ویکھے رنگ محلاں
آکھے کیا تجویز کراں جے وچ انہاندے چلاں
کجھ مدت خاموش رہے پھر آخر عہد ونجاوے
بنگلے ویکھ بہشتاں والے دل نوں صبر نہ آوے
قسماں تے سوگنداں سبھے بھن تروڑ ونجایاں
لگا چٹک بہشتاں والا رو رو کرے دوہایاں
داخل کریں بہشتاں اندر مینوں یا رحماناں
حکم ہووے تدھ پل پل اندر بدلیاں کئی زباناں
کیوں توں کریں فریب اجیہے اے بیٹے آدم دے
عرض کرے دکھلاویں سایاں مینوں باغ ارم دے
کر محروم نہ میرے تائیں اس نعمت بھلیں سایاں
حکم ہووے وڑ جا بہشتیں تدھ مراداں پایاں

ویکھے جدوں بہشتیں وڑکے بہت آبادی ہوئی
حکم کرے رب اسلئے تائیں کیوں دل تیرا جھُردا
سبھ دنیا تھیں تیرے کارن جگہ دڈھیک رکھائی
آکھے یارب نال میرے توہیں ایہہ ٹھٹھے کردا
ایہہ بھولا سخن کرن تھیں اللہ بہوں راضی ہوجاوے
پھر حکم کرے رب کل مطالب کھول سناتوں مینوں
تا پھر بندہ ہر اک اپنی خواہش کھول سناوے
جد ساریاں عرضاں اللہ اگے عرض بندہ کر رہسی
رنگ برنگیاں نعمتاں اس نوں اللہ پاک دواوے
ادنیٰ مومن تائیں اتنی نعمت حاصل ہوئی
یارب تیری نعمت پاون جنہاں قرب چنگیرا
دلوچہ کہسی میرے کارن خالی جگہ نہ کوئی
میں بہتی جگہ ٹکائی تیری ذرہ نہ ہو آزردہ
ایپر اسنوں دلے اندر اجے نہ باور آئی
میں عاجز کد لائق ایڈے شان قدردا
تا جو اس بندے نوں اپنا ظاہر ضحک دکھاوے
منگ لے اج مراداں سبھے جو کوئی خواہش تینوں
جو جو بات نہ چیتے آوے اللہ یاد کراوے
دو حصے ودھ انہاں تھیں اللہ مالک کہسی
جو نہ کسی اکھیں ڈٹھی اوہ اوہ نعمت پاوے
تے اعلیٰ درجے والے جیہڑے تنہاں شمار نہ کوئی
ہر نعمت تھیں بہتر مینوں راضی نامہ تیرا

۵۱

وعن ابی ہریرۃ قال قال النبی ان اللہ مائۃ رحمۃ انزل منہا رحمۃ واحدۃ بین الجن والانس والبہائم والہوام فبہا یتعاطفون وبہا یتراحمون وبہا تعطف الوحش علی ولدہا واخر اللہ تسعا وتسعین رحمۃ یرحم بہا عبادہ یوم القیامۃ متفق علیہ مشکوٰۃ صفحہ ۱۵۹۴ ترجمہ اس حدیث دا وچہ متن دے بیان کیا گیا ہے۔ ۱۲ محمد دلپذیر بھیروی

بیان رحمت ارحم الراحمین درجات تائبین بحکم اِنَّ اللّٰہَ یُحِبُّ التَّوَّابِیْنَ وَیُحِبُّ الْمُتَطَہِّرِیْنَ وبیان توبہ نصوح ومناجات مصنفؒ

سَو حصہ ہے رحمت ربدی پاک نبی فرمایا
اوحا حصہ رحمت والا جاسی آخر تائیں
ماں پیو تے اولاداں اندر جو الفت رب پائی
جتنا پیار محبت رکھدے جیا جون تمامی
آدمؑ تھیں تا آخر تائیں ایہہ یک حصہ جاری
دنیا وچہ یک حصہ تا بھی انت شمار نہ آوے
روز حشر جد رحمت ربدی مارے جوش اچھلاں
ایسی رحمت والا سائیں بے پرواہ یگانہ
لکھاں عیب اساڈے پھر بھی رحم کماوے
یکو حصہ جگ وچہ ونڈیا کسنے وچہ نہ آیا
کل خلقت وچہ پیار ایسے تھیں کیتا اللہ سائیں
وچہ قبیلیاں یار آشناواں ایسے تھیں سبھ آئی
ایہہ سب یک حصے دی رحمت ورتن لوک مدامی
باقی حصے روز قیامت ورتے اللہ باری
سو حصہ جد رحمت کھلے کون حساب لگاوے
رو شیطان بھی کرے امیداں میں بھی جنت چلاں
اوسے دی نت آس رکھیوے ہووے فضل ربانا
رحمت اسدی کم نہ ہوندی جب تک سارا پایا

لکھ بدیاں نت نت اللہ ویکھے کدی برات نہ ٹالے
شاہ اپنے دی بیفرمانی کرے جے نوکر کوئی
اوہ بیفرماناں نوں بھی دیوے دولت مال پوشاکاں
اللہ جیہا رحیم نہ کوئی جو سب عیب کجیندا
حضرت کہیا جاں کوئی بندہ رب دا نام دھیاوے
اے بندے میں حاضر اللہ ہر واری فرماندا!
ابو ہریرہ کرے روایت پاک نبی فرماوے
عجز نیاز کرے رب اگے رب اسنوں بخشیندا
جاتا ہے اس بندے میرے ہے کوئی میرا سائیں
بخش دتا میں اسدے تائیں جو اس عیب کمایا
پھر بخشاون آوے آکھے بخشیں یارب سائیاں
تریجی واری پھر اوہ بندہ عیب کماوے بھلارے
پھر بھی اللہ بخشے اس نوں رحمت فضل کماوے
بخشش تھیں رب تنگ نہ ہوندا اسنوں کمی نہ کائی
اوہ ہر دے پردے کجن والا جو اسدے در آیا

جے ہک بریائی بابل ویکھے دیندا ویس نکالے
اوسے وقت معطل کردا کتے نہ ملدی ڈھوئی
جے رن خاوند دا کہیا نہ منے لگدا دین طلاقاں
عیباں بدلے رزق نہ رکھدا جو لکھیا سو دیندا
یا اللہ یا اللہ آکھے رب جواب سناوے
رب جوابوں تھکے ناہیں بندہ ہی تھک جاندا
کرکے عیب جدوں پھر بندہ توبہ دے در آوے
جو خوف میرے تھیں ڈر کے ایہہ ہن توبہ پیا کریندا!
جو عیباں تھیں پکڑیندا نالے کردا عفو خطائیں
مدت پچھوں پھر اس بندے بھار گناہاں چایا
پھر بھی اونویں کہہ کے اللہ بخش دیوے بریاں
پھیرا انہاں دی بخشش چاہے اللہ دے دربارے
جتنی واری بخشش چاہے اتنی واری پاوے
پر شرط ایہی جو سچے دل تھیں بخشش منگے بھائی
جویں نصوحے توبہ کیتی اللہ پردہ پایا

حکایت توبہ نصوح از مثنوی مولٰنا روم رحمۃ اللہ علیہ

نام نصوح آہا یک بندہ اگلے وچہ زمانے
منہ اس دا اسیہہ عورتاں وانگوں داڑھی مچھ نہ کوئی
بہاں اوہ بات کریندا موہوں سگواں عورت جاپے
شاہاں گھریں کنیزک بن کے رہندا اوہ ہمیشہ
عورت بنکے اندر جاوے نال انہاں رس میلے
بادشاہاں دیاں بیٹیاں تائیں وچہ حمام نہاوے
کتنے برساں کیتی اس نے شاہاں دی غسالی

نال زنانیاں مجلس رکھدا پہن لباس زنانے
کسے گلوں مردیائی اسدی کدی نہ ظاہر ہوئی
ہراک کم زنانیاں والا مردنہ مول سنجھاپے
غسل دیوے شہزادیاں تائیں لہو سدا پیشہ
وڈا چالاک فریباں اندر کئی پا پڑ اس ویلے
ململ بدن انہاں دے دھووے اپنی طلب منگاوے
باشاہزادی بیگم اس نے کوئی نہ چھوڑی خالی

ل‌ه ایہہ بیت کسے اگلے شاعر کا ہے دے قدیت دگلے زینت الاسلام حصہ اول تصنیف عاجز وچ بھی منقول ہیں۔ ۱۲ ل‌ه وعن ابی ہریرۃ قال قال رسول اللہ ان العبد اذا اذنب ذنبا فقال یارب اذنبت فاغفر فقال ربہ اعلم ان لہ ربا یغفر الذنب ویاخذ بہ غفرت لعبدی الاخر مشکوۃ اس حدیث دا ترجمہ کچھ صفحہ ۱۵ پر کچھ صفحہ ہذا کے متن میں بیان ہو چکا ہے۔ ۱۲ مولوی دلپسند پر بھیروی

نال زنانیاں رلمل جاوے مردمی خبر نہ کائی

کئی واری اس توبہ کیتی کِتنی وار ترواڑی

اکدن لے شہزادی تائیں گیا حمام وچ جالے

مل مل سیس دھوایا اسدا عطر پھلیل لگایا

میل فراق اتاری ساری لا صابون وصل دا

شہزادی دیاں کناں وچہ اک آہا سچا موتی

اوڑک خبر گئی شاہ تائیں شاہ نے حکم چڑھایا

کرو لحاظ نہ مول کسے دا جو کوئی باندی بردی

جاں ایہہ خبر نصوحے پائی ہوش حواس بھلائی

رنگ موہیں دا پیلا ہویا ہوٹھ ہوئے سک کالے

دلوچہ آکھے جے ہن میرے کپڑے انہاں تارے

خبر نہیں کیہڑی ملیوں شاہ سزا دلواوے

ہے افسوس نہ جندی ملیوں ہرگز میری مائی

جمدیاں زہر پلاندی اماں یا کوئی آفت کھاندی

اوڑک اک گوشے وچہ بہہ کے کردا گریہ زاری

یا اللہ میں بہتی مدت کیتی بے فرمانی

کتنی واری تیرے اگے یا رب قسماں چایاں

کتنی واری نال تیرے میں وعدے پک پکائے

ہن میں سچی توبہ کیتی ہرگز نہ پھر تیواں

تیرے اگے دور نہ کوئی جے توں کریں ستاری

اجوں پچھے جبکہ میرا کوئی قصور ڈھوئی

اینویں عرضاں کردا آہا پیش خداوند سائیں

ساریاں دی ہو گئی تلاشی ہوئی گوہر یابی

کتنی مدت فسقاں اندر اینویں اوس لنگھائی

ایہ نفس کمینے اسدے ہرگز بدی نہ چھوڑی

نہاون دھووون ہن کھیڈن جیویں انہاندے جالے

وچہ حمام محبت والے دوہاں غوطہ لایا

کیتا جو دستور تمامی اپنے برے عمل دا

ڈگ پیا اوہ پھیر نہ لدھا ہو حیران کھلوتی

ہر گولی نوں ننگا کر کے ویکھو کس چھپایا

کپڑے لیڑے سب اتارو لوو تلاشی ہر دی

ڈاہڈا فکر پیا دل اندر خوشی نہ رہیوس کائی

اکھیں اگے موت دسیوے تھر تھر کنبے نالے

بھیت میرا سب کھل جاسی سارا روے ڈھائیں مارے

پھانسی دیوے کھل اتارے یا اگ دیوچہ جلاوے

کیا تجویز کراں ہن میری جان دکھاں وچہ آئی

اینہاں عذاباں تھیں لہہ جندڑی اج کویں بچ جاندی

عجز نیاز سناون لگا پیش خداوند باری

ساری عمر گذاری کر کر مکر فریب شیطانی

کتنی واری توبہ کیتی پھیر تروڑی سایاں

پر اوہ مندے کم نہ چھوڑے قول قرار بھلائے

ساری عمراں رہیوں کجیندا ہن کجیں تاجیواں

پھر میں ایسا کم نہ کرساں توبہ یا رب باری

تا پھر یار خدایا میری عرض نہ منیں کوئی

تا جو ڈھونڈن والیاں لوکاں سدیا اسدے تائیں

اہن تیری واری آئی کپڑے لاہ شتابی

۱ من گنہ زیں باز تقصیرے کنم
پس دگر شنود دعا و گفتنم

۲ چوں تہی گشت و نخود می او
نماند باز جانش را خدا در پیش خواہد

۳ چوں شکست آں کشتی او بے مراد
در کنارے رحمت دریا فتادہ

دلپذیر ۱۲ ۱۲ ۱۲

مجبوری

ایہہ گل سن کے اسلے تائیں ایسا لرزہ آیا
خودی ونجا کے بے خود ہویا عاجز حال نمانا
جس ویلے اس دل اپنے تھیں دوتی دور ہٹائی
شاخ امید ہوئی مڑ تازہ فضل کیتا رب سائیں
جدوں سمندر رحمت والا ٹھاٹھاں مار کھلویا
ستیاں اجن چیت نصوحے ایہہ آوازہ آیا
دور ہوئی اوہ غم دلگیری خوشیاں رب وکھایاں
پھر سارے لوک اکٹھے ہو کے کہن نصوحے تائیں
آکھے اس عیبوں بھی بدتر میرے عیب بہتیرے
میں خود جاناں یا اوہ جانے خالق پاک تعالیٰ
اس احسان الٰہی دا جے لولی لوں شکر گذاراں
شکر الٰہی کردا اوتھوں ہویا نصوح روانہ
وچہ عبادت شاغل ہویا نیک ہدایت پائی
دل وچہ چین نہ آوے اس نوں سہت ہوئی بدحالی
اوڑک طرف نصوحے اس نے بندہ یک بھجایا
نت اوہ یاد کریندی تینوں آوے سیس دھواوے
کہے نصوح ونجہ آکھو اسنوں میرا ایہہ سنیہا
جس گل کارن تساں سدایا اوہ ہن اسانتھ بھاندی
ونج آکھو شہزادی تائیں ساتھیں رخصت ہوئی
میں ہن سچی توبہ کیتی جام صدق دا پیتا
رب کرے ہن میرے کولوں ایسا کم نہ ہووے
القصہ اوہ سچے دل تھیں ایسا تائب ہویا

ڈگ پیا غش کھا زمیں تے ہن کی کراں خدایا
ڈگا پیا خدا دے ڈر تے ہو مجذوب نتانا
اوسے ویلے رحمت رب دی اس دے اپر آئی
ڈبدی بیڑی تاری اللہ رحمت دے دریائیں
اوہ سچا موتی ہور کسے تھیں ترت برآمد ہویا
اوہ سچا در گھڑا تا ہویا مولا پاک لبھایا
لکھ لکھ شکر گذارے ربدا جس تجیاں بریایاں
براگمان کیتا سی تینتھے اوہ گل دلوں ونجائیں
میں قربان خدا تھیں جس نے لکھ بچائے میرے
ہور کوئی کیا جانے میرا فرت بدیاں والا
تا بھی کدی ادا نہ ہووے کیا طاقت دم ماراں
سٹیا کم نہاون والا ویس کیتا مردانہ
پچھوں اس شہزادی تائیں جان لباں تے آئی
آکھے سد لیاؤ میری اوہو نہاون والی
چل نصوحا تیرے تائیں شہزادی بلوایا
تیرے باجھ نہاون والی اسنوں کوئی نہ بھاوے
اوہ اسباب نہاون والا ساڈے پاس نہ رہیا!
اڈ گئے اوہ بھور پھلاں تھیں نوں مشتاق جنہاندی
اپنا سیس دھواون والی ہور سہیڑے کوئی
شکر کراں رب اگے میرا پردہ فاش نہ کیتا
توڑ چڑھے ایہہ توبہ میری سخن کرے تے روے
پھیر گناہ نہ کیتا اس نے وچہ عبادت مویا

مقولہ مصنف

۱؎ بانگ آمد ناگہاں کہ رفت
ہم شد پدید آں گم شدہ
دریتیم من خلائق خواست
از دے ہر کسے بوسہ
داد ندجہ دستش بسے۔۱۲

۲؎ گر بسر موئے گردد زبان
شکرہائے تو نیائد در بیان
۱۲ - ۱۲
دلپذیر

جو سچے دل تھیں توبہ کردا رب اسنوں بخشیندا
دوہاں جہاناں اندر اسدے پردے رب کجیندا

ابو ہریرہ کرے روایت پاک نبی فرماوے
پہلے فلک اتے رب راتیں نت تشریف لیاوے

پچھلی رات ہووے جس ویلے آکھے اللہ سائیں
ہے کوئی بخشش منگن والا بخشاں اس تائیں

ہے کوئی جیہڑا میرے کولوں حاجت منگے کائی
ہے محتاج کوئی میں جس دی حاجت کراں روائی

ہے کوئی سائل جیہڑا مینوں آن سوال الاوے
میں اللہ وڈی رحمت والا جو منگے سو پاوے

کہے ابو ذر حضرت کہندے کہیا اللہ باری
اے آدم دے بیٹے جد توں رکھیں آس ہماری

تے کریں دعائیں میرے کولوں ہر دم سیویں مینوں
بھانویں پاپ کروڑاں تیرے بخشش دیاں میں تینوں

جے نال اسماناں ٹکرن جاکے عیب جو تیرے بھارے
تا بھی کجھ پرواہ نہ مینوں چاہے بخشاں سارے

جے سبھ زمین گناہوں بھر کے میرے پاس لیاویں
ایہہ شرط جو دنیا تے توں شرک نہ مول کماویں

بخشندیاں کجھ دیر نہ لگدی ہرگز میرے تائیں
رحمت میری نیڑے تینوں جے توں کریں دعائیں

یارب سایاں در تیرے تے مینوں آس ہمیشہ
فضل کریں توں میرے اتے دور کریں اندیشہ

عیب میرے بے اوڑک وڈے دہر تی انبر نالوں
عیباں طرف نہ ویکھیں سایاں بخشش فضل کمالوں

توں رحمت دا دریا الٰہی رحمت ولوں تکیں
کرکے مہر دلپذیر بندے نوں بخشش تھیں نہ دھکیں

بیان رسیدن خوشبوئے جنت در محشر بمومناں از بعد مسافت پانصد سال و تفصیل آں کساں کہ ازاں بوئے خوش محروم باشد

روز قیامت پاون مومن جنت دی خوشبوئی
تے مشرک اگے منافق کافر مول نہ پاوے کوئی

پنج سے سال دے رستے اتوں آون اسنوں جھلے
مومن جانن کستوری دے بھار جویں آ کھلوتے

جنت دی خوشبو نہ پاون لعنتی لوک نکارے
اول جیہڑا ناحق بندہ ذمی تائیں مارے

دوجا بڈھا زانی تریجا ماپیو تھیں بے ڈردا
چوتھا جو کوئی نسب کسے دا کوڑا دعویٰ کردا

پنجواں شاہ جو ظالم چھیواں قاطع رحم ایہا ئی
ستواں جس مرد نے چادر گٹیاں تھیں لمکائی

اٹھواں شخص شرابی ناواں جو کوئی کلف لگاوے
گچ کبوتر دا لگوں کلفوں رنگ بناوے

ابن حبان روایت لیتی کہیا نبی بگاے
ایسی قوم ہووے گی ظاہر پچھلے وچہ زمانے

ف

وعن ابی ہریرۃ قال قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ینزل ربنا تبارک وتعالیٰ کل لیلۃ الی السماء الدنیا حتی تبقی ثلث اللیل الآخر یقول من آہ روایت ہے ابو ہریرہ تھیں فرمایا نبی صلعم نے نازل ہوندا ہے رب اساڈا بابرکت والا اتے بلند شان والا طرف آسمان دنیا دیدے تا وقت باقی رہے تریجا حصہ آخر رات دا فرماندا ہے کون ہے جو دعا کرے میں تھیں پس قبول کراں میں واسطے اسدے کون ہے جو سوال کرے مینوں پس دیواں میں اسنوں کون ہے جو بخشش چاہے میں تھیں پس بخشاں واسطے اسدے۔ ۱۲ مشکوٰۃ صہ ۱۲۲۔

دلپذیر بھیروی

جو کچھ کبوتر واگوں اپنے وال سیاہ بناون — نبی کہیا اوہ روز قیامت بو بہشت نہ پاون
ہو دم گاہیں دا پابک رکھے ظلموں لوکاں مارے — جو عورت غیراں مرداں خاطر بنت زیب سنگارے
جو عورت ایسے کپڑے پہنے جس تھیں بدن دسیلوے — جو پڑھدا علم طمع دی خاطر دنیا حاصل تھیوے
ایہہ سارے لوگ نہ پاون اسدن جنت دی خوشبوئی — بھوک سزائیں عیباں بدلے جنت ملسی ڈھوئی

بیان مقام اعراف کہ جائیست بلند میان دوزخ و بہشت و بیان قوت اعراف تفصیل ساکنان او

کافر جنہاں ایمان نہ آندا سدا جہنم رہسن — کدی نجات نہ ملے انہاں نوں دکھ ہمیشہ سہسن
اہل ایماناں تھیں ہو جاسن فرقے تن پیارے — ہکناں نوں رب صحیح سلامت پل تھیں پار اتارے
تے ہک بیچارے دوزخ ڈگن پل تھیں لنگھن لگے — اوہ قدر گناہاں سڑکے اوتھے پھر جاون گے اگے
ترے تیجا ٹول مسلماناں دا وچہ اعراف کھلوسن — اوہ دوزخ اتے بہشت وچالے اچی جاگہ ہوسن
نام اس دا اعراف خدا نے وچہ قرآن بتایا — تاں دوزخ دی تا لبش اوتھے نہ جنت دا سایہ
نہ کوئی ہوڑ ہو ویگی اوتھے چیز بہشتاں والی — نہ کوئی دکھ جہنم والا اینویں جاگہ خالی
دوزخ جنت حال تمامی اوتھوں نظری آوے — سال پنجاہ ہزار انہاں نوں اوسے جگہ دلاوے
اہل اعراف تکیسن جس دم دوزخیاں والا حالا — کنب جاون گے ویکھ انہاندا حال عذاباں والا
جاں پھر عیش آرام بہشتیاں نظر انہاں نوں آون — صبر قرار نہ رہسے دلاں توں ویکھن تے ترساون
ایپر دلوں یقین انہاں نوں دوزخ مول نہ جانا — اوڑک اکدن وچہ بہشتاں جاکر ڈیرا لانا
ویکھن جدوں بہشتاں تائیں کہن سلام انہاں نوں — نالے کہن مبارک لکھ لکھ ہووے اج تسانوں
چنگیاں کماں دے اج تساں چنگے بدلے پاوے — کرو دعا اسانوں بھی رب جنت وچہ وسلاوے
پھر کافراں تائیں مارن طعنے جو دوزخ وچہ سڑدے — جے رب نبی دا کہیا مندے کیوں دوزخ وچہ وڑدے
رہندے حکم نہ منے تساں نٹھے پھرے کوراہیں — اج ہن لنگھ سکو کدھرے سڑدے رہو اتھائیں
جس دولت دے زور تساں نے جگ وچہ کفر کمایا — اس دولت تے مال تساں نوں نفع نہ اج پہنچایا
دنیا وچہ جنہاں نوں تائیں تساں حقیر بنایا — ویکھو اج انہاں دے اوپر اللہ رحم کمایا
جنہاں غریباں دے حق تسیں سو سو قسماں کھاندے — جو کدی نہ بخشنے جاسن اوہو ویکھو بخشے جاندے

ے

ایہہ حدیث نال روایت ابو داؤد دے تے نسائی دے ابن عباس کنوں مروی ہے جو فرمایا پیغمبر نے جو آوے گی ہک قوم وچہ اوڑک زمانے دے جو خضاب کرسن والاں اپنیاں نوں نال سیاہی دے مانند گچ کبوتر اندے نہ پاون گے بو بہشت دی۔ ۱۲ مسئلہ مہندی لگانا بہت بہتر ہے کلف وغیرہ لانے سے جو فرمایا آنحضرت نے جو آیا سی اسی دن فتح کرنے مکے دے وچہ مسلم دے باپ ابوبکر صدیق دا ابو قحافہ اتے وال داہڑی دے سفید کہے تاں کہیا حضرت نے لا انہاں والاں نوں نال کسے چیز دے تے پرہیز کر سیاہی تھیں پس معلوم ہویا جو کالا کرنا سفید والاں دا جائز نہیں۔ ۱۲ دلپذیر بھیروی

کرن اشارے طرف انہاندے دوزخیاں کھلاون
وچہ میزان جنہاندیاں نیکیاں بدیاں تھیں ودھ گیاں
تے بدیاں ودھ جنہاندیاں ہوسن دوزخ بھیجے جاسن
تے چنگے مندے عمل جنہاندے ہکو جتنے ہوسن
بھی جنہاں عمل نہ کیتا کوئی نہ چنگا نہ مندا
جو وچہ بیہوشی عمر گذارن خبر نہ عیب ثواباں
ماں پیو لوں جو غصے کرکے علم پڑھن نوں جاوے
دوہاں نویں رنج ہوون اس اتے یا بک ہووے بھائی
بھی چھوٹے طفل جو اہل کفر دے دنیا اندر مردے
کارن تنہاں شفاعت کرسی پاک رسول خدائی
امت میری دے ایہہ ربا خدمت گار بنائیں
اہل ایماناں دے اوہ خادم وچہ بہشتاں ہوسن
اس اعراف مقام وچالے سدا نہ کوئی رہسی

اوہو عاجز وچہ بہشتاں دکھو جس کماون
اوہ وچہ بہشتاں جاون اونہاں خوب مراداں لیاں
آپنیاں نقصاناں بدلے اوتھ سزائیں پاسن
ناہ دوزخ ناہ جنت ویسن وچہ اعراف کھلوسن
یا پہتا مول نہ کوئی جنہاں نوں حکم الٰہی سندا
اوہ بھی وچہ اعراف کھلوسن لکھیا وچہ کتاباں
یا حج جہاد کرن نوں جاوے موت اتھائیں آوے
اوہ بھی وچہ اعرافے ہوسن ہک روایت آئی
اوہ بھی وچہ اعراف مقامی ہوسن روز حشر دے
ایہہ بال ایانے یارب اینہاں بدی نہ کیتی کائی
تاکہ ٹورا اعرافوں جنت اندر بھیجے اللہ سائیں
سوہنی شکل لطیف عجیبہ خدمت وچہ کھلوسن
انت بہشتیں جاون سبھے جس ویلے رب چاہی

ایہو بیان مقام اعراف دا سورۃ
اعراف دے بھی آیا ہے الاعراف رجال
یعرفون کلام آہ چہارم - ۱۲
یہ قول شرحبیل سعد بن منذ
دا ہے اتے عمر تھیں روایت
جیہڑے لوک جو ماپیو اونہاندے
تھیں راضی ہے دوسرا ناراضی ہو رہگے
اونہاں نوں وچہ اعراف دے لئے
پھر حکم کریگا پچھے اوس تھیں ساریاں
بہشت دا ۱۲ ۳ وچہ مشکوۃ بخاری
اتے مسلم دے ابو جو پچھیا گیا نبی پیغمبر
تھیں فرمایا نبی ہم اللہ اعلم بما کانوا
عاملین یعنے اللہ خوب جانتے
والا ہے نال اسدے جو کردے اوہ عمل
اتے وچہ شرح مشکوۃ دے معنے
اس دا ہے جو اللہ خوب جاننے والا
ہے نال عاقبت اونہاندی دے -
دوزخ جاون گے یا بہشت وچہ
یا جاون وچہ اعراف دے ۱۲
کہ اگر ساری عمر انہاں نوں کوئی
پیغمبر ہدایت کرنیوالا نہ ملیا اتے نہ
کوئی پہنچیا حکم انہانوں اللہ
تعالیٰ دا اتے نہ کوئی کتاب انہاں نوں
اللہ تعالیٰ دی - ۱۲

بیان کسانیکہ قبل از حد عقل و بلوغ مردند یا خبر انبیاء علیٰ نبینا و علیہم السلام بر ایشاں نرسید و ہمچناں فوت شدند

بعضے لوگ جو پیش بلوغوں دنیا تھیں مر جاون
یا جتنا چیر دنیا اندر ہوش نہ انہاں سمہالی
نہ کوئی معجزہ ڈٹھا اونہاں نبی نہ ملیا کوئی
کنیں پیا رسول انہاں نوں ہرگز حکم خدائی
سبھناں نوں رب کرے اکٹھا اگ کنارے جاون
نوں خالق توں مالک ساڈا اسیں غلام بچارے
آکھن یارب حاضر اسیں ہرگز سیس نہ چاواں

یا توحید الٰہی تھیں جو ہرگز سار نہ پاون
یا ہوش آہی پر ملی نہ اونہاں خبر رسولاں والی
تا علماواں پاسوں اونہاں خبر نبیاں ہوئی
جتنی عمر لنگھائی جگ وچہ دینوں سدھ نہ کائی
پچھے میں ہاں رب تساڈا آہو سب الاون
رب کہے ارشاد میرا ایک تسیں قبول سارے
کرو توں حکم خدایا سانوں ترت بجا لیاواں

حکم کرے رب آتش اندر چھالاں سب لگاوے
ذرہ نہ ڈرسن آتش کولوں سڑنوں خوف نہ آوے
تے دو جا فرقہ اللہ اگے کرسن عذر بہانے
کیونکر چھال لگائیے یارب آتش بھانبڑ بلدے
رب فرماوے بس تساڈی ڈھونڈ لئی گل ساری
اوہ پہلا فرقہ بے شک تکڑا وچہ فرمانبرداری
جیونکہ حکم میرا ہن اوہناں ہرگز تاں پرتایا
اینویں دنیا وچہ بھی جیکر حکم میرا اوہ پاندے
توڑے چھال آہی ایہہ اوکھی تا بھی ناہیں ٹلے
تے بھید تساڈا الدھا تسیں بے فرمان نکلے
حکم نہ میرا منیاں تساں کرن لگے بدنیتی
حاضر میرے ڈرے نہ تسیں دنیا وچہ کدوڑدے
حکم کرے رب ملکاں تائیں دوزخ انہاں وگاؤ
عملاں نال پچھاتے جاون مومن منکر سارے
گھر جمیاندے سال گنیون دند نہ پٹ دکھیندے

ہکنی ترت مریسن چھالاں سنکے حکم خداوں
اوہ اگ انہاں نوں ٹھنڈ سلامت وانگ خلیل ہو جاوے
رکھ معاف اسانوں ربا عاجز اسیں نتانے
رکھ معذور اساڈے تائیں اپنے نال فضل دے
معلم کرنی سی ہیں اہو اصلی بات تمہاری
جے سندے حکم میرا وچہ دنیا مندے سوسو واری
اوسے ویلے منیاں جلدی جس ویلے فرمایا
جیونکھیں خوش ہو کے مندے ہرگز دیر نہ لاندے
ایہہ حکم سو کھلے مندے سارے جو دنیا تے گھلے
ہکو وار تساں آزمایا لس کھلو تے سارے
دنیا وچوں اینویں کردے جیوں انتھے ہن کیتی
اہو جیہی اطاعت میری اوتھے بھی تسیں کردے
تے اوہ پہلا ٹولہ بہشتیں باعزت پہنچاؤ
بے فرمان نہ چھپے رہسن حالق دی سرکارے
بال کو بال نذیر فقیرا آپے پئے وسیندے

ل یعنی اوہ لوگ نابالغ مر گئے وچہ دنیا دے یا بالغ ہو کے ہوئے پر عاری ہے نیکی تھیں جتنا قدر زندہ ہے ایہہ سبب جہالت دے نا اکٹھا کیتا جاوے گا نال ساریاں لوکاں نوں اجر پر کنے دوزخ دے باقی سب بیان وچہ متن دے آ گیا ہے ۱۲۱

مولوی دلپذیر بھیروی

بیان حساب جناں و پریاں و کیفیت ثواب جناں اہل ایماناں و بیان حساب مظالم حیوانات از یک دیگر و حساب حقوق آدمیاں در حق بہائم مملوکہ و بعدہ خاک شدن جملہ حیوانات وفنائے آسمان و زمین

جن پری بھی مومن کافر ہوندے وانگ انساناں
آدم جن اکٹھے آئے وچہ کلام خدائی
وچہ سورہ رحمٰن بھی آیا ہور بھی کئی جائیں
کافر جن سڑن گے دوزخ اس وچہ شک نہ کائی

ہکنے چنگے ہکنے مندے ناہیں مثل حیواناں
ہکو جیہا خطاب دوہاں نوں ویکھو جا بجائی
آدمیاں تے جناں تھیں ہیں بھر سال دوزخ تائیں
تے مومن جناں دے حق اندر کجھ تکرار اہائی

بعضے آکھن حیواناں وانگوں خاک ہو جاون سارے
نیکیاں عوض ثواب اٹھاون بدیاں عوض سزائیں
آدمیاں دے وانگوں مالک وچ بہشتاں تھیون
بعضیاں کہیا اصلی مالک جنت دے نہ ہوسن
جیونکہ بنڈاں والے شہریں کدیں کدائیں جاون
اینویں جو مومن بھی رہسن باہر بہشتوں بھائی
کھاون پیون جو گیاں چیزاں جنت تھیں لیجاون
جن[1] انسان جو آپس دیو چ ظلم تعدی کردے
ابو ہریرہ کرے روایت پاک نبی فرماون
جیتوں جیتوں ظلم کسے نے کیتا کل پنکھی حیواناں
جس روڑے نوں سنگاں والا ڈنگر سنگ چلاوے
یا دنیا وچ موٹا ڈنگر لسے تائیں مارے
بھی جس انسان حیوان کسینوں جگ وچ دکھ پہنچایا
طاقت تھیں وددھ حیواناں نوں جو کوئی بھار چڑھالے
حضرت[2] کہیا ڈرو خدا تھیں دکھ نہ دیہو حیواناں
ایہہ عاجز مملوک تساڈے ترس انہاں تے کرناں
ہکدوجے تھیں بدلہ لیکے جدوں فراغت پاون
جو حیوان خدا دے راہ وچ کٹھے گئے وچارے
جو صرف خدا دے ناموں کٹھے آدمیاں نے کھائے
کافر جدوں انہاں نوں تکسن خاکوں رنگ وٹائے
باقی کل حیوان درندے نال زمین رل جاون

بعضے آکھن بندیاں وانگوں درجے پاون بھارے
قدر گناہاں سڑکے اوڑک لین بہشتیں جائیں
میوے کھاون عیش اڈاون شربت شیرہ پیون
سیر کرن نوں جنت اندر کدیں کدائیں آوسن
آتا دانہ کپڑا لتہ سودا سود لیاون
وانج دلاویں آون بہشتیں لوڑ پوسے جد کائی
سیر کرن تے حوراں ویکھن مڑ ڈیرے تے آون
اوہ ہکدوجے تھیں لین بدلے اندر روز حشر دے
کل جناور روز قیامت حاضر کیتے جاون
تیوں تیوں اپنیاں ظلماں موجب انہاں بدلہ پاناں
روڑے نوں رب سنگ لگاوے بدلہ اس تھیں پاوے
لسے نوں رب تکڑا کرسی بدلے لیسی سارے
اوہ حیوان بھی بدلہ لیسی جتنا ظلم کمایا
اٹھ گھوڑا یا خچر تائیں اوہ بھی بدلہ پاوے
طاقت موجب کرو سواری لدو قدر تراناں
بول نہ سکدے جے ایہہ ہوڑن بھار بہتیرا دھرناں
حکم اللہ تھیں کل جناور پھر مٹی ہو جاون
خاک بہشتاں دی اوہ ہوسن لذت پاون ہارے
اوہ ادنیٰ درجہ خاک جنت وچ جاسن کل ملائے
کہسن ہائے افسوس اسیں بھی مٹی ہو جاندے
خاک انہاندی ضائع جاسی کم نہ کسے آون

ست آسمان بھی فانی ہوسن قدرت رب، قدیروں
تے زمیاں دا احوال تمامی اگے سنیوں پذیروں

[1] قال اللہ تعالیٰ یا معشر الجن والانس ان تنفذوا من اقطار السموات والارض فانفذوا لا تنفذون الا بسلطن یعنی فرمایا اللہ تعالیٰ نے اے ٹولے جناں اتے آدمیاں دے جیکر طاقت رکھدے ہو تسی ایہہ جو باہر نکل جاؤ کناریاں آسمان اتے زمین دیاں تھیں نکل جاؤ نہ نکل سکو گے مگر نال قوت دے۔ ۱۲
[2] قال اللہ تعالیٰ لاملئن جہنم من الجنۃ والناس اجمعین سورہ سجدہ یعنی البتہ بھرساں میں دوزخ نوں جناں تے آدمیاں تھیں سب۔ ۱۲
[3] اتقوا اللہ فی البہائم المعجمۃ فارکبوھا صالحۃ یعنی فرمایا حضرتؐ نے ڈرو اللہ تھیں وچ انہاں چارپایاں سواری والیاں دے سواری کرو انہاندی سواری نیک یعنی اندازے دی سواری کر۔ ۱۲

دلپذیر۔

بقیہ فنائے آسمان و زمین و کیفیت نان خوردن اہل جنت و برآمدن یک گاؤ و ماہی و کباب ساختن لحم آں ہر دو و خوردن باں نان زمین بجائے ادام بتفصیل اشیائے کہ باقی مانند و ختم یوم الحشر و آغاز یوم الخلود

جد ساری خلقت پل تھلیں لنگھے چھکے اگ کفاراں
تے مومن لنگھ صراطوں اگے بیٹھ اڈیکن یاراں

وچہ میدان اکٹھے ہوسن اگلے پچھلے سارے
ہکدوجے نوں راضی کرسن جیونکر یار پیارے

تا حکم ربے تھلیں زمین تمامی مٹھا میدا تھیوے
اہل جنت دی روٹی اندر اوہ میدہ خرچیوے

بھی ہک گاں تے مچھی نکلے دھرتی ہیٹھوں بھائی
اوہ آپس وچہ لڑ مرسن دونویں جیکے نال خدائی

اوہ لادن بنے بہشتیاں کارن جو اوہ روٹی کھان
اول جگر مچھی دا بھن کے اوہ کباب بنا سن؛

پھر سارا گوشت گاؤ مچھی دا کرن کباب پیارے
اوس روٹی دے نال لگا کے کھان بہشتی سارے

اول ایہو نقل کریسن نعمت بادشاہی
ایہہ پہلا انعام خدادا جنتیاں مہمانی

ابو سعید روایت کیتی پاک نبی فرماوے
روز قیامت اس دھرتی دی روٹی رب بناوے

قدرت نال پکاوے آپے کھڑکے اللہ باری
گھر آیاں دی جیوں گھرباری کردے خاطرداری

اتنی گل جد سرور عالم آکھ رہے سن بھائی
اک یہودی پاک نبی نوں آکر عرض سنائی

اے ابوالقاسم میں ایہہ مسئلہ وچہ توراتے
جنتیاں دی جویں ضیافت ہووگی اس جاتے

حضرت کہیا دس اسانوں تدوں یہود الائیا
زمیں تمامی روٹی بنسی جاں اوہ ویلا آیا

حضرت سن کے ہسن لگے تک اصحاباں ولوں
سن اصحاباں پاک نبی نوں خوشی ہوئی اس گلوں

پھر کہندا جو اس روٹی دا سالن تساں بنائیں
یاراں کہیا آہو اوہ بھی دس اساڈے تائیں

آکھن لگا گاؤ تے مچھی لڑکے دونویں مرسن
گوشت بھن کباب انہاں دا جنت والے کرسن

لاون اوہ بناون اول جگر کباب کریسن
ستر ہزار برابر رہندے ہک جگروں رج ویسن

وچہ نور اک بہشتاں خرچن اوہ جو دھرتی ساری
تے بعضیاں چیزاں وچہ بہشتاں بھیجے اللہ بھاری

دنبہ اسمٰعیل نبی دا ڈاچی صالحؑ والی
بھی اصحاب کہفؑ دا کتا پاون شان کمالی

پھر مسجد اقصیٰ والا پتھر بھی کوہ طور پیارے
کعبے والی زمین تمامی جنت جاون سارے

سے
عن ابی خدری قال قال رسول الله صلعم تکون الارض یوم الآخرة خبزة فیاخذ الجبال کفا الخبز احدکم الخبز لاہل فانی رجل من الیہود قال یا ابا القاسم الا خبرک نزل اہل الجنة یوم القیامة قال قیل ماہی قل تکون الارض خبزة واحدة کما قال النبی فتنظر النبی الینا ثم ضحک حتی بدت سولنظ ثم قال الا خبرک ما دا بہ ما ہذا قال ثور ۱۲۰
دلپذیر

بٹھم جنانہ جسدے اپر حضرت تکیہ لاندے ۔ بھی حجرا اسود منبر نبوی سب بہشتیں جاندے
منبر[1] اتے مزار وچالے جتنا قطعہ زمینوں ۔ بھی روضے ٹکڑا جنت اندر جاسی پک یقینوں
پنجاہ ہزار ورہے دا اوہ دن جاں تک رہسی بھائی ۔ تا یوم خلود[2] ٹرے گا اگوں جس دی حد نہ کائی
اوہ ایہا روز ہو مکنے اندر ہرگز کدی نہ آوسی ۔ اہل جنت نوں نعمتاں اندر کدے زوال نہ پوسی
تے دوزخیاں نوں دوزخ اندر ہر دم دکھ سوائے ۔ کدی نہ جنت ملے انہاں نوں رب قضیے پائے

مناجات

یارب بخشش اساڈے تائیں دو جگ دی بھلیائی ۔ تے دوزخ دیاں عذاباں کولوں رکھیں آپ بچائی
کر کر بدیاں عمر گذاری نیکی سری نہ کائی ۔ نیکاں آس عملدی ہوسی مینوں آس خدائی
توں بخشنہار خدایا واحد پاک الٰہی ۔ سچ رسول محمدؐ تیرا منیاں نال صفائی
ایہو عمل میرا یا اللہ ہور نہیں کچھ کائی ۔ پر ایہہ بھی دان جنابوں تیرا میری نہیں کمائی
کون کمین میں بیچارہ لائق اس وڈیائی ۔ جے دتائی تاں توڑ چڑھائیں کریں کرم فرمائی
ماپیو تے استاد آشناواں بخشش بھینیاں بھائی ۔ کل امت پاک نبی دی بخشیں سنے پذیر گدائی

بیان دوزخ ونام طبقات آں وتفصیل ساکنان از روئے طبقات وبیان ویل کہ وادی ست در جہنم وتفصیل وساکنان او ووصف خازنان دوزخ

ہکدن جبرائیل فرشتہ پاس نبی دے آیا ۔ رنگ بدن دا وٹیا ہویا پاک نبی فرمایا
کیوں توں رنگ تغیر کیتا کہے فرشتہ بھائی ۔ دوزخ نوں میں رکھیا حضرت ڈاہڈی ہیبت آئی
تا پاک نبی فرمایا سانوں دس دوزخ دیاں گلاں ۔ کہن لگا اوہ غضب الٰہی اچا دانگ محلاں
سال[3] ہزار فرشتیاں اسنوں زوراں نال تپایا ۔ تاں اس اگ جہنم والی رنگ سفیدی پایا
پھر سال ہزار تپایا ملکاں تا ہویا رنگ رتا ۔ ایپر اپنے قدر موافق اجے نہ ہویا تتا
پھر سال ہزار لگائی انہاں جتنی قوت آہی ۔ تا اوہ رنج برابر ہویا پھر یوس رنگ سیاہی
رات دنے پھر اکو جیہا بھریا رہندا اگ دا ۔ دھندوکار ہنیرا اس وچہ چانن ذرا نہ لگدا
اوڑک وچہ درگاہ ربانی اس سوال الایا ۔ یارب اس آتش نے مینوں راتیں دہیں جگایا

[1] بین منبری وقبری روضۃ من ریاض الجنۃ یعنی جویں فرمایا حضرت صلعم نے وچکار منبر میرے دے تے قبر میری دے باغ ہے باغاں بہشت دیاں وچوں۔ ۱۲

[2] قال اللہ تعالیٰ من خشی الرحمن بالغیب وجاء بقلب منیب ن ادخلوھا بسلام ذلک یوم الخلود سو فرمایا اللہ تعالیٰ نے جو کہ ڈریا اللہ تھیں سوا دیکھے دے تے نال دل دے متوجہ ہوون والے دے لگے خداوند کریم دے داخل ہووینگا وچہ بہشت دے صحیح سلامت ایہہ دیہاڑا ہے بہت لماں۔ ۱۲

[3] وعن ابی ہریرۃ قال النبیؐ قال اوقد علی النار الف سنین حتی احمرت ثم اوقد علی النار الف سنۃ حتی اسودت آہ روایت ہے ابوہریرۃؓ تھیں فرمایا پیغمبر نے تپائی گئی اگ دوزخ دی ہزار برس سرخ ہوگئی پھر تپائی گئی ہزار سال سیاہ ہوگئی اگ دوزخ دی۔ ۱۲ دلپذیر بھیروی

حکم کیتا رب ساہ تتا اک ساہ ٹھنڈا آنی
جے سوئی دے نکے جتنا راہ جہنم کھلے
دوزخ دیاں فرشتیاں وچوں جے تک کدی دیوے
ڈھٹھا جدوں فرشتیاں دوزخ رہ رہ ویر وگاندے
جاں پھر حضرت آدم نوں رب دنیا وچہ لیایا
دوزخ دے ست طبقے لہن اللہ پاک بچاوے
جہنم معنے عمیق بتاون جس دی وڈی ڈونگھائی
اوہ طبقہ ڈھکن وا جسنوں فلق بتاون
اس وچہ رہسن عاصی بندے امت احمدؐ والے
بھی اہل شرک جو دنیا اندر کردے کجھ بھلیایاں
دوجیاں طبقیاں ناوں اس وچہ دکھ ہوونگے تھوڑے
دوجا طبقہ اس تھیں تھلے نام لظی سداوے
نَزَّاعَةً لِلشَّوٰى جسنوں رب وچہ قرآن بتاوے
تَدْعُوا مَنْ اَدْبَرَ اوہ سدے جو دینوں پٹھ پھیرے
کہیا مجاہد آتش اسدی کھل سرے دی پٹے
ابن عباس کہے جو اوہ اگ گٹیاں تک جلائے
پہلے نالوں ہر گل اسدی ڈاہڈی قہر طوفانی!
ایسی ظالم آتش کولوں مولا آپ بچاویں
اس تھیں ہیٹھ تریجا طبقہ حطمہ نام ایہائی
معنے حطم تروڑن بھنن پسلی ہڈ تروڑے
نَارُ اللّٰهِ الْمُوْقَدَةُ الَّتِیْ رب اوہ اگ بھڑکائی
کل بدن کھاوے آتش گوشت ہڈیاں چمڑے
تھاں دلو چہ جکڑے جاون کافر ڈاہڈے کرکے

ٹھنڈیوں سیال ہویا وچہ جگدے تتیوں ہاڑ پچھانی
تڑف مرے سب خلقت جگدی اتنی گرمی بتلے
ہیبت تھیں ڈر مرن تمامی بندہ کوئی نہ جیوے
جاں جاں تیک نہ آدم ہویا تک تک غم کھاندے
کیتا شکر فرشتیاں جو ہن سانوں رب بچایا
نام جہنم پہلے طبقے رب نہ مول وکھاوے
اوہ ڈونگھا کھوہ جہنم جس دا ادرک انت نہ کائی
بھی روز قیامت اوسے اوپر پلصراط لگاون
پھر جلدی نال شفاعت فضلوں اللہ پاک نکالے
اوہ بھی رہسن اس طبقے وچہ بخشیں سہچلیا ساہاں
بدن تمامی جلبل جاون منہ دا نکرا چھوڑے؛
ڈاہڈا سخت آوازہ اس دا آتش سخت ڈراوے
یعنی منہ تے پیراں تائیں اگ اسدی کھا جاوے
جو سنت پاک نبی تھیں لیسے اوہ اگ اسنوں گھیرے
ابراہیم کہے ہڈیاں چمڑہ وکھ کر سٹے!
کلبی آکھے آتش اس دی کوہریاں نوں کھاوے
مشرک عرب اسے وچہ سڑسن بھی کافر نصرانی!
خواب اندر بھی اس دی صورت ہرگز نہ دکھاویں
كَلَّا لَيُنْبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ خبر قرآنوں ہوئی
جو شے اس وچہ ڈالی جاوے ذرہ نہ ثابت چھوڑے
تَطَّلِعُ عَلَى الْاَفْئِدَةِ ونجہ جلے دلاں تھیں بھائی
کہیا بیضاوی تاں اوہ آتش ونج دلاں نوں چمڑے
جیوں جیوں ہیٹھ کرن فریاداں تیوں تیوں آتش بھڑکے

وچ تھم آتش دے ہوون ناگ بہتے لمبے بھارے
بے سمجھ بر اس وچہ رہسن کافر لوک یہودی
اس تھیں تھلے چوتھا طبقہ نام سعیر سداوے
سب اگیں نوں بالن والی معنے ایہہ سعیروں
اس طبقے وچہ تن سو ماڑی رب بھرائی اگوں
ہر کوٹھے وچہ طرح طرح دے دکھ عذاب سوائے
آتش دے زنجیر ہزاراں نالے طوق گلاندے
جاں اسدا منہ کھولن نکلن کئی غماندیاں کانگاں
اس طبقے وچہ رہسن جیہڑے مال یتیماں کھاون
اسدے تھلے پنجواں طبقہ سقر سدن جس تائیں
لَوَّاحَةٌ لِّلْبَشَرِ اوہ رکھے کافراں دی مشتاقی
یعنی ہڈیاں ماس تمامی سب کجھ ساڑ ونجاوے
ایہو حال ہمیشہ اس وچہ نہ مرسن نہ جیسن
بدن انہاندے کالے ہوسن جیوں کر کالیاں راتیں
یعنی دوروں دسن لگن اسدے بھاہ سے النبی
بعضے کہن ہے لوحہ جو جسیاں اپر چمکے
اس وچہ رہن مجوسی جیہڑے آتش پرست مکالے
اس تھیں ہیٹھ جحیم ایہی جو چھیواں طبقہ بھائی
جحیم جو وڈے انگاراں والا باہر حد حساباں
ساری دنیا نالوں وڈا اس دا اک انگارہ
بعضے کہن جحیم دے معنی شعلے کڈھن والا
اس طبقے وچہ مشرک رہسن جنہاں شرک کیتوئی
اس تھیں تلے ستواں طبقہ ہاویہ جس نوں کہندے

تے تھماں جیڈیاں میخاں لاکے لوہے چنے مارے
بھی جیہڑے منکر ہوئے رسولاں رہن اوتھے مرفوعی
اوہ ساریاں اتلیاں دوزخاں تائیں تیز کرے بھڑکاوے
یعنی اتلے طبقے بھڑکن اس دے جوش کثیروں
ہر اک ماڑی اندر آوے تن سو کوٹھا اگوں
باشک ناگ پھرن منہ اڈ کے بچھو ڈنگ بہائے
بھی جب الحزن اسے وچہ جتھے کئی پہاڑ غماندے
کفاراں دے دل تے رڑکن دو درد دکھاندیاں سانگاں
کہے ضحاک جو صحابی سارے اس وچہ غوطہ لاون
اوہ ڈاہڈا ابھکھ کھلا تکیندا رب دکھاوے تاہیں
لَا تُبْقِي وَلَا تَذَرُ اوہ جو کجھ نہ چھڈسی باقی
نویں سروں پھر جوڑے اللہ پھر اووین کھاجاوے
کہے مجاہد ہر دم اینویں ہئے ہلاک کچیسن
بعضے کہن ہے لواحہ جو دردوں ملے چھاتیں
ستیاں کوہاں تھیں بھڑک دسیوے ویکھدیاں دل کنبے
جیونکہ نیل اگی تے پایا دونی آتش چمکے
گبر سب اکٹھے کہکے ڈونگھے باہو والے
اِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ دیکھو آیت آئی
جسنوں کہن عظیم الجمرہ اندر لغت کتاباں
جے یک چنک کدی اوہ کڈھے ساڑے عالم سارا
بیضاوی بھی اینویں لکھیا سن توں یار کمالا
بھی جیہڑے لوک پھرن منہ تائیں نبی نہ ملیا کوئی
اسدی سختی کولوں سارے دوزخ ڈردے رہندے

لہ جس طرح فرمایا اللہ تعالیٰ نے
ان الذین یاکلون اموال الیتمی
ظلما انما یاکلون فی بطونہم نارا
وسیصلون سعیرا سورہ نساء
تحقیق اوہ لوگ جو کھاندے ہین
مال یتیماں دا نال ظلم دے سوائے اس
دے جو کھاوندے ہین دے ہر پیٹاں
اپنیاں دے اگ دوزخ دی اتے
جلدی لائے جاون گے وچہ اگ بھڑکنے
والی دے ۔ ۱۲ لہ مومناں نوں چاہیے
جو سب اعمال موجب درجات
دوزخ دے بچن لئے اللہ تعالیٰ دی
پناہ منگن اگ دوزخ دی تھیں
اللھم انی اعوذ بک من عذاب
النار و سقر و عذاب جہنم آمین
یارب العالمین ۱۲ مولوی دلپذیر
اے اللہ تحقیق پناہ منگے نوں
میں نوں اگ دوزخ دی تھیں
اتے عذاب قبر دے تھیں اتے
عذاب جہنم دے تھیں
آمین یارب العالمین ۱۲
دلپذیر

اس وچہ سخت پہاڑ اگے دے اچے دور دراڈے
کافر اپر انہاں دے چڑھسن پینڈے اوکھے ڈاڈھے

بجتیاں اتے چابک وجن قدم نہ پٹیا جاوے
پچھو چکی آون فرشتے دم نہ لینا آوے

اینویں ماراں کٹاں کھلندے اپڑن سرے پہاڑاں
چالیس سالیں پہنچن اوتھے کفاراں دیاں تھاڑاں

اوتھے بھی پھر دم نہ لیسن دین فرشتے دھکے
ہیٹھاں ڈگن پھیر چڑھاون کر کر پینڈے تھکے

کدی لہاون کدی چڑھاون ایہو حال انہاندا
اس وچہ رہن منافق سارے جیوں اللہ فرماندا

اِنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ فِي الدَّرْكِ الْاَسْفَلِ مِنَ النَّارِ (ترجمہ) یعنی منافق لوگ وچہ گھاٹی تلویں حصے ہین دوزخ تھیں -

ویل اک جگہ دوزخ اندر وڈا جنگل کھائی
جو ودھ گھٹ تولن سودے اندر اسوچہ رہن بھائی

بھی جیہڑے لوک نمازاں اندر سستی کرنے والے
جو وچہ نماز ریا کریندے ٹھگ چغل منہ کالے

ایہہ سارے لوک اکٹھے ہوکے اس جنگل وچہ جاون
طرح طرح دے دکھ سزائیں اوتھے جاکے پاون

ابو سعیدؓ روایت کیتی پاک نبی فرماوے
ویل اندر جو چالی برساں کا چلیا جاوے

تاں بھی اسدا پتہ نہ لگے ایڈی اس ڈونگھائی
تے اک پہاڑ اگے سوا اسوچہ ایڈی اس اچائی

ستر برساں چڑھدے جاون تدوں سراڑے جاون
دھکے مار فرشتے اتوں پھیر ہیٹھاں ٹپکاون

بھی اک غی مقام مریلا دوزخ اس تھیں ڈردے
زانی لوطی اس وچہ رہسن بن توبہ جو مردے

بے نماز شرابی بیاجی اس وچہ رہسن سلدے
ہور جو کوڑ گواہیاں دیندے نالے عاق نکالے

جے برہاں کماں تھیں کر توبہ دنیا اندر موئے
تاں اس وچہ نہ ڈالے جاسن نہیں تاں مجرم ہوئے

ساری دوزخ نوں چو نیریوں بھجی چار دیواری
چہل برس دا پینڈا اک اک کندھ جو اسدی آہی

اکتو اسٹھ برس دا رستہ چار چو نیریوں آوے
آتش دی اوہ کندھ تاں فی ابن عباس بتلاوے

جو بن قناتاں تانیاں جاون تنبو انہاں دے چوفیرے
اینویں اوہ دیوار چو نیروں دوزخ تائیں گھیرے

ملک موکل دوزخ اوپر اُگی رب بہائے
جو ساریاں دا سردار ایہی اوہ مالک نام سدائے

تے کتنے ہو ہزار فرشتے جو ماتحت انہاں دے
ایہہ انی افسر اپر انہاں دے رہندے حکم چلاندے

سال ہزار دوزخ تھیں پہلے کیتا رب انہاں نوں
وڈے قد آور قوتاں والے ودھ تمام جہانوں

موہنڈے تھیں تا گردن توڑی پینڈے سے برساں دے
ستر بندے منہ وچہ بکھن اپنے قد انہاں دے

ڈاڈھے سخت انہاں دے چلے مولا مہر نہ پائی
بجلی وانگوں چمکن اکھیں جاں اوہ چمکن بھائی

ئه ویل للمطففین الذین اذا اکتالوا علی الناس یستوفون واذا کالوہم او وزنوہم یخسرون یعنی ویل ہے واسطے گھٹ دینے والیاں دے حق آدمیاں دے اتے جس وقت اپنے واسطے لیندے ہین پورا اتے دیندے ہین لوکاں نوں گھٹ دیندے ہین قرآن مجید میں آیا ہے فویل للمصلین الذین ہم عن صلوتہم ساہون اور یہ بھی آیا ہے فویل للذین یکتبون الکتاب بایدیہم ثم یقولون ہذا من عند اللہ وعن ابی سعید الخدری عن النبی قال ویل النار اربعین خریفاً ویل کل جبل مسیرہ اربعین سنۃ رواہ الترمذی ترجمہ اس دا وچہ متن دے بیان کیا گیا ہے

۱۲ ۰ ۱۲

مولوی دلپذیر بھیردی

وڈے دند عظیم نہایت لٹکیاں ہویاں باناں
حلیے دی تعریف انہاں دی آوے نہ وچ سوچے
جسنوں دکھ پہنچاون لگن ذرا لحاظ نہ کردے
بعضے دوزخ سرد بھی ہوون ٹھنڈے برفاں نالوں
اوہ سردی بھی قاتل ہوسی سخت عذاباں والی

کوہجی شکل طبیعت کڑوی ہیبت والا باناں
جے سو کوہجہ بیان کراں میں پھر بھی ہوسن کوہجے
ہیوں رب حکم کرے تہانوں منن تابعدار امر دے
زمہریر بتاون جنہاں سردی حد کمالوں
ہر بھلیں منگ پناہ پذیرا رب نہ مول وکھالی

پرسیدن حق تعالیٰ از دوزخ کہ آیا پر شدی و جواب دادن او کہ آیا ہیچ زیادہ است
ازیں یعنی ہنوز پر نشدہ ام و نہادن خدائے تعالیٰ جل و علا شانہٗ رجل بکیف خود در وے و گفتن
بس بس بس سہ دفعہ و بیان ماکولات و مشروبات اہل دوزخ معہ بیان لباس و پوشش
و مسخ شدن ایشاں و فربہی جسمانی کفار و بیان اژدہائے دوزخ زہر دار کہ بد اہل کفار خواہند چسپید

جاں دوزخ وچہ دگائے جاون کافر مشرک سارے
حکم کرے رب دوزخ تائیں بھریا ہیں کہ ناہیں
تاں اپنا قدم بے مثل خداوند دوزخ اپر ٹکاوے
یعنی رج گیا ہن یا رب بھکھ نہ رہ گئی کائی
پھر رنگا رنگ عذاب ہزاراں ہوون کفاراں تائیں
بدن تمامی زخمی ہوون کھا کھا چوٹاں ماراں
اوہ ساری پون زرد آب انہاندی جمع کرائی جاوے
قسم قسم دیاں گندیاں اوتھے چلن ندیاں
اوہا پیپ اتے بدبوئی زخماں وچوں وگے
کھولا نوچہ اکٹھی ہووے کیتی تالاب بھریون
جوزانیاں دے نگیجاں پر پیپ وگیگی بھاری
ہور عتاق اجہی یک ڈاہڈا ہیچ برا بدکاراں

بھی پتھر جن بنن تس بالن آتش بھڑکاں ملدے
آکھے اجے نہ بھریا سایاں ہور کوئی بھی پائیں!
تن واری اوہ بس بس آکھے خواہش رب مٹاوے
منہ منہ تائیں بھریا جاوے خواہش مٹھی ہوئی؛
گرزاں نال مرہن فرشتے ڈاہڈیاں دیہن سزائیں
پھٹاں وچوں تتے بلدے نکلن گند ہزاراں
جس ویلے اوہ پانی منگن اوہو رب پلاوے
اوہو پیوہ ندیاں لنگھ جاون پلاں نیلاں صدیاں
جھٹ ہووے تاں پیون تاں پیون کارن اوہ آون لگے
جدوں پیاسوں اکتے لوسن اوہا خوش ہو پیون
اوہ بھی پیون اہل جہنم بدبو دی ماری.
بھی غسلین آسام اتے غی ایہہ شراب کفاراں

---

۱ قال اللہ تعالےٰ یوم نقول لجہنم ہل امتلأت وتقول ہل من مزید یعنی فرمایا اللہ تعالیٰ نے جو اس دن آکھاں گے ایس دوزخ نوں آیا بھر یا ہیں۔ اتے آکھے گا دوزخ آیا کجھ ہے ہور یعنی جس قدر ڈالیں گے طلب کریگا ۱۲

۲ جس طرح آیا ہے وچہ حدیث نبوی دے خلق الجنۃ والنار فاما النار فلا تمتلی الخ یعنی اپر دوزخ بس نہ ہوسی تارکھسی اللہ تعالیٰ قدم اپنا بے کیف وچہ اسدے تا آکھسی دوزخ بس بس یعنی رج جاویگا ۱۲

۳ وعن ابی امامۃ عن النبی صلعم فی قولہ تعالیٰ من ماء صدید یعنی پتھر و ۱۲

مولوی دلپذیر

بعضے کہن جو پون زرد آب عشاق اینوں کہندے
بھی طینتہ الخبال ایہی ہک ہور حمیم ایہا ئی
اوہ زہراں نالوں قاتل ہوسن آتش نالوں تتے
جاں اس تائیں پیون لگن ہوش نہ رہسی کوئی
جاں حلقوں ہیٹھاں اُترے پانی آندر اوہجہ نکلے
جیہے ہک بوند کدی اس وچوں دنیا تے رب آنے
پھر لگسی بھکھ انہاں نے تائیں ڈاڈھی سخت اکاٹے
بھکے پیٹ کرن فریاداں کھانا طلب کریسن
اوہ ڈاڈھا کنڈیاں والا نالے سخت ہوسی کوڑاندا
نہ لگے نہ پچھے ہووے بھاتھے عوض گناہاں
تاں آب حمیموں دین فرشتے پانی تتا بلدا
کھا کھاں جلبل کوٹے ہووں جاں اوہ اندر جاوے
تابوں سخت بیتاب ہو جاون لگے تھیں کم گلیا
پھر فریاد کرن دربارے یارب کھانا ڈھبوے

بعضے آکھن ایسا تتا پیوہاں لب ڈھینڈے
طینت منی چکڑ اتے خیال زہر کوڑا ئی
جاں پیون تا اوہو پیون رب قضیے گھتے
منہ دا ماس تمامی جھڑسی جیبھ بھڑولا ہوئی
ٹوٹے ٹوٹے ہو کر نکلن راہوں مخرج والے
آوے موت تمامی جگ نے کل خلقت دے بھانے
کھاون دی کوئی چیز نہ لبھے جیہڑی کھاہدی جاوے
تا ملک انہاں نوں کھاون کارن طعام ازلیو ولیسن
سنگھوں ہیٹھ نہ اترے ہرگز کھاوندیاں پھس جاندا
آکھن پانی دا گھٹ بخشو لقمہ لیے ہیٹھاں
جاں اوہ منہ دی طرف لیاون ماس تمامی گلدا
آندراں او جھ ابالے سارے مخرج تھیں کھچ لاوے
نویں سروں پھر آندراں او جھاں ماس تمامی رلیا
تا حکم خدا تھیں انہاں نوں پھر کھانا حاضر تھیوے

إِنَّ شَجَرَتَ الزَّقُّومِ طَعَامُ الْأَثِيمِ كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبُطُونِ كَغَلْيِ الْحَمِيمِ خُذُوهُ فَاعْتِلُوهُ إِلَىٰ سَوَاءِ الْجَحِيمِ
ثُمَّ صُبُّوا فَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ الْحَمِيمِ ذُقْ إِنَّكَ أَنتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ

اوہ رکھ زقوم جو تھوہر نیاون کھانا او گنہاراں
سٹے اسدے اینویں جیونکر سر شیطاناں ہوندے
فَمَالِئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ اوہ کھا کھا پیٹ بھریسن
کھاوندیاں اوہ پیٹاں وچ اباے جوش الم دے
جیونکر دیگ ابالیں آوے مارے وانج کھڑلاٹاں
اوہ کوڑا ایسا جے اک قطرہ وچ دریا گھتیوے
تے گندہ ایسا ہے جے ہک ذرہ دنیا اوپر آوے

اصل حمیموں پیدا ہویا اوہ کھانا بدکاراں
اہل جہنم سبھ اوسے تھیں کھاسن روندے روندے
کھاون تھیں جے کرن کراہت ملک ہرگانے ولیسن
گلے ہوئے تر لے وانگوں ابلے وچ شکم دے
اوہ پیٹ تمامی جل کڈھیسی جگر ہوئے سو چاڑاں
زہر ہوون دریا تمامی پانی کوئی نہ پیوے
اوسے ویلے گند اسدے تھیں سبھ خلقت مر جاوے

جیوں جیوں کھاون جلبل جاون کوکن کرن پکاراں
پھر سراں انہاندے اوپر فرشتے تتا پانی پاون
کپڑے ملن انہاندے تائیں جیوں گندرف قطرانی
جیوں بارود نوں آتش لگے بھڑکن بھائیں بھائیں
لیف تلایاں اگ بچھایاں تلے اتے آیاں
گندے کھانے منہدے بانے دھندے پئے پرانے
بوزنیاں دیاں شکلاں ہوسن لکناں تائیں ڈھیاں
ہکنے کتے بن کے بھونکن بک ہینگن جیوں کھوتے
احد پہاڑوں وڈے جسے ہکناں اوہدے جیڈے
اک اک کافر دا پیٹ ہوسی وانگوں کوہ بیضاوی
ہکناں دے بیٹھیاں لیاں گزاں چمڑے ہوسن موٹے
جتنیاں منزلاں پینڈا ایہی وچہ مدینے مکے
ابن عمر ایہہ کرے روایت پاک نبی فرماوے
ہکناندی جیبھ جیہہ کوہ لمی اپر ٹرن مخلوقاں
بھانویں کیڈے بدن انہاندے اک پل اندر سڑسن
پھر سڑسن پھر ثابت ہوسن ایہو حال ہمیشہ
کدی عذاب نہ مٹھا ہوسی دم دم سخت خواری
اٹھاں جیڈے سپ ہوون گے دوزخ وچہ ہزاراں
لعضے سپ پہاڑاں جیڈے باشک ناگ بلائیں
جاں سپ اٹھوہاں ڈنگ کریسی دوزخیانوں کوئی
ڈنگ اٹھوئیں ایڈے ہوسن جیڈے رکھ کھجوراں
لعض کفاراں سنگل بھارے ڈبروں کھچہ لنگھاون
اوہ سنگل بہت لمے اوڑک تے انت شمار نہ کوئی

رب فرماوے پکڑ دھریکو اینہاں سبھ مرداراں
آندراں اوجھ تمام وجودوں گل کے باہر آون
گل وچہ پاون ساڑ جلاون چمڑے اگ دھگانی
بدبو آوے مغز جلاوے حیال جھلیوے ناہیں
دکھ بلایاں سخت ایذائیاں دم دم دون سوایاں
شکلاں تھیں بدشکل نمانے سول کلیجے دھانے
ہکناں رچھاں باندراں شکلاں ہوون سوراں جیہاں
ہکنے موشاں سپاں وانگوں ننگ دھڑنگ کھلوتے
ہکناں دے دند احد برابر موٹے ہوسن ایڈے
تن تن منزلاں موٹا چمڑہ لائق خوب سزا دی
جنگلاں وانگوں سینے ہوسن کئی ڈڈے کئی چھوٹے
اتنی جاگہ اندر کافر اک مساں آ سکے
اک اک کافر دی جیبھ اوہنے تن کوہ لمی جل وے
جیوں جیوں درد نہایت ہوسی تیوں تیوں رل کوکاں
لوئیں سڑ وں پھر حکم خدا تھیں ماس انہاندے چڑھسن
جاں پک جاسن پھر بدلاسن ایہو ہر دم ہمیشہ
اک اک دن وچہ بدلن جسے ستر ہزاراں واری
خچراں جیڈ اٹھوئیں ظالم کر دے ڈاہڈیاں ماراں
بچھوڈ ایڈے زہری قاتل چمڑن جیہیاں تائیں
چالی برساں پیڑ نہ جاسی جو اک ڈنگوں ہوئی
وڈھ وڈھ کھاون شیر درندے پٹے ماس لنگوراں
موہوں کڈھ انہاندیتائیں الٹا چا لٹکاون
جے ہک ونگ پہاڑیں رکھے سبھ گل جاون بھائی

[1] وعن ابی ہریرۃ قال قال رسول اللہ صلعم ضرس الکافر یوم القیامۃ مثل احد وفخذہ مثل البیضاء الخ ترجمہ روایت ہے ابوہریرہ تھیں جو فرمایا رسول صلعم نے دند کافر اندے جو ہوسن دن قیامت دے مثل احد پہاڑ دی اتے پیٹ اسدے مثل بیضا پہاڑ دی ۱۲۰ [2] ایہہ روایت ہے ابوہریرہ تھیں وچہ مشکوٰۃ باب صفت النار لکھدے جو فرمایا آنحضرت صلعم نے غلظ جلد الکافر اثنان و اربعون ذراعًا۔ یعنی تحقیق موٹا ہوجائیگا چمڑا کافر دا ۴۲ گز تے تحقیق دند اسدے مثل احد پہاڑ دی تے جگہ اوہنیں دی دوزخ تھیں اتنی ہوویگی جتنا مدینے تے مکے دے درمیان فاصلہ ہے رواہ الترمذی ۱۲ [3] جیسے فرمایا اللہ تعالیٰ نے کلما نضجت جلودہم بدلنا جلودا غیرہا لیذوقوا العذاب ہر واری جو گل جاون گے چمڑے انہاندے بدل جانگے اسیں چمڑیاں انہاندیاں نوں تا جو اوہ چکھن عذاب نوں ۱۲ – دلپذیر

بھی کتے گِدڑ کئی ہزاراں پٹ پٹ کھاون والے
ہیٹھ ڈگن تے سیخاں چبھن درد زیادہ تھیوے

نسن دی کوئی واہ نہ لگے رب بن کون نکالے
کلمل آئی جان وچاری موت نہ منگی ڈھیوے

مناجات مصنف

شربت فضل تیرے دیاں یارب ہردم بینوں تساں
تن میر ینوں خوف تیرینے پھوک چڑھایاں کساں
لیندا اپھراں ہمیشہ تیرے فضلدیاں کن رساں
جے توں فضل کماوں لگوں کچھ کمریں کساں
کجھ لہواں کجھ لعباں اندر عمر گوائی اساں
کوزہ خالی خرچ نہ پلے بیٹھا تلیاں جھساں
وچہ جناب تیری دے یارب رورو سکیاں اساں

ہول جہنم تھلیں جند جاوے جانجاں پوندیاں وساں
دل وچہ رڑکن خار گناہاں تیں بن کسنوں دساں
بخشش دا جد سناں آوازہ خوشیاں کرکر ہساں
جے تدھ پھڑیا عیباں بدلے کی طاقت جے نساں
عدل کریں تاں اوٹ نہ کوئی فضل کریں تاں وساں
منگیاں عمل نہ دیندا کوئی کس کولوں لیں کھساں
بھٹھ پیا اوہ جیون میرا جے کر ہن بھی پھساں

بیان سوال کردن اہل دوزخ یکہزار سال پیش ملائک زبانیہ یعنی خازنان جہنم را و جواب تلخ یافتن و باز فریاد کردن ایشاں بجناب حق تعالیٰ و جواب با عتاب یافتہ مایوس شدن باز لعن کردن پیشتر و آں متبوعان خود را از گمراہی و ضلالت آموختن

سال ہزاراں کرسن کافر رورو کے فریاداں
دوزخ دیاں فرشتیاں تائیں رل مل آکھو سارے
دکھ عذاب اساڈے تائیں ڈاہڈا سخت ستایا
آکھن ملک تساڈی طرفے مرسل ناہی آئے
کفر شرک تھیں انہاں تساں نوں ناہ کدی ہٹایا
آکھن مرسل آئے آہے ایپر اساں نہ منے
اوہناں بیشک راہ ہدایت ساہنوں پیا بتایا
کہیا اساں خدا دی طرفوں حکم نہ آیا کوئی

دکھ نہ ٹلے بدن نہ جھلے کون کرے امداداں
آکھو تسیں خدا نوں توڑے اک دن دکھ اتارے
جھلیا مول نہ جائے ساتھیں ہر دن دکھ سوایا
نہ دنیا دے وچہ تساں نوں معجزے انہاں دکھائے
تے سدھا راہ ہدایت والا نہیں کسے دکھایا
سیھناں نوں اساں جھوٹا جاتا رہے انہاں تھیں بھنے
مندی قسمت ساڈی آہی اوہ راہ اساں نہ پایا
نبیاں نوں گمراہ پچھاتا غلطی ساڈی ہوئی

۱ بقولہ تعالیٰ وقال الذین فی النار لخزنۃ جہنم ادعوا ربکم یخفف عنہ یوما من العذاب قالوا الم یاتیکم رسلکم بالبینات آہ
فرمایا اللہ تعالیٰ نے اتے آکھن جو ہوون گے وچہ دوزخ دے نگہبان دوزخیاں نوں دعا کرو اگے پروردگار اپنے دے جو ہولا کرے عذاب ساڈے تھیں ہکدن آکھن گے نگہبان نہ آئے آہے تساں نوں پیغمبر تساڈے آکھن گے دوزخی آہو آئے سن آکھن گے نگہبان نہیں اوہ کافراں دے مگر وچہ گمراہی دے ۲۰ ۱۲
دلپذیر

جیکر حکم انہاندا سنسن سوچ سمجھ کے مندے
سبھ اقرار کریسن اوتھے اپنیاں کل گناہاں
ایہہ فریاد پکار تسانوں نفع نہ کجھ پہنچاوے
جد ہو مایوس انہاندے کولوں آس ولیدی دھوون
اے مالک ہن چاہیے ساڈا جھگڑا رب چکاوے
سال ہزار برابر کوکن مالک ہیش وچارے
اوڑک کہے تساڈی بابت جھگڑا ایہو مکا
اِنَّکُمْ مَّاكِثُوْنَ رہو تسیں اتھائیں
پھر آکھن اللہ باہجہ نہ کوئی جیہڑا دکھ ہٹاوے
پورا سال ہزاراں کرسن رب اگے فریاداں
بیشک بدیاں ساڈے کولوں ہوئیاں یا رب سایاں
نکلن دا کوئی راہ دکھائیں کدھ اینھوں بکو بیری
رب کہے جو کیتی تساں دنیا وچہ برائی
نکلن دا کوئی راہ نہ ایتھوں رہسو سدا اتھائیں
جاں دنیا اندر یک اللہ نوں مومن کرن پکاراں
تے غیر اندے جو پوجن والے مندے تسیں انہانوں
پھر دوجی واری اللہ اگے کرسن عرض نیازاں
ودکیاں سانوں کافر کیتا اوہناں اسیں بھلائے
بھیج اسانوں دنیا اتے یا اللہ یک واری
رب فرماوے نبیاں تائیں آہے تسیں الانندے
ہن اوسے جگہ تسانوں آندا رہسو نال شیطاناں
ہے اج حکم اوسے دا جسدی بہت وڈی وڈیائی
پھر ترجی واری مدت پچھوں کرسن عذر گناہاں

تا اج دوزخ وچہ نہ پلیندے کیوں ایہہ شعلاں بندے
تا مالک کہن پھٹکار تساں نوں جاؤ بیٹھ بیٹھا ہاں
اینویں نت عذابیں برسو کیتا اگے آوے
تا مالک جو سردار انہاں دا اس دے اگے رووں
یعنی پھیر نہ جیواں اسیں موت اجیہی آوے
مالک کوئی جواب نہ دیسی سن کناں وچہ مارے
انہاں عذاباں وچوں باہر کوئی نہ جاوے اکا
موت نہ آوے مرے نہ کوئی ایہو حال سدائیں
کریسے رل دعائیں اس بھلیں مت کہ رحم کماوے
کر اقرار گناہاں آکھن یا رب بخش مراداں
پر کرکے مہر خدایا اوہ ہن بخش اساڈے تائیں
بدیہے مار بجایا سانوں قدرت منی تیری
اس دے عوض تساڈے اپر ایہہ سختی اج آئی
اج تساڈا رونا جھرنا ایہہ کم آوے نا ہیں
تسی انہاں نوں کر دو بکھیڑے کفر شرک دیاں یاراں
رہسی اس کفر دے بدلے سدا عذاب تساں نوں
لوکاں پچھے بھلے اسیں یا رب تیریاں رازاں
جو تندھ وعدے دتے آہے سارے سچے پائے
حکم تیرے تے عمل کمائیے جا کر عمراں ساری
جو اوہا جگہ پسند اسانوں جتھے اگلے جاندے
ہن کیوں سنگ نہ بھالے تساں جتھے اگلے جاندے
جس دے اگے مول کسے دی پیش نہ جاندی کوئی
سبھ کجھ ویکھ مڑے ہاں سایاں ہن تے بھیج پچھاہاں

فاعترفوا بذنوبہم فسحقا لاصحاب السعیر یعنی اقرار کرسن ناگناہاں اپنیاں نوں پس پھٹکار ہے واسطے دوزخیاں دے۔ ۱۲
یعنی تسیں ایسے وچہ رہنے والے ہو۔ ۱۲
قالو ربنا امتنا اثنتین واحییتنا اثنتین فاعترفنا بذنوبنا فہل الی خروج من سبیل آکھن کے کافر اے پروردگار ساڈے ماریا نانہ اسانوں دو واری تے جلایا دو واری پس اقرار کیتا اساں نال گناہاں اپنیاں دے پس ہے کوئی جگہ نکلنے والے رستے۔ ۱۲
ذالکم بانہ اذا دعی اللہ وحدہ کفرتم آہ یعنی ایہہ عذاب بسبب تمہاری بات دے ہے جس وقت پکاریا جاندا سی تسانوں کردے آہو انکار تے جیکر شرک کیتا جاندا سی نال اسدے یقین لیا ؤندے آہو۔ ۱۲
فذوقوا بما نسیتم لقاء یومکم ھذا انا نسینا کم ۱۲
دلپذیر۔

اگلی بھل اساڈے تائیں بخشیں بار خدایا
نویں سروں ہُن بھیج اسانوں اساں یقین جمایا

[1] ہُن کڈھ اسانوں بھیجیں کریئے نیک کمایاں
بدیاں وَے نہ نیڑے جایئے گھل ازماویں سایاں

حکم ہووے جیوں ساڈیتا ئیں اوتھے تساں بھلایا
اینویں تسیں اسانوں بھلے چکھو جو سر آیا

مدت بہت خاموش ہون گے تاپھر چوتھی واری
کر فریاد لگا دن سارے اگے اللہ باری

دوزخ وچوں کڈھ اسانوں یارب سچیا سایاں
تا جو چنگے عمل کمایئے اگلیاں چھڈ برایاں

[2] حکم ہووے میں اگے دتی عمراں بہت تسانوں
اس ویلے نہ پھڑی نصیحت منیاں نہ نبیانوں

ہُن اوہ وقت نہ ملدا ہرگز تسی بھوسیں تائیں
ظالماندا کوئی حامی ناہیں چکھو ہُن سزائیں

پھر پنجویں واری کر فریاداں آکھن بار خدایا
بدبختی نے ساڈے اوپر ڈاہڈا غلبہ پایا

تاں اساں کفر کمایا یارب گمراہاں سنگ رلے
آپ ڈبے اوہ سانوں نالے ڈوب گئے لے تھلے

ہُن اک واری کڈھ اسانوں جے وت بدی کراں
تا پھر بیشک ظالم اسیں پکڑیں ویکھ گناہاں

اینویں عرضاں کردے رہسن پورے سال ہزاراں
اوڑک بھڑکاں آون ربوں پھٹکاراں درکاراں

رو ہووے تے سڑو عذابیں مت بولو دردارو
چپ کرو نہ کڈھے کوئی دوزخ دے وچکارو

تِس ویلے ایہہ چھڑک خدا دی کفارانوں آوے
توڑن سبھ امیداں آساں ہُن نہ کوئی چھڑاوے

حسرت تے افسوس ہزاراں اس ویلے پھر کرسن
کھوتیاں وانگوں ہینگن لگن ڈاڈے ہو کے بھرسن

آکھن کہے پھر اس تھیں پچھے رب نوں ناہ پکارن
آپس دیو چہ اکدوجے نوں طعن ملامت مارن

آہموں ساہمنے ہو کے بھوکن گالی دیون بھائی
لعنت کرن انہاں نوں جنہاں دسی سی برائی

وَبَرَزُوا لِلّٰهِ جَمِيعًا فَقَالَ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ ۚ قَالُوا لَوْ هَدَانَا اللّٰهُ لَهَدَيْنَاكُمْ ۖ سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَجَزِعْنَا أَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ مَحِيصٍ

قرطبی کہے جدوں اوہ پاس رحمت تھیں نومیدی
دوزخ دے درو جن پکے ہو جاون گے قیدی

وڈیاں گوریواں دے ول دوڑن آکھن ونج انہانوں
اسیں تساڈے پچھے لگے اج چھڑاؤ سانوں

ٹالو اج عذاب الٰہی حیلہ کریو کوئی
اسیں تساڈے چیلے سارے لاج تسانوں ہوئی

اگوں آکھن گورو انہاندے آپ اسیں ہُن گلے
سانوں دس نہ کوئی کیوں تسیں مگر اساڈے چلے

جیکر رب اساڈے تائیں سدھا راہ دکھاندا
اسیں تسانوں اوہو سدے بیڑا پار ہو جاندا

---

[1] ربنا اخرجنا نعمل صالحا غیر الذی کنا نعمل یعنی فریاد کرن دوزخی اے پروردگار اساڈے نکال اسانوں تا جو کریئے اسیں عمل سوا اسدے جو کیئے اساں اگے ۔ ۱۲ ۔

[2] اولم نعمرکم ما یتذکر فیہ من تذکر وجاءکم نذیر۔ ترجمہ بھلا نہیں دتی اساں تساں نوں کافی عمر اوہ جو نصیحت پکڑی جاندی وچہ اسدے اوہ شخص جو قبول کردا ائے نصیحت اتے آیا تساں توں ڈرانے والا ۔ ۱۲ ۔

[3] قالوا ربنا غلبت علینا شقوتنا وکنا قوما ضالین ربنا اخرجنا منہا فان عدنا فانا ظالمون یعنی آکھن گے کافر اے رب اساڈے نکال سانوں اس دوزخ تھیں پھر جیکر پھرے اسیں تحقیق ہاں اسیں ظالم ۔ ۱۲ ۔

[4] وبرزوا للہ جمیعا فقال آہ یعنی حاضر ہون گے اگے اللہ تعالیٰ دے سب اکٹھے پس آکھن گے تابعداراں اپنیاں نوں اگے چلن والیاں نوں اسیں آہے تساڈے تابعدار تسیں آیا نہیں ہٹا سکدے کجھ عذاب اللہ دا آکھن گے جیکر اللہ ہدایت دیندا اسنوں البتہ ہدایت دیندے تسانوں برابر ہے اپر اساڈے ایہہ جو بے صبری کریئے اسیں یا نہ کریئے اسیں نہیں کوئی خلاصی دینے والا ۔ ۱۲ ۔ دلپذیر

ہن جھوکر تسیں عذابیں سڑدے اسی بھی، اینویں سڑیتے
لسن دی کوئی واہ نہ ایتھوں کیہڑا حیلہ کریئے
صبر کراں یا رووال پٹاں نفع نہ ہرگز کوئی
جھلو نال اساڈے جو کجھ سختی نازل ہوئی
سن سن کاوڑ چڑھے انہانوں گورو انوں پھٹکارن
کھر گیاں وانگوں گدّن دوڑن خوب دلتے مارن
وٹ کچیچیاں کٹ وجینوں وڈھ وڈھ کھاون سارے
کیتا تساں خوار اسانوں آہو کنجر بھانے
جیکر خبر اسانوں ہوندی ایسے لستیں نکارے
کدی تساڈے مگر نہ لگدے منہ موتر دے سارے
ہن جویں اسانوں دوزخ سٹیا اینویں تسیں نکالو
یا ایہہ دکھ عذاب تمامی سر ساڈے تھیں ٹالو
اینویں جگاہ جھگڑ کے سارے آپس وچ لڑ مرسن
ایہہ اس جھگڑے دیوں جوں کجھ وصول نہ کرسن

فریاد کردن اہل النار بدرگاہ باری تعالیٰ برائے باریدن باراں و ابر ظاہر شدن بر ایشاں و باریدن حجر و عقاب و مارہائے

کافر سب سوال کریسن وچ درگاہ ربانی
ہکواری اوہ بخشش والا بخشے اسانوں پانی
پی پی پیٹ ہوتے نت گندے آتش بدن جلائے
سر سڑ سڑ کے منہ کولے ہوئے سنگھ پیاس سکائے
تا جو اچن چیت کسی دن بدل گھٹاں بن آوے
دوزخیاں امید لگے ہن پانی رب پلاوے
آئے ابر خدا دے فضلوں وسن ہن برساتاں
آون یاد انہاندے تائیں دنیا والیاں باتاں
کیسا سوہنا بدل چڑھیا ہویا فضل خدائی
وس گیا تا پانی سندی کمی نہ رہسی کائی!
سب پیاساں دور ہو جاون جے ایہہ رب وسایا
بدل آیا بدل آیا مولے رحم کمایا
پوسی ٹھنڈا ساڈے اوپر دیکھ لگن دھر داساں
جیوں جیوں بدل نیڑے آوے تیوں تیوں لگن آساں
پہلوں بجلی چمک ڈراوے سدھ بدھ ہوش بھلاوے
پھر بدل سارا سر دے اتے گھمن گھیر اپاوے
پاٹ کلیجے لیراں ہوون جاں اوہ کڑکے گجے
دھندوکار غبار تمامی منہ دوزخ دا کجے
تڑف تڑف کے ڈگن سارے ایہہ کوئی آفت آئی
بول کے بدل کہے انہانوں حکمے نال الٰہی!
آکھو تائیں اپر تساڈے اپنا مینہ وسائیں
آکھن دس شتابی بھائی ساڈی اگ بجھائیں
تا وٹے پتھراں ڈھیماں پہلوں جھڑیاں لاون
سر دانا س کرہن انہاندا کوپہ بھن ونجاون
اس پچھے سب اٹھوئیں قاتل زہر الود لے
وسن ڈسن دوزخیاں نوں بچھو کالے کالے

ف
وقال الشیطان اذا قضی الامران وعدکم وعد الحق ووعدتکم فاخلفتکم وماکان لی علیکم من سلطان الا ان دعوتکم فاستجبتم لی فلاتلوموني ولوموا انفسکم
آہ ترجمہ فرمایا اللہ تعالیٰ نے آکھیگا شیطان اس وقت جو فیصلہ کیتا جاسی کم یعنی بہت بہشت جاسن اتے دوزخی دوزخ تحقیق اللہ تعالیٰ نے وعدہ دتا تساں وعدہ سچا پس خلاف کیتا میں وعدہ نال تساڈے کوئی غلبہ نہیں اپر تساڈے میرا جو بلایا میں تساں نوں پس کیتا تساں سخن میرا پس ملامت نہ کرو مینوں اتے ملامت کرو اپنے آپ نوں - ۱۲
مولوی دلپذیر
بھیڑوی

پھر تتا بلدا پانی دے سے جسم اڈاوے
جیونکہ تیل اگی تے پایاں آتش نوں بھڑکاوے
اینویں آتش دوزخ دی نوں تیز کرے اوہ پانی
وڈی کانگ نہایت پیڑے دوزخیاں دی گھانی
جھکڑ کسے قہر داوگے سارے سڑنے کفاراں
گندیاں تہراں وچوں اٹھن گندے اتے اپھکاراں
کلک کلک کے بولے ہوون سکھ دا ساہ نہ آوے
گرمی تے بدبوئی ہر دم دونی ہوندی جاوے
پھر روہڑ لیجاوے کانگ انہاں نوں وچہ جہنم ٹوئے
نال عذاباں ڈب ڈب مرسن نہ جیوندے نہ موئے
مچھلیاں دا انگوں پئے تلیون یا رب بخش پناہیں
امت احمد نوں اوہ ویلا رب وکھلاوے ناہیں

تقریر شیطان علیہ اللعان بطور خطبہ پیش اہل دوزخ نعوذ باللہ من شرہ

وچہ تفسیر معالم لکھیا کنوں مقاتل بھائی
دوزخ وچہ اک منبر اگ دا رکھسن اچی جائی
مولویاں دے وانگوں اس تے چڑھ شیطان کھلووے
سبھ کفاراں نوں اس ویلے خوشی نہایت ہووے
چھوٹے وڈے دوڑن اس ول شاید ایہہ چھڑاوے
کرکے کوئی فریب اسانوں سختی کنوں بچاوے
دنیا وچہ بھی اسدے جیہا ہور مکار نہ کوئی
اج بھی ایہو کرسی ہمت جو کوئی اس تھیں ہوئی
کول اسدے جد پہنچن سارے کافراں سد بلائے
آکھے سنو تسانوں اج ہک بات سنائی جاوے
دوزخ وچہ تساڈے تائیں موجب بد کرداراں
جے کہیا خدا دا مندے او تھے کیوں لڑدے وچہ ناراں
دنیا وچہ تساڈے تائیں جو کچھ رب فرمایا
اوہ دوزخ اتے بہشتاں والا وعدہ سچا پایا
اپنے اوس رسول تسانوں دنیا تے پہنچائے
بھیجے پھیر قرآن کتاباں کل احکام جتائے
اکھیں کن تساں نوں بخشے عقل عطا فرمائی
ویکھو سنیو سمجھو جو میں راہ تساں دکھلائی
تے سو سو ویری سنگ میرے تھیں ہوڑیا باری
جو ہے شیطان تساڈا دشمن چھوڑو اس دی یاری
پھر کیوں خدا دے اوپر تساں یقین نہ کیتا
وحدانیت چھوڑی اس دی کفر پیالہ پیتا
مینوں تساں نہ دشمن جاتا کردا ایہہ بدخواہی
میرے پچھے لگ تساں نے چھوڑے حکم آلٰہی
جیوں جیوں رب تساڈے تائیں ہوڑیا میرے سنگوں
تیوں تیوں خدا تھیں نستو میں تھیں مول نہ سنگو
حق حقوق الٰہی جھڑے تساں تمامی بھنے
جھوٹھ میرے چھک پلے بدھے اسدے سچ نہ منے
میں نہ کوئی خط تساں نوں گھلیا نہ پیغام گھلیہا
سچ دسو کہاں قاصد کیہڑا میرا جاندا رہیا!

حبس دے آکھے لگ کے تساں ایہہ کرتوت کمائے
تے حکم خداوند سچے والے حبس نے ونج چھڑائے

مینوں جے بدنام کرو کوئی کڈھو میری جھٹھی
کدوں تسانوں دنیا اندر شکل میری سی ڈٹھی

کدوں تسانوں نیکی کردیاں باہوں پکڑ ہٹایا
تے کدوں تسانوں ہٹا کر دسے کس نے کفر سکھایا

ایہہ جھوٹا موٹا سب میرے تے کیوں الزام لگاؤ
کدوں تسانوں روزی آکھیا جے تسیں بدی کماؤ

میں صرف تساں نوں دل دے اندر وسوسے ڈالے
کیوں منے جے آہو ایڈے نیکی کرنے والے

کیوں اوہ وہم شیطانی تساں دلدیوچہ ٹکائے
کرجاندے پرہیز انہاں تھیں جدوں پسند نہ آئے

میرا کجھ قصور نہ اس وچہ آپے تسیں گناہیں
آپے تساں عذاب سہیڑے دوس میرا کجھ ناہیں

میں بھلیں اج امید نہ رکھو جو میں کسے چھوڑائیں
جو کیتا تساں سو پایا دوس نہ میرا تائیں

میری کجھ نہ طاقت ایتھے میں کسدے دکھ ونڈاں
آپے تساں اٹھایا کر تے ایہہ پایاں دیاں پنڈاں

جاؤ اپنے کیتے موجب پاؤ اج سزائیں
میں اپنا آپ بچا نہ سکد کس نوں ہو چھڑائیں

سن کے ایہہ جواب شیطانوں رو رو آہیں کڈھن
آپس دے وچہ یکدوجے نوں چکیں چکیں وڈھسن

گوہواں اپر طعن کریسن گالی تساں ترٹی!
دس دس شرک اسانوں تساں بیج اساڈی پٹی

اتنا روون موہاں اتے رو رو پوسن کھایاں
ہنجوں رت ہو جاون آخر ندیاں خون چلایاں

کھوہاں وچہ اکٹھے ہوون نیر لہو دے سارے
اینہاں کھوہاندے وچوں کافر پیون تریہہ دے مارے

اوہ گندی رت ہو ویگی قاتل زہروں ودھ پیارے
جے یک بوند پوے دریائیں زہر ہو جاون سارے

دکھ عذاب جہنم والے یا رب ناہ دکھلائیں
دو جگ وچہ پذیرہ بنجے نوں تتی واء نہ لائیں

جس طرح آیا ہے وچہ مشکوٰۃ دے صفحہ ۴۵۶
قال ان اہل النار لیبکون فی النار حتی
لتسیل دموعہم فی وجوھہم کانہا
جداول حتی تنقطع الوجوھہم آپسی
تحقیق روون گے دوزخی وچہ
دوزخ دے تاجو پوسن کھال ہنجوں
اوہناں دیاں دے جویں کھایاں ایہن
تاجو سک جاسن ہنجو پھر وہیسن نہر
لہو دے جگہ ہنجو اندی پیسی زخمی
ہوسن اکھیں اتے جیکر چلائی جاوے
وچہ انہاں دے ہنجو اندے کشتی
تا بھی چل سکدی ہے روایت کیتا
اس حدیث نوں وچہ شرح السنۃ
دے - ۱۲
محمد دلپذیر
بھیروی

سوال کردن اصحاب النار پیش اصحاب الجنۃ برائے آب و طعام و جواب ایشاں و بیان سہولت بعض کافراں در عذاب و علامات اصحاب الجنۃ و اصحاب النار

پھر کہن فرشتے دوزخیاں نوں ہن کیوں نیر چلاندے
کون چھڑاون والا جس نوں رو رو تسیں دکھاندے

کہن اساڈے یار قبیلے وچہ بہشتاں رہندے
سر براہ چھوڑاندے سانوں جے اسیں انہاں کہندے

کہن فرشتے سدو انہاں نے لے نام بلاون
پیو دادے پڑدادے تائیں سبھناں یاد دلیاون

طرح طرح دیاں منتاں کرسن طرح طرح آرزوئی
ایپر جالی برس انہاں نوں سدنہ اپڑے کوئی

پھر بکدن اہل بہشت خدا نوں عرض کریسن سارے
جو دنیا اندر آہے یارب ساڈے خویش پیارے

اوہ جنت وچہ نہ نظری آون یارب پاک الٰہی
تے یک ساڈے دشمن آہے جنہاں عداوت آہی

اوہ ساڈیتا ئیں منع کریندے نیکی تھیں ہٹکیندے
سڑبل جاون دنیا وچہ عیاں تینوں اسیں سوریندے

تے شخص فلانا دنیا اندر آہا وڈا گنا ہیں!
خبر نہیں تس بدلہ اپنا پایا ہے کہ ناہیں

اوہ دوست دشمن سبھ اساڈے جتھے ہین خدایا
میل اسانوں حال انہاندا ویکھاں کویں وہایا

حکم ہووے یک دوزخ دیول رستہ کھولیا جاوے
جنت والیاں حال انہاندا سب کجھ نظری آوے

ویکھن یار قبیلے اپنے لے لے نام پکارن
سنن آوازاں دوزخ والے سدا انہاں نوں مارن

اچے چڑھ کے ویکھن سارے اپنے یاراں تائیں
وچہ بہشتاں علیشاں مانن زینت والیاں جائیں

تے جنتیاں نوں نظری آون حال خراب انہاندے
آتش دیوچہ سڑدے کڑھدے روندے تے کرلاندے

نال زنجیراں پکڑے جکڑے وچہ ہتھاں ہتھکڑیاں
چل نہ سکن نال پیراندے لنگاں باہاں کڑیاں

جنت والے کہن انہاں نوں کس تقصیروں پکڑے
کیہڑا ابرا کمایا تساں دوزخ دیوچہ پکڑے

قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ ۝ وَلَمْ نَكُ نُطْعِمُ الْمِسْكِينَ ۝ وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ ۝ وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ الدِّينِ ۝ حَتَّىٰ أَتَانَا الْيَقِينُ ۝ فَمَا تَنفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ

دوزخ والے کہن اگوں جنت والیاں تائیں
جو اساں نمازاں پڑھیاں ناہیں بھاکھے آن تدائیں

بھی کھانا مسکیناں تائیں کدی نہ مول کھلویا
مال زکوٰۃ نہ دتی نالے تاں ایہہ دکھ اُٹھایا

مت کریدی دنیا اندر اساں نہ منی کائی
روز قیامت نوں جھٹلایا تاں ایہہ شامت آئی

دل تے مول نہ رکھیا اساں جو کجھ حکم الٰہی
ہن جاتا جو رب سچے دی سب گل سچی آہی

مگر جنہاندے لگ کر اساں عمر گذاری ساری
اوہ ہن واقف بنن نہ ساڈے نہ کوئی کردا یاری

نام خدا دے تسیں اساں تے شفقت مہر کماؤ
شالا ایہہ مراداں علیشاں جم جم تسیں ہنڈاؤ

روٹی پانی نوں بھی اسیں وچہ بدبوئے موئے
گندی رت تے تھوہر بلائیں قوت اساڈی ہوئی

دانہ پانی جنت دا کجھ دیہو اساڈے تائیں
بھکھ تریہہ اتارو ساڈی ساتھیں لوو دعائیں

ہردم آتش بدن جلاوے جگہ نہ کوئی جھلے
تن دی کوئی واہ نہ لگے بھلتے آن کولے

پئے بلا ئیتے پئے کرلا ئیے سدنہ سندا کوئی
کوک اتے فریاد اساڈی بندہ چرو کی ہوئی

ا ؎ جویں فرمایا اللہ تعالٰی نے فی جنت یتساءلون عن المجرمین ما سلککم فی سقر یعنے وچہ بہشتاں دے سوال کرسن گنہگاراں تھیں کہ کس چیز نے ڈالیا تساں نوں وچہ دوزخ دے ۱۲۰ دلپذیر

تساں اگے ہن عرض اساڈی کجھ خیرات کماؤ
آب طعام بہشتاں والا سانوں بھی پہنچاؤ

دیہن جواب انہاندے تائیں لوک بہشتاں والے
ہن کیوں کوکو ساڈے اگے کوکے آپ مکالے

ناہا ہٹکیا پیا تساں نوں کفروں اساں تداہیں
اوس کفر دا بدلہ اج ہن ملیا ہے کہ ناہیں

حکم الٰہی تساں نہ منّے سو واری سمجھایا
آپے بھج وڑے وچ دوزخ آپے ایہہ گل پایا

اوہ کل رسول قرآن کتاباں جو جو حکم الٰہی
جیونکر اسیں منیندے آہے اینویں ہوئی بھائی

تسی دسوکھاں اج تساں نوں کی کجھ نظری آیا
اوہ وعدہ سچ خداوند والا پایا کہ نہیں پایا

رو رو کے کہن وعدے ربدے سچے ہوئے سارے
ہرگز شک نہ رہیا کوئی جھوٹے اسیں نکارے

کہن بہشتی دوزخیاں نوں جو کیتا سو پاؤ
ہن کی ہوندا جھریاں جھکیاں ذرہ نہ پچھتاؤ !

کیتا رب حرام تساں تے آب طعام بہشتی
کیتا اپنا پایا تساں پیش اوہ آئی زشتی

دسن اندر اساں تساں نوں کسے نہ چھوڑی آہی
ایہہ تساں خدا دی وحدانیت منی ناہی

چاوڑتے وڈیایاں اندر حق نہ تساں پچھاتا
چت نہ لایا حکماں اتے رب دا راہ نہ جاتا

اوہ مغروری کم نہ آوے اج تساڈے تائیں
کون رہائی بخشن والا باہجوں اللہ سائیں

سدو اج انہاں نوں جنہاں بدیاں تساں سکھایاں
جو برایاں پیاں کمایاں پیش تساڈے آیاں

کتھے گورو تساڈے جیہڑے تلی نہ لگن دیندے
اج کیوں نہیں تساڈے تائیں اوہ امداد کریندے

کتھے دیویاں دنیا والیاں کتھے دیوی دوالے
کتھے اوہ بتخانے کتھے گھسڑ گئے بت سارے

کتھے اوہ جنہاں دے سر تے تساں انھیر گھولائے
کی ہویا اج سبھناں تائیں کیوں نہ کوئی چھڑاوے

کتھے قراں والے کیتے سجدے تساں جنہاں نوں
کتھے پیر جو کھاکھا شرنیاں کردے ننگ تساں نوں

جھلواج عذاب قضیے رل کے نال انہاندے
جیہڑے دنیا وچ تساں نوں ربدا راہ بھلاندے

ایہہ بدلہ ہے اسدا جو کجھ جگ وچ پیا کمایا
راضی ہو کے جالو بھوگو جو کجھ سر تے آیا

ایہہ گل کہہ کے جان بہشتی گھر وگھرانوں سارے
وچ جہنم رہن تلیندے کافر بیبے مارے

وَعَنْ سُمُرَةَ ابْنِ جُنْدُبٍ اَنَّ النَّبِیَّ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مِنْهُمْ مَا تَأْخُذُهُ النَّارُ اِلٰی کَعْبَیْهِ وَمِنْهُمْ مَنْ تَأْخُذُهُ النَّارُ اِلٰی رُکْبَتَیْهِ وَمِنْهُمْ مَنْ تَأْخُذُهُ النَّارُ اِلٰی حُجْزَتِهٖ وَمِنْهُمْ مَنْ تَأْخُذُهُ النَّارُ اِلٰی تَرْقُوَتِهٖ (رواہ مسلم)

سمرے بیٹے جندب دے تھیں پاک نبی فرماوے
بعضیاں تائیں اگ دوزخ دی گٹیاں تیک ملاوے

---

[1] ونادی اصحاب النار اصحاب الجنۃ ان افیضوا علینا من الماء آہ یعنی آواز کرسگے دوزخی بہشتیاں نوں اوہ جو وسلے اوپر اساڈے کجھ پانی یا اس چیز تھیں جو رزق تساں نوں اللہ تعالیٰ نے ۔ ۱۲۔

[2] ونادی اصحاب الجنۃ اصحاب النار ان قد وجدنا ما وعدنا ربنا حقا فہل وجدتم ما وعد ربکم حقا قالوا نعم فاذن مؤذن بینہم ان لعنۃ اللہ علی الکفرین الذین یصدون عن سبیل اللہ ویبغونہا عوجا وہم بالآخرۃ کافرون۔ ۱۲

[3] سمرہ بیٹے جندب تھیں روایت ہے تحقیق فرمایا پیغمبر صلعم بعضے انہاں وچوں اوہ ہین جو پکڑ لیگی اگ اسنوں گٹیاں توڑی اتے بعضے اوہ ہین جو لیگی اگ اسنوں گٹیاں توڑی اتے بعضے اوہ ہین جو پکڑ لیسی اوہناں نوں اگ گوڈیاں توڑی اتے بعضے اوہناں وچوں اوہ ہین جو پکڑ لسی انہاں نوں اگ گردن توڑی روایت کیتا اسنوں مسلم نے ۔ ۱۲

دلپذیر

بعضے سڑسن گوڈیاں تائیں بعضے لک لک آون
بعضے گردن تائیں سڑسن ڈبڈب غوطے کھاون

تے لعمان ابن بشیر بتاوے پاک نبی فرماون
بہت آسان عذاب والے نوں آتش جتیاں پاون

جنہیاں ندی گرمائش اسدے سر دا مغز جلاوے
ہانڈی وانگوں کو پر ابلے روے تے کرلاوے

دوزخ والے کہسن اسنوں وڈی رعائت ہوئی
اوہ کہسی جو میرے جیہا اوکھا ہورنہ کوئی!

جس کافر نوں حب نبی دی دنیا اندر آہی
اسنوں بھی تخفیف عذابوں کرسی آپ الٰہی

سختی کفاراں دا بھی قدرے دکھ گھٹا یا جاوے
تے رتبہ اہل ایمان سختی دا وچہ حساب نہ آوے

حضرت کہیا وچہ بہشتاں ہوسن صابر بندے
دنیا وچہ اٹھائے جنہاں دکھ قضیے دھندے

تے بھولے بھالے رہن ہمیشہ ہرگز فخر نہ کردے
مٹھی جیبھ تے نرم طبیعت ٹھٹھیاں تھیں نہیں ڈردے

تے دوزخ وچہ ہوسن جہڑے آکڑ خاں سداون
کرن تکبر ہور کسیوں وچہ نگاہ نہ لیاون

اپنے آپنوں چنگا سمجھن لوکاں عیب دھریندے
مال اکٹھے کر کر رکھدے ربدے راہ نہ دیندے

طرف غریباں تکن ناہیں ظلموں لوک اکائے
کھا کھا مال حرام بیگانے کیتے پیٹ ودھائے

مندی خو طبیعت کڑری رکھن منتھاوٹی
ایہہ سارے وچہ دوزخ سڑسن کوئی نہ واہے دٹی!

بیان حال عاصیاں از اہل ایماناں وسہولیت الشان در عذاب جہنم ودوم اہل نفاق در آتش دوزخ

ابوہریرہ کرے روایت پاک نبی فرماوے
باجھ شقی جہنم اندر مول نہ کوئی جاوے

یاراں پچھیا کون شقی اوہ تا حضرت فرمایا
جس رضا الٰہی کارن عمل نہ کوئی کمایا

یعنی جو اس نیکی کیتی اللہ کارن ناہی
تے مندے کم نہ چھوڑے اس نے رضاء الٰہی

اوہ شقی بدبخت نکارا وچہ عذاباں سڑسی
تے جو کوئی الٹ انہاں اکرسی دوزخ وچہ نہ وڑسی

جہڑے مومن عیباں بدلے وچہ جہنم جاسن
اوہ کافراں وانگوں دوزخ اندر کجھ عذاب نہ پاسن

کالے منہ نہ ہوسن تنہاں طوق زنجیر نہ کوئی
نکلاں تھیں بدشکل نہ ہوسن وڈی رعایت ہوئی

وضو والے انگ انہاں دے روشن ہوسن سارے
بھی جیبھ نہ سڑسی اسدی جہڑا کلمہ ذکر پکارے

مالک جو سردار جہنم کہسی انہاں دے تائیں
کون جوان تسیں ہو بھائی کس مذہب دے سائیں

مکھ لسا ڈٹے چمکن سو منہ آتش وزانہ جالے
تے ہو تمامی دوزخیاں دے سڑ بل ہوئے کالے

سلہ
وعن ابی ہریرة قال قال رسول الله صلعم لا یدخل علی النار الا شقی قیل ما شقی قال من لم یعمل لہ بالاطاعت ولم یترک لمعصیتہ واللہ رواہ ابن ماجہ
روایت ہے ابو ہریرہ سے کہ فرمایا رسول اللہ صلعم نے نہ داخل ہوویگا وچہ دوزخ کے مگر شقی کہا گیا رسول اللہ کون ہے شقی فرمایا پیغمبر نے وہ جو عمل کرے واسطے اللہ تعالیٰ کے نال اطاعت دے سلتے نہ چھوڑے واسطے اسدے گناہ ۔ ۱۲

مولوی دلپذیر
بھیروی

مومن کہسن اسیں تمامی اسدی امت بھائی
تا مالک کہے قرآن خدا دا اُپر محمدؐ آیا
اوہ اسم مبارک پاک نبی دا اسن کے روون سارے
جے دنیا اندر روندے تسیں بھی کجھ حاصل تھیندا
تا مالک تائیں امت احمدؐ آکھے کر کر زاری
اوڑک کرن شفاعت حضرت کڈھن مومن سارے
بعضے مومن اینویں رہسن دوزخ دیوچہ بھائی
حضرت علیؓ کہیا جو مومن ہووں بہت گناہیں
اوہناں نے بھی دوزخ اندر منہ سیاہ نہ ہوون
پیون نہیں حمیمول ناہ اوہ سنگل دیوچہ کڑسن
وچہ توحید خداوند والی جنہاں نہ پایا رلا
نے جنہاں نال خدا دے کوئی ہور شریک رلایا
جے ایمان سلامت مویا بھاویں انت خلاصی
بھاویں کیڈ گناہی ہویا انت ملن چھٹکارے
مشرک اتے منافق کافر رہن ہمیشہ وچے
جو کر شرک فساد بلائیں مویا تائب ہوکے
یارب مینوں دنیا اتوں تائب کرکے ماریں

جس تے رب قرآن اتاریا پاک کلام الہیٰ
اسدی امت ہوکے تساں کیوں دوزخ گل پایا
مالک آکھے ایہہ ہن رونا کم نہ مول سنوارے
توبہ کردے رب تھیں ڈردے دوزخ اج نہ ڈھیندا
پاک نبی نوں حال اساڈا جا ویسیں اک واری
باب شفاعت وچہ جیوں پچھے لکھیا گیا پیارے
جیونکر گرم حمام وچالے نہاون وڑیا کاہی
بن توبہ مر جاون ایپر شرک کماون ناہیں
بھی جامے گندے ملن نہ اوہناں طوق نہ گل وچہ پوسن
آخر رب نکالے اوہناں سدا نہ دوزخ سڑسن
اوڑک وچہ بہشت انہاں نوں داخل کرسی اللہ
اوہ کدی نہ ہرگز چھٹن بھاویں سو سو عمل کمایا
قدر گناہیں سڑ کے اوڑک وچہ بہشتاں جاسی
جو ایمان کھڑا لے مرے کدی نہ چھٹن ہارے
جیوں جیوں نکلن تڑکے کرسن تیوں تیوں آتش کھچے
دوہیں جہانیں ملن انہاں نوں فضل کرم دے ہوکے
دو جگ وچ پذیر بندے سارے کم سنواریں

عن عثمانؓ قال قال رسول اللہ صلعم
من مات وھو یعلم انہ لا الہ الا اللہ
دخل الجنۃ رواہ مسلم ترجمہ روایت
ہے عثمانؓ تھیں فرمایا حضرتؐ نے
اوہ شخص جو مر گیا وچہ اس حال دے جو
جاندا سی لا الہ الا اللہ یعنے اللہ نوں
واحد جانے اتے نہ جانے نال اسدے
شریک کوئی داخل ہوسی وچہ بہشت دے
جس طرح آیا ہے وچہ حدیث جابرؓ
دے ثنتان خصلتان موجبتان
قال الرجل ما الموجبتان قال
من یشرک باللہ شیئاً دخل النار
ومن مات ولا یشرک باللہ شیئاً
دخل الجنۃ مسلم ترجمہ۔ یعنی
فرمایا حضرتؐ نے دو خصلتاں ہین
موجب آکھیا یک مرد نے کیہڑیاں
دو خصلتاں ہین یا رسول اللہ
فرمایا حضرتؐ نے جو کوئی شرک
کردا ہے نال اللہ دے کسے چیز
نوں داخل ہویا وچہ دوزخ دے
اتے جو کوئی مویا جو نہ شرک کردا سی
نال اللہ تعالیٰ دے کسے چیز نوں داخل
ہویا وچہ بہشتاں دے ۔ ۳۰

بیان عداوت کیسا نیکہ دیگراں را کفر و شرک و بدعت و بدی آموزانند و بیان موجبات دخول جہنم و موجبات تشدید و تنگی دراں مقام خطرناک و بیان موجبات رہائی ازاں عذاب پر عتاب و نصائح از جانب مصنف

جو کوئی بندہ لوکاں تائیں منڈی کار سکھاوے
ایہنویں ٹھگی دغا لواطت ڈھولک کڑا تاڑی

جیونکہ جادو ہوا چوپٹ یا سطرنج کھڈاوے
چنگ رباب سرود سرنگی ہور جو عادت ماڑی

کفر شرک یا بدعت دسے ہور جو کم بریائی
جتنا قدر عذاب ہوویگا کل شاگرداں تائیں
جو کوئی بندہ دنیا اندر مندی رسم نکالے
جو وڈے گھر اپنا نوالے بریاں رسماں جاری کرے
شاہاں ویکھ رعیت اگوں پکڑے مندے چالے
سبھناں تائیں رب اکٹھا دوزخ دوچہ بیڑے
جیہڑے عالم حق چھپاون طمع خوشامد مارے
عرضاں کرسن لوک تمامی یا رب بارہ خدایا
دوٹے کریں عذاب انہاں نوں تا اللہ فرماوے
جو بری کتاب بناوے یا کوئی براطریق نکالے
اینویں جو کوئی نیکی رستہ لوکاں نوں سکھاوے
جو مومن سنت پاک نبی دی جگ وچہ کردا جاری
تے جیہڑے اس پر عمل کرسن روز قیامت تائیں
جو چنگا عمل بتاوے لوکاں آپنے استے چلے
جو عالم باعمل نہ ہوسی سخت سزائیں پاسی
دوزخ والے پچھن اس بھتیں جاں اوہ کرے دہاں
رورو کہسی لوکاں نوں میں وسداساں نیکوئی
حافظ قاری اینویں گلسن جنہاں عمل نہ کیتا
سونے دے جو گہنے پاون جاہل مرد نکارے
سونے چاندی برتن دیوچہ جو ہیوے یا کھاوے
جو ڈٹھے یا ہیجوں لوکاں تائیں جھوٹھی خواب سناوے
ایہ اسدے کولوں ہرگز گنڈھ نہ دتی جاوے
جو او بلے بہرہ کے گلاں سنداجو اوہ چھپکے کردے

سکھنے والیاں نال برابر بدلہ پاوے بھائی
اتنا قدر سکھاون والا پاوے جگ سزائیں
جتنی خلقت چلسی اس تے اتنی سختی جالے
جیوں پیر فقیر یا سید قاضی یا سلطان شہزادے
ویکھ مریداں پیراں تائیں اپنے جھگے گالے
پیر مرید رعیت حاکم اگو گھانی پیڑے ا
اوہ او گنہاراں نال مرلسین اندر روز شمارے
ساڈی اونہاں خوشامد کیتی سدھے راہ نہ لایا
سبھناں تائیں دونا دونا گھٹ نہ کوئی پاوے
جیہڑے اسدے ایہ چلسن اوہ بھی گلسن نالے
جتنا ملے ثواب شاگرداں اوہ بھی اتنا پاوے
اجر شہیداں اسنوں دیوے اللہ باری
ساریاں جتنا درجہ اسنوں بخشے اللہ سائیں
مچھوں پکڑ سٹیسن اسنوں ہیٹھ دوزخ دے تلے
پیٹوں باہر روڑے پھرسن گدھا جویں خراسی
کس بریا یوں آندراں تیریاں پیٹوں باہر آیاں
پر آپنے عمل کمایا اس تے تا ایہہ حالت ہوئی
علموں نفع ہووے جو پڑھ کے عمل کمائے میتا
اوہ سونا تاون داغ لگاون ایہ جسے سارے
رن ہووے یا مرد انگاریں پیٹ بھرایا جاوے
دوں جو انوں کڈھ شتابی رب اسنوں فرماوے
الیس بیوں دوزخ اندر پیا سزائیں پاوے
قلعی گال کنانو چہ اسنوں پاون نال قہر دے

ف۱ جویں آیا ہے وچہ قرآن مجید دے قالت اخریٰہم لاولٰہم ربنا ہٰولاء اضلونا فاٰتہم عذابا ضعفا من النار قال لکل ضعف ولٰکن لا تعلمون ترجمہ آکھے گا پچھلا ٹولا پہلے ٹولے نوں اے رب اسہ دے انہاں گمراہ کیتا ہے سانوں دی دیہہ انہاں نوں عذاب دوتا دوزخ وچہ فرمایا اللہ تعالیٰ نے سطے ہر اک دے دونا ہے پر نہیں جاندے تسیں ۰ ۱۲

ف۲ ایہہ حدیث اس طرح ہے. من استمع الی حدیث قوم وہم کارہون مشکوٰۃ یعنے جو کوئی سنداہے بات کسے آدمی دی جو نہیں پسند کردا اوہ سناونا اسدا اوسنوں ڈالی جاویگا وچہ کناں اسدیاں دے قلعی گال کے دہاڑے قیامت دے ۰ ۱۲

دلپذیر۔

جو بُت بناوے یا تصویراں کہن اسدے تائیں
تاپلے سخت عذاب نہایت کیوں توں ایہہ بناتے
مسلم اتے بخاری اندر ابو سعیدوں آیا
جو صدقہ دتا کرو ہمیشہ مسکیناں تے راہیاں
عورتاں پچھیا ساڈے تائیں کیہڑی شامت ہوئی
جیکر نعمت ملے تساں نوں شکر نہ کدی کمایا
جے اک بات نہ منے خاوند کل احسان بھلاؤ
برا عذاب زنانیاں تائیں جو بن توبہ موئی
خون اتے زرد آب انہاندے فرجاں وچوں وگن
جو نافع علم چھپاون مومن حق نہ دسن والے
جو شخص دو گلاں منہ تے ہور تے پچھے ہور کریندا
جو وضو دے وچہ اڈیاں اپنیاں رکھے خشک نمازی
جو اپنی ہتھیں موت سہیڑے گل اپنا چا گھٹے
جس عذابوں مویا کوئی اپنی جان ونجائی
دھڑ ننگے کھاون اہل ایماناں غیبت کرنیوالے
باہجھوں عذر جو بول آلودہ رکھے جبہ جامہ
جو مال یتیماں کھاون ناحق پیٹ اگی تھیں بھرسن
سب تھیں سخت عذاب انہاں نوں جنہاں پیغمبر مارے
جو پاک نبی نوں گالی دیوے یا اسدے اصحاباں
جو نشے شراب دے پیون والا بن توبہ مر جاوے
جو لوک مدینے وسن والے ودا لحاظ تنہاندا
جو اوپر کسے دے ناحق بندہ جھوٹھ طوفان الاوے
جو پانی دودھ رلا کر ویچن وکھو وکھ کراون

جو زندہ کریں انہانوں اس تھیں جیوں گے اوہ ناہیں
کتی بن کے دوزخ ڈگے جو کوئی وین الاوے
اکدن حضرت عورتاں تائیں سی ایہہ حکم سنایا
میں ڈٹھا جا کے دوزخ اندر بہت تساں تھیں آہیاں
حضرت کہیا کردیاں تسیں لعنت تے بدگوئی
تے وچہ مصیبت رحمت بھی نہ صبر تساں نوں آیا
بھلا بھلائی کل عمراں دی اک گلوں کھوہ پاؤ
گھت زنجیر فرج تھیں ہوسی لٹی ٹنگی ہوئی
کل خلقت نوں گند انہاندے ڈاڈھے مندے لگن
ملک انہاندے منہ وچہ دیون آتش دے کڑیالے
اگدیاں دو جیبھاں ملسن دوزخ وچہ جلیندا
اڈیاں نوں اگ ساڑ جلاوے دمدم ہووے ناری
اوہ ایتھوں سدا گھٹیندا رہسی کدی عذاب نہ چھٹے
اوہ عذاب ہمیشہ اسنوں ہوندا رہسی بھائی
حرام خوراں دے منہ تھیں وگسن پاک دے پرنالے
پیٹوں باہر لٹکن اسدیاں آندراں نکل تماماں
تے آتش دیاں صندوقاں اندر ظالم قیدی کرسن
جو پیغمبراں دے ہتھوں موئے اوہ بھی سڑسن نالے
سدا جہنم اندر رہسی سڑسی وچہ عذاباں
ملین خبال پلاون اس نوں سخت سزائیں پاوے
جو کوئی دیوے دکھ انہاں نوں سخت سزائیں پاندا
خون برابر اسدے تائیں دکھ پہنچایا جاوے
اوہ پانی دودھ جدا نہ ہوسی تا اوہ ماراں کھاون

۵

حدیث میں یہ الفاظ آئے ہیں یعذب یوم القیامۃ یقال لہم احیوا ما خلقتم یعنی عذاب دیئے جائیں گے دن قیامت کے کہا جاویگا انکو زندہ کرو جس چیز کو بنایا تم نے۔ ۱۲

۲ قال رسول اللہ صلعم من کتم علما نافعا یلجم بلجام النار یعنی کوئی چھپاوے علم نافع اُس دیاں منہ تھیں لگام دتا جاسی لگام اگ دا۔ ۱۲

۳ حدیث وچہ ذات وجہین دا لفظ آیا ہے یعنی صاحب دو موہاں دا منہ تھیں مراد بات ہے سامنے ہور کرے۔ ۱۲۰

۴ یعنی گلہ کرنیوالیاں نوں کھوائے جاوینگے مردار جیں فرمایا اللہ تعالیٰ نے ولا یغتب بعضکم بعضا ایحب احدکم ان یاکل لحم اخیہ میتا فکرھتموہ
۱۲ دلپذیر بھیروی

جو لوکاں سامنے نیکی کردے پچھوں کرن برائی
روسن تے کرلاسن آکھن دھوکھا لگا سانوں
تسیں بھی اینویں کردے آہے ظاہر وچہ نکویاں
جو سوہنے کپڑے پاکے آہے چاوڑتے وڈیائی
جو دیون دکھ گواہنڈیاں تنہاں ہتھ تے پیر نہ کوئی
ابوہریرہ مسلم دیوچہ پاک نبیؐ فرماوے،
اول بڈھا زانی دوجا شاہ جو جھوٹھ الاوے!
جنہاں نال ٹنگیون جیہڑے جھوٹھ گواہیاں بھردے،
جو بیع شراع کریندیاں بازی جھوٹھیاں قسماں چاون
جو دنیاکارن نال کسے دے پیر مریدی کردے
بھی جیہڑا مرد جو چادر اپنی گٹیاں ہیٹھیں لٹکاوے
جو چغلی مارے حاکم اگے عاجز لوک مراوے
جو حاکم قاضی وڈھی لیکر ناحق فتوے دیندے
جو پڑھ کے پھیر قرآن لسدن انہاں ٹھیوے
چور لٹیرے دوزخ یوچہ ڈونگھیاں ٹبیاں لاون
پھر باہر آون ملک انہانوں سر وچہ سیخاں مارن
پھر اوہ اونویں غوطے لاون کتی ہزاراں سالاں
جو کاوڑ کر کے جھڑکے ڈاہڈا کسے سوالی تائیں
تن بندیاں نوں سخت خواری دوزخ یوچہ آوے
دوجا ناحق خون کرے بوڈھیاں تائیں ملے
عبداللہ بن عمرؓ لیاوے پاک نبیؐ فرمایا
یعنی جھوٹ حدیث بنا کے مشہر کردا بھائی
قرآن مجید دے معنے جو کوئی اپنے دلوں بنائے

باغ بہشت وکھال انہانوں دوزخ سٹن بھائی
حکم ہووے جو اینویں کرنا لائق اج تسانوں
باطن وچہ کرو بہ یایاں نیتاں بریاں ہویاں
گندرف دے اوہ جامے پہنن چمڑ جاون بھائی
جو دین نبی نوں ٹھٹھے کردے ملے جہنم ڈھوئی
تن شخصاں نوں روز قیامت رب نہ مول بلاوے
تر یجا جیہڑا ابھکھا ہو کے چاوڑ پھیر وکھاوے
تے ستر ہزار ملائک مارن چابک نال قہر دے
جو خویشاں نالوں خویشی توڑن دوزخ دھکے کھاون
جو لگدے وس نہ پانی دیون لوک پیاسے مردے
ایہہ سلے کم عذاب والے اللہ پاک بچاوے
آتش سولی اپر ٹنگیوے جیبھ کٹائی جاوے
تتیاں سیخاں اپر لیٹن رشوت بدلے پلندے،
پتھراں ہیٹھیں سر ٹکڑے انیویں سدا مرلوے
سال ہزاراں ہیٹھاں جاون بھلا کوئی نہ پاون
جاوس ہیٹھاں ڈھونڈ لیاوے چوری سایاں کارن
سپ اٹھوئیں کھاون جنہاں لٹے مال کنگالاں
سال برابر جھڑکن بدلے دوزخ لین سزائیں
اول جیہڑا نال خدا دے ہور شریک لیاوے
تیجا زانی نال گواہنڈاں کرے زناہ پیارے
جاں کراہن میرے اتے جس نے جھوٹھ الایا
حضرت کہیا دوزخ وچہ اوس اپنی جگہ بنائی
یا جو اپنا نسب وٹاوے وگدا دوزخ جاوے

سلہ

قال اللہ تعالیٰ والذین لا یدعون مع اللہ الٰہا آخر ولا یقتلون النفس التی حرم اللہ الا بالحق ولا یزنون - فرمایا اللہ تعؔ نے وہ لوگ جو نہیں پکاردے نال اللہ دے اللہ ہور اتے نہیں قتل کردے اوس نفس نوں جو حرام کیتا گیا اللہ تعالیٰ اسنے مگر نال حق دے اتے نہیں زناہ کردے وہ اتے جو کوئی کریگا ایہہ کم پاوے گا سزا گناہ اپنے دی دونا کیتا جاسی واسطے اسدے عذاب دن قیامت دے اتے ہمیشہ وچہ اسدے خوار ہویا ہویا ۱۲

دلپذیر

یا جھوٹا دعویٰ کرکے کوئی مال پرایا لیندا
یا دیندا دکھ غلاماں تائیں اوہ بھی دوزخ ویندا

جس دی خو نمیمت والی یا منھ وٹ پیندا
جو مال زکوٰۃ نہ دیوے بھی جو دیندا مینوں ہٹکیندا

ایہہ سارے شخص جہنم لائق پاک نبی فرماوے
دوزخ کنوں بچاون والے اگوں مسئلے آئے

جو فجری شام نمازوں پچھے بات کرن تھیں اگے
ایہہ دعا پڑھے ست واری اس نوں اگ نہ ملے

اَللّٰھُمَّ اَجِرْنِیْ مِنَ النَّارِ پاک نبی فرمایا
یعنی دوزخ کولوں مینوں دئیں پناہ خدایا

جو کوئی ایہہ وظیفہ رکھے دوزخ مول نہ جاوے
جے کسے سببوں جاوے تا اس اگ نہ مول جلاوے

کہے مجاہد بعضے مومن جاں دوزخ وچہ ڈھیسن
اگ انہاں نوں ساڑے ناہیں صحیح سلامت رہسن

[illegible] غصے ہو کر کہسی ایہہ [illegible] ناہیں
دوزخ کہسی اللہ تھیں ایہہ منگدے نت دعائیں

[illegible]تش میرے ڈرے انہاں تھیں نیڑے [illegible] ڈھکے
تا مالک کہے فرشتیاں تائیں کڈھ دیہو ایہہ اگے

جو سورہ ملک دخان ہمیشہ راتیں پڑھدے [illegible]
اوہ بھی آتش دوزخ دے وچہ مول نہ داخل ہوندا

ستر ہزار فرشتہ منگے اسدے حق دعائیں
جو یا رب اس بندے تائیں دوزخ وچہ نہ پائیں

فجری تائیں سب فرشتے اینویں کہندے رہندے
بھی جو پڑھے حٰمٓ ہمیشہ اجہ حضوروں لیندے

جو حٰمٓ دخان ہمیشہ رات جمعہ دی پڑھدا
اوہ بندہ بھی بخشیا جاندا دوزخ مول نہ سڑدا

ست حامیماں بند کریسن دوزخ دے در ستے
ہر حامیم اکی دروازے ونج کھڑیاں گھتے

یا اللہ اس مینوں پڑھیا بخشیں اسدے تائیں
تے میرے نال ایمان لیایا دوزخ ساڑیں ناہیں

اینویں برکت بسم اللہ تھیں ملن ہزار ثواباں
حرف اُنیں بسم اللہ اندر اُنی ملک عذاباں

ہر اک حرف چھڑاوے اسدن ہر اک ملکوں بھائی
شکر کرو ایہہ نعمت سانوں رب عطا فرمائی!

ساریاں بریاں عملاں کولوں کریو پرہیز بھراؤ
ڈرو عذاب جہنم دے تھیں چنگے عمل کماؤ

ہن ایہہ ویلا عمل کرن دا پھر ایہہ ہتھ نہ آناں
لد گیوں جد اینتھوں بیلی وت نہ پھیرا پاناں

جو کجھ سفر خرچ تدھ ایتھوں اپنے پلے پایا
اوہو کم آویگا تیرے اگوں دیس پرایا

بیان فی ذبح شدن موت و بقائے اہل جنت و اہل نار و غمناک شدن اہل النار بر دوام و فرحت در آمدن اہل جنت

مسلم اتے بخاری اندر ایہہ روایت آئی
حضرت ابن عمر تے نالے ابوسعید وں [illegible]

له وچ مشکوٰۃ دے نال روایت حارث بیٹے مسلم تمیمی دے آیا ہے جو گل کیتی نال میرے پیغمبر علیہ السلام نے خفیہ طور پس فرمایا جد فارغ ہوویں توں نماز مغرب دی تھیں پس آکھ پہلے بات کرنے دے تھیں اللھم اجرنی من النار ست واری جد ایہہ آکھیں سا توں اتے [illegible] وچہ اوسے بات دے خلاصی پاویں گا توں دوزخ تھیں۔۱۲

دلپذیر

حضرت کہیا جنت والے جان وچہ جنت جاسن
دوزخ اتے بہشت وچالے موت لیاندی جاوے
دوہاں فریقاں سد منادی ایہہ آواز پکارے
اوکڑ ہو کر ویکھن سارے جنت دوزخ والے
سارے آکھن موت ایہی جس ماریا ساڈے تائیں
پھر آکھیا جاوے سبھناں تائیں ہن کجھ فکر نہ کرنا
تے شاہ رفیع الدین محدث لکھیا وچہ رسالے
تاں دوہاندی سن منادی کر آواز پکارے
ایہہ گل سنکے جنتیاں نوں فکر ڈلے وچہ پوسی
دوزخ والے نال خوشی دے باہر جلدی آون
جد سارے باہر نکلن تا اک دنبہ حاضر تھیوے
سبھناں تائیں کہن فرشتے اسنوں تسیں پچھانوں
کیہڑا شخص نہ جانے اسنوں ہر کوئی جانن والا
ذبح کرن پھر اسد تیائیں ویکھن بندے سارے
پھیر منادی کرے آوازہ سمجھ لوے ہر کوئی
جنت والے جنت اندر کرن ہمیشہ شادی
تے دوزخ والے دوزخ اندر رہسن سدا سدائیں
اتنی خوشی ہووے اس ویلے اہل بہشتاں تائیں
تے دوزخیاں نوں ایہہ گل سنکے ایسی حسرت آوے
پھر وچہ صندوقاں لوہے والیاں کرسن بند کفاراں
اہل نفاق بھی بند صندوقیں ڈگے جاون سارے
سٹن جب الحزن وچالے تلویں دوزخ ڈکے
اوہ جاں جو شہتیراں وانگوں قفلاں اپر لگاون

تے دوزخ والے دوزخ جاکے دکھ ایذائیں پاسن
کالے دنبے وانگوں اسدی صورت نظری آوے
باہر آکے اس دنبے نوں تسیں پچھانوں سارے
لمی گردن کر کر تکن طرفے دنبے والے
تا پکڑ فرشتے اس دنبے نوں کرسن ذبح اتھائیں
کس گئی ہن موت تساڈی کسے نہیں ہن مرنا
جاں جنت والے جنت جاسن دوزخ دوزخ والے
دونویں ٹول مقام اپنے تھیں باہر آون سارے
پھر کیوں سدیا باہر کسے خبر نہیں کی ہوسی
شائد بخشن کارن سانوں باہر پئے بلاون
ابلق رنگ ہوویگا اس داڈ باجنہوں اکھیوے
آکھن موت ایہی جس سانوں مار ونجایا جانوں
دنیا اتے ہر کسے نے چکھیا موت پیالہ
بعضے آکھن حضرت یحییٰ کرسی ذبح پیارے
ہن کوئی بندہ مرے نہ ہرگز مارن والی موتی
کدی زوال نہ آوے اوہناں ہر دم عیش آبادی
موت نہ آوے مرے نہ کوئی دکھ چھڑ لیسن ناہیں
موت ہوندی تا اس خوشی تھیں مر دے سبھ اتھائیں
جیکر موت ہوندی تا سارے مر دے الیسے ہاوے
وچہ جنہاندے درد بلائیں گونا گون ہزاراں
میخاں مار لگاون جندے سیاں مناندے بھارے
سب دروازے دوزخ والے مارے جاون پکے
تا جو نکلن والا کافر کدی خیال نہ لاون

له
وعن ابی هریرة قال قال رسول اللّٰه
صلعم تعوذوا باللّٰه من جب الحزن قالوا
یا رسول اللّٰه ما جب الحزن قال واد فی
جهنم تتعوذ منها جهنم كل یوم مائة مرة
قیل یا رسول اللّٰه من یدخل قال
القراء المراؤن باعمالهم رواه ترمذی
روایت ہے ابو ہریرہ تھیں فرمایا
رسول اللّٰه نے پناہ پکڑو نال اللہ
دے جب الحزن تھیں آکھیا صحاباں نے
نے رسول اللّٰه دے کہیا ہے
جب الحزن فرمایا حضرت نے
وادی ہے وچہ دوزخ دے
پناہ پکڑدا ہے اس تھیں دوزخ
ہر دن چار سو واری کہیا کیا
اے رسول اللّٰه دے کون داخل
ہوسن وچہ اسدے فرمایا
حضرت نے قاری ریا کرنے
والے نال اعمال اپنے ۱۲
دلپذیر

بھونکن ٹونکن کم انہاندا جیوں بھوگاٹ سگانڈے
لامعنی بکواس ہمیشہ رو رو حال ونجاندے

کوئی نہ سنسی نہ کوئی دیسی دوزخ تھیں چھٹکارے
نہ اوہ عرصہ مکناں نہ اوہ ہون خلاص وچارے

دوزخ دا احوال تمامی ختم ہویا اس جائی
اگے کجھ مصنف عاجز کرے نصیحت بھائی

تقریر مصنف مشتمل بر نصائح عبرت آمیز

بھائیو دوزخ دی آتش تھیں اپنا آپ بچاؤ
ایہہ نازک بدن جہنم دے نہ بالن لتیں بناؤ

صد افسوس جو آتش ساڑے ایہہ سوہنے رخسارے
دنیا وچہ جو تاب شمس دا مول نہ جھلن ہارے

صد افسوس جو انہاں اکھیں وچہ آتش ڈیرے لاوے
دنیا اندر وچہ جنہاں نڈے قطرہ نہ اک سماوے

صد افسوس جو ایہہ نک نازک سنگھے گند ہزاراں
جو ایتھے عطر پھلیل سنگھیندا چاہندا باغ بہاراں

صد افسوس جو اس جیبھ تائیں کل مخلوق لتاڑے
دنداں نال آون تھیں جو دکھدی کیتی دہاڑے

صد افسوس جو ایہہ لب و دہن سرتے دیسی تائیں
دنیا وچہ جو ذرہ نہ موڑے ہرگز بھاون ناہیں

صد افسوس جو تھوہری کنڈے وس جیبن اس سنگھ دا
رکھا ٹکڑا کھاہدیاں جس تھیں پانی باجھ نہ لنگھدا

صد افسوس جو ایہہ گل پاون طوق گیلے بھائی
جنہاں گلاں دنیا اندر تسبیح کدی نہ پائی

صد افسوس ضریع غسلینوں نازک پیٹ بھرویے
جو کھانا ذرہ مخالف ہووے سول کلیجے تھیوے

صد افسوس جو ایہہ کن پاون ہیبت ناک آوازے
دنیا وچہ جو ہوون ہر دم خوش الحانوں تازے

صد افسوس جو انہاں سراں وچہ گرزاں تھپر مارن
جو سر ایتھے پیڑ نہ سہندے سکھیں عمر گذارن

صد افسوس جو ایہہ تن نازک گندے جامے پاوے
میلے کپڑے تھیں بھی جس نوں دوروں نفرت آوے

صد افسوس جو انہیں پیریں آتش جتیاں ڈالے
جو اک دہاڑے دھرتی ٹریاں ہوون چھالے چھالے

صد افسوس جو اس چمڑے نوں سپ اٹھوئیں چاون
اک کنڈا جس پڑے کدائیں سب نواں کمب جاون

صد افسوس جو ایہہ رنگ سوہنا آتش ساڑ جلاوے
جس دی خاطر طرح طرح دے صابن رگڑ گھساوے

آؤ عزیزو اس دیہی نوں لائق اگ نہ کرنا
رب تھیں ڈرنا اوڑک مرنا اک دن لیکھا کرنا

بیان دخول اہل جنت بہزار ہائے جاہ و جلال و بشارت ہائے راحت

۵۱
دعن ابی سلیمان ان النبی صلعم
قال اول مرة یدخلون الجنة یوم
منور وجوھھم علی مثل نور القمر
لیلة السبد ذلر مرة الثانیہ
علی مثل کوکب دری فی السماء
اہ روایت ہے ابو سعید خدریؓ فرمایا
پیغمبر صلعم نے پہلا ٹولا داخل ہویگا
بہشت نوں دن قیامت دے
روشنی موہاں انہاندیاں دی
مثل چن چودھویں دے
اتے ٹولا دوسرا ستاریاں چمکن
والیاں ندی آسمان دے ۱۲
دلپذیر

افزاو نازل شدن حکم جناب باری تعالیٰ ہر یکے را بدخول جنّت و شکریہ ایشاں بجناب حق سبحانہ و مہمانی ایشاں

پڑھ بسم اللہ شروع کراں ہن ذکر بہشتاں والا
مینوں بھی مت جگہ انہاں تھائیں بخشے حق تعالیٰ

جو مومن لنگھ صراطوں سارے وچہ میدان کھلوسن
تے عاصی نال شفاعت نکلن کل اکٹھے ہوسن

جیہڑے دوزخ وچوں نکلن نہاون نہر حیاتوں
سبھناندے پھر چہرے چمکن جوں چن چودھویں راتوں

انہاں کانا لوہلا ہوندا ہرگز کوئی نہ ہوسی
صحیح سلامت جسے سارے حسن گھٹاں نہ آوسی

استقبال کرن دی خاطر حوراں غلماں آون
گہن پوشاکاں زینت ناکاں ہونوں آپہناون

گہنے رنگا رنگ عجائب ہوسن پاس انہاندے
غسلوں پچھے پہن پوشاکاں زیور انگ لگاندے

سونا جھرمل جھرمل کردا ہر اک مومن پائے
لعل جواہر ہیرے پنے کنگناں اوپر جڑائے

حلے رنگ برنگی جنتی عقلوں باہر گلاں
اک اک مانک موتی جیہڑا قیمت لکھ محلاں

رف رف دا اک تخت عجائب حضرت کارن آوے
ختم نبیاں اسدے اوپر ہو اسوار سدھاوے

کل رسول پیغمبر جتنے چلن گرد نبی دے
بھی اصحاب تے ولی تمامی صاحب نیک عقیدے

مومن سبھ براقاں اتے لشکر بادشاہانہ
تے زناں تمامی ہودیاں اندر مومنوں پڑھن شکرانہ

اپنے اپنے خاوند پچھے جاون کرکے پردے
مشک معطر چوڑے بڑے چھنمن چھنمن کرڑے

کئی نقیب عجیب نورانی چلن پیش ہزاراں
کئی ہزار سر یتے پنکھی بولن خوش منقاراں

حمد شکر تسبیحاں ربی کہن ملائک سارے
اینویں کرسی عرش خوشی تھیں جاون صدقے وارے

لنگ لنگ کے جاون خوشیوں صاحب حسن جمالاں
اگے پچھے بنھ قطاراں چلن سوہنیاں چالاں

چہرے شکلاں کدھن جیونکر سورج لشکاں مارے
شوکت شاناں دھوماں دھاماں ملے مراتب بھارے

کہن مبارکباد فرشتے ہر اک مومن تائیں
اینویں در جنت دیتائیں پہنچن جائیں جائیں

اگوں استقبال کرن نوں ہور فرشتے آون
آکھ سلام انہاندے تائیں ادب بجا لیاون

جنت دا دروازہ کھولے پاک محمدؐ سائیں
پڑھ دو بسم اللہ داخل کرسی امت اپنی تائیں

ہر مومن نوں وکھو وکھرے پاس ملن سرکاری
اپر انہاندے لکھی ہوسی ایہہ عبادت ساری

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ہٰذَا الْکِتَابُ مِنَ اللّٰہِ الْعَزِیْزِ الْحَکِیْمِ ہ اَنَّ فُلَانَ ابْنِ فُلَانٍ یَدْخُلُ مَنْزِلَۃً فِی الْجَنَّۃِ

یعنی شخص فلانے کارن خاص اجازت ہوئی
جنت دے وچہ داخل ہووے اسنوں ہٹک نہ کوئی

آپو اپنیاں چھٹیاں لے کے وڑن بہشتیں سارے
اٹھ اٹھ سب فرشتے اگوں کہن سلام پیارے

سَلَامٌ عَلَیْکُمْ طِبْتُمْ ہووے خوشی تساڈیتائیں
اپنیاں نیکاں کماں بدلے ملیاں چنگیاں جائیں

کیتا فضل خداوند باری مانو عیش سدائیں
ایہہ جگ ملک ہمیش تساڈا کوئی کڈھیسی ناہیں

مومن سنکر راضی ہوسن کرسن شکر الٰہی
پہنچ گئے مقصود اپنے نوں ایہو خواہش آئی

رنگ برنگی صفت اللہ دی ہر اک کھلا الاتے
شکر اللہ دا جس اسانوں جنت راہ دکھائے

شکر اللہ دا جس نے سانوں سچے مرسل گھلے
شکر اللہ دا جس اسانوں آندا جنت ولے

شکر اللہ دا جس اساڈے غم و سنجلے سارے
شکر اللہ دا جس ایہہ بخشے دھور محل چبارے

شکر اللہ دا جس اسانوں بخشیاں چنگیاں جائیں
ایہہ مقام ہمیشہ کارن کوئی نکالے ناہیں

ساری عمراں سانوں ایتھے دکھ نہ کوئی آوے
نہ کوئی رنج مصیبت سختی اللہ پاک وکھاوے

شکر اللہ دا آندوس ایتھے سکھیں عمر گزاراں
شکر اللہ دا جس اسانوں دتیاں موج بہاراں

شکر اللہ دا جس اساڈے فضلوں عمل قبولے
شکر اللہ دا ہن کوئی سانوں چنتا رہی نہ مولے

پہلی ایہہ خوراک بہشتیاں نبی بتائی موئی
جس مچھلی نے کنڈ اپنی تے زمین اٹھائی ہوئی

اسدا جگر کباب کریسن رل مل سارے کھاون
لذت ودھ حسابوں اسدی جو کھاون سو پاون

جیونکہ بندے دنیا اندر گھر اپنے نوں جانن
حضرت کہیا وچہ بہشتاں اینویں سب پچھانن

گھروگھری وڑ جاون سارے جیوں آون گھر باری
وچہ بہشتاں فکر نہ کوئی تاں رحمت بھیاری

بڈھا کوئی نہ ہوسی اوتھے ہر دم عیش جوانی
موت کسینوں آوے ناہیں رہے سدا زندگانی

تعریف بنائے بہشت و باغ و بہار گلزار ہائے جنت و وصف ثمرات و خالدات خوش ہاضمہ از ہر قسم

جنت دی تعریف عجائب پاک نبی فرمائی
اک اٹ چاندی اک اٹ سونا خوبی حد نہ کوئی

ڈاہڈی خالص کستوری دا گارا وچہ لگایا
مٹی بدلے گلیاں اندر کیسر خوب وچھایا

ف

وقال الحمد للہ الذی ہدینا لہٰذا وما کنا نہتدی لولا ان ہدانا اللہ لقد جاءت رسل ربنا بالحق یعنی فرمایا اللہ تعالیٰ نے اتے آکھن گے لوگ بہشتاں والے سب تعریف ہے واسطے اللہ تعالیٰ دے جس نے دکھایا سانوں ایہہ بہشت اتے اسی نہ ویکھدے جیکر نہ دکھاندا سانوں اللہ تعالیٰ البتہ آئے پیغمبر اساڈے نال حق دے۔ ۱۲ ۔ ۲ قال اللہ تعالیٰ الحمد للہ الذی اذہب عنا الحزن ان ربنا لغفور شکور الذی احلنا دار المقامۃ من فضلہ لا یمسنا فیہا نصب ولا یمسنا فیہا لغوب اتے آکھن گے بہشتی سب تعریف ہے واسطے اللہ تعالیٰ دے جس نے ہٹایا اساں تھیں غم اتے تحقیق رب اساڈا غفور ہے اتے شکور ہے جس نے اتاریا سانوں وچہ گھر ہمیشہ رہنے والے فضل اپنے تھیں نہ پہنچے گی کوئی سانوں وچہ اسدے مصیبت اتے نہ پہنچیگی کوئی ماندگی۔ ۱۲ دلپذیر بھیروی۔

لعل جواہر میرے موتی کنکر اسدے سارے
رنگ برنگ چبارے دھولر گنبد بیچ سرائیں
باغ بہاراں تے گلزاراں میوے باجھ شماراں
مڈھ سنہری ڈال روپہری برگ زمرد یاراں
دن پونے میوے جیہڑے اکھیں کدے نہ ڈٹھے
پیلا پتر اک نہ دسے بغیچے سارے
کل رکھاں دے مڈھ اتاہاں جڑاں ہیٹھاں گیاں
اوہ نال اشارتاں جھک جھک آون میوے آن کھاون
جس میوے دی خواہش ہووے اوہو چلیا آوے
وَذُلِّلَتْ قُطُوْفُهَا اوہ ہیٹھ جھکائے جاون
کھاون نال نہ گھٹن میوے قدرت اللہ والی
انب انار انگور رسیلے گھڑیاں گھڑیاں جیڈے
کھٹے مٹھے گلگل نبو سنگترے تے مہیاں
پھگواڑے انجیر لغافے لذت دار الوچے
توت شہتوت امرود عجائب مکھن مٹھیاں ناکھاں
کیلیاں نوں جد کھاون لگن وچوں نکلن حوراں
مڈھ انہاندے سبز زمرد جنھوں کھیاں جمیاں
سِدْرٍ مَّخْضُوْدٍ اک بیریں اوتھے ہوسن بھائی
میوے کل بہشتاں والے ہرگز گنے نہ جاون
فَاكِهَةٍ كَثِيْرَةٍ اوہ بہت بے اوڑک میوے
کل قسماں دے میوے آگئے فاکھہ دے وچ بھائی
ترت ہضم ہو جاون بھاویں جتنے کھاون نوڑے
مہلت نال نہ پیدا ہوون سدا بہار انہاندی

کل عمارت صاف بلوروں سرجی سرجن ہارے
حوض تالاب فوارے چشمے نہراں جا بجائیں
سبزہ زاراں کئی ہزاراں انت نہیں پھلواراں
کنڈیوں خالی ہر اک ڈالی میویاں جھڑیاں لایاں
مکھن نالوں نرم زیادہ ماکھی نالوں مٹھے
اکو جیہی بہار ہمیشہ کدی خزاں نہ آوے
تے ڈالیاں میوے والیاں سبھے لف لف دھرتی پیاں
جنتیاں دیاں گلاں سمجھن دوڑ شتابی آون
ہتھ نہ لاوے مکھ نہ پاوے آپے منہ وچ جاوے
تَذْلِيْلًا اوہ میوے سارے جھک جھک تھلے آون
جتھوں کھاون پھر لگ جاون جگہ نہ ہووے خالی
کشمش سیب بٹنگ لوکاٹاں سارے ہوون ایڈے
آڑو ہاڑیاں جوز کھجوراں کدی نہ ہوون بہیاں
پستہ گری بادام چھوہارے لٹک رہے ہر کچھے
کیلے جھول رہے ہر ویلے چھپر پائے داکھاں!
تے کنڈک کولوں خالی ہوون جنت دیاں کھجوراں
تے شاخاں پتر کل سنہری اودھ ودھ ہویاں لمیاں
گھڑیاں جیڈے بیر انہاندے کنڈا کنڈک نہ کائی
اوہ کنیں سنے نہ اکھیں ڈٹھے نام نشان نہ اون
سوہنے لذت دار عجیبہ کھادیاں خوشی نہ میوے
اوہ کدی خراب نہ ہوون وگڑن کچا مول نہ کائی
تے اوسے ویلے لگ کھلوندے جس ویلے کوئی توڑے
کوئی چیز بہشتاں والی ہرگز ناہ کرماندی

ف جس طرح آیا ہے وچہ حدیث ابوہریرہ دے نال روایت احمد اتے ترمذی تے داری دے جو پچھیا سی اساں حضرت تھیں کیا بنا ہے بہشت دی فرمایا حضرت نے اک اٹ سونے دی اک اٹ چاندی دی تے گارا کستوری خوشبودار اتے روڑے اسدے موتی اتے یاقوت ہیں اتے مٹی اسدی کیسر ہے جو کوئی داخل ہوسی وچہ اسدے پاویگا نعمتاں اتے نہ محتاج ہووے کسے چیز دا اتے ہمیشہ رہسی یعنی نکالیا جاسی کدی اتے نہ مرسی اتے نہ پرانے ہوسن کپڑے اسدے اتے نہ فناہ ہوسی جوانی اسدی ما فی الجنة شجرة یعنی فرمایا حضرت نے نہیں کوئی درخت وچہ جنت دے مگر مڈھ انہاندے اتاہاں نوں ہیں ۱۲
محمد دلپذیر

ثمرہ رزق بہشتاں کارن میوے رنگ برنگے
ڈٹھیاں سب برابر جاہن کھادیاں وکھو وکھی
فِیْهِمَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ خود اللہ فرماوے
وَفَوَاكِهَ مِمَّا يَشْتَهُوْنَ اوہ کل میوے من بھانے
نال کباب شراب عجائب جام صراحیاں بھریاں
کھاندے رجن ناہیں ہووَن ہضم شتابی
بول براز نہ ہوسی اوتھے تھک نہ سٹنی پوسی
طرح طرح دے پھرن جناور تتر مرغ بٹیرے
کھا کھا میوے جدوں بہشتی منہ الونے کرسن
اوہا پنکھی بھج شتابی آوے اوہناں اگے
وڈ الذیذ کباب انہاندا سب الونگ دھووے
سو جنیاں دکھانا ادھٹے اک اک بندہ کھاوے
وچہ گلزاراں پھل ہزاراں بوٹے رنگ رنگاں دے
نال تحمل کھڑے چوفیرے تختے رنگ رنگیلے
جیکر پھل اکٹھے کیجن روتے زمیں دے سارے
اکو صفت جو وچہ انہاندے نہ کرماون والی
گل عباسی گل داودی گل نرگس گل لالہ
گل ردمیل اتے گل سوسن گل مردا گل سارے
سدا گلاب بھی سدا نہ رہندا اسدی کیا وڈیائی
اپر درختاں پنکھی بولن خوش آواز ہزاراں
ہدہد قمری باغاں اندر سیر کرن اندے
چمناں اندر پھرن چھوٹے چڑیاں جھرمٹ لائے
ڈابڈیاں سوہنیاں گوہڑیاں چھاواں ٹھنڈیاں ٹھار ہوائیں

جے سو صفت بیان کراں میں پھر بھی ہوسن چنگے
ہر میوے وچہ لذت وکھری اللہ مالک رکھی
یعنی ہر قسماندے میوے جو چاہے سو کھاوے
بھی دو وقتاں دی روٹی آوے وَن پونے کھانے
چاندی دیاں طباقاں اندر چٹنیاں سے سے بھریاں
آون خوب ڈکار انہاندے خوشبو دار گلابی
جتنا کھانا کھاسن اتنا ہضم ڈکاروں ہوسی
ماس جنہاندے کھاون لائق پنکھی چنگ چنگیرے
طرف بکھیر وکن جیلے کھاون تے چِت دہرن
برتن دیوچہ پایا ہویا خوب مصالحے لگے
پھر ویکھن تاں اوہا پنکھی لوسے جا گہہ ہووے
بھی سو جنے دا زورا کی نوں رب عطا فرماوے
پھل انہاندے ہر دم تازے کدی نہ اوہ کرماندے
چٹے کالے ہوسن اودے سوہے ساوے پیلے
نال انہاندے اک نہ رلے کیہڑا صفت چتارے
ساری دنیا اندر ایسی ہک نہ لبھے ڈالی
گل خطمی گل خیراتی گل زمبق صد متوالا
پھل گلاب تے موتیا چنبا ایہہ سب کون وچارے
پھل بہشتی سب تھیں اعلیٰ خوشبو حد نہ کائی
پھلاں اتے وچہ لائی بلبل والیاں ڈاراں
کوئل مور چکور پپیہے ذکر الٰہی گاندے
گلی گلی وچہ سندر شکلاں حوراں منگل گائے
رکھاں ہیٹھ تمامی نہراں چلن جا بجائیں

۱۵۱

ہکی جاگی وفاکہۃ مما یتخیرون
بھی آیا ہے یعنی میوے اس قسم کے
کہ پسند کریں ۱۲ ۲ یہ روایت وچہ
مشکوٰۃ ۲۸۸ نال روایت مسلم دے
حضرت جابر تھیں موجود ہے۔ ۱۲۔
۳ جیویں فرمایا اللہ تعالیٰ نے و
لحم طیر مما یشتھون یعنی گوشت
اللہ نے جانوروں کا جس قسم کا جی
چاہے معلوم ہویا جو ہر قسم کے پنکھی
موجود ہوں گے جو چاہیں گے
سو کھاون گے ایہہ مقام اعتراض کرنے
دا نہیں کیوں جو فرمایا اللہ تعالیٰ نے
ما تدھنون پھر جس طرح کیتی جاوے
تعریف بہشت دی اوہ مبالغہ نہیں
۱۲

مولوی دلپذیر
بھیروی

اکو جیہی بہار ہمیشہ نہ گرمی نہ سردی!
ہر اک ڈالی جنت والی ذکر الٰہی کردی

بیان نہرہائے بہشت وچشمہ ہائے وشرابہائے آں آوندگاں نوشیدن

نہراں رنگ برنگ بہشتی انت شمار کوئی
وڈیاں نہراں چار قسم دیاں خبر قرآنوں ہوئی

کستوری دیاں ٹبیاں وچوں اللہ پاک چلاماں
لعل جواہر تے یاقوتوں کندھاں کل چڑھایاں

ایپر ڈونگھی جگہ نہ ہوسی صاف زمین پر جاون
جس پاسے کو سدے مومن اوسے پاسے آون

تے باجھ انہاں تھیں چھوٹے چھوٹے چشمے کئی چلائے
حوض رتے تالاب قوا ایسے رنگا رنگ بنائے

پہلا قسم جو خالص پانی کدی نہ رنگ وٹاندا
فِيهَا أَنْهَارٌ مِّن مَّاءٍ جیوں اللہ فرماندا

اوہ مٹھ بہت تے ٹھنڈا نالے پیوندیاں دل ٹھارے
رنگ سواد نہ بدلے اسدا ہر دم لہراں مارے

لنگو بھتیں اوہ صاف زیادہ میلا مول نہ تھیوے
اوس پانی تھیں نہراں چلن قسمت والا پیوے

دوجا قسم جو نہراں ہوسن خالص دودھوں بھائی
وَأَنْهَارٌ مِّن لَّبَنٍ جیوں کر آیا حکم خدائی

لَّمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ اس دا مزہ نہ پھرے کداہیں
اوہ نہ پھٹے رنگ وٹاوے دہیں جماوے ناہیں

جاں منہ پائیے اوہو جیہا ہر دم تازہ تازہ
پیتے باجھ نہ معلم ہووے لذت دا اندازہ

تریجا قسم شرابوں نہراں کیتیاں اللہ باری
وَأَنْهَارٌ مِّنْ خَمْرٍ جو اوہ خمروں نہراں جاری

دنیا دے شیطانی مدھون گندی بو اٹھیوے
اوہ جیوں جیوں کوئی پیوے بندہ مغز معطر تھیوے

سر گردانی تے بیہوشی اسدے وچ نہ کائی
قوت لذت فرحت اسو چہ ایہہ خوبی رب پائی

لذت اتے سواد جو اس دا پیتے باجھ نہ جاپے
جد رب ساڈی قسمت کیتا معلم ہوسی آپے

قسم چہارم عسل مصفا ماکھیوں نہراں چلیاں
وَأَنْهَارٌ مِّنْ عَسَلٍ جیونکر خبراں سانوں گھلیاں

اوہ ڈاہڈا صاف پاکیزہ اسو چہ ککھ بلوٹ نہ کوئی
نہ کوئی گند مکھی دا ناہ کوئی موم ملائی ہوئی

نہ اوہ میلا کیتا کسے ہتھ نہ ہر گز پایا
مٹھا ہر مٹھے تھیں مٹھا کسے نہ مول چکھایا

بھی کافور ایہی ہک چشمہ وڈا عیب [illegible]
ٹھنڈا ٹھارتے مشک معطر ڈاہڈی لذت والا

چٹا ہر چٹے تھیں چٹا اس چشمے دا پانی
پیون لگیاں آوے اس تھیں خوشبوئی من بھانی

ایہہ خاصیت اسدے اندر جو یک واری پیوے
سے برساندی گرمی اسدی پل وچہ زائل تھیوے

۱؎ قال اللہ تعالیٰ فیہا انہار من ماءٍ غیر آسن و ماء من لبن لم یتغیر طعمہ وماء من خمرۃ لذۃ الشاربین وماء من عسل مصفی یعنی فرمایا ہے اللہ تعالیٰ نے نہراں ہیں وچہ بہشت دے پانی سواد نہ گڑے چشمے دے [illegible] دی ہمیشہ ستھرا اتے نہراں ہین [illegible] تھیں جو نہ بدلیگا سواد اسدا تے نہراں ہین شراب تھیں جو لذت [illegible] یندیاں ہین پیون والیاں نوں اتے نہراں ہین گھی تھیں جو صاف کیتی ہوئی ہے۔ ۱۲ ۲؎ ان الابرار یشربون من کاس کان مزاجہا کافورا عینا یشرب بہا عباد اللہ یفجرونہا تفجیرا یعنی نیکوکار پیون گے پیالے شراب دے تھیں جو ملیا ہوسی وچہ اسدے کافور اتے کافور اک چشمہ ہے جو پیون گے اس تھیں بندے اللہ دے چلاندے ہین اسنوں چلانا۔ ۱۲

بھر بھر کاسے ہر ہر پاسے اہل ایماناں ڈھیون
یُفَجِّرُوْنَهَا تَفْجِيْرًا اوہ ہردم لہراں مارے
مَآءٍ مَّسْكُوْبٍ ہک پانی اچی بھاوَں گردا
بھی زنجبیل بہشتاں اندر چشمہ رب بنایا
وَيُسْقَوْنَ فِيْهَا كَاْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَنْجَبِيْلًا
زنجبیل جو خوشبو اس دی ودھ کستوری نالوں
بڑی مقوی باہ دے کارن دیوے جوش زیادہ
کھووے ہاؤں ڈکار لیاوے ہضم کرے کل کھانے
بھی سلسبیل اوسے نوں آکھن بعضی کتاباں والے
سلسلہ وار چلے اوہ سوہنا پانی چھال نہ جھلدا
خاص عرش دے ہیٹھوں اسدا چشمہ جاری ہوندا
عدنوں چلکے کل بہشتیں جاون اسدے نالے
لذت دا اندازہ نہ کوئی جو پیندا اسو پاندا
بھی چشمہ تسنیم جو اچا چلدا وچہ ہوائیں
وچہ معالم اوہ تسنیم شراب ایہی ہک بھائی
بعضے آکھن نہر اوہ ایسی اُچی اچی چلے
بھانڈیاں پیئوے جا کے آپے بھر بھر دیوے
ایہہ افضل بہت شراب عجیبہ کل شراباں نالوں
یعنی بہت مقرب رب دے پیون خاص پیالے
جیوں کر دنیا اندر پیون شربت عرق ملا کے
ہک ہور رحیق شراب عجائب ڈاہڈا خالص نوروں
اوہ مختوم جو اوپر اس دے لگی مہر الٰہی
کستوری دی مہر ہووےگی کاسیاں اپر ماری

عاماں ملے ملاوٹ والا خاصاں خالص پیون
گھر وگھری اوہ چھک لیجاون مومن رب دے پیارے
وچہ بہشتاں ملیا اس نے جنت دا چوفیرہ
اسدیوں چوں پین پیالے جیوں اللہ فرمایا
بھی رب فرماوے عَيْنًا فِيْهَا تُسَمّٰى سَلْسَبِيْلًا
نالے گرم خاصیت اس وچہ قوت حد کمالوں
بھی ہور شراب ملاون اس وچہ بعضے پیون سادہ
ایپر اصلی لذت اسدی اللہ مالک جانے
بعضے آکھن عرش تلوں اوہ وکھرا رب نکالے
کہے مجاہد پانی اس دا بہت تر کھا چلدا
پھر وچہ بہشت عدن دے اسدا پانی جاکے پوندا
بھی کافور ملاون اس وچہ زنجبیل بھی نالے
کہے زجاج جو پیون لگیاں جلدی مٹھاں جاندا
اوہ بھی وچہ ملا کے دیون خاصاں لوکاں تائیں
وانگ فواریاں اوپروں برسے قدرت نال خدائی
وچہ گھراں دے جاوے آپے جس پاسے کوئی گھلے
کھڑو نجے جد بھانڈے دیو وچہ پانی ہو نہ میوے
پا سن مزہ جنہاں دے تائیں ملیا قرب کمالوں
پانی وچہ ملا کے پیسن عام بہشتاں والے
اینویں اوہ بھی پیسن اوتھے پانی دیو وچہ پا کے
يُسْقَوْنَ مِنْ رَّحِيْقٍ جیونکہ آیا حکم حضوروں
اوہ پیون والے باہجوں آکے ہرگز کسے نہ لاہی
تحفہ کر کے یاراں کارن بھیجی اللہ باری

۱ے
یعنی پلائے جاون گے بیچ اس کے
پیالے سے جو کہ ملونی اس کی سونڈ
کی چشمہ ہے بیچ اس کے جو نام رکھا
جاتا ہے سلسبیل۔ موشاہ عبدالقادر
صاحب سے قال اللہ تعالیٰ ویسقون
من رحیق مختوم ختامہ مسک و فی
ذالک فلیتنافس المتنافسون
ومزاجہ من تسنیم عینا یشرب بہا
المقربون فرمایا اللہ تعالیٰ نے
پلائے جاویں گے شراب خالص
مہر کیتے ہوئے تھیں مہر اس دی کا
کستوری دی جس طرح ہوندی ہے
مومن دی اوپر بو تلاں دے اسطرح
اوہ مہر ہوسی کستوری دی
بس چاہیے جو رغبت کرن اتے
ملاوٹ اس دی ہے شراب
تسنیم تھیں جو چشمہ ہے وچہ
جنت دے۔ ۱۲ دلپذیر

ختامہ مسک مٹی تھیں بعضے ایہہ مراد لیاون ۔ جو پیون پچھے کستوری دے حلے اس تھیں آون
تک ہور شراب طہور سدیوے بہت پاکیزہ بھائی ۔ وَسَقٰهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُوْرًا فرمایا آیت آئی
اوہ اندر تائیں صاف کریندا روح نوں پاک کریندا ۔ کل ثقالت بوجھ اندر دے مڈ نوں دور کڈھیندا
شوق محبت اللہ والی قوت پیدا کردا ۔ ظاہر باطن کرے نورانی لوں لوں وچہ بھردا
وقت لقا الٰہی دے اوہ ہر مومن نوں ڈھیوے ۔ کھانا ہضم کرے بھکھ لاوے جو کوئی اسنوں پیوے
وانگ پھلاندے ہولا ہووے پیتیاں بدن تمامی ۔ لوں لوں وچوں نکلن حلے خوشبودار گرامی
کہے مقاتل پانی دا اوہ چشمہ رب بنایا ۔ جنت دے دروازے اتے نام طہور رکھایا
جو تک واری پیوے اس تھیں اندر صاف ہو جاوے ۔ کینہ حسد کدورت اسدے دل تھیں دور ہٹاوے
تک ہور شراب جو غنیہ اندر پیراں فرماوے ۔ نام دہاق سدیندے اسدا پیتیاں بھک لگاوے
بھانویں جتنا کھادا ہووے کردا ہضم شتابی ۔ تے سوہنے عجب ڈکار لیاوے خوشبودار گلابی
کجھ سونے تے کجھ چاندی تھیں اوہ برتن جنت والے ۔ کوزے کردے جام کٹورے کتنی گلاس پیالے
لش لش کردے حوضاں اتے آبخورے نورانی ۔ چمک انہاندی ویکھ ستارے جان کرن قربانی
ساری رات انہاندی لشکاں تکدے مول نہ تھکدے ۔ شیشیاندی جھلکار عجائب وینہہ چین دیکھ نہ سکدے

ملہ
بھی فرمایا اللہ تعالیٰ نے یطاف علیہم بانیۃ من فضۃ واکواب کانت قواریرا قواریرا من فضۃ قدروہا - یعنی اوپر پھرائے جاویں گے ان کے برتن چاندی اور آبخورے بھی شیشے کے ہیں بنائے ہوئے چاندی کے اندازہ کیا ہے ان کا اندازہ کرنا ۔ ۱۲
محمد دلپذیر

بیان لباسہائے بہشت و فرش و زیورات اہل بہشت و بیان حسن و جمال و خوش زبانی و خوش الحانی اہل جنت و اوصاف متفرقہ

کپڑے سب بہشتاں والے سبھے رب بنائے ۔ ریشم اطلس زربفتی دے قدرت نال اپائے
اوہ کاریگراں نہ سیتے ہرگز کسے انے نہ کتے ۔ اوہ پھلاں وچوں کھڑ کے نکلن ساوے پیلے رتے
ہر ہر قدر موافق ہوسن نہ لمے نہ چھوٹے ۔ بعضے بہت باریک نہایت بعضے ہوسن موٹے
موٹیاں تھیں اوہ بستر کرسن فرش فروش وچھایاں ۔ اوہ کھچیاں دیاں درختاں وچوں کھڑ کے باہر آئیاں
اوہ بھی بنے بنائے نکلن ڈاہڈے نرم غلیچے ۔ نقش نگار ہزار طرح دے صنعت الٰہی کیجے
خاطر خواہ تمامی چیزاں خوب منقش سبھے ۔ جے ساری دنیا مل دیئے تک قالین نہ لبھے
تے کل باریک پوشاکاں نکلن جنت دی گلزاروں ۔ جیونکر غنچہ کھڑیاں کلیاں نکلدیاں وچکاروں

انگوریں جدوں شگفتہ ہوسن بھل بہشتاں والے
کرڑتے چوغے قبا سلواراں نکلن بنیاں تنیاں
ایسے اوہ باریک نہایت کیا تعریف کچیوے
سندسؔ اتے استبرق اللہ رکھے نام انہاں دے
دنیا وچہ تمثیل انہاندی کنھوں ملن ہاری
پنجے وقت پوشاکاں نویاں ہون نمازاں تیں
پہن پوشاکاں نال خوشی دے ہوون دہن سوارے
مرداں نوں بھی کنگن گہنے ملسن وَن کوَنے
زینت زیب امیراں والا بیٹھے تخت سہانے
وَیَطُوْفُ عَلَیْھِمْ وِلْدَانٌ اوہ لڑکے خدمت والے
بدھے ہتھ کھلوتے غلمان خدمت وچہ ہر ویلے
زریں پلنگ حریری بستر ریشم بنے سرہانے
سٹھ گز اچا قد بہشتیاں حضرت آدم والا
حضرت مہتر یوسف وانگوں حسن ہمیشہ تازہ
عمر جو حضرت عیسیٰ والی پوری تیتری سالاں
حضرت پاک محمد والی بولن عربی بولی
یعنی نال الہام ہمیشہ ہر کوئی ذکر کماوے
ہر دم وقت صبح دا نوری دھپ نہ چھاں نہ کوئی
دینہہ تے رات اندازے سبق ہر کوئی معلم کردا
راتاں دے اندازے تے ہک پردہ ڈالیا جاوے
غائط بول نہ حاجت انہاں سینڈھ کھنگار نہ کوئی
داڑھی مچھ نہ .ل کیدی چہرا ساد مرادا
سارا جثہ صاف بلوروں وال نہ ہوسی کائی
طرح طرح دے نکلن وچوں قیمت دار دوشالے
آپے لگ حضوروں آون کھنڈیاں بیڑے تنیاں
ستر تہ اکٹھے کریئے تاں بھی بدن دسیوے
کدیں پرانے ہوون ناہیں نا میلے کرماندے
ستر تاہاں نال نہ ملے ایہہ ململ اک تاری
رنگ برنگی تحفے ہر دم بھیجے اللہ سائیں
اکلیاں سب پوشاکاں بھیں نویاں رب پہنچاے
کنگناں اپر جڑائے ہوئے لعل جواہر سہنے
اگے پچھے نوکر چاکر پھردے کردے چائے
موتیاں وانگوں پھرن چمکدے سوہنی صورت والے
تے حوراں اپنے ہان مطابق میل الٰہی میلے
وچہ مقابل بیٹھیاں حوراں ناز کرن من بھاتے
تے فداں اتے موٹے ہوسن رنگ عجیب نرالا
سوہنا وانگ داؤدی نبی دے ہر اک دا آوازہ
ہر دم جوش جوانی والا قوت عقل کمالاں
دم دم ذکر الٰہی اندروں نکلے ہولی ہولی
جیونکر ساہ تکلف باجھوں دنیا اندر آوے
کل روشنائی وچہ بہشتاں نور عرش تھیں ہوئی
رات ہنیری ہوسی ناہیں دائم وقت فجر دا
پنج سو سال گذشتہ ہووے تاک رات وہاوے
میلا بدن نہ ہوسی آوے مڑھکے تھیں خوشبوئی
رخسارے چمکارے مارن برسے نور زیادہ
ابرو مژگاں زلفاں باجھوں سبھ صفائی ہوئی

[1] قال اللہ لفو سندس استبرق و حلو اساور من فضۃ یعنی ہوسی پوشاک انکی کپڑے ہی تھیں باریک ریشم سبز کارئیے تھیں اور ان کو پہنائے جاویں گے کنگن روپے دے۔ ۱۲

[2] جس طرح آیا ہے وچہ حدیث ابو ہریرہؓ دے و ایمی اشبا ہیم ۔ ۱۲

[3] ویطوفون علیہم ولدان مخلدون اذا رأیتہم حسبتہم لؤلؤا منثورا اور پھرینگے اوپر ان کے لڑکے ہمیشہ رہنے والے جس وقت دیکھیگا تو گمان کریگا موتی بکھرے ہوئے ۔ ۱۲

[4] علی سرر موضونۃ متکئین علیہا یعنی بیٹھیں گے جڑاؤ والے تختوں پر ایک دوسرے کے سامنے ۔ ۱۲

[5] اس حدیث نوں طبرانی نے ابن ماجہ تھیں روایت کیتا۔ ۱۲

[6] وچہ حدیث جابر دے جسطرح آیا ہے کہ مراد اس تھیں ایہ ہے جو جس طرح بلا تکلف دے ساہ انہاندا اسیطرح تسبیح اتے تحمید ان بھی بلا تکلف مل گیا ں

نیندر دکھ آزار نہ کوئی نہ بدہضمی ہوسی
جو چاہون سو کھاون پیون کوئی نہ ٹھاکے ہوڑے
بھی سبز زمرد گھوڑے ڈھیون حدنہ کائی
کرن سواری انہاں اپر سیر کرن جد جاون
وانگ رسالیاں نکلن گھراں تھیں چلن ٹوٹے ٹوٹے
باغیں جاون عیش اڑاون رل مل یار پیارے
طرح طرح دے راگ تماشے ویکھن دل پرچاون
جنت وچہ اجاڑ نہ ہرگز ہر جاگہ آجاوی
جو وچہ بہشتاں جاگہ ملسی اد نے مومن تائیں
بعضے میوے ایڈے ہوسن جاں اوہ چیرے کوئی
حضرت کہیا جاں کوئی بندہ کھیتی کرنی چاہے
آکھے یارب حرص نہ کوئی مینوں تدھ رجایا
حکم ہووے اوہ کھیتی بیجے شوق دلے والا ہے
اگے اگے گڈا جاوے پچھوں جمدی آوے
وانگ پہاڑاں اسے لگن اوسے ساعت جاوے
وچہ مشکوٰۃ بریدہ پاسوں ایہہ روایت آئی
جو وچہ بہشتاں یا نبی اللہ کرسن لوک سواری
یا سرخ یاقوتی گھوڑا اوتھے ملسی تیرے تائیں
دوجے پچھیا اٹھ بھی ہوسن تا حضرت فرماوے
جنت وچہ کوئی پتر چاہے فوراً حمل ہو جاوے
اوسے گھڑی جوان ہو جاوے پیوے نال کھلووے
ابو ہریرہ یوں کرے روایت مسلم اتے بخاری
میں نیکاں بندیاں اپنیاں کارن اوہ اوہ چیز سواری
حسد عداوت بغض تکبر رب لاں تھیں دھوسی
خاطر سیر کرن دی ملسن سرخ یاقوتی گھوڑے
بھی رف رف دے اک تخت عجائب چلسی وچہ ہوائی
اوہ یک پل اندر مومن نوں سیاں کوہاں اپڑاون
گھوڑے صاف ایہے چلن ذرا سوار نہ ڈولے
کئی شراب کباب بہشتی کھاون پیون سارے
ہو اسوار جیدوں دل چاہے گھر اپنے نوں آون
رونق نعمت باغ بہاراں گھر گھر وچہ شادی
دنیا تھیں دہ چند زیادہ بہت کشادہ جائیں
سوہنی عورت نکلے وچوں پھبی اچری ہووی
وچہ بہشت سوال کریسی اللہ دی درگاہے
ایہ کھیتی بیجن دا ایں صرف خیال اٹھایا
بن کے بیل فرشتے آون سونے دا ہل واہے
یک پل اندر نسرے پکے وڈھ وڈھ ڈھیر لگاوے
حکم کرے رب اے بنی آدم تیری حرص نہ جاوے
کس جنے نے پاک نبی تھیں ایہہ گل پچھی بھائی
حضرت کہیا جیونکر تینوں جنت بخشیا باری
جس پاسے تدھ خواہش کیتی اوڈسی گھن او دائیں
جو کجھ چاہے سو کجھ پاوے کمی نہ اوتھے آوے
اس گھڑی حاملہ ہو کے سوہنا بیٹا جاوے
جیہڑی چیز منگے کوئی اوتھے اوہ حاصل ہووے
حضرت پاک نبی فرمایا کہیا اللہ باری
جو اکھیں نال نہ ڈٹھی کسے اندر عمراں ساری

سلہ ایہہ حدیث وچہ مشکوٰۃ دے بجنسہ اسطرح موجود ہے جسطرح بیان کیتی گئی ہے وچہ متن دے۔ ۱۲ دوسرے وچہ حدیث ابو سعید دے اسطرح آیا ہے المؤمن اذا اشتہی الولد فی الجنۃ حملہ ووضعہ وسنہ فی ساعۃ ۔ ۱۲
سے عن ابی ہریرۃ قال قال رسول اللہ صلعم قال اللہ تعالیٰ اعددت لعبادی الصالحین ما لا عین رات ولا اذن سمعت ولا خطر علی قلب بشر ۔
دلپذیر

نہ کناں دے وچہ گذریا ہرگز اسدا کدی آوازہ　نہ کناں دے وچہ گذریا ہرگز اسدا کدی آوازہ

جیکر چاہو پڑھ لوؤ ویکھو ایہہ آیت قرآنوں　سُورۃ سجدہ اندر جیونکر حکم ہویا رحمانوں

فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّآ اُخْفِیَ جو کجھ اساں چھپایا　کوئی نفس نہ جاس نوں نام نشان نہ پایا

رب نوں علم پذیر فقیرا نہ کر توں کلھایاں　آپے اسدن ویکھیا جاسن جبدن رب وکھایاں

بیان صفت جمال باکمال حوراں و زیورات و کیفیت جماع اہل جنت و بیان غلمان و ولدان و خادمان اہل جنت و بیان طوبیٰ و کمالات او و بیان سرود ہائے خوش الحان اہل جنت

حوراں شکل عجائب ہوسن صفت نہ کیتی جاوے　کون انہاندی صفت سناوے رب جنہاں صفتاں نوے

نور کنوں اوہ پیدا ہویاں سوہنیاں وڈھ حسابوں　اَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ ایہہ ملیا لقب جنابوں

یعنی ہرگز گندوں رب کیتا پاک انہاندے تائیں　دنیا والی میل غلاظت کوئی انہاں وچہ ناہیں!

سینڈھ کھنگھار منی تھک غائط بولوں رب بچایاں　حیض نفاس پاون کولوں اللہ پاک بنایاں

حُوْرٌ مَّقْصُوْرَاتٌ رہندیاں ستراں وچہ ہمیشہ　ہردم اپنا روپ سجاون ایہو انہاندا پیشہ

اپنے خاوند باجھوں اہناں ہور نہ ڈٹھا کوئی　ہتھ نہ لایا کسے اوہناں نوں[۲] خبر قرآنوں ہوئی

اہل ایماناں کارن اللہ رکھیاں اوہ چھپا کے　کرن نکاح انہاندے تائیں لوک بہشتیں جا کے

حُوْرٌ عِیْنٌ جو گوری عورت موٹیاں اکھیں والی　کل عالم وچہ اسدے جیہی شکل نہ ہووے عالی

بہت سیاہی بہت سفیدی اکھ اسدی وچہ ہووے　گورا رنگ اجیہا اس تے نظر نہ ٹھہر کھلووے

قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ ہمیشہ رکھے نظر ہٹھاہاں　نین اونہاندے شرماں والے تکن نہیں اتاہاں

نخرہ ناز انہاندے جیہا ہور کسے نہ آوے　گل کرے تا ناز وکھاوے خاوند دے دل بھاوے

ہس ہس کے دل کڈھ لیجاون وڈیاں جادوگرناں　مٹھے سخن کرے جس ویلے شربت لوں کی کرناں

سوہنے سوہنے بدن لطیف عجائب چٹے چاندی جیہے　ستر بکل مارن تاں بھی جسم دسدا ایہے

خصماں نال برابر عمروں قد اونہاندے پورے　ہکو جیڈے ہن تمامی مکھ روشن پر نورے

موہنی صورت سوہنی سیرت حاجت حسن جمالوں　خیرات حسان انہاندے سوہنے خلق کمالوں

۱ے حور مقصورات فی الخیام ۱۲

۲ے لم یطمسہن انس قبلہم ولا جان ۱۲

۳ے حور عین کامثال اللؤلؤ المکنون ۱۲

۴ے فیہن خیرات حسان یعنی بیچ ان کے ہیں اچھی عورتیں خوبصورت ۱۲ ترجمہ شاہ عبدالقادر صاحب

دو رخسارے نور ستارے تازے پھل گلابی
سوہنے ہوٹھ نہایت پتلے چوپو ندی لالی
مژگاں تیر کھلوتیاں کس کے بھواں سیاہ کماناں
متھا بدر منیروں سوہنا حسن نہ جھلیا جاوے
بشیر ناگ نہایت کالے گیسو کنڈلاں والے
اچے پتلے نک انہاندے ڈانڈے سدھے تیروں
غنچے نالوں نازک ذاتی چشمہ آب حیاتی
ٹھوڈی تھیں شرمندہ ہووے سیب غریب بیچارا
سرو سروب انہاں دا تک کے ہو حیران کھلوتا
سینے صاف بلوروں کھڑ کے تخت فراخ بنالے
یا اوہ لوین شگوفے جہنوں اللہ پاک نکالے
یا اوہ بھرے شراب محبت دو شیشے نورانی
کاتب قدرت اپر انہاں دے ایہہ دو نقش ٹکائے
نازک شکم حریروں پتلا کاغذ تھیں دسیاوے
لک لطیف باریک عجائب مٹھی وچ لیوے آوے
باہاں گول لطافت بھریاں نازک دست چناروں
انگلیاں وچ گنڈھ نہ کوئی حدوں ودھ صفائی
چھلیاں تھیں اوہ پر پر ہویاں کولیاں پٹ نالے
پنیاں دی تعریف عجائب چاندی تھیں ودھ چٹیاں
نازک پیر گلابوں دونویں دھرتی دھرنے جاون
بک بک زیور ہتھیں پیریں گہنے عجب سہانے
کنگن تے چھنکنگن چوڑیاں ساری بانہہ لوکائی
ٹکہ جیوں خورشید فلک دا متھے اپر سہاوے

نرگس نوں قربان کریندے گوہڑے نین شتابی
وند چٹے ہیرے دیاں کنیاں رکھیاں پالو پالی
ہیبت تھیں چھپ جاندا جلدی ویکھ ہلال نماناں
زلفاں پیچ پائے مکھ اتے ویکھ سنبل شرماوے
بیٹھے حلقہ مار کناں تے بندیاں دے رکھوالے
تلواراں دیاں دھاراں کھچیاں قدرت رب قدیروں
شیریں سخن زبان رسیلی جیبھ سولاک بناتی
گردن ویکھ صراحی عاجز ڈس ڈس رووے پیارا
سر دے اپر تاج جڑاؤ لعلاں نال پروتا
دو دو کلہ پوش شہزادے اوپر چاہڑ بہالے
کالے بھور انہاندے اتے بیٹھے دو رکھوالے
اوہ دو کلس جو لوکاں والے دو پیڑے رمانی
جو کوئی وصل اساڈا چاہے طاعت بہت کمائے
ناف عجائب وچ لامنکا لچکے تے ول کھاوے
پھلاں نالوں ہولا جسہ رنگ عجیب سوہاوے
سرین پٹ عجائب کولے ریشم دے انبا روں
لمیاں تنے باریک ملائم نرمائی زیبائی
ڈھتے لال عنابان نالوں سرے انگشتاں والے
صاف بلوروں چمکن جیونکر لہ کر دیاں کھلیاں
اٹک چلن دی نال خراماں ٹھم ٹھم قدم ٹکاون
گل وچ ہار حمیلاں موتی لعل جواہر دانے
چھانجراں دے چھنکار پیراں وچ چھنمن چھنمن لائی
نک وچ لونگ بلاق جنہاں تھیں چن پیا شرماوے

۱ے
قال اللہ تعالیٰ فجعلنٰھن ابکارًا عربا اترابا لاصحاب الیمین ترجمہ پس کیتا اساں انہاں حوراں نوں کنواریاں پیار کرن والیاں برابر عمر والیاں واسطے اصحاب یمین دے ۔ ۱۲ اسے وچ حدیث انس دی اس طرح ہے ولو ان امرأۃ من نساء اہل الجنۃ طلعت فی الارض الخ یعنی جیکر عورتاں بہشت دیاں تھیں ظاہر ہووے طرف زمین دی البتہ روشن کرے اوہ درمیان اسمان اتے زمین دے اتے بھر دے وچ اسماناں زمیناں دے خوشبو وچ دوپٹہ اس عورت دی دا اوپر سرے اس دنیا تھیں اتے اس چیز تھیں جو وچہ دنیا دے ۱۲
مولوی دلپذیر
بھیروی

سیجے مروارید کناں وچہ کجھ سوہے کجھ ساوے
ہیراں وچہ پاپوش سنہری لعلاں نال جڑاوُ
زیور لاتے لباس حسن دیاں کی میں کراں ثنائیں
جے یک خدمتگار انہاندی اس جگ اُتے آوے
جو کجھ رب نبی فرمایا اسدے اپر چلنا ں
ایہہ کجھ قیمت حوراں سندی جس ایہہ قیمت تاری
ایسیاں صفتاں والی عورت جے اس ہتھیں ہتھ آوے
جس ایہہ قیمت پلے بدھی سیج انہاندی مانے
حوراں دے جو عاشق انہاں کل جنجال وسارے
سن سن صفتاں مائل ہوون یکناں نیند بھلائی
یکناں طمع حوراں دے پچھے بھکھیں پیٹ سکائے
کوڑی لذت دنیا والی ہرگز انہاں نہ چکھی !
کرنا طمع بہشتاں سندا منع نہیں ایہہ بھائی
یَدْعُوْنَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَّطَمَعًا اول رب تھیں ڈرنا
جو خالی طمع بہشتاں رکھے رب تھیں مول نہ ڈردا
تے متقیاں نوں دیسی اللہ وچہ بہشتاں جائیں
تے دو دو عورتاں اپنی جنسوں جیہڑیاں نیکوکاراں
بھی حوراں نال کریسن صحبت لوک بہشتاں والے
جاں جاں نامیں خواہش ہوسی تاں تاں کردے رہسن
شہوت دا انداز نہ کوئی باہر حد شماراں
یعنی نال کمال خوشی صحبت کیتی جاوے
قوت باہ امساک زیادہ ہر مومن دے تائیں
جس ویلے پھر بس کریسن جلسی بدنوں باہر آوے

مشرق مغرب تیک جہاں دا کنڈا ہتھ نہ آوے
موتی ہک نہ ملے ایہا جے جگ چڑھے ڈھنڈاوے
جھرمل جھرمل کردا سونا سر تے پیراں تائیں
ساری خلقت اسدے پچھے لڑ لڑ کے مر جاوے
کل حرام مناہی جیہڑی سدا انہاں تھیں ٹلناں
اوہ انہاندا خاوند جسی نال رہے دی یاری
ایہہ سستا ونج وہا جو بھائیو ویلا مت وہاوے
تے خالی ہتھ گئے جو ایتھوں روشن پئے نخانے
راہ اللہ وچہ سیس کٹاون کئی طمع دے ملدے
ساری رات اکھیں تھیں کڈھن وچہ عبادت بھائی
رکھ رکھ روندے عمراں ساری رہے نام فکاے
اس حقیقی لذت کارن آس ہمیشہ رکھی
عشق محبت حوراں دیو چہ کرنی نیک کمائی
اس تھیں پچھے منع نہ کوئی طمع بہشتاں کرنا
بھوکاں شنی حوراں دا اوہ کدی دیدار نہ کردا
ستر دو بہتر حوراں ملسن ہر اک تائیں
تے لونڈیاں لونڈے کئی ہزاراں ہوسن خدمتگاراں
سو جنیاں دی قوت اللہ یک مومن وچ ڈالے
اتنی لذت حاصل ہوسی جتنی اوتھے چاہسن !
وحاً وحاً حضرت کہیا لکھیا وچہ اخباراں
دم دم شوق زیادہ شہوت جوش خروش ودھاوے
مڑ مڑ کرن جماع بہشتی سستی ہوسی ناہیں
نال انزال ہووے اس ویلے لذت وڈی اٹھاوے

ف

وچہ مشکوٰۃ صـ ۴۵۳ بروایت احمد
اتے ابی سعید تھیں آیا جو تحقیق مرد وچہ جنت
دے تکیہ گاہی اوپر بستر مسند دے اگے ستر تھیں
جو پھر سیں آوےگی ہک عورت اوپر
مسند اس دے پس دیکھیگا اوہ مرد اپنا چہرہ
رخسارے اس عورت دے وچہ بہت صاف
ہوسی شیشے تھیں نے تحقیق موتی
اس عورت دا روشن کردا ہے مشرق
سے مغرب تائیں سلام کہسی اوہ عورت اوپر اس
پس جواب دیسی اوہ مرد سلام اتے پچھیا اس تھیں
تو کون ہے عورت کہسی میں مزید ہاں اوہ جو
اللہ نے وعدہ کیتا لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا
الدنیا مزید لئے دیکھا اوپر اس عورت دے
کپڑا اتے مرد ہوسی اوپر سر اس عورت دے
تاج نورانی جیہڑا روشن کردا جہان نوں
مشرق تا مغرب تائیں۔ ۱۲ تے جسطرح
آیا وچہ حدیث ابو سعید کل رجل منہم و
جان یعنی واسطے ہر ایک مرد دے انہاں
بہشتیاں تھیں ہوسن دو عورتاں وچہ
مشکوٰۃ صـ ۲ دے نال روایت ترمذی
دے ابو سعید تھیں مروی ہے جو فرمایا حضرت
ادنیٰ درجہ والے بہشتی نوں بھی ہزار خادم
تے بہتر عورتاں ہوسن۔ ۱۲
دلپذیر

اک سوہنی چیز معنبر جلیسی بدنوں باہر آوے
ابن عباسؓ کہے بات مومن اتنی قوت پاسی
ہور روایت پاک نبی تھیں کیتی راوی سچے
ابو سعید جو خدری کہندا پاک نبی فرماون
عورتاں اونویں بکراں ہوسن بکرہ نہ ہرگز جاوے
اَبْکَارًا عُرُبًا اَتْرَابًا سدا کنوار انہاندا
خون نہ نکلے درد نہ پہنچے وقت جماع پیارے
اَتْرَابًا ہے جمع ترب تھیں یعنی ہوسن ہانی
خصماں اپر رنج نہ ہوون سدا پیار روہاون
دنیا دیاں زنانیاں وانگوں حسد نہ کرسن ذرہ
ہن بھی اپنیاں خصماں کارن حوراں کرن دعائیں
نت کستاں دا ہجر انہاندا دم شوق اکاندا
دور کرے رب پردہ اگوں ویکھن سیر کریندے
جتے خاوند اپنے نوں کوئی عورت دنیا وچہ رنجانے
ہوش کریں مت اسد تیائیں دکھ پہنچاویں کوئی
بیقدراں وچہ عاجز ہو کے نت مصیبت جردا
جیہڑیاں عورتاں ہمیش بلوغوں دنیا وچہ مرجاون
یا جیہڑیاں بہنے خصم ہنڈا کے دنیا اندر مرسن
یعنی جیہڑا چنگا جاتا اس نوں چن کے لیسن
خاوند بھی ترے قسماں ہوسن جنت دے وچہ براتی
وچہ درگاہ انہاندے کارن آون جاون والے
بھی خدمت وچہ رسولاں نبیاں جاون گھن سنیہے
اکو عمر ہمیش انہاندا سوہنیاں شکلاں والے

بستر تے کستوری وانگوں خوشبوئی دھم جاوے
وقت صبح دے سو عورت دی حاجت اوہ مٹاسی
جو جنت وچہ جماع کرن تھیں ہرگز بدن نہ تھکے
کر کر صحبت جنت والے جدوں فراغت پاسن
بھی وقت جماع کرن دے عورت درد نہ کوئی پاوے
جاں توڑن بکرا انہاں دا خاوند انہاندا پھر ثابت ہو جاندا
جدوں دخول کرن تا بکروں لذت ٹھاٹھاں مارے
قد برابر عمر برابر شکل اکو من بھانی
بھاویں جنتیاں حوراں دے سنگ عشرت عیش کماون
بلکہ سوکناں نال محبت رکھن اوہ مقرر !!
یارب سایاں خاوند ساڈے میل اساڈے تائیں
توڑے دنیا وچہ اسانوں مکھ وکھال انہاں دا
آکھن کدن اسانوں آکے ایہہ سوہنے گل لیندے
حوراں آکھن اس سوہنے دا نوں کی قدر پچھانے
کوئی دن دا مہمان وچارا کیوں ناراض کیتوئی
کول اساڈے آیا تاں ایہہ دیکھیں خوشیاں کردا
یا جیہڑیاں مرن کواریاں ایتھے عقد نہ مول پڑھاون
ایہہ ساریاں اپنی مرضی موجب اوتھے خاوند کرسن
تے خصماں والیاں آپو اپنے خصماندے ول ولین
پہلا قسم فرشتے نوری خاص وکیل خدائی
عرضاں ونج سناون والے حکم لیاون والے
قسم دوجا غلمان منو رسگویں حوراں جیہے
جیونکر مروارید چمکدے اینویں پھرن دوالے

ے
عن معاذ عن النبی قال لا توذی امراۃ زوجہا فی الدنیا الا قالت زوجتہ من الحور العین لا تؤذیہ قاتلک اللہ فانما ہو عندک دخیل یوشک ان یفارقک الینا رواہ الترمذی
ترجمہ :۔ روایت ہے معاذ سے فرمایا نبی صلعم نے نہیں کوئی عورت مرد اپنے نوں وچہ دنیا دے مگر آکھدی اے عورت حور تھیں ہو دکھ نہ دے اسنوں ہلاک کرے تینوں اللہ لعد پس تحقیق اوہ مہمان ہے جو چلیا آدمی تینوں چھوڑ کے طرف اساڈی روایت کیتا اسنوں ترمذی اتے ابن ماجہ نے تے آکھیا ترمذی نے ایہہ حدیث غریب ہے ۔ ۱۲
دلپذیر

تریجا قسم جو چھوٹے لڑکے اہل کفر دے موئے
کیتی عرض جناب الٰہوں پاک محمدؐ ماہی
وحدانیت تیری اونہاں منی روز میثاقوں
پئی دعا قبول انہاندی خادم رب بنایا
بھی راگ سرود بہشتاں اندر ہوسن رنگ برنگے
اوہ وڈا عظیم درخت بہشتی سبھ درختاں نالوں
سونے دے سبھ پتر اسدے آپ خدا اوہ لایا
پہلے دن سمجھایا اسنوں آپ خداوند سائیں
رنگ برنگے زیور دیوے عجب عجیب پوشاکاں
جو شے اس تھیں منگے کوئی جلدی حاضر کردا
جے گھوڑا اٹھ منگے کوئی اس تھیں دیندا کڈھ شتابی
پیڑے پچھڑے باہر آون سن سامان رکاباں
ابوہریرہؓ لوں سایہ اسدا اتنا دور دسیوے
تے کر کے قسم خداوند والی حضرت کعبؓ بتاوے
اتنی مدت تک بھجاندا وچے بڈھا تھیوے
کہے عبیدہ طوبیٰ نوں رب وچہ عدن دے لایا
ہر جنت وچہ پھیلی اسدی ہر اک شاخ نورانی
باہجھ سیاہی ہر رنگ اسدے پتراں وچہ دسیاوے
ہک جو سلسبیل تے دوجا چشمہ کافوری
پتر اسدے ایڈے چوڑے پاک نبی فرماوے
بیٹھا اک اک ملک نورانی اُپر ہر پتر دے
جے کر دنیا اندر آوے طوبیٰ دا اک پتا
سورج نالوں غالب ہووے پتر دی روشنائی

نال شفاعت حضرت دی اوہ خادم امت ہوئے
امت میری دے ایہہ سارے خادم کریں الٰہی
والے پیش بلوغت ہوئے تارک کفر نفاقوں
جیونکر باب شفاعت دیو چہ پچھے لنگھ سدھایا
اک طوبیٰ رکھ جو جنت اندر راگ سناوے چنگے
گھر گھر وچہ پسارا اسدا قدرت رب کمالوں
عقلوں داد دتی رب اسنوں روح اوہدے وچہ آیا
جو شے چاہن بہشتی تھیں دیوے اوہناں تائیں
گھڑیاں جیڈے یکن اس تے میوے لذت ناکاں
اوہ گلاں سمجھے اہل بہشتاں تابعدار امر دا
زین لگام مہار کجاوہ جیوں لشکاں مہتابی
ہور ہزاراں چیزاں تحفے دیوے باجھ حساباں
سو برساں کوئی چلے تاں بھی سایہ ختم نہ تھیوے
جے مرد جوان چڑھے ڈاچی تے ڈاہڈی تیز بھجاوے
مر دنجے تاں مڈھ اسدیئوں کدی بھی نہ اپڑیوے
تے ختم نبیاں دے گھر وچوں اسدا مڈھ جمایا
سارے میوے نکلن اس تھیں حکمت نال ربانی
بیخاں اسدیاں وچوں اللہ نہراں دو چلاوے
ایہہ دو لوئیں جڑھ اسدی تھیں نکلن قدرت رب غفوری
اک اک پتر اسدے اوپر وڈی جماعت دے
وچہ تسبیحاں شاغل رہندے ذکر الٰہی کردے
سارا عالم نور اسدے تھیں ہو جاوے رنگ رتا
اک اک پتر اسدے اندر ایہہ خوبی رب پائی

ؔ وعن ابی ہریرۃ قال قال رسول اللہ صلعم ان فی الجنۃ شجرۃ ان سار کوکب فی ظلہا مأسنۃ عام لا یقطع والقاب توسین فی الجنۃ خیرہ طلعت الشمس ولغرب متفق علیہ روایت ہے ابوہریرہ تھیں جو فرمایا حضرت نے تحقیق وچہ بہشت دے ہک درخت ہے جو سوار کہے سار وچہ سائے اسدے سو برس نہیں قطع کردا سائے اس دیئوں البتہ اندازہ ممان داہک تیر دے نوں وچہ بہشت بہتر ہے ۱۲ - ۱۲ - ۱۲

دلپذیر

واگاندی گل چھیڑ پذیرا لنگھ گیوں کس راہیں
اس طوبی دی ہر اک شاخوں نکلن راگ رسیلے
وچ بہشتاں گھلے جیدم واؤ عجیب نرالی
گھر گھر وچ سنیون گاون جس ویلے اوہ گاوے
وقت وقت دے راگ نکلے ہے اوہ وڈا گویا
ون وناں دے مجرے کر دیاں لرلراسدیاں ڈالاں
دوجا قسم جو حوراں جنتی اوہ بھی گاون گیتاں
سن سن پنکھی مست ہو جاون سدھ بدھ ہوش بھلاون
بھی حسن شمائل گاون اپنا سوہنیاں نال ادائیں
حضرت علیؓ روایت کیتی وچ بہشتاں بھاتی
الیساں سوہنیاں گاون رلکے کرلے چے آوازے

نحن خالدات فلا نبید

کہن اساں ہمیشہ رہنا تاہنگ مرن دی لاہی

نحن الراضیات فلا نسخط ابدا

کدی ناراض نہ ہوواں ہر دم رہیے خوشی خوشائیں
ابن عمرؓ تے ابوہریرہ ایہہ الفاظ لیاون

نحن حور خیرات حسان

حوراں اسیں ہمیشہ سوہنیاں خلق اساڈے چنگے

و نحن خالدات فلا نموتن

اسیں ہمیشہ رہنے والیاں کدی نہ اساں مرنا

و نحن الخالدات فلا نخافن

طوبی رکھ دیاں تعریفاں ہن جتیں مکدیاں ناہیں
سن سن ہوون مست بہشتی اوہ آواز رنگیلے
ہر قسماں دے راگ نکلے ہر پتہ ہر ڈالی
جیہڑا راگ کہے کوئی مومن اوہا گھول سناوے
خوش الحان نکالن شاخاں کر دیاں بھتیا بھتیا
اہل بہشتاں نیک سرشتاں دم دم خوشی کمالاں
خوش آواز تے ناز اندازوں جیوں گاون ویاں رتیاں
طرح طرح دے سخن الاون ہسن کھیڈن گاون
بھی صفتاں اپنیاں خصماں والیاں گاون جا بجائیں
موٹیاں اکھیں والیاں حوراں جمع ہوون کئی جائی
جو ساری خلقت سنے نہ اگے بول اجیہے تانے

نحن الناعمات فلا نباس

کسے چیز دی تھوڑ نہ سانوں دائم بے پرواہی

طوبی لمن کان لنا وکنا لہ

لکھ لکھ مژدے تے مبارک ساڈے خصماں تائیں
جو نال الفاظ رسیلے حوراں الیساں گیتاں گاون

اھدینا لازواج کرام

خاوند ملے بزرگ اسانوں جیہے حضوروں منگے

و نحن الراضیات فلا نسخطن

اسیں ہمیشہ راضی رہساں کدی نہ غصہ کرنا

و نحن المقیمات فلا نطعن

سانوں خوف نہ مول کسے دا ہر دم جشن کمالاں
اسیں ہمیشہ رہاں مقیماں کدی نہ سفری جاواں

سلہ

وعن علی قال قال رسول اللہ صلعم ان فی الجنۃ مجتمعا الحور العین یرفعن اصوات لم تسمع الخلائق مثلہا وما نحن الناعمات فلا نباس و نحن الراضیات فلا نسخط طوبی لمن کان لنا وکنا لہ۔ رواہ ترمذی

ترجمہ روایت ہے حضرت علیؓ سے فرمایا نبی صلعم نے جو بہ ہو ویگا وچ جنت دے واسطے حور عین دے بند کرن آواز جو نہیں سنی خلقت نے مانند اس دی آگے تھلیں اسیں ہمیشہ رہنے والیاں بھتیں ہاں پس نہ مرساں اسیں اتے اسیں ہاں وچ نعمتاں دے پس نہ محتاج ہوساں اسیں سلتے ہاں اسیں راضی رہنے والیاں وساں اسیں خوشی ہنوں جو ہیے واسطے اساڈے لتے ہاں اسیں واسطے اسدے۔

۱۴۰

دلپذیر

سدا اسانوں علیشاں خوشیاں کدی نہ غم دلگیری — سدا جوانی جوبن ساڈا کدی نہ آوے پیری
سدا اسانوں حسن رنگیلا کدی زوال نہ پاوے — سدا سہاگ اساڈا قائم کدی رنڈیپ نہ آوے
سدا اساڈے محل چبارے سدا اساڈیاں جائیں — سدا اساڈیاں دھوماں دھاماں رہندا سدا اتھائیں
سدا اساڈے ناز لٹکے سدا اسیں دوشیزاں — سدا اساڈی مجلس تازی سدا وصال عزیزاں
سدا اساڈے چوڑے بیڑے سدا سنگار اساڈے — سدا اساڈیاں چشماں اگے دلبر یار اساڈے
سدا اساڈے کھانے بانے سدا پیار اساڈے — سدا اساڈے ٹہلن کارن سبزہ زار اساڈے
سدا اساڈیاں ٹہلاں والے خدمتگار اساڈے — سدا شگوفے چھوڑن والے باغ بہار اساڈے
سدا اسانوں غم نہ کوئی دکھ فرار اساڈے — سدا جنابوں لکھے مولا بخت بیدار اساڈے
اینویں اپنا حسن شمائل رل مل حوراں گاون — بھی حمد ثنا تعریفاں ربی نال آواز سہاون
سن سن اہل بہشتاں تائیں حالت وجدوں دے — ہر پنکھی آوازہ انہاندا سن کے ہوش بھلاوے
ترسیجا جو درگاہی بندے خالص خدا دے پیارے — وقت دیدار جمال الٰہی صفتاں گاون سارے
جیونکہ غنیہ دلیو چہ لکھیا حضرت شاہ جیلانی — جو سرفیل فرشتہ گاسی تسبیحاں سبحانی
جس ویلے اوہ خوش آوازوں صفت ثنا پکارے — پتر رکھ بہشتاں والے کھڑ جاون گے سارے
بھی سب دروازے جنت والے نال خوشی کھل جاون — بھی رنگا رنگ آوازہ نکالن حالت دلیو چہ آون
جتنے باغ بہشتاں اندر چاندی سونے والے — لوٹا بوٹا طرح طرح دی خوش آواز نکالے
ہر شاخ سرود نکالے بانسری وانگوں گائے — پتر پتر وجد وکھاوے اچھے راگ سناوے
خوش آواز درختاں والا جاں حوراں کن پاون — اوسے ویلے بیخود ہو کے دلکش نغمے گاون
پنکھی وکھ سرود الاون نال زبان پیاری — تاپھر سب فرشتیاں تائیں حکم کرے رب باری
جو انہاں ساریاں راگاں داہن تسیں جواب پکارو — لعنی نال انہاندے رلکے ڈھاؤ اتے اسارو
نیکاں بندیاں میریاں تائیں راگ سناؤ سارے — دنیا وچہ شیطانی راگوں جیہڑے رہے کنارے
پھر اینہاں کرن فرشتے سارے موجب حکم ربانی — عجب جواب الاون راگاں نال آواز روحانی
اوہ خوش آواز انہاندے مارن ہل ہک آوازہ ٹھیوے — ڈاہڈا رنگ لگ وے سوہنا کیا تعریف کچیوے
پھر حکم ہووے داؤد نبی نوں کول عرشدے آوے — حمد ثنا تعریف الٰہی نال آواز بلاوے

سلہ چنانچہ حدیث میں آیا ہے اہل جنت سرود کے سننے کی رغبت کریں گے اور انکو حکم ہوویگا کہ وہ درختوں کی کو جو مروارید کی ہیں انکے پاس جاویں اور ہتوں کو بلاویں اس طور سے کہ اس میں سے عمدہ آوازیں گانے کی نکلیں گی اور درختوں کو حکم ہوویگا میرے بندے جنہوں نے دنیا میں راگ وغیرہ سے پرہیز کیا ہے اخوہ، سنا ہیں پس عمدہ آوازیں درختوں سے اللہ اور سبحان الملک القدوس کی نکلیں گی اور فرشتے بھی خوش الحانی سے تسبیح و تقدیس کریں گے۔ ۱۲

سلہ چنانچہ حاکم ترمذی نوادر دھمرل اپنی کتاب جو موسیٰ اشعری سے روایت کرتے ہیں اور وہ حضرت سے فرمایا آپنے جو کوئی دنیا وچہ سرود سنے گا اسنوں حکم ہوگا ایسے شخصوں کی جگہ بہشت میں نہیں۔ ۱۲

دلپذیر

اوہ ایسی سوہنی صنعت ربے دی گاوے کر خوشنودی
کل راگاں نوں زینت بخشے آوازہ داؤدی

ہر بندے نوں لذت اس تھیں ہووے دون سوائی
کل راگاں تے غالب آوے راگ انہاں دا بھائی

دنیا وچہ بھی داؤدے دی ودھ دی خوش الحانی
جنت وچہ کوئی نہ ہوسی ہرگز اس دا ثانی

جو سنسی تس حالت ہوسی تسبیحاں تقدیساں
لکھ انعام ملن درگاہوں ربدیاں بخشیشاں

بیان مکانات ومنازل کوشکہاء ومحلاہائے جنت وذکر اعمال موجب آنہا

رنگ محل بہشتاں والے وچہ شمار نہ آون
گنبد برج سرائیں بھوہرے عجب سہاون

کئی چبارے دھولر بنگلے بیٹھکاں بارہ دریاں
قلعے کوٹ حویلیاں کوٹھیاں سونے موتی بھریاں

اک مکان ہوائی ہوسن لٹکن وچہ ہوائیں
خالص موتیاں تھیں اوہ پیدا کیتے اللہ سائیں

بن زنجیراں لٹکن اللہ قدرت نال سوارے
تلویاں نوں اوہ نظری آون جیوں آسمانی تارے

سبز زمرد تھیں یک ہوسن اک ہوسن یاقوتی
اک بلوروں کیتے اللہ ٹکڑے کل ثبوتی

جو اندروار کھلووے بندہ باہر تس دسیدے
تے باہر کھلیاں حال اندر دا سبھ معلوم کچیوے

اک اک محل جو گولوں سٹھ کوہ اچا بھائی
سٹھ کوہ چوڑا سٹھ کوہ لماں خوبی حد نہ کائی

یاراں پچھیا کس نوں ملسن یا حضرت اوہ جائیں
نبیاں ولیاں نوں اوہ ملسن یا شہداواں تائیں

حضرت کہیا کفر شرک تھیں جو تائب ہووندے
پیغمبراں نوں سچ کر منن تابعدار امر دے

مسکیناں محتاجاں بھکھیاں دیہن طعام کنگالاں
مٹھا بولن خلقت اندر رکھن خلق کمالاں

راتیں اٹھ کے پڑھن تہجد کردے شب بیداری
دکھاں اندر صبر کریندے سکھیں عمر گذاری

سلام علیکم آکھن واقف ناواقف دے تائیں
حب عداوت رکھن جگ وچہ کارن اللہ سائیں

جنہے حکم خدا فرمایا خرچن مال اتھائیں
انہاں صفتاں والے مومن پاون گے اوہ جائیں

یک ہور محل بہشتاں اندر پاک نبی فرمایا
خالص موتی لا کے اسنوں اللہ پاک بنایا

اس دے اندر ستر حویلی سرخ یاقوتوں پائی
تے ہر ہر وچہ حویلی اگوں ستر کوٹھا بھائی

سبز زمرد تھیں اوہ کوٹھے اللہ پاک اپائے
تے ستر تخت شہانے ہر کوٹھے وچہ ڈاہے

پھر ستر ستر فرش وچھایاں انہاں تختاں اتے
ہر ہر تخت تے ستر جامے نال جواہر گتھے

بھی ہک حور عجائب سوہنی بیٹھی تخت سجا کے
نالے ستر ستر قسماں کھانے رنگ برنگے
کئی رکابے تے کوزے گڑوے جام گلاس پیالے
خدمتگار ہزار جنہاندی واہری مچھ نہ کوئی
یاراں پچھیا انہاں گھراں وچ کرن کون بسیرے
جی جیہڑا بندہ دنیا اندر مسجد نوں بناوے
جو سنتاں پچھے فجر دیاں پڑھدا ملے محل اساہیں
جو وچ بازار نیو تھا کلمہ لنگھن وقت الاوے
جی جو سورۃ دخان جمعہ دن مومن پڑھدا کوئی
یا روز جمعے دے روزہ رکھے یا وچہ ویہڑا ڑے
جے ویہہ واری اخلاص پڑھے تاں گھر ملن نورانی
ایہہ گل سن کے پاک نبی نوں حضرت عمرؓ الایا
ابو ہریرہؓ کرے روایت پاک نبی فرماوے
ہر واری رب اک گھر اس دا جنت وچ بناوے
جاں جاں دنیا اندر ذکر الٰہی کہندا
جس دیلے اوہ غافل ہووے بند عمارت تھیوے
جو کوئی پچھے کیوں ملائکاں کیتی بند اساری
یاد الٰہی خرچ بہشتاں جب جب بھیجو بھائی
جس مومن دا دنیا اندر مر دا بہت پیارا
اوس کارن بھی جنت اندر اللہ گھر بنواوے
اللہ کارن قبہ کیدی جو کوئی مومن کھٹے
یا پڑھے نماز جماعت میں نئیں جھگڑے کولوں ڈرداوا
خوش الحان نوں اچا بنگلہ بخشے اللہ سائیں

ستر غلمان ہر اک اگے کھلے غلامی چا کے
زریں حور انجیاندیو چہ رکھے بہت چنگے تھیں چنگے
سونے چاندیوں برتن سارے کھاون پیون والے
مارہ روئی تے خوشبوئی سدا کرن خوش گوئی
حضرت کہیا جیہڑے بندے تابع ہوئے میرے
یا جو کرے مرمت بھالویں اک وا اٹ لگاوے
جو دس رکعتاں مغرب پچھے کردا نفل ادائیں
جو نفل ضحیٰ گذارے اوہ بھی محل بہشتیں پاوے
یا رات جمعہ دی پڑھکے سوندا اس بھی بخشش ہووے
یا سورہ اخلاص ہمیشہ دس دس وار پکارے
تر یہہ واری یا ئن گھر پلے وفضل وڈا رحمانی
جے اتنا پڑھسیاں اوہ گھر ملدے مڑ کوئی اوکھ نہ آیا
جو فجر دی یا راتیں ویلے طرف مسیتاں جاوے
جتنی واری مسجد جاوے اتنے گھر اوہ پاوے
تاں تاں وچ بہشتاں اسدا کوٹھا بندا رہندا
باہجہ مسالے دنیا اندر جیوں کے بند کچھیوے
آکھن خرچ نہ آوندا جھوٹاں ایہہ اساں کھلاری
ناجو جب مکان لٹا دے اسرن نال صفائی
کر کے صبر اوہ انا للہ پڑھے زبانوں یارا
نام اس گھر دا اللہ باری بیت الحمد ٹکاوے
کرے جہاد جو راہ اللہ وچہ لڑنوں مول نہ ہٹے
ساریاں دا گھر جنت اندر اللہ صاحب کردا
جو وچہ رمضان نمازاں پڑھدے لین بہشتیں جائیں

ف

وچہ مشکوۃ صفحہ ۶۸ وچہ نال روایت
بخاری تے مسلم دے حضرت عثمان
نقل کیا ہے جو فرمایا پیغمبرؐ نے من بنی
للہ مسجدا بنی اللہ له بیتا فی الجنة
یعنی جو کوئی بنا کرے واسطے اللہ دے
مسجد بناندا ہے اللہ واسطے اسدے
وچہ جنت دے گھر ۔ ۱۲ وعن ابی
ہریرۃ قال قال رسول اللہ صلعم
من غدا الی المسجد اوراح اعد الله له
منزلته فی الجنة کلما غدا اوراح
متفق علیہ ترجمہ روایت ہے
ابو ہریرہؓ نقلیں جو فرمایا پیغمبر صلعم نے
جو کوئی آوے فجری طرف مسجد دی
یا راتیں تیار کردا ہے اللہ تعالیٰ
واسطے اسدے گھر اسدا وچہ جنت دے
ہر واری جو جاوندا ہے فجریں یا
راتیں ۔ ۱۲

دلپذیر پھیر وی

سرخ یاقوتوں ملن انہاں نوں جنت وچہ چبارے　　ہر اک سجدے بدلے اللہ دہ سے نیکی تارے
خلوت کارن مکان علیحدہ اللہ پاک اسارے　　تے وچہ میداناں ملسن جاکے بیلی ساتھی سارے

دربیان طبقات ہشت بہشت و بیان اسمائے الشاں موجب اختلاف و درجات تنہا و بیان موجب بلندی درجات و بیان حافظ کلام اللہ و بیان اسماء حسنیٰ معہ معانے

جنت دے اٹھ طبقے ایہن پاک نبی فرماوے　　پہلا جنت ماویٰ دوجا دار مقام سدا وے
تیجا دار سلام تے چوتھا دار الخلد پچھانی　　پنجواں دار نعیم تے چھیواں ہے فردوس نورانی
ستواں جنت عدن پچھانی جو ہے سبھ تھیں عالی　　ایہہ ست جنت دسنے کارن کیتے اللہ والی
اٹھویں وچہ نہ دسے کوئی پکی خبر یقینوں　　ابن عباسؓ کہیا جو اسدا نام ہے علیینوں۔
اوہ طبقہ خاص ایہی اس اندر لاوے رب حضورا　　خاص تجلی ذاتی والا ہوسی اوتھ ظہورا
بھی کل ذخیرہ نعمتاں والا اس وچہ رب ٹکایا　　بھی دفتر اہل بہشتاں والا اوسے وچہ رکھایا
بعضے لوک کیف بتاون اس جنت دا ناواں　　کستوری والے ٹبے اس وچہ اچیاں اچیاں تھاواں
اوہناں ٹبیاں اتے چڑھکے بہسن مومن بھائی　　وقت لقا پھر اوہ کستوری اڈسی نال ہوائی
سبھناں دے سر مکھ بھر لیون تا پھر نور چمکے　　حسب مراتب ہر اک مومن نور الٰہی نکے
بعضے مقصد صدق بتاون نام اٹھویں دا آیا　　فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ جیوں اللہ فرمایا
جنت ماویٰ ادنیٰ طبقہ ساریاں طبقیاں نالوں　　اعلیٰ عدن بنایا اللہ یا فردوس کمالوں
بعضے راوی پہلا طبقہ دار الخلد بتاون　　خالص چاندی دا اوہ طبقہ عام بندے اتھ جاون
دوجا دار مقام ایہی جو خالص سونیوں بنیاں　　اسدے اندر جاکے ڈیرا کرنا شاکر جنیاں
تریجا دار سلام جو بنیاں سرخ یاقوتوں بھائی　　اس بقے وچہ کرن سکونت صابر مرد خدائی
چوتھا صبر زمرد کولوں جنہوں خلد سدیندے　　زاہد غازی تارک دنیا اس طبقے وچہ دیندے
پنجواں خالص موتیاں تھیں جو دار قرار سداوے　　عالم حافظ صالح بندے اسوچہ رب وسلاوے
چھیواں دار نعیم ایہی جو لعلاں تھیں رب کیتا　　اس وچہ رہن موذن بھی جنہاں جام شہادت پیتا
ستویں دی بنیاد اکثر نوری ماوی جنہوں کہندے　　خالص بندے ولی خدا دے اس طبقے وچہ رہندے

ے قال اللہ تعالیٰ ان المتقین فی جنت ونہر فی مقعد صدق عند ملیک مقتدر تحقیق پرہیزگار لوگ ہوسن وچہ باغاں اتے نہراں دے وچہ بیٹھک سچی دے کول بادشاہ توانا دے معالم والے تے آکھیا۔ فی مقعد صدق عند ملیک تحقیق مادی محمد اسماعیل لا لغو فیہ ولا تاثیم ہے یعنی مجلس حق دی جو نہیں وچہ اسدے بیہودہ گوئی تے زہد کاری تے فرمایا امام جعفر صادق نے جو تیاری مکان نوں اللہ تعالیٰ نے نال صدق اتے راستی دے رب یعنی رچہ اسدے سوائے صدق دے تے راستی دے تفسیر جلالین والے نے آکھیا ہے جو لفظ ملیک اشارہ ہے طرف مرتبہ تے کامل فضل حق تعالیٰ دے ۱۲۰
دلپذیر

اٹھواں جنت سب تھیں اعلیٰ ہے فردوس معلیٰ
حضرت کہیا جدالله نوں لتیں سوال ملا و
ہر طبقے وچ سو سو درجہ پاک نبی فرمایا
سارے درجے یکدوجے تھیں پھر چڑھدے بھائی
بھی طبقے سارے تلے اُتے باترتیب ٹکائے
جیوں باغاں دے طبقے ہوون ہیٹھ اتاں معمولی
ہیٹھلیاں نوں اتلے طبقے تاریاں وانگ دسیون
ساریاں طبقیاں اپر ہے فردوس معلی آیا
گویا سبھناں طبقیاں اتے ایہی عرش ربانان
جتنے حرف کلام الله دے بھی آیات قرآنی
جو ہر تھیں اچا درجہ اس دا نام وسیلہ آیا
نور کنوں اک کرسی اس وچ وذی معزز ڈہسن
کل امت نوں نال شفاعت دیجے آپ دلیاون
سنت پاک نبی دی جنہاں دنیا وچ نہ چھوڑی
جیہڑے مومن دوروں ٹر کے طلب جماعت آون
جو کرن جہاد خدا دے راہ وچ نال کفاراں لڑدے
ایہہ عمل تمام ودھاون درجے وچ حدیثاں آیا
عبدالله بن عمرؓ بتاوے پاک نبی فرماوے
حکم کرے پڑھ واضح کرکے جیوں دنیا وچ پڑھدا
اک درجہ خاص ایہی جو اس وچ صابر بندے رہندے
ربدا حکم وسارن ناہیں اس تھیں رنج ہوندے
ہور ایہی اک درجا جو فرمایا نبی سہارے
اک جو بہت وچارہ وڈیاں ٹبراں والا

کل نبیاں تے اصحاباں نوں اس وچ بخشے الله
تا وچ فردوس مقام اپنے درود سوال الہوں
دہرت آسماناں جتنا پینڈا ہر درجے وچ آیا
جیوں جیوں اتلے درجے تیوں تیوں نعمت دون سوائی
چھت نہ پاون اک درجے تے باغاں وچ بنائے
اٹھ بہشت ٹکائے ایویں کرکے حکمت پوری
اپر کناریاں آسماناں دے تارے چڑیں وکھیون
بھی فردوسوں اپر الله اپنا عرش بنایا
بھی ہر درجہ چھوٹا موٹا اسدے ہیٹھ سماناں
اتنے درجے جنت اندر حکمت نال ربانے
ختم نبیاں کارن اسنوں الله پاک بنایا
وانگ وزیراں باتوقیراں حضرت اس تے بہسن
جیوں صالح بندہ تیوں تیوں درجہ اس دیواون
بہت بلند انہاں دے درجے رہن ہمیشہ توڑی
جو اک نماز گذار دوجی دا فکر دلے وچ پاوے
جو وچ سیلے سردیاں اندر چنگا وضو کرے
بھی کرکے یاد کلام الله نوں جس نے عمل کمایا
حافظ تائیں اتلے درجے الله پاک چڑھاوے
اوہ سوہنا کرکے پڑھدا پڑھدا جاسی اوپر چڑھدا[۱]
جو دنیا اندر ہر قسماں دیاں دکھ ایذائیں سہندے
بھانویں لکھ تکلیفاں جھاگن توحیدوں نہیں کھوندے
تن شخصاں نوں اس درجے وچ الله پاک اتارے
حق بیگانہ چھیہے ناہیں تقوے والا اچالا

[۱]
وعن عبادة ابن صامت قال قال
رسول الله صلعم فی الجنة مائة درجة
مابین کل درجة کما بین فی السماء
والارض والفردوس اعلی درجة[۱۲]
[۲] عن عبدالله بن عمر قال قال
رسول الله صلعم یقال الحافظ القرآن
اقرا وارقع ورتل کما کنت ترتل
فی الدنیا فان منزلک عند آخر
الایة تقرءبا. ترجمہ روایت
ہے عبدالله بن عمرؓ تھیں جو
فرمایا پیغمبر نے جو آکھیا جاسی
واسطے حافظ قرآن مجید دے
پڑھ اتے اوپر جا اتے سوہنا پڑھ
جس طرح ترتیل کردا رہیا ہیں
وچ دنیا دے پس ہر آیت گھر
تیرا ہے نزدیک آیت اخری
دے جو پڑھدا ہیں تھاں نوں[۱۲]
مولوی دلپذیر
بھیروی

دوجا جس نوں ساک گنڈھن صیروں چپ کر جاوے
تریجا جو سلطان وقت دا عدل دے من بھانا

بھی فرمایا اعلیٰ درجہ اس بندیوں ڈھیوے
جو نال مسکیناں دے جگو چہ کم کراوے

جو کرن توکل اللہ اتے غیراں آس ہٹاون
دنیا اندر جنہیں کوئی لذت عیش ہنڈاوے

جس بندے ایہہ نام ننڑنویں ربّے یاد ہکائے ۹۹
اللّٰہ جو کامل قدرت والا قائم سدا سدائیں

رحمٰن جو مومناں کافراں اتے اس جگ رحمت کردا
مَلِکُ جو ہر دا شاہ الٰہی دو جگ دا اوہ سائیں

سَلَامُ جو آپ سلامت رکھدا خلق سلامت نالے
مُھَیْمِنُ شاہد اتے محافظ کرے امانت داری

جَبَّارُ جو وڈا زور آور ناں لے ترٹیاں کرے پیوندی
نابودوں جو بود کریندا خالق تائیں آیا

مُصَوِّرُ صورت شکل مناسب کل خلقت نوں دیندا
قَہَّارُ دے معنی ہر اک اتے غالب اوہ ایہا ئی

رَزَّاقُ جو روزی بخشن والا کل خلقت دیتا ئیں
عَلِیْمُ جو ظاہر باطن چیزاں ہر شے جانے بھائی

بَاسِطُ رزق فراخ کریندا ایدیں روح کھلاوے
رَافِعُ نیچاں اونچ کریندا اچے دسے دیندا

سَمِیْعُ دے معنی سننے والا ہر آوازے تائیں
حَکَمُ جو فیصلہ کرنیوالا عَدَلُ جو وڈا نیائیں

خَبِیْرُ جو واقف سبھ بھیتاں دا کلی خبر رکھیندا

آپ تو ٹرے نال کسیدے ساکاں ساک بناوے
حضرت کہیا اونہاں تریہاں اس درجے وچہ جانا

جس تے ظلم کرے کوئی ظالم ہوندے قابو ہووے
آپ کرے تاہنتھوں بہتر اچے درجے پاوے

بھی جیہڑے لوک کریندے تقویٰ اوہ بھی درجے پاون
اتنا قدر بہشتاں اندر اوہ درجہ گھٹ پاوے

با معنے دلوں انہاندے سمجھے وگدا جنت جاوے
یا ہجہ خدا ایہہ ہور کسے نوں سدنا جائز ناہیں

رَحِیْمُ جو بخشے مومناں تائیں روز قیامت فردا
قُدُّوْسُ جو عیبوں نقصانوں پاکی ہے اس تائیں

مُؤْمِنُ اہل ایماناں بھتیں جو ہول قیامت ٹالے
عَزِیْزُ جو وڈیاں عزتاں والا غالب اللہ باری

مُتَکَبِّرُ جو بھاری اسدی عظمت شان بلندی
بَارِئُ ڈٹھے باجھ نمونہ سب کجھ اوس بنایا

غَفَّارُ گناہ بندیاں دے بخشے عیب تمام کجیندا
وَھَّابُ جو مفتی دیوے بہتا بدلہ لوے نہ کائی

فَتَّاحُ جو روزی رحمت کوں کھولن والا سائیں
قَابِضُ کل ارواح تے روزی اسدے قبضے آئی

خَافِضُ مغروراں دے تائیں نیواں کر کے مارے
مُعِزُّ جو عزت دیندا اتے مُذِلُّ ذلیل کریندا

بَصِیْرُ جو ہر شے ویکھن والا ذرہ ذرہ سائیں
لَطِیْفُ جو مہر کریندا جانے ہر باریکی تائیں

حَلِیْمُ جو وڈے سہارتے والا جلدی نہ پکڑیندا

۵۱

چنانچہ صحیح بخاری وچہ ابوہریرہؓ تھیں روایت ہے کہ حضرت نے فرمایا
ان اللہ تسعۃ وتسعین اسماء ناتیہ الا واحدۃ من احصاہا دخل الجنۃ یعنی مقرر خدا کے ننانویں نام ہیں ایک کم سو جو کوئی ان کو یاد کرے یا اعتقاد سے پڑھے یا اعتقاد سے شمار کرے یا ان کے معنے بوجھے اور اس پر عمل کرے وہ جنت میں جاوے گا۔۔ ۲۵ یعنی کشادہ کرنیوالا رزق کا اور جاری کرنیوالا ارواح کا ابدان میں ۲۶ رزق
۲۷ یعنے محافظ یا قدرت والا خلائق کا قوت دینے والا ۱۲
محمد دلپذیر
بھیروی

عَظِیْمُ جو وڈی بندگی اس دی باہر وہم خیالوں
شَکُوْرُ جو اسدا شکر کماون قدموں انہاں سمہالے
حَفِیْظُ جو وچہ حفاظت رکھدا کل خلقت دیتائیں
حَسِیْبُ جو سارے عالم نوں اوہ ہکو کافی آیا
کَرِیْمُ جو صاحب بخشش اتے رَقِیْبُ جو راکھا ہردا
وَاسِع رحم بے اوڑک والا جیوں چاہے کرسکے
وَدُوْدُ جو نیکوکاراں دا اوہ ہے محبوب پیارا
بَاعِث جو قبراں تھیں مردے یوم الحشر اٹھاوے
حَقُّ جو اس وچہ جھوٹھ نہ کوئی سچا ذات صفاتوں
قَوِیّ جو وڈیاں قوتاں والا صاحب زور توانا
حَمِیْد جو ہر کم سوہنے کردا کل عالم صفتاں وے
مُبْدِئُ بے مانند عالم دے ظاہر کرنے والا
مُحْیِی اتے مُمِیْت جو زندہ کردا اتے مریندا
وَاجِد نہ محتاج کسیدا مَاجِد بزرگی والا
صَمَد جو بے نیاز الٰہی دائم اوس سرداری
مُقَدِّم جو تقدیم دہندہ یعنی کرے اگاہاں
اَوَّل پہلا اس تھیں پہلے کوئی چیز نہ ہوئی
ظَاهِر یعنی قدرت اسدی سبھ کھلی دسیاوے
وَالِی یعنی مالک جو سردار حکومت والا
بَرّ جو اپنیاں بندیاں تے اوہ مہر کماوے بھائی
مُسْتَقِیْم جو بدکاراں نوں دیبی خوب سزائیں
رَؤُف جو وڈیاں مہراں والا صاحب شفقت عالی
ذُوالْجَلَال وَالْاِکْرَام جو صاحب جاہ جلالوں

سَتَّار جو ہر دے پردے ڈھکے اپنے فضل کرے
عَلِیُّ کَبِیْر جو سب تھیں اچا سبھ تھیں [illegible]
مُقِیْت جو ہر نوں قوت دیندا قدرت والا [illegible]
جَلِیْل جو وڈیاں شاناں والا اسدا عالی پایا
مُجِیْب جو کرے قبول دعائیں حاجت پوری کردا
حَکِیْم جو حاکم حکمت سیتی سب کم کرے اپنے
مَجِیْد جو ذاتوں بزرگ وڈا نیکی کرنے ہارا
شَهِیْد جو اس تھیں کجھ نہ اوہلے ہر شے حاضر جاپے
وَکِیْل جو ہر شے کم کریندا ضامن مخلوقاتوں
مَتِیْن ولی نہ تھکن والا مددگار جہاناں
مُحْصِی ہر شے عالم اسدیو چہ ہر نوں گھیرا پاوے
مُعِیْد وچہ مردیاں روز قیامت زندہ کرے تعالی
قَیُّوْم جو دائم قائم حَیّ جو سدا حیات ہیندا
وَاحِد جس دا ہور نہ کوئی اکو رب تعالی
قَادِر مُقْتَدِر با قدرت عزت اسدی بھاری
مُؤَخِّر جیکر چاہے تا اوہ دیوے ڈال پچھاہاں
اٰخِر کل تھیں پچھے رہسی جسدی حد نہ کوئی
بَاطِن اس دی کنہ دا کوئی ہرگز راز نہ پاوے
مُتَعَالِی جو درجہ اس دا بہت بلند کمالا
بھی نیکوکار ثواب جو توبہ من بخشے بریائی
عَفُوّ جو او گنہاراں تائیں کرے معاف خطائیں
مَالِکُ الْمُلْک کرے جو چاہے جگ سارے داوالی
کل اکرام بزرگیاں اسنوں لائق شان کمالوں

مُقسِطُ عدل کماون والا خوب انصاف نتارے
غَنِیّ نہ اسنوں لوڑ کسیدی کجھ پرواہ نہ دبھر و
مَانِع منع کرے بریایوں ضارٌ جو ضرر پہنچاندا
مُنَوِّر روشن کرنے والا نجد بھی روشن بھائی
هَادِی مطلب تے لے جاوے نیک طریق وسالے
بَاقِی اس بقا دوامی نت موجود تعالےٰ
رَشِید جو چنگا راہ دکھاوے سدا چنگیاں کاراں
ایہہ کجھ نام ترنوے حضرت پاک نبی فرماوے

جَامِع کرے اکٹھی خلقت اندر حشر دیہاڑے
مُغنِی لعینی جس نوں چاہے غنی الٰہی کردا
نَافِع نفع پہنچاوے اس نوں جو اسدے در جاندا
بھی روشن کرے ایمان اسدا جس وحدت اسدی پائی
بَدِیع جو آپ نظیر نہ رکھدا اوپری صنع نکالے
وَارِث کل عالم تھیں پچھے قائم رہنے والا
صَبُور سہارے والا جلدی پکڑے نہ بدکاراں
جنت دی خوشخبری اسنوں جو ایہہ یاد پکاوے

باجھ انہاں تھیں ہور بھی کتنے ایہن اسم خدائی
پر حصن حصین دے نال روایت ایہہ ترنوے بھائی

بیان ابواب ثمانیہ جنت و اعمال موجبہ فتح ہمہ ابواب و مسائل متفرقہ

راوی کہندا ہر جنت دے اٹھ در ایہن بھائی
باب الصوموں لنگھن جاکے روزہ دار جو سارے
جو جو عمل کمائے کسے اوسے در تھیں آون
ہکدن ابوبکرؓ نے پچھیا پاک نبی تھیں بھائی
ہے امید اساڈے تائیں پاک نبی فرماون
قرطبی آکھے ہر دروازیوں عزت کان سدیوے
ہکس روایت اندر آیا جس ہیوں عمل کمائے
وضو بعد شہادت کلمہ جو کوئی نت الاوے
جو فرض نماز تے فرضی روزے فرض زکوٰۃ نہ چھوڑے
اٹھ دروازے جنت والے اسنوں بھی کھل جاون
جو بھکھے تائیں روٹی دیوے تے تائیں پانی

باب صلوٰتوں لنگھن جنہاں خوب نماز گھوکائی
باب الصدقوں لنگھن جیہڑے صدقہ دیون ہارے
اپنے اپنے دروازے تھیں سب بلائے جاون
ہر دروازے تھیں بھی بندہ سد یا جاسی کائی
تسیں انہاں تھیں ہو سو جیہڑے سبھ تھیں سدے جاون
جو سب طرفاں تھیں سدیاں ہویاں عزت دونی تھیوے
جیہڑا عمل زیادہ اسدا اس تھیں سدیا جائے
اٹھے در کھل جاون اس لوں جس تھیں چاہے جاوے
سب کبیراں کولوں بچے [illegible] تنوڑے
بھی جس مومن دے تن نابالغ چھوٹی عمر سدھاون
جو کرے زناہ نہ خصم اپنے دی فرمانبردار زنانی

لہ
یعنی حق تعالیٰ کے نام بیشمار ہیں اسواسطے کہ صفات الٰہی کی حد نہیں سوائے ان ننانوین ناموں کے قرآن اور حدیث میں اسماء الٰہی ثابت ہیں جیسے وتر۔ فاتر۔ ملیک قدیم۔ ذا الطول۔ ذا المعارج مولا اور نصیر۔ رب۔ ناصر شدید العقاب۔ قابل التوب۔ غافر الذنب۔ حنان۔ منان
لهیو فالک تو مطلب اس حدیث دا ایہہ نہیں کہ اسماء الحسنیٰ انہیں ننانویں نام پر منحصر ہے بلکہ یہ مطلب ہے کہ مقدار ناموں کی تاثیر ہے کہ ان کے یاد کرنے سے جنت حاصل ہوتی ہے۔۱۲
دلپذیر

چہل حدیث رسول اللہ دی جو کوئی یاد کریندا
جو دو دھیاں دو بھیناں یا جو دو پھپھیاں پالے
اگے ہور مسائل آئے متفرق کجھ بھائی
موتی دا اک خیمہ ہوسی ابن عباسؓ بتاوے
چار ہزاراں بیچ سنہری اسدے اندر ڈاہسن
ابو موسیٰ جو اشعری آکھے کہیا نبی سوہاے
سٹھ کوہ اسدا پیٹ ہوویگا وچوں سارا خالی
کئی تنبو یاقوتوں ہوسن اتنے وڈے بھائی
چھتاں کندھاں مرواریدوں بھی یاقوتوں جڑیاں
تکیے رنگا رنگ عجائب صفاں بدھے ہر جائی
وَزَرَابِيُّ مَبْثُوثَةٌ جو وچھے فرش چمکدے
جو اللہ دا ن مومن تائیں مومن کفن دیوالوے
وچہ مصیبت مومن دی جو جھگڑا دلوں بجانوں
جیتھوں توڑی آپ وسنودا اپڑے مومن تائیں
کعبؓ کہے جو بد. فرشتہ جد دا رب اُپایا
گھڑ گھڑ زیور رکھدا جاندا جنتیاں دے بھائی
کپڑا کوئی بہشتاں والا جے دنیا تے آوے
عکرمہ کہے لباس بہشتی ایسی جھلک وکھاوے
اک اک موتی تاجاں دے جڑے جو جڑنے والے
کنگن بک بہشتیاں وال جیکر ظاہر تھیوے
سونے چاندی کنگھیاں جنت سامت کاریگر دی

بھی کردا عمل انہاندے اپر نفع خلق نوں دیندا
اس کارن بھی کھل جاون سے اٹھ در جنت والے
وچہ بہشتاں خیمے ہوسن کہیا نبی الٰہی
تن کوہ لماں تن کوہ چوڑا خوب عجیب سہاوے
اہل بہشت انہاندے اپر آہمو سامنے بہسن
سچے مرواریدوں ہوسی تنبو اک پیارے
ہر گوشے وچہ طرح طرح دے خلوت خانے عالی
کل ولایت جتنے بندے اس وچہ کرن سمائی
تخت سنہری تکیاں والے کرسیاں قدرت گھڑیاں
وَنَمَارِقُ مَصْفُوفَةٌ آیا وچہ کلام خدائی
بَطَائِنُهَا مِنْ اِسْتَبْرَقٍ جو استر استبرق دے
سُنْدُسٍ اِسْتَبْرَقٍ دے کپڑے جنت اوہ پاوے
اوہ ایسے حلے پاوے جیندی قیمت دوہ جہانوں
اوتھوں توڑی گہنے زیور پاوے نیک جزائیں
روز قیامت تیکر اسنوں گہنیاں اوپر لائیا
روز قیامت لبس کریسی اینو بن حکم خدائی
ہرگز ویکھ نہ سکے کوئی جو ویکھے مر جاوے
جو کوئی پہنے اک پل اندر ستر رنگ وٹاوے
جیکر دنیا تے بک آوے دینہہ چن ہوون کالے
روشنی اسدی غالب ہووے شمس نہ مول دسیوے
خوشبو دار انگیٹھی عودوں واہ خوبی اس گھر دی

ہو ہزاراں نعمتاں جیہڑیاں گنتر وچہ نہ آون
جاں رب داخل کیتا اوتھے آپے ڈٹھیاں جاون

۵۱

وعن ابی موسیٰ الاشعری قال
قال رسول اللہ صلعم المومن فی الجنتہ
خیمۃ دامو واحدۃ مجوف دفی
روایۃ طولہا ستون میلاً فی کل
روایۃ منہا اہل ما یرون الاخری
طرف علیہم المومن صحیحین ابوموسیٰ الاشعری
سے روایت کرتے ہیں کہ ایک مروارید
کا خیمہ ہوگا بیچ میں سے خلی جس کا
عرض ساٹھ کوس ہوگا ہر ایک
گوشہ میں اہل خانہ ہونگے جنتی
کے واسطے ایک دوسرے اہل خانہ
گرد بیٹھے ہوں گے اور سب کے
پاس ہوویگی - ۱۲
دلپذیر

بیان جمعیت اہل بہشت وتفحص کردن ایشاں از احوال ازواج و اولاد واقارب ودرخواست بدرگاہ باری تعالیٰ برائے حصول درجات عالیہ ایشاں ومستجاب شدن درخواست ایشاں

...ل بہشتاں اندر رس مس جاون سارے — تاہر اک اپنیاں زن فرزنداں خویشاں یاد چتارے
...نہاں تابعی نال پیار فرشتے — جو آپو اپنے درجے اوہناں ملے وچہ بہشتے
...عمل کمایا کسے تیوں تیوں درجہ پایا — مومن کہسن انہاں باجھوں سانوں چین نہ آیا
...ل اساڈے ہوون رلمل سارے سارے — تاں آرام ملے نوں آوے رلسن جدوں پیارے
...تے موجب عملاں ہر کوئی بدلہ پاوے — عملوں ودھ کسے نوں درجہ ہرگز ہتھ نہ آوے
...ں تمام بہشتی وچہ جناب خدا دی — بار خدایا تیرے اگے ہے اک عرض اساڈی
دنیا اندر اک اساں بھلیں محنت بھیڑی کماندا — اوس بکے دی آمدنی بھلیں سارا ٹبر کھاندا
یا بندہ اک امیر کسے دی جگ وچہ خدمت کردا — اوس بکے دی خدمت پچھے کل قبیلہ تردا
توں بادشاہاں دا شاہ الٰہی تینوں تھوڑ نہ کائی — رحمت فضلوں بخشیں سبھ نوں عملاں لوڑ نہ کائی
اعلیٰ درجے ملے اسانوں عملاں دی مزدوری — تے خوشیاں ساڈیاں ادنیٰ درجہ آسن ہووی پوری
انہاں نوں بھی اعلیٰ درجہ فضلوں بخشن خدایا — پاس اساڈے بھیج انہاں نوں تیرا فضل سوایا
حکم ہووے اولاد انہاں دی پاس انہاں دے جاوے — ادنیٰ درجے وچوں نکلے اعلیٰ درجہ پاوے
ہر اک نعمت دوں سوائی اللہ پاک دیولاوے — حور قصور تے کھانے بانے زیور رب ودھاوے
چیز کسے دی تھوڑ نہ رہسی اللہ فضل کماوے — جو تن چاہے انگ لگاوے جو منہ منگے کھاوے

بیان حصول دیدار پروردگار خالق اللیل والنہار حسب حکم آیت وجوہ یومئذ ناضرۃ الیٰ ربہا ناظرۃ وبیان بازار ہائے بہشت کہ بوقت واپس شدن از درگاہ باری تعالیٰ درآنہا سیر کردہ شوند وبیان نعمتہائے بازار وحصول نعمت بحر رضائے خود مر اہل بہشت را

ہر نعمت بھلیں افضل نعمت اندر دوہاں جہاناں — ہے دیدار خداوند والا سب بھلیں وڈا خزانہ

اس نعمت دے جیہی نعمت ہرگز ہور نہ کوئی
مسلم کرے روایت کہے حبیب نبی فرمایا
تا رب فرماوے جنتیاں نوں چاہو کجھ ودھائیں
نعمت بہت دتی تد اسانوں لوڑ نہ چھڈی کائی
پھر جنت دیوچہ آوندی سانوں دوزخ کنوں بچایا
تا اچن چیت اک رب دی طرفوں پردہ کھول لیا جاوے
کوئی چیز بہشتاں والی افضل نہ دیداروں
سعید مسیب دے بیٹے نقلیں ایہہ روایت آئی
ابوہریرہؓ کہیا میں ایہہ کراں دعا ہر ویلے
کہیا سعید جو جنت وچہ بھی ہین بازار پیلے
جدوں بہشتی وچہ بہشتاں جاکر ملسن جائیں
جو کرن زیارت رب اپنے دی ہر کوئی ویکھن آوے
باغ بہشتاں نقلیں اک ہوسی باغ عجیب نرالا
ہکناں تائیں بیٹھن کارن منبر ملن نورانی
ہکناں نوں یاقوتی منبر ملن عجیب نرالے
جو ادنیٰ درجے والے اونہاں ملن ہے کستوری
حسد نہ کرسن اپر انہاندے جنہاں منبر ملے
ابوہریرہؓ نے کہیا نبی نوں پھر میں عرض گذاری
حضرت کہیا آہو جیوں تسی دیکھو شمس نورانی
ہے کوئی رہندا شک تسانوں ویکھن وچہ انہاندے
حضرت کہیا اینویں تکسو رب اپنے دے تائیں
ہر اک نال کلام کریسی بن پردے رب سائیں
باپ سنے نے نام انہاندے اللہ پاک بلائے

اہل بہشتاں حاصل ہوسی خبر قرآنوں ہوئی
جد جنت والیاں جنت اندر جا کے ڈیرا لایا
کرسن عرض بہشتی سارے یارب سبھے سائیں
مکھ اساڈے روشن کیتے سوہنی شکل بنائی
ہر شے وافر ساڈے تائیں بخشی بار خدایا
ہر اک اہل بہشت تدوں دیدار الٰہی پاوے
ہر شے نقلیں دیدار الٰہی تکن کل پیاروں
ابوہریرہؓ تائیں اک دن ملیا سی اوہ بھائی
وچہ بازار بہشتاں دے رب تینوں مینوں میلے
ابوہریرہؓ کہیا مینوں دسیا نبی سہارے
تا اٹھویں روز جمعے دے ہوسی اذن انہاندے تائیں
تا جو عرش مجید انہاں نوں ظاہر نظری آوے
اس جاگہ تے کر تجلی اللہ پاک تعالےٰ
ہکناں منبر مرواریدوں خاص جگہ من بھانی
ہکناں سبز زمرد ہکناں سونے چاندی والے
تے بعضے اپر انہاندے بہسن جو ٹبے کافوری
تے منبر والے کہسن نا ہیں ایہہ کیوں بیٹھے تھلے
یا حضرت اسیں نال اکھیں دے ویکھانگے رب باری
تے چودھویں والی راتیں ویکھو جن بدر اسمانی
یا حضرت کجھ شک نہ رہندا یار سبھے فرماندے
کوئی دیدار خدا دے کولوں خالی رہسی نا ہیں
تا جو حکم کریگا اللہ ہکناں بندیاں تائیں
یاد رکھیں اوہ ویلا جاں تدھ ایہہ عیب کمائے

ل ایہہ حدیث وچہ مشکوٰۃ [illegible] نال روایت مسلم دے مروی ہے ۱۱
ل وچہ حدیث دے [illegible]
یقول اللہ تعالےٰ اتریدون [illegible]
فیقولون الم تبیض [illegible]
فی الجنۃ فقال رفع الحجاب فینظرون
الی وجہ اللہ فما اعطوا شیئاً احب الیہم
فینظر الیہم ۱۲ فرماویگا اللہ تعالےٰ
چاہندے ہو کوئی چیز زیادہ کراں
تسانوں اس توں اہل بہشتی کہن آکیا
نہیں روشن کیتے اللہ منہ اساڈے
اتے داخل کیتا تدھ اسانوں وچہ
بہشت دے خلاصی دتی ہے تدھ
سانوں دوزخ تھیں پس اٹھایا
جاویگا پردہ پھر دیکھن بہشتی وچہ
جیہے مانند اللہ تعالیٰ والیس کہن
تمام نعمتاں بہشت دیاں گھٹ
ہیں سانوں دیدار اللہ تعالےٰ
دے نقلیں ۔ ۱۲

دلپذیر

۱۲۰

عن علی قال قال رسول اللہ صلعم
کان علی البریۃ سوقا لا فیہا شری
ولا بیع ولا الصور الرجال والنساء
فاذا اشتہی رجل سورۃ دخل فیہا رواہ
الترمذی قال حدیث غریب ترجمہ
روایت ہے حضرت علی تھیں جو فرمایا
رسول اللہ صلعم تحقیق وچہ بہشت
ایک بازار ہے جو نہیں وچہ اس دے
خرید تے فروخت مگر شکلاں ہین مرداں
تے عورتاں دیاں پس جسنوں چاہے گا
آدمی صورت داخل ہو ویگا وچہ
اسدے روایت کیتا اسنوں ترمذی
نے اتے کہیا اس نے ایہہ حدیث
غریب ہے ۔ ۱۲
دلپذیر

پس یاد کرے جو دنیا اتے کیتیاں اس بریایاں
رب فرماوے آہو بخشیا جو اوگن تدھ کیتا
یعنی جیکر فضل اساڈا تیرے اوپر نہ ہوندا
ایسی حالت اندر پھر اک بدلی ایسی آوے
کستوری تھیں ودھ نہایت ایسی اوہ خوشبو تی
پھر حکم ہے رب اٹھو جاؤ طرف بہشتاں سارے
آوندیاں ہک رستے اندر ملے بازار انہانوں
وِن پویاں چیزاں اس وچہ اگے کدی نہ ڈٹھیاں
اوپر دا ندے کدی انہاندا خواب خیال نہ آیا
جیہڑی چیز کسے نوں بھاوے اوہا دتی جاوے
ویچن ! تے خریدن والی چیز نہ اوتھے کوئی
نال خوشی دے ہکدوجے نوں ملن بہشتی سارے
اچے منصب ویکھ کسیدے بخل نہ کرسی کوئی
پھر کرکے سیر بازاراں والے گھروگھری پرتیون
جیئوں جیئوں آیا اگوں آکھن خوشیاں نال ہزاراں
اگے نالوں دونا ہو گیا حسن جمال تساڈا
اوہ آکھن اج رب اسانوں اپنے پاس بٹھایا
بھی وچہ بازار ہوسن تصویراں حضرت علی بتاوے
جیہڑی شکل کسے دیتائیں دلنوں چنگی بھاوے
یحیی بن سعید بتاوے وچہ دیدار الہی
بھی امت دے اجراموں ثابت اسو چہ شک کوئی
کوب اخبار کہے جیوں جگ وچہ ہوندا عید دہاڑا
باغاں سیر فراغاں سیتی رلمل کرسن سارے

عرض کرے تدھ عیب میرے اوہ لجے نہ بخشے سایاں
تائیں اس رتبے نوں پہونتوں فضل جدوں میں کیتا
عملاں نال ایہہ تینوں رتبہ کتھوں سی ہتھ آوندا
ساریاں تائیں کجے نالے خوشبو عجب وساوے
جہڑی ساری عمر انہاں نوں کدی نصیب نہ ہوئی
جو دل چاہے لوؤ اٹھائیں سب انعام ہمارے
گھیری کھلے فرشتے اسنوں رونق وددہ جہانوں
کنیں کدی نہ سنیاں ہرگز بہت پیاریاں مٹھیاں
ہر اک چیز جہانوں وکھری خوب بازار سجایا
قیمت مول نہ منگے کوئی نہ کوئی نرخ چکاوے
بن گلی لے اوڑک ہر شئے مولا پاک مکائی
ادنی اعلی سب رل جاون جیونکر یار پیارے
وچہ بازار بہشتاں والے ہر دی الفت ہوئی
اگوں وہٹیاں ملن تمامی صدقے صدقے تھیون
کرن مبارک بادی ساریاں حوراں خدمت گاراں
کتھوں لتیں لیائے اتنا روپ سنگار آمادہ
کیوں نہ اج جمال اساڈا ہووے دون سوایا
مرد زنانیاں سوہنیاں شکلاں ڈٹھیاں صبر نہ آوے
اوہا شکل ہو جاوے اسدی حسن کمال سہاوے
دہ تے ست حدیثاں آیاں پاک نبی تھیں بھائی
جو انکار کریندا اس تھیں کافر ہوندا سوئی
اینویں سب بہشتی نکلن سیر کرن نوں یارا
بھی دیدار الہی ویکھن نور کدھن چمکارے

القصہ دیدار الٰہی ثابت ہویا بھائی
یکناں تائیں سالوں پچھے ایہہ نعمت ہتھ لگے
بعضے دو دو واری ہر دن کرن جمال خدا دا
یک فرقہ ہر ویلے حاضر وچ جناب الٰہی
جس ویلے دیدار الٰہی پاون جنت والے
ہور رکاب جو کھانیاں والے رنگ برنگی آون
قسم قسم دے کھانے برتن صفت نہ کیتی جاوے
تے جو لذت حاصل ہوسی وچ کلام الٰہی
ستر ستر حلے خلعت ہر نوں ملن اللہوں
گھڑو گھڑی پھر آون کر کے رفرف دی اسواری
تے کدی کدی رب وچ گھرانیں کرے تجلیٰ نوری
اکواری پھر دہ سے سالوں پچھے رب بلاوے
آئے[1] اہل بہشتو نعمتاں میریاں کل تساں ہتھ آیاں
راضی ہو ہن میرے اتے جو میں کرم کمایا
بخشے کل گناہ اساڈے دتیاں اعلیٰ جائیں
ایسیاں چیزاں بخشیاں جیہڑیاں ہور کسے نہ پایاں
حکم ہووے اک ہور تساں نوں چیز عطا فرماواں
عرض کرن اوہ ایسی نعمت کیہڑی یارب باری
رب فرماوے ایسی نعمت میرا راضی ناواں
ایہہ خوشخبری سن کے سارے سر سجدے وچ پاون
نال خوشی دے روندے ہوون تاں تاں فرحت پائی
جتنیاں نعمتاں جنت اندر اللہ پاک اوپایاں
ہن اوہ ہلی ہمیشہ کارن خاص رضا الٰہی
اہل بہشتاں تائیں اللہ دیسی ایہہ وڈیائی
یکناں تائیں بعد مہینیوں یکناں ہفتیوں لگے
جیوں جیوں شوق الٰہی غالب تیوں تیوں قرب زیادہ
خاص الخاص حضوری ربدے اوہ بیندے درگاہی
ویکھ تجلی ذاتی ہر کوئی سر سجدے وچ ڈالے
حکم ربے دے نال فرشتے دسترخوان وچھاون
نال شراب طہور جو شوقوں لوں لوں وچ سماوے
ایسی لذت ودھ حسابوں جنت وچ بھی ناہی
ستر ستر رنگ انہاں دے وان ملے درگاہوں
حوراں ویکھ جمال انہاں دا اپنی بدھ وساری
اہل بہشت جمال کمالوں پاون فرحت پوری
ساریاں اہل بہشتاں تائیں جمع کرے فرماوے
تے کل مراداں دلی تساڈیاں فضلوں میں پہنچایاں
آکھو کویں راضی ہوواں ہمیں تھیں بار خدایا
سبھ تھیں ودھ اساڈے اپر کیتیاں تدھ عطائیں
اجے بھی راضی ہونا ناہیں تیرے اوپر سایاں
جو ساریاں چیزاں نالوں بہتر ایسا فضل کماواں
انہاں تمامی نعمتاں نالوں جس دی عزت بھاری
ہر دم راضی رہاں تساں تے کدی نہ غصے آنواں
لکھ لکھ حمد ثنا تعریفاں رب دا شکر مناون
ہر نعمت تھیں افضل نعمت رب عطا فرمائی
نال رضا خداوند والی سب اگے اوہ پایاں
وچ بہشتاں دی ہر نعمت دی ہوئی بے پرواہی

[1] وچ مشکوۃ صفحہ ۴۹۶ نال روایت بخاری اتے مسلم دے ابو سعید تھیں آیا ہے جو خدا تعالیٰ کہسی اہل بہشتیاں نوں راضی ہوا اوپر میرے آکھن گے بہشتی کویں راضی ہواں اسیں اے پروردگار اساڈے حالانکہ دتیاں تدھ اسانوں اوہ کجھ جو نہیں دتا تدھ ہور کسے نوں خلقت تھیں پھر خدا تعالیٰ فرمسی عطا کریندا ہاں میں تساں نوں بہت چنگی نعمت انہاں تھیں عرض کرسن بہشتی اوہ کیہڑی نعمت ہے تاں فرمویگا اللہ تعالیٰ عطا کردا ہاں میں تساں نوں رضا مندی اپنی پس کدی نہ کراں گا غصہ اوپر تساڈے پچھے اس تھیں۔[12]
دلپذیر بھیروی

کل حقیقت محشر والی اس مصرعے وچہ آئی
جو باجھ رضا الٰہی ہرگز نعمت ملے نہ کائی

پند و نصائح از جانب مصنف عفی اللہ عنہ بطور غزل

مومن ہوش سمبھال کدائیں کیوں تدھ موت وساری
پھر گ تینوں دنیا والی رہسی مست خماری

کتھوں تیک کریں گا بھائی اس دولت دا ماناں
سدا نہیں ایہہ رہنی تیری دنیا دی سرداری

کرکھاں نظر انہاں ول جنہاں سب جہان نوایا
کتھے آپ گئے اوہ کتھے گئی سپہ سالاری

آدم تھیں تا اس دم توڑی کتنی خلقت ہوئی
کیہڑا رہیا انہاں تھیں باقی کس دی کھیڈ نہ ہاری

لد سدھانے خاک سمانے کیتے گور ٹکانے
وڈیاں وڈیاں شاہیاں والے لکھ کروڑ ہزاری

جنہاں خدائی دعوے بدھے اوہ بھی رہیا نہ کوئی
سد پیا جد شاہنشاہ دا چلے وار و واری

کوڑا دعوی دنیا والا جس بدھا اوہ مٹھا
نال کسے جاوے ناہیں دنیا ٹھگ رنا ری

رہ گیا وچ رویلیں رلیا بُت کرماں نے کھایا
دولت تے جاگیر تمامی پچھلیاں رنڈی ساری

دھیاں پتر رہن نہ پچھے اونہاں بھی مر جانا
پچھے نام رہیا اک باقی نیکی یا بدکاری

حاتم طائی بہت سخاوت دنیا وچہ کمائی
ہن تک نام سخاوت والا جگ وچہ اسدا جاری

قاروں گٹھڑی شوم پنے دی عمر اپنے تے چائی
اسدے مگروں اجے نہ لتھی ذلت اتے خواری

توں بھی جبکہ حاتم وانگوں نیکی دا دم بھرسیں
نام تیرے دی عزت ہوسی نہیں تاں ذلت بھاری

کی ہویا جے چار دہاڑے تدھ آسائش پائی
سدا نہ نام تیرے دی عظمت سدا نہ نمبرداری

اوڑک نوں آواز آجلدی ہک دن پھیرا کرنا
کر کے جھٹ نکال لیجاوے تیری جند بیچاری

نڈیاں رہسن اکھیں دونویں منہ بھی ٹڈیا ہوسی
لکڑ وانگ سریر تیرے دی حالت درداں ماری

ہتھ پیراں نہ ہلن جو گے نظری کجھ نہ آوے
کئی رہسن سننے والے منہ بولن تھیں عاری

اوہ دم یاد نہ آون تینوں جاں ایہہ ویلا ہوسی
تک تک تیری حالت دلوں لوک کریسن زاری

بادشاہی دے تختوں تینوں لاتختے تے پاون
کل پوشاک پرایاں پتراں تیرے اتوں اتاری

پھر دیون غسل تے کفن پہناون منہ سر بنھ تیرا
ہنجی اوپر چا لیجاون کر کے دفن تیاری

---

[۱] ایہہ وڈے وڈے بادشاہ جنہاں نوں سارے جہان دی بادشاہی اتے سلطنت ملی مہتر سلیمان تے ایسے طرح ہزاراں بادشاہ جو گزرے ہین جنہاں دا اج نام تک بھی کوئی نہیں جاندا۔ ۱۲

[۲] جیسے فرعون وغیرہ خدا بن بن سکے آوڑک انہاں تے موت آئی کسے دا بھی زور نہ چلیا موت تھیں [illegible] ۔ ۱۲

[۳] کے سے نام قارون [illegible] شوم آہا تاہیں اسدا نام شوماں دیو وچہ چلیا اونداسے اتے حاتم طائی بھی مرد آہا لوکاں دے واسطے سخاوت کردا آہا ہن تک لوک اسدی تعریف کردے ہین کسے پنجابی نے کہیا ہے کجھ کھائیے کجھ ہجیے کجھ نام رہیے ورکجیے ۱۲ – دلپذیر

پھر ٹویا کڈھ کے وبن تینوں کر سن ڈھیر اچیرا
اوتھے دوست یار نہ کوئی باہجوں نیک اعمالاں
منکر اتے نکیر فرشتے جس ویلے پھر آون
اوہ بھی ویلا نازک ڈاہڈا دہشت ہیبت والا
روز قیامت تائیں تیرا اوسے جگہ ٹکاناں
پھر وٹے جے ترم قیامت والا ہکدن اچن چلیتی
اسدن دا بھی تیرے تائیں کدی خیال نہ آیا
وچہ ہنگھالے ڈب ڈب مرسن عاجز لوک بیچارے
خلقت وچہ تڑفاٹ پویگا حامی بنے نہ کوئی
پاک رسول محمدؐ باجھوں جتنے مرسل سارے
مانواں پت نہ واقف بنسن بھین بھرا نہ کوئی
یاد کریں پھر اس ویلے نوں جس ویلے وچہ بھائی
ہکناں سجے ہتھ وچہ ملسن ہکناں نوں ہتھ کھبے
چنگیاں عملاں والے جیہڑے پڑھ نامے خوش ہوسن
پھر پلصراط اوں لنگھن والا ویلا یاد لیاویں
اسدے اتوں لنگھنا بیسی مشکل وڈی چڑھائی
کیونکر لنگھسیں اسدے اتوں توڑ چڑھیں یا ڈگسیں
پھر یاد کریں جاں دوزخ سدے بفرماناں تائیں
کیڈے امر عظیم جو تیرے اگے آون والے
نہ کجھ کھٹیا نہ کجھ وٹیا نہ کجھ بدھا پلے
بنھ لے خرچ عمل دا ایتھوں جے تدھ سوکھا جانا
دل دی کھیتی اہر بیجیں لے دانہ توحید وا
تقوےٰ اتے ریاضت والی دینویں واڑ چوفیرے

سٹ آون گے خویش قبیلے تینوں وچہ اجاڑی
تنگی وحشت کیڑے بچھو اندر قبر اندھیری
پچھن کون رسول تیرا اتے کون تیرا رب یاری
نیکاں تائیں خوف نہ کوئی بریاں سخت قہاری
سار نہ تیری لینی کسے نہ کرنی غم خواری
سارے بندے قبراں وچوں اٹھ بھجن یکباری
زمین تراماں تے دیہوں نیڑے دھپ ہوسی چوہاری
نفسی نفسی نبی پکارن ہرنوں جند پیاری
یاد کریں اوہ ویلا بھائی قیامت آفت بھاری
اس دن سب شفاعت کولوں ہو جاسن انکاری
یاراں تائیں اسدن اندر یاد نہ رہسی یاری
عملاں والے نامے ہرنوں ملسن مار اڈاری
نظری آوے ہر اک تائیں اپنی کار گذاری
تے بریاں کماں والیاں تائیں لگے درد کٹاری
والوں نکی کھنوں ترکھی لمبی باجھ شماری
بھڑ بھڑ بھڑکے تلے اسدے سخت جہنم ناری
پیر پیادیاں وانگوں جاسیں باجھوں تیز اسواری
اسول جاسیں یا تو پاسیں جنت باغ بہاری
تدھ کجھ فکر نہ کیتا ہو یا ضائع عمر گذاری
منزل بھاری نوں آزاری کون کریسیا کاری
اوتھے جا کے پھیر نہ آکھیں مڑ بھیجو ہکواری
سنت والا پانی لے کے رکھیں سبز کیاری
شوق الہی دا گھت منھاں خوب رکھیں ہوشیاری

سلہ
جس طرح فرمایا اللہ تعالیٰ نے فاذا
نفخ فی الصور فاذا ہم من الاجداث
الی ربہم ینسلون ہ قالوا یویلنا
من بعثنا من مرقدنا ہذا ما وعد
الرحمٰن وصدق المرسلون ط اتے
پھونکیا جاسی وچہ کرنا دے پس اچن
چلیتی اوہ قبراں تھیں طرف رب اپنے
دے بھجسن دوڑنے والے آکھن کافر ہائے
افسوس ہے افسوس کس اٹھایا سانوں
قبراں ساڈیاں تھیں کہیا جاسی ایہہ
اوہ دن ہے جو وعدہ دتا سی لینے
تے سچ آکھیا سی پیغمبر سنے
دلپذیر
بھیروی

پکڑ گھبانی امراں والی چھڑیاں نوں ہٹکا ریں
پھر کر کر پوسن دانے اسدے آپے حکم الٰہوں
چن چن کریں اکٹھے اوتھے کل دانے عملاں دے
پھر استقلال دی چکی جھو دیں آٹا خوب بناویں
چھان گناہاں والا سٹیں آٹا بھنیں پلے
جدوں تنور قبولیت دا تپسی روز حشر دے
خوب پرو بھاںکسی تیرا روغن نال فضل دے
اوہ روٹی اوہ سالن تیرا نہ گھٹسی نہ مکسی
جے اس رستے چلیوں تے توں کدی نہ ہانجی آوی
بھاویں رنج مصیبت تینوں اس راہ نظری آوے
سکھ آرام کفاراں والے ہرگز دیکھ نہ بھلیں
کی ہویا جے دنیا تے فرعون خدا سدوایا
جے چوراچکے ظالم فاسق اس جگ ناز کماون
چار دناں دی مہلت اندر جو چاہسن سو پاون
پھانسی والیاں نوں جیوں حاکم کجھ مہلت دیندے
انہویں بدکاراں دے کارن مہلت دنیا والی
دنیا ہے دوزخ موناں کارن پاک نبی فرماتا
تے باغ بہشت کفاراں بھانے دنیا عیش آرامی
اصلی بہشت جو اللہ والا مومن کارن بنیاں
جس اوہ دکھ ریاضت سختی دنیا دیوچہ جالی
جیوں اوہ دنیا وچہ کھینی بیجن سو سو دکھ اٹھاون
تے دوزخ دے چوفیر خدا نے شہوت حرص وچھائی
وانگ بچھیر وچھاتا جس نے خواہش نفس سنائی

پک پئے جد سٹے اسدے وانگوں فصل بہاری
سینے دا پڑ صاف کریں جا سچدی پھیر بہاری
چھج اخلاص انہانوں چھڑ کے وکھی کریں نیاری
واہ واہ چلیں اس منزل اللہ تیری یاری
پہلے پور لوائیں چل کے روٹی لذت ہاری
دیگ رضا الٰہی دی تھلیں ونجہ لئیں ترکاری
رج رج کھاندا رہیں ہمیشہ دائم فضل غفاری
رستے اس بھلیں تھڑکیں ناہیں یدی جاویں تاری
اوہ رنج مصیبت وچہ اصلدے ہوسی عیش بہاری
کوئی دم دی ایہہ عیش انہانوں اوڑک سخت للچاری
اوتھے جا کے دیکھیں اس دا بدلہ بدکرداری
اسو چہ بھی اک رب سچے دے حکمت اپہ اپاری
آئی کھلی انہاندے اتے دوزخ والی آری
کرلو دل اپنے دا بھانا آگئی موت تمہاری
وچہ خماری کر دے بھاری عیباں والی کھاری
فاقہ فقر اتے تکلیفاں ہر دم دکھ بیماری
لذت راحت زینت نعمت فرحت موج بہاری
اسدے گرد دیگرد تمامی سختی رب کھلاری
اسنوں جنت دیسی اللہ کر کے کرم ستاری
تا اوہ مالک بنن غلے دے جھاگ مصیبت بھاری
تا اوہ مالک بنن غلے دے جھاگ مصیبت بھاری
جیونکہ بھاہی دے چوفیرے گھتن چوگ شکاری
بچ گیا اوہ نفسانی خواہشوں کیتی جس فراری

لہ

قال النبیؐ الدنیا سجن المومنین وجنتہ الکافرین یعنی دنیا بندی خانہ ہے موناں دالئے بہشت ہے کافراندا۔ اتے آیا ہے وچہ مشکوٰۃ شریف دے فرمایا نبیؐ نے جو دنیا وچہ حق موناں دے قید تے کال دا گھر ہے تے جد دنیا تھیں باہر جاوے مومن قید اتے کال تھیں خلاصی پا کے نال نعمت تے خوشی ہمیشگی دے مشرف ہوندا ہے ۱۲

دلپذیر

دنیا چنگی چار دیہاڑے آخر عیش بہاراں
ٹھیک خلاصی دیون والی رب دی فرمانداری

بس پذیرا اطاعت باجھوں ہرگز نہیں خلاصی
لکھ نصیحت ہے نالوں اکو ایہا نصیحت کاری!

شکریہ بجناب موفق جل و علا باختتام ایں رسالہ و سبب تالیف کتاب ہذا و عذر مصنف بدربار خوانندگان ایں کتاب کہ از غلطیات نظم عبور فرمایند و احوال متقدمین کہ بہ بیان احوال قیامت پرداختند

شکر الحمد خدا دے فضلوں مکا ایہہ رسالہ
اول کھلیں تا آخر تائیں حال قیامت والا

جے میں حرف حرف دے بدلے شکر کراں لکھواری
تا بھی ادا نہ ہووے میں تھی ربدی شکر گذاری

ایہہ احسان عظیم نہایت ہیں پر جس کمایا
میں کتھوں ایہہ نعمت کتھوں واہ دھن بار خدایا

کنڈ یا نوں چا بھاگ لگاویں دیویں پھل نیارے
کو ہجی صورت بلبل والی سخن کرے تاں بھارے

میں نالائق کتھوں آہا اس نعمت دے لائق
لکھ لکھ شکر خدادا جس نے ہمت بخشی خائق

آئی سی لاہوروں مینوں ایہہ فرمائش بھاری
ملک محمد عبد اللہ نے لکھیا کتنی واری

ایہہ جو وچہ احوال قیامت لکھو اک رسالہ
شعر پنجابی پھل گلابی دل نوں بھاون والا

حافظ جویں محمد صاحب لکھ گیاں وچہ بھائی
لکھاسی احوال قیامت سوہنا شعر صفائی

توں بھی اسدے وزن برابر شعر بناندا جائیں
کجھ مضمون زیادہ کر کے نام کلاں ٹکائیں

میں لکھیا اک نسخہ اگے شیخ حسینی بنایا
نویں نویں مضمون بنا کے نام جدید ٹکایا!

اس لکھیا جو بیشک اوہ بھی بنیا بہت چنگیرا
اس کھلیں بھی ایہہ وڈا ہووے ایہہ مطلب ہے میرا

میں لکھیا جو نال انہاندے ایہہ عاجز کد ملدا
شائد راس نہ آوے ہیں کھلیں مطلب تیرے دل دا

اوہ استاد علامہ شاعر کل ندیاں دا تارا
اسدے نالوں کد وڈھ سکے ایہہ عاجز بیچارا

ایہہ بھاری پنڈ نہ چیوے میں صاف جواب سنایا
پھر مل گیا لاہور تا میں نوں ملک ہیرے فرمایا

ساڈا کہیا نہ موڑ پذیرا کریں توکل ربدی
انشاء اللہ بنھ پوے گا برکت شاہ عرب دی

نالے اگے چھپے اساں تیرے دو رسالے
اک تحفہ اک کامن فردنویں وڈیاں لذتاں والے

ایہہ بھی خوب کتاب بنے گی جیکر تدھ بنائی
تے چھاپن اسدا میرے ذمے خوب چھپیساں بھائی

پکا کر کے میرے تائیں ہتھ اوہناں جد پایا
نالے یاد پیا آہینوں سخن اکی شاعر دا
کر کے ہٹھ طبع دا گھوڑا تیزی نال چلایا
سٹھ دناں اس منزل اندر کیتی واہو واہی
جھب کہندی خواہش آہی دل میرے وچ بھاری
ایسے خاطر جلدی کر کے کئی مضمون نہ پائے
لذت وس اساڈے ناہیں ہے ایہہ داد خدائی
ایہہ بھی مینوں لکھ غنیمت شکر ہے رب مکایا
سارے شعر نہ کچے ہوسن سبھ نہ ہوسن پکے
میوہ کل درختاں سندا اکو جیہا نہ ہوندا
بھانویں اگوں کچے تائیں مل امیر نہ لیندے
جس اکٹھا لینا ہووے ساری پنڈ چکاندا
جسنوں خواہش تھوڑی ہووے چن چن جھولی پاوے
اینویں رلے ملے ہی ہوسن میرے شعر بھراؤ
سارے نسخے اندر ہوسے جے اک بیت چنگیرا
جیہڑیاں لوکاں اگے لکھے حال قیامت سندے
حافظ صاحب نال نہ ہوسے ریس کسیدی بھائی
مفتی سرور شعر پنجابی توڑے گھت بنایا
احمد یار پرانا شاعر وچہ مراں لے ہویا
حامد تے درویش محمد ہویا حبیب بھی کوئی
ہور سراج الدین جو حافظ شاعر علیسی والی
عمدہ شعر کریندا اوہ بھی نالے کرے شتابی
ہور بھی گئے بنایا ہوسی کاہنوں گنتر کرنی
ملیں بھی آس اللہ دی کر کے ہتھ قلم نوں لایا
مرد ہمت ہار نہ مولے مت کوئی کہے نامرد ا
کچا پکا مول نہ چھوڑیا جو منہ اگے آیا
دونہہ مہینیں پہتا آ کے ہویا فضل الٰہی
کوچ مقام دا پتہ نہ کوئی مت ہو پیوے تیاری
بہتی حرص کرینداں یاں تے کہ تھوڑی ہی رہ جائے
جسنوں چاہیے اسنوں دیوے وس نہ چلدا کائی
چنگا بھانویں مندا جیہڑا میرے ہتھیں سر آیا
رلیا ملیا چورماں ساڈا جو چاہے سو چکے
کجھ کچا کجھ پکا ڈگدا رلیا ملیا آؤندا
ایپر مالی باغاں والے وتیج تمامی دیندے
پکے دے سنگ رلیا ہویا کچا بھی مک جاندا
مندیاں دے رل بیٹھن پچھے چنگے سٹ نہ جائے
مندیاں پچھے چنگیاں دا بھی قدر نہ مول گراؤ
اوہو اک غنیمت سمجھو عیب نہ پکڑو میرا
اوہ بھی شعر نہ اکو جیہے کٹ ماں چنگے کئی مندے
اس کتھلیں پچھے شیخ حسین نوں رب بخشی وڈیائی
پھر بھی کتنیاں ناوں چنگا اس احوال سنایا
کہندے لوک قیامت والا اس بھی ہار پرویا
رحیم بخش اخبار محمدی لکھی چھاپی ہوئی
دادنخاں دا ہنڈا ابھی تحصیل انہاندی والی
اس بھی ہک قیامت نامہ لکھیا وچہ پنجابی
جیسی محنت کیتی گئے ایسی قیمت ترنی

شیخ محمد حسین صراف دا شعر عقلوں علموں بالا
مینوں ایڈ لیاقت ناہی میں پر چھان نہ کیتی
اگلیاں دی پابندی کولوں مَیں بر طرف نہ رہیا
رکھے چھپا نہ دے جان غنیمت جو کجھ گھریں پکائے

کھوٹا کھر انتاریا اس نے شعر جو ہر اک والا
مجمل نام انہاں دے لکھے جو بیتی سو بیتی
کی ہویا جے شعر اساڈا نہیں انہاں دے جیہا
دلتوں نہ ترسا پذیرا حلوے ویکھ پرائے

در خاتمۃ الکتاب گوید

تیراں سو تے سولاں اندر ایہہ کتاب بنائی
سوہنی رت بسنتی آہی بھجگن چیتر والی
بھیرہ وطن اساڈا ایہی ڈاڈا شہر فسادی
اگے بھی کجھ کچے پکے شعر رہیا میں کردا
خوان یغما وچ پنجابی ڈھائی جزاں بنایاں
دو زینت اسلاموں حصے پہلا دوجا بھائی
بھی گلزار محمدی تے گلزار حجہ یوسف والی
کشف عطا قرایت اندر نسخہ ہک بنایا
شرح لکھی کبریت احمد دی ہور درود اراداگی
ہن امداد خدا دی کولوں لکھیا ایہ رسالہ
کرنا سی میں لماں اس نوں ایپر ویل نہ پایا
جیکر اگلے شاعراں وانگوں ہیں بھی فارغ ہوندا
دنیا دے ہر فکروں جد تک طبع نہ ہووے واندی
طرح طرح دیاں چنتاں مینوں لوں لوں وچ سمایاں
طبع رجوع نہ کیتا ہر گز شعروں ہی کنارے
خبر نہیں کیا دل وچ آہا موہوں کیا الائیا
جسنوں نقص کتاب میری دلکتے آجاوے

شروع کیتی رمضان مہینے وچ شوال مکائی
جس ویلے ایہہ نسخہ لکھیا فضل کیتا رب عالی
بے قدراں مجہولاں اندر آئی جان اساڈی
معجزیاں وچ لکھیا تحفہ پاک نبی سرور دا
اٹھ نصیحتاں موماں کارن اسدے اندر پایاں
تے نام حق دی شرح پنجابی چھوٹی عمر بنائی
کجھ حصہ دیوان حافظ دی لکھی شرح مکھائی
بھی عم دی تفسیر پنجابی کریں قبول خدایا
کتنے ہور رسالے چھوٹے شوق جنہاندی آہی
چن چن کتب حدیثاں نقلیں احوال قیامت والا
کتنے کم گواکے ایہہ بھی مشکل نال بنایا
تا اس شعر میرے دا آپے قدر کتھائیں پوندا
تاں تاں تیکر دل مندی تصنیف نہ کیتی جاندی
بت کدائیں چت کہ ائیں دلوچ لکھ بلایاں
زور دھگانے کیجھے جسنوں چڑیاں کد ہکارے
اصلی مطلب بھی کجھ سدھا آیا کہ نہیں آیا
شاعر ہے تا صحت بخشے نہیں تا پردہ پاوے

ف ١
یعنی شیخ مولٰنا محمد حسین صاحب وچ احوال الآخرت تصنیف مقدمین دا خواب طرح باتفصیل بیان فرمایا ہے جو ہیں لکھیا او نہاں
- ١٢ -

ف ٢
وچ پنجاب جبیب مصنف لکھیا ہک رسالہ عمدہ آکھیوس حال ولیکن نہ لذت والا۔ پھر اخبار محمدی لکھی رحیم بخش جو ڈھولن والی خوب احوال قیامت لکھیا شعر عجیبہ حالی - ١٢
دلپذیر

آدلا ہن بس کرائیں چھڈ لمیاں تقریراں | کر کجھ عجز خداوند اگے مت بخشے تقصیراں

مناجات بدرگاہ قاضی الحاجات حل المشکلات رحمہ اللہ عبداقال ایمنا

جے رکھ زمین دے قلماں ہوون کل دریا سیاہی | لکھنے کارن میل بہالیئے کل مخلوق الٰہی
روز حشر تک لکھدے جاون گھڑی آرام نہ پاون | تا بھی میرے عیب انہاں تھیں کدی نہ لکھے جاون
ملیں سر تھیں تا پیراں تائیں لوں لوں عیبیں بھریا | اپر فضل تیرے دا یا رب ہر دم تکیہ دھریا
ملیں تسبیح دیاں منکیاں وانگوں عیباں نال پرویا | بھار گناہاں دا سر میرے بہت بھارا ہویا
ملیں وچہ بحر گناہاں والے یا رب رڑھیا جاندا | مہر کماویں بنے لاویں کنڈھا نظر نہ آندا
اپنے عیب کمائے ہوئے جاں چت میرے آون | خوف تیرے تھیں بار خدایا ڈیکاں نکل جاون
فضل تیرے دیاں یا رب مینوں ہر دم ولوچہ ساں | جے توں مہر کماویں سایاں تدوں خلاصی پاساں
تیرے کیتے عذر نہ کرساں جو کرسیں سر دہرساں | توں ڈوبیں تاں ڈبساں سایاں توں تاریں تا ترساں
پر چنگیاں نوں چنگیاں لاجاں آپ کریں چنگیائی | بریاں نال کریں بھلیایاں معاف کریں ریائی
بھاویں عیب بے اوڑک میرے وچہ شمار نہ آون | پر جے لطف کریں تو سایاں سارے بخشے جاون
لوکاں چنگے عمل کمائے میرا عمل نہ کوئی | دوہیں جہانیں میرا تائیں آس فضل دی ہوئی
وقت نزع آسانی بخشیں تلخی کجھ نہ پاواں | نال ایمان سلامت ایتھوں ہسدا ہسدا جاواں
وچہ قبر دے دکھ نہ کوئی آوے میرے اگے | روز قیامت اندر مینوں تتی واء نہ لگے
کریں نصیب شفاعت مینوں پاک نبی ہردوی | ہر منزل وچہ میرے اتے ڈالیں نظر مہر دی
سنگ نبی دے پلصراطوں لنگھاں مار اڈاری | وقت حساب کتاباں مینوں ہووے تیری یاری
وچہ فردوس مقام معلیٰ بخشیں میرے تائیں | بھی اپنا دیدار خدایا مینوں نت کرائیں
کر منظور کتاب میری نوں فضلوں بار خدایا | بدلے اس تصنیف کرن دے دیویں اجر سوایا
ملیں ہور عمل نہ کیتا کوئی اندر عمراں ساری | ایہو عمل خدایا میرا جے توں کریں ستاری
روز حشر جد ہر بندے دا اچھا پیش پچھیوے | مینوں بھی ایہہ نامہ اسدم سجے ہتھ وچہ ڈھیوے
سن فریاداں بخش مراداں کر کے مہر عطائی | تے بخشیں جملہ مسلماناں سنے پذیر گدائی

تقریظ و تاریخ تصنیف رسالہ
ہذا مولٰنا حافظ سراج الدین
ساکن علیسے وال ضلع جہلم اللہ
اکبر کیا لطیف ہے تصنیف
دلپذیر
چرچہ ہے گاؤں گاؤں میں اور
شہر شہر میں پھیلی ہیں اب آکے
تصانیف دلپذیر لکھی۔ یہی
اس نے ایہہ احوال الآخرت ہے نظم
خوب قابل توصیف دلپذیر
پڑھتا ہے جو کہ اس کو بڑے فکر سے
کرتا ہے وہی بے شک تعریف دلپذیر
یا رب عوض اس کے مصنف کو دے یہ نجات
دیکھے نہ روز حشر کی تکلیف دلپذیر
۱۴ - ۱۲

خوشخبری از جانب ڈاکٹر محمد منظور احمد خلف الرشید مصنف عفی عنہ

اول آخر ظاہر باطن رب نوں حمد تمامی — دائم کل صفتاں ندی لائق جسدی ذات گرامی
پھر صلوٰۃ رسول اللہ نوں دم دم نال پکاراں — کل خلقت تھیں افضل اشرف سید شاہ ابراراں
ختم نبیاں فخر رسولاں رہبر جمل جہاناں — صلے اللہ علیہ وسلم صاحب اچیاں شاناں
چار خلیفیاں اتے ہووے رحمت باجھ حساباں — سن ازواج تے آل مطہر بھی کل اصحاباں
اس تھیں پچھے نال محبت خدمت وچہ بھراواں — کہاں مبارک باد تے نالے خوشخبری پہنچاواں
ایہہ نسخہ احوال قیامت خالص وعظ کلاماں — لکھیا میرے والد ماجد کارن نفع عواماں
کتنی وار ایہہ چھپیا اگے وچہ لاہور شہر دے — اپر اکثر چھاپن والے ہون پیاسے زر دے
غلط صحیح چھپیون دیول کسے خیال نہ کوئی — لگے کماون دبی جاون کا انہاں ندی ہوئی
ایسے طور چھپی جد اگے ایہہ کتاب گرامی — چھاپن والیاں سستی کیتی ہو گئی غلط تمامی
پھر بھی جیسی کیسی آہی لیندا رہیا زمانہ — پڑھ پڑھ شعر موثر ہر کوئی شوقوں ہویا دیوانہ
شرفی وانگ خریدن بندے بھج بھج اسدیاں تائیں — بہت ہوئی مشہوری اسدی شہریں اتے گرائیں
کئی ہزاراں جلداں چھپکے ہتھو ہتھ وکایاں — آخر بند ہویا اوہ مطبع جدوں خداؤں بھاناں
کجھ عرصہ پھر اس نسخے دی ایسی بندش ہوئی — طالب لکھ خریدن والے ملے کتاب نہ کوئی
کتب فروش لکھن خط سانوں طالب علم بھی نالے — نال محبت کل مل آئے لوک خریدن والے
فیض پہنچاون والیاں چیزاں جیکر بند ہو جاون — بیشک خواہشمند انہاں دے ڈاڈھے کل مل آون
وعظ کتاباں مٹھے چشمے یارب خالق باری — بند نہ ہوون قیامت تائیں رہن ہمیشہ جاری
القصہ جد چھپیاں اس نوں کتنی مدت بیتی — دس برساں دے بعد مصنف پھر تکمل کیتی
کر کے نظر ثانی پھر اس دی صحت کیتی ساری — بھی مضمون دوائے جیہڑے نہ سن پہلی واری
شعر قریباً تن سو اس وچہ ہور زیادہ ڈالے — بھی اوہ غلطیاں نقص جو اگلے کر تصحیح نکالے
کر تکمیل دوبارہ اسنوں پھر لاہور پہنچایا — سنت سنگھ نے نال عنایت کر کوشش چھپوایا
ہر اک مومن بھائی تائیں میں ایہہ عرض سناندا — جلد خرید کرو مشتاقو وقت وہاندا جاندا

یارب وِچہ درگاہ تیری دے پاوے ایہہ منظوری سن منظور مصنف تائیں بخشیں قرب حضوری

یارب بخشیں کاتب اسدا ہور خریدن والے
نالے چھاپن پڑھنے والے بخشیں مغز جہاں نے گالے

تقریظ از ملک فضل الٰہی صاحب پوسٹمین و حاجی الحرمین الشریفین شاگرد مصنف صاحب مدظلہٗ

مولوی دلپذیر صاحب جو بھیرے وچہ مقیمی اللہ رکھے صحیح سلامت کرکے کرم کریمی
بہت کتاباں دینی اوہناں ہندی نظم بنایاں لکھنے پڑھنے سننے والیاں بہت پسند آیاں
ترجمہ القرآن پنجابی لکھیا نظم سوکھا لا! چھپ گیا کجھ حصہ جس دا باقی چھپنے والا
پنج گنج باغ بہشت پنجابی نظم اندر پنجسورہ بڑا سوکھا لذتاں والا باغ بہشتی پورہ
قصص المحسنین جو سورت یوسفؑ دی تفسیروں سب قصیاں بھلیں اعلیٰ اولی روشن بدر منیروں
سورۃ والضحیٰ دی تفسیر دل عجب کتاب بنائی نام اکرام محمدی جس دا خوبی حد نہ کائی
آدمؑ موسیٰؑ اتے محمدیؐ تنے ایہہ گلزاراں مکہ دی گلزار جو چوتھی وانگوں باغ بہاراں
حقیقت اسلام تے انشاء دو زینت اسلاماں ناصح المسلمین تے خطبے کارن نفع عواماں
معجزات معراج وظائف دعواتاں مناجاتاں مکتوبات اندر جو لذتاں کی چھپناں اوہ باتاں
ایہہ کتاب احوال قیامت اول عمر بنائی کئی ایڈیشن کتنی واری کئی لوکاں چھپوائی!
شیخ سراج الدین نے چھاپی کرکے کوشش بھاری وچہ لاہور دوکان جنہاندی بہوں مدت تھیں جاری
تاجر کتب بڑے اوہ نامی چنگیاں خلقاں والے ہر ہر قسم قرآن کتاباں ویچن چھاپن والے
عام ذخیرہ کتب خانے دا فضل خدا رحمانوں چنگا مال تے سستا نالے ملدا اس دکانوں

کرے دعا ہن فضل الٰہی پر تقصیر گناہی
سنے مصنف سب دے اُپر ہووے فضل الٰہی